

วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ACADEMIC JOURNAL
BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤศจิกายน 2556-เมษายน 2557 6 เดือน

Vol.2 No.2 November 2013 - April 2014

ISSN 2286-6590

สร้างปัญญา พัฒนาคน ฝึกฝนคุณธรรม BUILD INTELLECT, MAN, MORALS

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ACADEMIC JOURNAL BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

ISSN. 2286-6590 ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤศจิกายน 2556-เมษายน 2557

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 หมู่ 2 ถนนทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170
โทรศัพท์ (02)-8006800-5 โทรสาร (02)-8006806

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่บุคคลทั่วไป ทั้งแวดวงวิชาการและสังคมทั่วไป
2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการวิจัย และการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ
3. เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ ตลอดจนนักวิชาการอิสระ เพื่อเชื่อมโยงด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

คณะที่ปรึกษา

- พลเอกเชษฐา ฐานะจาโร
- พลโทเจริญ เบญจาทิกุล
- ดร.ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บังอร เบ็ญจาทิกุล
- ศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ เหมะรัชตะ
- ศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์
- ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สายหยุด จำปาทอง
- รองศาสตราจารย์ ดร. อินทร์ ศรีคุณ
- รองศาสตราจารย์ ดร. พีระพงศ์ ทิพนาค
- รองศาสตราจารย์ ดร. อัมรงค์ อุดมไพจิตรกุล
- รองศาสตราจารย์ ดร. ประไพศรี ให้อายอง
- รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ ประเสริฐศรี
- รองศาสตราจารย์ เกศินี วิฑูรชาติ
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยา เบ็ญจาทิกุล
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรศักดิ์ ตระกูลชีวนิตต์
- อาจารย์อรุณี ม่วงน้อยเจริญ
- นายคณิต สายลิม

ประธานฝ่ายจัดการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

- รองศาสตราจารย์ ดร. สถิตย์ นิยมญาติ

บรรณาธิการ

- ดร. ณัฐรัฐ ธนธิติกร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

- อาจารย์วสันต์ พรพุทธพงศ์

กองบรรณาธิการ

- ศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์
- ศาสตราจารย์ ดร. ปราโมทย์ ประสาทกุล
- ศาสตราจารย์ ดร. ปทีป เมธาคณวุฒิ
- ศาสตราจารย์ ดร. ทวีป ศิริวิศมี
- รองศาสตราจารย์ ดร. พญ. เนลินี ไชยเอื้อ
- รองศาสตราจารย์ ระวีวรรณ แสงฉาย
- รองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา รุ่งเรือง
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กมลพร กัลยาณมิตร
- ดร. ดวงฤทธิ เบ็ญจาทิกุล ชัยรุ่งเรือง
- ดร. นภัทร จันทราวรมณ
- อาจารย์เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์

ฝ่ายกฎหมาย

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสงี่ยม บุษบาบาน
- อาจารย์วาทีน หนูแก้ว

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนม วรรณศิริ
- อาจารย์กิกไท ทับละม่อม
- อาจารย์พระคุณ จาตกะวร
- อาจารย์สุธีรา ธาตรีนรานนท์
- อาจารย์วิริสรา ธีรธัญปิยศุกร
- อาจารย์นพวรรณ เนตรธานนท์

ฝ่ายจัดการ สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ฝ่ายออกแบบปก

- ว่าที่ร้อยตรี ดร. อนันต์ โพธิกุล
- อาจารย์ประจักษ์ มหาสวัสดิ์
- อาจารย์วีรศักดิ์ จงเลขา
- อาจารย์ศิรชฎาน์ การะเวก
- อาจารย์พลคิด เสวันนา
- อาจารย์นันทชัย ลาววงศ์

พิมพ์ที่

: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
16/10 หมู่ 2 ถนนทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ 10170
โทรศัพท์ (02) 8006800-5 โทรสาร (02) 8006806

พิมพ์เมื่อ

พฤศจิกายน 2556

จำนวน

1,000 เล่ม

- บทความทุกเรื่องในวารสารฉบับนี้ได้รับการตรวจทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
- บทความและแนวคิดใดๆ ที่พิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
- กองบรรณาธิการวารสารไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก เพื่อการพัฒนาเชิงวิชาการ แต่ต้องได้รับการอ้างอิงอย่างถูกต้อง

ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความฉบับนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
2. ศาสตราจารย์ ดร. ทวีป ศิริวัศมี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
3. ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาติา นันทะไชย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ ประเสริฐศรี มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยพร ธนถาวรลาม มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
7. รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ ประกอบผล มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
8. รองศาสตราจารย์ ดร.นฤพันธ์ สุริยมณี มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ยา ธรรมกิตติภพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
10. รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11. รองศาสตราจารย์ ดร. ปริณภา จิตราภรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12. รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ตันศิริ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
13. รองศาสตราจารย์ มรกต ศรีอรุณรัตน์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
14. รองศาสตราจารย์ ประเทือง ธนียผล มหาวิทยาลัยรามคำแหง
15. รองศาสตราจารย์ ประสพชัย พสุนนท์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
16. รองศาสตราจารย์ บุศย์ วิสุทธิ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
17. รองศาสตราจารย์ ระวีวรรณ แสงฉาย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณนา นาควินุลย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา อินทรธนานนท์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร มหาวิทยาลัยศิลปากร
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมเจตน์ ไวยากรณ์ วิทยาลัยเซนต์เทเรซา
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดารณี พิมพ์ช่างทอง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ ดำรงสินถาวร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยบูรพา
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จริยา บัณฑิตวงกูร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
26. ดร. เกตุสุขเดช กำแพงแก้ว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
27. ดร. พรชัย กิตติชญาณีธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
28. ดร. ธีรพงษ์ บุญรักษา มหาวิทยาลัยมหิดล
29. ดร. โชติมา แก้วทอง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
30. ดร. ทรงศิริ พุทธิวงษ์ชัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
31. ดร. จันทน์ เจริญศรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ฉบับนี้ มีเนื้อหาภายในประกอบด้วย “คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตกับการศึกษาภาควันตภาพ” บทความพิเศษของศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ นอกจากนี้ยังมีบทความวิชาการของอาจารย์วาทีน หนูเกื้อ กับ “ข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนาในการทำความผิดอาญา” เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักสำคัญในการทำความผิดทางอาญา มีการนำเสนอข้อถกเถียงของนักกฎหมายเกี่ยวกับแนวคิดในการให้คำอธิบายเรื่อง “ข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนา” รวมถึงบทวิจารณ์หนังสือของรองศาสตราจารย์ ดร. สถิตย์ นิยมญาติ ในบทความเรื่อง “Research Methods for business” ตามด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ จากหลากหลายเรื่องราวในแต่ละสาขาวิชา โดยแต่ละบทความนั้นมีเนื้อหาที่ให้ความรู้ในศาสตร์ที่แตกต่างกันไป

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการพิจารณาประเมินบทความและต้องขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ให้กับสังคมวิชาการ ทำยที่สุดกองบรรณาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งวารสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้จากบทความต่างๆ ที่มีประโยชน์ให้แก่ผู้สนใจในแวดวงวิชาการตลอดจนสาธารณชนทั่วไปเพื่อใช้เป็นแหล่งค้นคว้าและอ้างอิงทางวิชาการ

อาจารย์ ดร.ณัฐรัฐ ธนนิติกร

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความพิเศษ

- คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตกับการศึกษาค้นคว้า

Tablet Computers and Ubiquitous Education..... 1

ศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์

บทความวิชาการ

- การบริหารจัดการคุณภาพในภาครัฐ

Quality Management in the Public Sector..... 9

ว่าที่ ร.ต. ดร. อนันต์ ไพฑูริกุล

- การประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันชั้นพระระดับ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของผู้บริหารสถานศึกษา

Applying Multilevel Confirmatory Factor analysis Techniques to the study of School's
Principal Academic Leadership..... 24

ดร. สุขุม มูลเมือง

- อาเซียนกับการจัดการศึกษาด้านดนตรีในประเทศไทย..... 36

รองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา รุ่งเรือง

- ประพฤติผิดมรรยาทนายความ

Misconduct against Lawyer's Etiquette..... 44

ว่าที่ ร.ต. สุวุฒิ สุกิจจากร

- ข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนาในการกระทำความผิดอาญา

Facts not involving intention..... 52

วาทีน หนูเกื้อ

บทความวิจัย

- การเรียนขับร้องไทยสำหรับนักศึกษาดนตรีสากล: สภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไข

Learning Thai Vocal Music: Situation, Problems and Solving Method..... 60

วราภรณ์ รุ่งเรือง

- การพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

Model Development Administrative Factors Affecting School Effectiveness Secondary School
Level South Top..... 65

ทองแดง เดียวแก้ว

- แบบจำลองปรับเปลี่ยนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้

A Modified Model of Factors Influencing Administrators' Technological Leadership of Secondary
Schools in the Southern Part of Thailand..... 74

ฉวีวรรณ รักษ์แก้ว

- ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร

Proposed policy for solving the Problems of Farmers' Land Ownership in Sakon Nakhon Province..... 86

ดร. นริศร ทองธวัช

สารบัญ

หน้า

- การจัดการทรัพยากรพื้นฐานและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของบริษัท
ในอุตสาหกรรมพลาสติกไทย
The Impact of fundamental resource management towards competitiveness of Thai plastic..... 100
ชนันธิดา กิจประเสริฐ
- การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของบริษัทในอุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นไทย
Change Management to Create Competitive Advantage of Firms in Thai Steel Bar Industry..... 107
ดิอนันต์ บุญสิมะ
- ตัวแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความผูกพันองค์กรที่ส่งอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของ
ตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย
The Model of Transformational Leadership and Organizational Commitment Influencing Citizenship
Behaviors of Agricultural Wholesale Market in Thailand..... 114
จัญญ ชำนาญไพร
- ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
Strategic leadership with effectiveness of information communication and Technology Firm
on The Stock Exchange of Thailand..... 124
เจน จันทรสุมภาเสน
- รูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย
The Model of Electronics Commerce (E-commerce) to Strengthen the Competitiveness Potential
of Businesses in Thailand..... 132
ดิฐุวรรณ ทรัพย์พิชผล
- การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553
Factors affected the dropping-out of Banphaeo Industrial and Community Education College's Students.
In school year 2010..... 139
วีระ ทองประสิทธิ์
- การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี
The Development of Computer Assisted Instruction Counting Lesson From One-Twenty for
Development Skills in Mathematics in 2nd Grade of Kindergaten Students of Watudomrungsee School.... 152
กวีสิริ เล็กฉลาด
- โมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Structural Equation Modeling (SEM) of key performance indicator on educational quality assurance
of Faculty of Management Science, Silpakorn University 159
ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก

สารบัญ

หน้า

<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของแกนนำเครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ในคลินิกศูนย์องค์รวม โรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี..... 	176
<ul style="list-style-type: none"> การวัดระดับการบริโภคผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ ผลต่อการกำหนดนโยบายบริหารอุตสาหกรรมชุมชน Measurement of Consumption Level in Product of Community Enterprise on Elasticity of Income Technique Affect to Community Industrials Policy 	192
<p><i>ศิริวิทย์ หล่มโตประเสริฐ</i></p> <p><i>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้าฝน เสนางคนิก</i></p>	
<p>บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Research Methods for business..... 	203
<p><i>Associate Professor Dr. Satit Niyomyaht</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> แนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี..... 	207
<ul style="list-style-type: none"> ใบสมัครสมาชิกวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี..... 	213
<ul style="list-style-type: none"> แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี..... 	214

คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตกับการศึกษาภาควันตภาพ

Tablet Computers and Ubiquitous Education

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์*

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอแนวคิดการศึกษาภาควันตภาพและบทบาทของคอมพิวเตอร์พกพาเป็นศูนย์รับความรู้ปลายทางสำหรับการศึกษาภาควันตภาพระดับชาติ ระดับชุมชน ระดับโรงเรียนและระดับห้องเรียน

ภาควันตภาพ เป็นสภาวะการปรากฏทุกแห่งหนทุกเวลา ในด้านการศึกษาภาควันตภาพ ทำให้สามารถส่งและถ่ายทอดข้อมูล สารสนเทศ ความรู้และประสบการณ์ แพร่กระจายไปยังทุกส่วนของประเทศ และเปลี่ยนประเทศไปสู่สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้ควบคู่ชีวิตและการทำงาน การศึกษาภาควันตภาพบูรณาการกระบวนการเรียนรู้การศึกษาให้อยู่บนเวทีเดียวกัน หรือเป็นทองแผ่นเดียวกัน ในอนาคต จะไม่มีการศึกษาทางไกลหรือการศึกษาแบบปิด และการศึกษาทางไกลหรือการศึกษาแบบเปิด เนื่องจากการจัดการศึกษาจะรวมเป็นหนึ่งและไม่มีแยกส่วน โดยมีคอมพิวเตอร์แผ่นหรือคอมพิวเตอร์เม็ด (Tablets) เป็นเครื่องมือที่มีพลังและเป็นศูนย์ความรู้สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษาที่บ้าน ที่ทำงานและทุกแห่งหน

เพื่อให้สามารถใช้คอมพิวเตอร์แผ่นสำหรับการศึกษาภาควันตภาพ จำเป็นต้องมีการเตรียมบริบท อาทิ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งระดับชาติ ภูมิภาค ระดับจังหวัด อำเภอ และระดับโรงเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาภาควันตภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา การศึกษาภาควันตภาพ

Abstract

This article presents the concepts of ubiquitous education and the roles of computer tablets as the terminals for ubiquitous nation, ubiquitous communities, ubiquitous schools, and ubiquitous classrooms.

Ubiquitous is the state of existing everywhere, at any time and at the same time. In Education, U-Education makes it possible for information, knowledge and experience to be departed and disseminated to all parts of the country and transforms the whole nation into a life-long and life-along learning community. U-Education integrated educational paradigm into one undivided education plat form. Traditional and distance education will no longer exist as education plat form will be integrated and undivided using computer tablets as the powerful tools and the terminals

*รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

for learners at home, working place, and everywhere.

In order for computer tablets to be effective tools for U-Education, the contexts such as ICT infrastructure at the national, regional, provincial, district and school level need to be modified.

Keywords : tablet computers and ubiquitous education

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology - ICT) มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ทำให้การดำเนินงานทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเปลี่ยนแปลงไป การดำเนินงานทางการศึกษาก็ได้รับผลกระทบไปด้วยตามเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง

พัฒนาการที่โดดเด่นประการหนึ่งคือ การพัฒนาคอมพิวเตอร์พกพาขนาดเล็กในรูปของคอมพิวเตอร์เป็นแผ่นหรือเป็นเม็ดยี่เรียกว่า Tablets และการพัฒนาแนวคิดการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างเพื่อให้ผู้เรียนทั้งที่เป็นประชาชน นักเรียน นิสิต และนักศึกษาสามารถศึกษาหาความรู้ได้อย่างเปิดกว้าง เรียกว่า แหล่งการศึกษาแบบเปิด (Open Education Resources-OER) โดยการแพร่กระจายความรู้ไปปรากฏทุกแห่งหนและตลอดเวลาเรียกว่า การศึกษาคอนันตภาพ (Ubiquitous Education) โดยใช้คอมพิวเตอร์พกพาเป็นเครื่องมือหลักในการจัดเก็บและสืบค้นความรู้ เชื่อมโยงกับศูนย์ความรู้ออนไลน์ที่มีอยู่ทั่วโลกออนไลน์

บทความนี้ จึงมุ่งเสนอการนำคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาคอนันตภาพ ที่จะป็นรูปแบบการจัดการศึกษาในอนาคต

จากคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่มาเป็นแบบพกพา

คอมพิวเตอร์มีพัฒนาการมายาวนาน เดิมมีขนาดใหญ่ ความจุน้อยและช้า ภายหลังได้พัฒนาให้มีขนาดเล็กลง แต่ความจุและความเร็วเพิ่มขึ้น เกิดคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่เรียกว่าไมโครคอมพิวเตอร์มาตั้งแต่ 1968 แต่มีบทบาทในด้านธุรกิจและการศึกษาในช่วงปี ค.ศ. 1970-1980 จึงเกิดคอมพิวเตอร์ ระบบ คือ คอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่มาก (Super Computer) คอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ (Main Frame Computer) คอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก (Mini-Computer) และไมโครคอมพิวเตอร์ (Microcomputer)

พัฒนาการที่ถือว่า เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ เริ่มขึ้นประมาณ 1975 โดย IBM ที่นำเสนอ IBM 5100 คือ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ให้สามารถยกไปไหนมาไหนได้สะดวก เกิดเป็นคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (Portable Computer) ที่เสียบไฟเมื่อทำงาน ภายหลังมีขนาดเล็กลงและใช้แบตเตอรี่ทำให้สามารถทำงานโดยวางบนตักได้ จึงเรียกว่า Laptop computer

บริษัทแรกที่สามารพัฒนาคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่และคอมพิวเตอร์วางตักได้ คือ Toshiba ซึ่งเป็นเจ้าของสิทธิบัตรของคอมพิวเตอร์วางบนตักที่เรียกว่า Notebook (สมุดบันทึก) โดยมุ่งให้นักเรียนนักศึกษานำติดตัวไปเรียนหนังสือ เพื่อจดบันทึกการสอนและการทำงานส่งอาจารย์

ภายหลังคอมพิวเตอร์วางตักมีขนาดเล็กลง แต่สามารถทำได้งานดีเกือบเท่า Notebook

เรียกว่า Netbook

ในราว 2001 เช่น ไมโครซอฟท์ ได้พัฒนา Microsoft Tablet PC บนแนวคิดที่จะทำคอมพิวเตอร์ให้เบาบางแต่ไม่ประสบความสำเร็จ แต่ยังใช้กันในโรงพยาบาล และธุรกิจกลางแจ้ง

ในช่วง 2010 มีผู้ผลิตคอมพิวเตอร์หลายบริษัท ปรับปรุงคอมพิวเตอร์ให้มีลักษณะเป็นแผ่นบาง และทำงานเหมือนกับกระดานชนวน แผ่นหิน แผ่นไม้ หรือแผ่นดินเหนียวสำหรับบันทึกข้อความ เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Tablet Personal Computer หรือ Tablet Computer โดยมีคุณลักษณะแตกต่างกันตามผู้ผลิต ผู้ผลิตคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตแบบแผ่นที่ประสบความสำเร็จสูงคือบริษัท Apple ที่ได้นำ iPad ออกจำหน่ายเพื่อปลายปี 2010

คำว่า Tablet และ Pad ความหมายเหมือนกัน คือ แผ่นหรือเม็ดสำหรับบันทึก เขียน หรือพิมพ์ Tablet หมายถึง แผ่นหิน แผ่นดิน แผ่นไม้ ส่วน Pad หมายถึง แผ่นกระดาษหรือแผ่นที่สามารถเขียนอะไรก็ได้

คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ทุกประเภทล้วนสามารถพกพาไปไหนต่อไหนได้จึงเรียกรวมกันว่า คอมพิวเตอร์พกพา (Mobile or Portable Computer) ส่วนคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดเหมือนแผ่นบันทึก เพื่อให้แสดงลักษณะเด่นชัดขึ้น ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เรียกว่า “คอมพิวเตอร์แผ่น” ภาษาพูด เรียกว่า “คอมแผ่น” ส่วนโทรศัพท์อัจฉริยะ (Smart Phones) อาจเรียกว่า คอมพิวเตอร์เม็ด หรือ “คอมเม็ด” แทนที่จะเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “แท็บเล็ต” เพราะคำว่า Tablet แปลว่า แผ่น หรือ เม็ด ออกเสียง “แท็บ-หลิต” ทั้งนี้เพื่อให้ตรงกับความหมายของ “Tablet” ในภาษาต่างประเทศและรักษาภาษาไทย มิให้ถูกกลืนหาย

คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตคืออะไร

คอมพิวเตอร์แบบแท็บเล็ต (Tablet) หรือคอมพิวเตอร์แผ่น หมายถึงคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก รูปร่างเป็นแผ่นบาง มีหน้าจอแบนอยู่ในเครื่องเดียวกัน ออกแบบให้ทำงานได้โดยระบบสัมผัส หน้าจอ (Touch Screen) แป้นพิมพ์เสมือนจริง (Virtual Keypad) และดินสอเขียนบนจอ (Stylus) เพื่อให้สามารถทำงานได้เหมือนกับกระดานชนวน หรือแผ่นจารึกที่อยู่ในรูปแผ่นหิน แผ่นไม้ แผ่นดินเหนียว แผ่นไม้เคลือบขี้ผึ้งที่เคยมีใช้ในอดีตที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Tablet

ภควันตภาพคืออะไร

“ภควันตภาพ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ubiquitous หมายถึงการแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สรรพสิ่งให้แพร่กระจายไปปรากฏอยู่ทุกแห่งหน ทุกเวลาในเวลาเดียวกัน (=Existing everywhere, at any time and at the same time.)

คำว่า ภควันต์ แปลว่า มีภาคหรือมีส่วนย่อยมากจากคำว่า “ภค” แปลว่า ภาค ส่วน หรือแพร่ “วन्द” แปลว่า มี รวมกันแปลว่า มีภาค

ภควันตภาพ จึงหมายถึง สภาวะที่มีการแบ่งภาคส่วน การกระจายส่วน หรือ การแผ่กระจาย จากจุดกำเนิดให้ไปปรากฏใกล้หรือไกลแล้วแต่แรงส่ง ส่วนที่จะส่งไปเป็นสัญญาณหรือพลังงาน หรือภาพนิมิต (Hologram) ที่อาจแพร่หรือส่งไปตามสายหรือไร้สาย เช่น สัญญาณวิทยุกระจายเสียง สัญญาณวิทยุโทรทัศน์ และสัญญาณพลังจิต ที่เรียกว่า โทรจิต

ในทางธรรมะ คำว่า ภควันต ในสมัยก่อน จะใช้เรียก เทพผู้มีอำนาจในการแผ่สัญญาณไปได้ไกล อาทิ พระพุทธเจ้า พระผู้เป็นเจ้าของพระวิษณุ พระอิศวร เป็นต้น เช่น พระพุทธองค์ ฉายพระรัศมีเป็นภาพนิมิตให้ไปปรากฏต่อหน้า

พระสารีบุตร ชาวพุทธจึงเรียก พระพุทธเจ้าว่า “พระผู้มีพระภาค” (Buddha-The Holy Ubiquitous)

ศาสตร์ที่ว่าด้วยการแพร่กระจายความรู้ ข้อมูลข่าวสารหรือสภาวะต่างๆ เรียกว่า ภาควันตวิทยา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ubiquitology หรือ Pakawantology (อ่านว่า ภา-คะ-วัน-โต-โล-ยี)

เมื่อนำคำว่าภาควันตภาพไปใช้ในการศึกษา เรียกว่า “การศึกษาภาควันตภาพ” (Ubiquitous Education) ส่วนองค์ประกอบย่อยของการศึกษา จะอยู่ในรูปคำขยาย เช่น ห้องเรียน (แบบ) ภาควันตภาพ (U-Classroom) โรงเรียน ภาควันตภาพ (U-School) องค์กรภาควันตภาพ (U-Organization) หรือชุมชนภาควันตภาพ (U-Community) ทั่วประเทศ (U-Nation) และทั่วโลก (U-World) เพื่อสะท้อนสภาพการเรียนการสอน ที่มีระบบและการแพร่ความรู้ไปทั่วห้องเรียน ทั่วโรงเรียน ทั่วองค์กร ทั่วชุมชน ทั่วประเทศ และทั่วโลก

การดำเนินการให้เกิดผลทางภาควันตภาพ จำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เรียกว่า เทคโนโลยีภาควันตภาพ หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการวางแผน เตรียมการ ดำเนินการถ่ายทอด การจัดสภาพแวดล้อม และการประเมินความรู้ ประสบการณ์ และทักษะความชำนาญไปปรากฏอยู่ทุกแห่งหน ภาควันตภาพมีบทบาทในการพัฒนา ศูนย์ความรู้ จัดการศูนย์ความรู้และประสบการณ์ และพัฒนาความรู้และประสบการณ์เพื่อให้มนุษย์ สามารถพัฒนาทรัพยากรตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา

การศึกษาภาควันตภาพเป็นการจัดการศึกษา ในอนาคต เทคโนโลยีภาควันตภาพมีบทบาทในการพัฒนาศูนย์ความรู้ จัดการศูนย์ความรู้และ ประสบการณ์ และพัฒนาความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้มนุษย์สามารถพัฒนาทรัพยากรตนเองได้ ทุกที่ทุกเวลา

บทบาทคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตต่อการศึกษา ภาควันตภาพ

การศึกษากวณตภาพจะเกิดไม่ได้หากขาด คอมพิวเตอร์มาใช้ในการขับเคลื่อน คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต มีบทบาทในการสร้างภาควันตภาพทางการ ศึกษา 6 ประการ คือ

1) เป็นศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) สำหรับนักเรียนนักศึกษา โดยบรรจุบทเรียนในรูปแบบตำราอิเล็กทรอนิกส์ วิดีทัศน์ (Video) เอกสารในรูปแบบ PDF และภาพชุดในรูปแบบ ต่างๆ ลงในคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เพื่อเป็น “ความรู้ติดตัว” พกหรือพาติดตัวไปได้ทุกแห่งหน แต่เป็นความรู้ติดตัวที่หายหรือถูกทำลายได้ เช่น ตกกระแทก ถูกทับ ตกน้ำ และถูกไฟไหม้

2) เป็นแหล่งเชื่อมต่อกับศูนย์ความรู้ ออนไลน์ (Online Knowledge Center) ต่าง ๆ อาทิ Google, Youtube

3) เป็นเวทีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับ เครือข่ายสื่อสังคม เช่น Facebook, Skype, Line, Whatsapp, Chaton เป็นต้น

4) เป็นห้องปฏิบัติการเสมือนจริง (Virtual Laboratory) สำหรับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ และวิทยาการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในบทเรียน

5) เป็นแหล่งปฏิบัติการสำหรับทำโครงการ นวัตกรรม เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สำหรับวิชาศิลปะต่าง ๆ

6) เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลสำหรับการศึกษา ค้นคว้า วิจัยสำหรับการศึกษาหาความรู้ประกอบการ ค้นคว้าวิจัย

การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ภาควันตภาพ

การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ภาควันตภาพ มี 3 ขอบข่าย คือ การใช้คอมพิวเตอร์

แท็บเล็ตสำหรับงานบริหาร (Administration) งานวิชาการ (Academic) และงานบริการ (Services)

ภาพ 1.1 แสดงขอบข่ายการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต สำหรับการบริหาร วิชาการและบริการ โดยเน้นการใช้สำหรับงานวิชาการเป็นหลัก

4.1 การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตสำหรับงานบริหาร (Administration) เป็นการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อช่วยผู้บริหารให้มีข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ กำกับดูแล และประเมินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ด้วยการบันทึกข้อมูลและเชื่อมต่อข้อมูลกับฐานข้อมูลออนไลน์

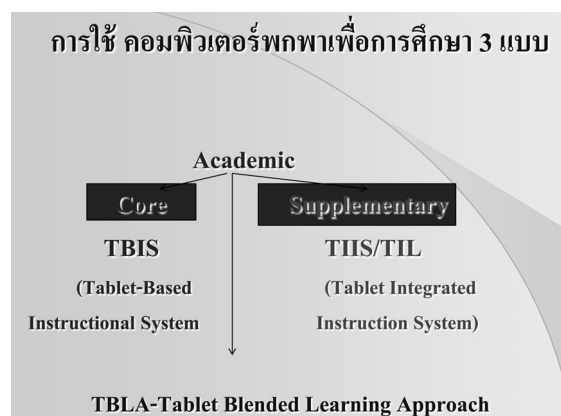
4.2 การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตสำหรับงานวิชาการ (Academic) เป็นการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเป็นสื่อหลัก การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเป็นสื่อเสริม และการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตแบบผสมผสาน

4.2.1 การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเป็นสื่อหลัก (Tablets as core media) เป็นการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตในระบบการเรียนการสอนที่ออกแบบการสอนบนคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เช่น ระบบการสอนแบบอิงการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet Experience Based Learning Approach-TEBLA)

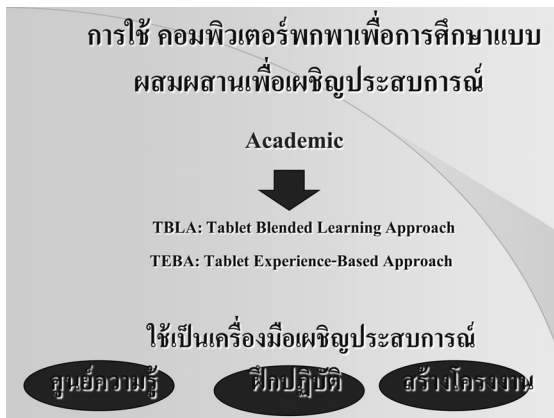
4.2.2 การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเป็นสื่อเสริม (Tablets as Supplementary Media) เป็นการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตในระบบการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง โดยใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเป็นสื่อสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ระบบการสอนแบบบูรณาการคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet-Integrated Instructional System-TIIS) หรือ ระบบการเรียนรู้จาก คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet Integrated Learning-TIL)

4.2.3 การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตแบบผสมผสาน (Tablet-Blended Learning-TBLA) เป็นการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตผสมกับการสอนแบบอื่น โดยใช้เป็นแหล่งความรู้ แหล่งปฏิบัติการ และแหล่งทำงานส่งครูอาจารย์ หรือวิธีการสอนแบบอิงประสบการณ์ผ่านคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet Experience-Based Approach-TEBA)

4.3 การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตสำหรับงานบริการ (Services) เป็นการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตสำหรับบริการความรู้ เช่น ห้องสมุด ศูนย์ความรู้ และบริการถามตอบข้อสงสัย

ภาพ 1.2 แสดงขอบข่ายการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเป็นสื่อหลัก สื่อเสริม และผสมผสาน สำหรับการเรียนการสอน

ภาพ 1.3 แสดงขอบข่ายการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต สำหรับการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (TBLA) และเผชิญประสบการณ์ (TEBA)

การปรับเปลี่ยนบริบทเพื่อการศึกษา ภาควันตภาพ

การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เป็นเครื่องมือการศึกษาภาควันตภาพ จำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนบริบทหน่วยบริหารให้เหมาะสมทั้งระดับชาติ คือ กระทรวงศึกษาธิการ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

สำหรับประเทศไทย การใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต ต้องปรับเปลี่ยนบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา/โรงเรียน และห้องเรียน/ห้องปฏิบัติการ

การปรับเปลี่ยนบริบทเขตพื้นที่การศึกษา สู่เขตพื้นที่ภาควันตภาพ

เขตพื้นที่ภาควันตภาพ (Ubiquitous Educational Area) เป็นการปรับเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความพร้อมสำหรับการให้บริการรับบริการทุกแห่งหนและทุกเวลา โดยมีการปรับเปลี่ยนประการ คือ

- 1) จัดองค์กรรองรับ คือ ศูนย์การเรียนรู้ภาควันตภาพ (Ubiquitous Learning Center)
- 2) จัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน (วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ บุคลากร)
- 3) จัดตั้งศูนย์ความรู้ออนไลน์ (Online Knowledge Center)
- 4) จัดตั้งเครือข่าย Wi Max เชื่อมต่อประจำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายตำบลเพื่อเป็นฐานสำหรับเชื่อมต่อทุกโรงเรียน
- 5) จัดตั้งเครือข่ายดาวเทียมเพื่อการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงรายการความรู้จาก ETV, DLF, Teacher TV, Truevision, และ STOU-TV เป็น
- 6) จัดตั้งเว็บไซต์เพื่อการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการศึกษาและการเรียนการสอน นำบทเรียนขึ้นเว็บไซต์ เช่น Prachoom Model ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี ๒ เป็นต้น
- 7) จัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารและการประชุมทางไกล เช่น Skype, Tango, LINE)
- 8) พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการนิเทศผ่านเครือข่ายสังคม เช่น Google and Youtube Learning with Facebook-GULF Model; Social Media Experience-Based Approach-SMEBA) ; Virtual Experience-Based Approach-VEBA เป็นต้น
- 9) จัดตั้งศูนย์บริการ ICT ประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (Educational Area ICT Service Center)
- 10) จัดระบบการประกันคุณภาพระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินการติดตามและประเมินการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

การปรับเปลี่ยนบริบทโรงเรียนสู่โรงเรียน ภาควันตภาพ

โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนบริบทเพื่อเตรียมรับการเรียนการสอนภาควันตภาพ ดังนี้

1) ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบโรงเรียนประกอบด้วย สถานที่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน โครงสร้างพื้นฐาน เครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนแบบภาควันตภาพ

2) จัดองค์กรรองรับ คือ หน่วยการเรียนรู้ภาควันตภาพ (Ubiquitous Learning Unit-ULU) มีนักเทคโนโลยีและสารสนเทศการศึกษาประจำอย่างเพียงพอกับการให้บริการตามระดับชั้น

3) การจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน (วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ บุคลากร) ในโรงเรียน

4) การจัดตั้งหน่วยทรัพยากรการเรียนการสอนในรูปแบบหน่วยความรู้ออนไลน์ Online Knowledge Unit (OKU), บทเรียนคอมพิวเตอร์ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Books) ทั้งที่มีอยู่แล้ว และที่พัฒนาขึ้นมาใหม่

5) การจัดตั้งเครื่องรับสัญญาณดาวเทียมเพื่อการศึกษา เพื่อเชื่อมโยงรายการความรู้จาก EAS, ETV, DLF, Teacher TV, Truevision, STOU-TV

6) การจัดตั้งเว็บไซต์โรงเรียนเพื่อการเรียนการสอน นำบทเรียนขึ้นเว็บไซต์ เช่น ตาม Prachoom Model

7) การจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการประชุมทางไกล เช่น Skype, Tango, LINE เชื่อมต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในเครือข่าย

8) พัฒนาหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน และการนิเทศก์ และวิธีการสอนผ่านคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต ที่สัมพันธ์กับระบบการสอนผ่าน

เครือข่ายสังคมในระดับโรงเรียน

9) การจัดตั้งศูนย์บริการ ICT ประจำโรงเรียน (School Area ICT Service Center)

10) จัดระบบการประกันคุณภาพระดับโรงเรียนหรือสถานศึกษาเพื่อดำเนินการ ติดตาม และประเมินการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เพื่อการศึกษาในโรงเรียน

การปรับเปลี่ยนบริบทห้องเรียนสู่ห้องเรียน ภาควันตภาพ

ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการเป็นจุดปลายทางของการศึกษภาควันตภาพ เพราะเป็นจุดที่นักเรียนจะต้องเข้าถึงความรู้และประสบการณ์มากที่สุด ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการจึงต้องปรับเปลี่ยนบริบท ดังนี้

1) จัดหาโครงสร้างพื้นฐานในห้องเรียน กล่าวคือ (1) มี Wi-Fi เพียงพอ (2) มีเครื่องรับสัญญาณดาวเทียม (3) จัดห้องเรียนทางไกลเพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่าย

2) จัดสื่อการเรียนการสอนสำหรับกิจกรรมภาควันตภาพ ได้แก่ คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เครื่องฉายภาพ LCD กระดานอิเล็กทรอนิกส์ หนังสือและเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์

3) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องเรียนให้เหมาะสม ได้แก่ (1) โต๊ะครู (2) ศูนย์ควบคุมการเรียนการสอน (3) โต๊ะนักเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ตู้และหิ้งเก็บคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต และเครื่องมือราคาแพง และหิ้งเก็บเอกสาร และวัสดุทางการศึกษา

4) จัดให้มี Server และ จุดแพร่สัญญาณ (Access Point) เพื่อถ่ายทอดสัญญาณให้รับได้ชัดเจนในห้องเรียนโดยอาจจัดเป็นบริการแพร่ภาพและเสียงในวงจำกัด (Narrow Cast)

บทสรุป

การศึกษาในอนาคตจะปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์อย่างกว้างขวาง ไม่มีการศึกษาทางไกลหรือการศึกษาทางไกล แต่จะหลอมรวมเป็นแผนเดียวกัน ด้วยการจัดระบบและพัฒนาเครื่องโทรคมนาคมและอิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถแพร่กระจายความรู้ให้ไปปรากฏอยู่ทุกแห่งหน และตลอดเวลา ด้วยการนำคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต มาเป็นเครื่องรับปลายทาง เป็นความรู้ติดตัว เป็นห้องสมุดหรือศูนย์ความรู้เคลื่อนที่ เพื่อนำการศึกษาแบบปัจจุบันไปสู่การศึกษามหาวิทยาลัย โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนบริบทระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ (เขตพื้นที่การศึกษา) ระดับชุมชน ระดับโรงเรียนหรือสถานศึกษา และระดับห้องเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนการสอนที่จะนำคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตมาใช้ทั้งที่เป็นสื่อหลัก สื่อเสริมและสื่อผสมผสาน

บรรณานุกรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กับคณะ (2555) “หน่วยที่ ๑ ภาพอนาคตการศึกษา: สู่อการศึกษามหาวิทยาลัย” ชุดฝึกอบรมศึกษานิเทศก์การใช้คอมพิวเตอร์พกพาเพื่อการเรียนการสอน กรุงเทพฯ: สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Alert Management, et al (2008) “Towards Ubiquitous Communication Support for Distance Education” http://www.ifets.info/journals/11_2/9.pdf (Retrieved on January 31, 2014, 12.21)

Mainframe-computer. <http://www.businessdictionary.com/definition/mainframe-computer.html>. (Retrieved on January 31, 2014, 22.21)

Microcomputer. <http://www.techopedia.com/definition/4614/microcomputer>. (Retrieved on January 31, 2014, 22.30)

Notebook-computer. <http://searchmobile-computing.techtarget.com/definition/notebook-computer>. (Retrieved on January 31, 2014, 23.02)

Tablet Computers. http://en.wikipedia.org/wiki/Tablet_computer. (Retrieved on January 31, 2014, 23.42)

Ubiquitous Learning. http://en.wikipedia.org/wiki/Mainframe_computer. (Retrieved on January 31, 2014, 23.51)

การบริหารจัดการคุณภาพในภาครัฐ Quality Management in the Public Sector

ว่าที่ ร.ต. ดร.อนันต์ โพธิกุล*

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการคุณภาพในภาครัฐ ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้ คือ 1) วิธีการหาคนดีเข้ารับราชการและวิธีการรักษาคนดีเอาไว้ 2) วิธีการให้รางวัลและรักษาคนดีให้อยู่ในองค์กร 3) การใช้กลยุทธ์เชิงนวัตกรรมในภาครัฐ เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การรู้ระบบ การบริหารจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ การเทียบเคียงมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด การจัดการทีม และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น และ 4) การมีจริยธรรมที่อิงค่านิยมสากล อันได้แก่ ความรัก ความซื่อสัตย์ ความมีเสรีภาพ ความสมานสามัคคี ความยุติธรรม ความอดทน ความรับผิดชอบและการให้การเคารพต่อชีวิต

คำสำคัญ : การบริหารจัดการคุณภาพ กลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ค่านิยมของมนุษย์ที่เป็นสากล

Abstract

As far as the quality management in the public sector is concerned, the public manager as well as all those concerned should give top priority to the following: 1) how to find and keep good people 2) how to reward and keep the good people in your organization 3) applying innovation strategies in the public sector such as strategic planning, reengineering, total quality management, benchmarking, team management, privatization and so on and, 4) the public manager must adhere to the code of ethics based on the following universal human values: love, truthfulness, fairness, freedom, unity, tolerance, responsibility and respect for life.

Keywords: quality management, innovation strategies, universal human values

การบริหารจัดการคุณภาพในภาครัฐ

ปัจจุบันนี้การบริหารจัดการในภาครัฐให้มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ด้วยเหตุผลหลายอย่าง เช่น การที่สังคมไทยกำลังเข้าไป

บูรณาการกับระบบเศรษฐกิจโลกและจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ในบทความนี้ผู้เรียบเรียงจึงได้เสนอลักษณะการบริหารจัดการคุณภาพในภาครัฐที่เป็นสากล

*ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาตำราและสื่อทางวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

เพื่อผู้บริหารในภาครัฐของไทยจะได้นำไปใช้บ้าง ตามที่เห็นว่าเหมาะสม

วิธีการหาคนดีเข้ารับราชการและวิธีการรักษาคนดีเอาไว้

ทำไมจึงยากลำบากในการที่จะหาคนดีเข้าเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐในสหรัฐอเมริกา รัฐบาลมีปัญหาในการหาคนดีเข้ามาทำงานในภาครัฐ ทั้งนี้เกิดจากสาเหตุมากมายหลายประการ กฎเกณฑ์ของข้าราชการพลเรือน มักจะทำให้กระบวนการว่าจ้างหรือเลือกสรรกินเวลายาวนาน และน่าเบื่อ ในกรณีของประเทศไทยเราก็เช่นกัน สำนักงาน ก.พ. (โดยกองการสอบ) จะทำหน้าที่สอบและคัดเลือก ผู้ที่มีสิทธิจะเป็นข้าราชการไว้จำนวนหนึ่งในตำแหน่งต่างๆ ตามความต้องการของกระทรวง ทบวง กรมทั้งหลาย แต่กว่าตำแหน่งในหน่วยงานต่างๆ จะว่างลง แล้วเอาผู้ที่ได้รับการคัดเลือกบรรจุลงไปได้อาจจะใช้เวลาเป็นปีก็ได้ ในกรณีที่ไม่มีตำแหน่งว่างเลย ผู้ที่สำนักงาน ก.พ. คัดเลือกไว้แล้วแต่ไม่ได้รับการบรรจุก็มี จะเห็นได้ว่ากระบวนการเลือกสรรน่าเบื่อ และใช้เวลานาน ช่วง 50 ปี ที่ผ่านมาในสหรัฐอเมริกาได้มีความพยายามที่จะปฏิรูปกฎเกณฑ์ของข้าราชการพลเรือนของรัฐบาลกลาง เพื่อให้การจัดการมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น ในการจัดการเลือกสรรบุคคลเข้าทำงานในภาครัฐ คณะกรรมการพิจารณาการปฏิบัติงานแห่งชาติของสหรัฐ (The National Performance Review) เรียกร้องให้ค่อยๆ ยุติการใช้คู่มือบุคลากรของรัฐบาลกลาง (Federal Personnel Manual) ซึ่งมีความยาวหนึ่หมื่นหน้า ทั้งนี้ก็เพื่อให้กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ มีอำนาจในการพิจารณาและตรวจสอบในการแต่งตั้งบุคคลเข้ารับตำแหน่ง

ต่างๆ ซึ่งทำให้การคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐง่ายขึ้น

อย่างไรก็ดี การปฏิรูปในเรื่องบุคลากรที่จะเข้าทำงานในภาครัฐส่วนใหญ่จะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการว่าจ้างเข้าทำงานในภาครัฐยังเป็นงานที่ยุ่งยากมาก การว่าจ้างบุคคลที่เหมาะสมเข้าทำงานในภาครัฐเป็นงานที่สลับซับซ้อนและยุ่งยากมากในสหรัฐอเมริกา การหาคนที่เหมาะสมเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของกระบวนการว่าจ้างเท่านั้น ในกรณีส่วนใหญ่ไม่ใช่ที่ท่านเลือกหาคนได้แล้วจะว่าจ้างได้เลย ก่อนอื่นท่านจะต้องทราบว่าหน่วยงานนั้นมีตำแหน่งว่างหรือไม่ หรือว่าจ้างได้อย่างมากที่สุดกี่คน ท่านยังจะต้องขออนุมัติการว่าจ้างในอัตราเงินเดือนที่ผู้สมัครต้องการอีกด้วย ในเรื่องนี้สำหรับประเทศไทยไม่ค่อยมีปัญหาเพราะกฎ ก.พ. ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า จบปริญญาตรี จบปริญญาโท และจบปริญญาเอกจะได้รับเงินเดือนเท่าใด ยกเว้นการจ้างผู้บริหารระดับสูงจากบุคคลภายนอกที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร อาจจะมีความยุ่งยากอยู่บ้าง หน่วยงานของรัฐในสหรัฐทั้งหลายมักจะมีปัญหาเรื่องจำนวนคนที่ว่าจ้างในระดับเงินเดือนที่สูงกว่าปกติ (Cohen and Eimicke, 2002:39-44) บุคคลที่ท่านจะว่าจ้างได้จะต้องมีการประกาศรับสมัครที่เปิดเผยเพื่อให้ทุกคนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้แข่งขันกันอย่างเสรี

วิธีการค้นหาคนเข้าทำงานในภาครัฐ

ในการที่จะหาคนดี ท่านจะต้องทราบว่า คนชนิดใดที่ท่านต้องการ คนที่ดีมีความรู้ความสามารถมีอยู่ทั่วไป แต่ท่านจะต้องทำงานหนักเพื่อให้เขารู้ว่า มีตำแหน่งว่างอยู่จริง อันนี้เป็นเรื่องที่ยากยิ่งกว่าถ้าฟังกระบวนการ

ปิดประกาศและโฆษณา นั่นคือท่านจะต้องสามารถใช้เครือข่ายต่างๆ เพื่อหาคนดีแล้วก็ส่งเสริมให้เขาสมาชิกเข้าทำงาน

ในการส่งเสริมให้คนดีเข้าทำงานนั้น ท่านจะต้องใช้วิธีการทางตรงและวิธีการทางอ้อม เครือข่ายวิชาชีพเป็นมรรควิธีที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับผู้ที่สมัครเข้าทำงานราชการ

ในการพิจารณาผู้รับสมัครเข้าทำงานเพื่อให้ได้คนดีหรือผู้ที่มีคุณสมบัติที่ดี ท่านควรจะใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ คือ (Cohen and Eimicke, 2002:49)

- เป็นผู้มีความซื่อสัตย์
- มีประสบการณ์ และมีความเชี่ยวชาญ
- มีทักษะทางด้านการเข้าสังคม และการทำงานกับกลุ่ม ตลอดจนมีบุคลิกภาพที่ดี
- มีชื่อเสียงทางด้านวิชาชีพ
- มีทักษะในการสื่อสารทั้งในการพูดและการเขียน

ในการประเมินผู้สมัครควรแปรผันตามตำแหน่งที่ท่านจะไปบรรจุและองค์การที่ท่านเป็นผู้จัดการอยู่ ตัวอย่างเช่น ถ้าตำแหน่งนั้นต้องมีการเกี่ยวข้องหรือปฏิสัมพันธ์กับพนักงานเป็นจำนวนมาก ท่านก็ต้องเลือกคนที่มีลักษณะทางด้านสังคมสูง โดยปกติทั่วไปในการเลือกคนเข้าทำงานอย่าใช้ การตัดสินใจของท่านเพียงคนเดียว ควรจะให้คนอื่นช่วยท่านในการประเมินด้วยและฟังดูว่าคนอื่นเขามีความเห็นอย่างไร การพิจารณาผู้สมัครมีลักษณะเป็นศิลป์มากกว่าเป็นศาสตร์มากทีเดียว (Judging an applicant is far more an art than a science.)

วิธีการจ้างคนดีที่ท่านได้พบแล้วเข้าทำงาน

เมื่อท่านได้ตัดสินใจว่าจะจ้างใครเรียบร้อยแล้ว ท่านจะต้องทำให้ผู้นั้นมั่นใจว่าจะเข้าร่วม

องค์การของท่าน การบอกเล่ารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับหน่วยงานของท่านและภารกิจที่ผู้สมัครต้องทำเป็นเรื่องที่ง่ายเพราะทุกหน่วยงานของรัฐมีกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับว่าจ้างและการให้ออก เราเรียกสิ่งเหล่านี้ว่า “กฎระเบียบของข้าราชการพลเรือน” (Civil Service Rules) ในกรณีของสหรัฐอเมริกา ถึงแม้ว่าในแต่ละรัฐจะมีกฎระเบียบไม่เหมือนกันแต่ก็มีลักษณะบางอย่างร่วมกันอันได้แก่

- คำอธิบายเกี่ยวกับตำแหน่งโดยแจ่มแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับงานที่จะทำให้ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา
- เกณฑ์ในการประเมินผู้สมัครสำหรับแต่ละงานหรือแต่ละตำแหน่งงาน
- กระบวนการประกาศอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับตำแหน่งที่ว่าง
- กระบวนการที่กำหนดไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการพิจารณาและการตัดสินใจรับผู้สมัครเข้าเป็นพนักงานของรัฐ
- ระเบียบวิธีปฏิบัติที่เป็นทางการเกี่ยวกับการเลือกผู้สมัคร

พึงระลึกไว้ว่า สำนักงานฝ่ายบุคคลได้อำนาจมาจากกระบวนการควบคุมกระบวนการว่าจ้าง สำนักงานนี้มักจะไม่ค่อยมีความยืดหยุ่นอันเป็นผลมาจากกฎระเบียบที่เคร่งครัดที่เขาใช้บังคับ มีการศึกษาวิจัยชิ้นหนึ่งระบุว่า ผู้บริหารฝ่ายบุคคลของรัฐได้ใช้ระเบียบวิธีที่เน้นเทคนิคเชิงปริมาณ (Qualitative Techniques) ในการว่าจ้างโดยไม่ให้ความสนใจปัจจัยทางด้านคุณภาพ (Qualitative Factors) แต่อย่างไรก็ตาม (Hays and Reeves, 1984:47) ถ้าท่านยอมให้ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นผูกขาดในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบุคลากร ท่านก็ไม่สามารถจะทำอะไรได้เลย

การใช้วิธีการแต่งตั้งแบบชั่วคราวและการใช้สัญญาจ้าง

การเลือกคนเข้ามาทำงานในองค์กรไม่ได้หมายความว่า จะต้องบรรจุให้เขาทำงานอย่างถาวร หรือมีลักษณะเป็นงานเต็มเวลาเสมอไป ในบางกรณีการว่าจ้างให้ทำชั่วคราวที่ท่าภายในกฎระเบียบของข้าราชการพลเรือนก็สามารถจะทำได้เช่นกัน การบรรจุแต่งตั้งในลักษณะชั่วคราวมีตั้งแต่ช่วงระยะเวลา 30 วัน ถึงระยะเวลาหลายปี การบรรจุแต่งตั้งชั่วคราวที่ทำงานเป็นระยะเวลาสั้นๆ เราเรียกว่า “Term Appointments” ซึ่งหมายถึง มีการกำหนดเวลาที่ทำงานไว้ชัดเจน (Definite Term of Service) การบรรจุพนักงานของรัฐในลักษณะชั่วคราวนั้น โดยปกติแล้วจะใช้วิธีการพิจารณาเลือกสรรไม่เหมือนกับบรรจุในตำแหน่งที่ถาวร สามารถจะทำการเลือกสรรได้รวดเร็วกว่า กลยุทธ์ในการว่าจ้างที่ใช้อย่างมากอย่างหนึ่งก็คือ การว่าจ้างเป็นการชั่วคราวก่อน แล้วหลังจากนั้นก็เปลี่ยนเป็นว่าจ้างในลักษณะถาวร

ในหลาย ๆ อย่างปรากฏว่าพนักงานที่ว่าจ้างแบบชั่วคราว (Temporary Employees) จะดีกว่าการจ้างแบบถาวร เมื่อผู้บริหารต้องการจะรวมเอาจิตวิญญาณแบบผู้ประกอบการทางธุรกิจ (Entrepreneurial Spirit) เข้าไปอยู่ในองค์กรของตน มีประโยชน์ยิ่งที่จะเอาบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบชอบเสี่ยงเข้าไป บุคลากรที่จ้างเป็นการชั่วคราวมักจะถูกรวมบ่มเพาะหรือหล่อหลอมให้เข้ากับปทัสสถานขององค์กร (Organizational Norms) น้อยและมักจะไม่ชอบปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเท่าใดนักเมื่อเทียบกับบุคลากรที่จ้างแบบถาวรเพราะฉะนั้นการจ้างชั่วคราวจะเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับงานบางอย่างที่มีลักษณะเป็นการเสี่ยง

ในกรณีที่ไม้อาจจะจ้างบุคลากรแบบชั่วคราวได้อาจจะหันไปใช้วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “การทำสัญญาจ้าง” ในสหรัฐอเมริกา ผู้มีอำนาจในการว่าจ้างในภาครัฐ มักจะเดินตามรัฐบาลกลาง กล่าวคือ มักจะห้ามการทำสัญญาจ้าง ที่มีเจตนาจะเลี่ยงกระบวนการคัดเลือกที่อิงกฎระเบียบของข้าราชการพลเรือน อย่างไรก็ตามก็มีขบวนการที่เรียกร้องให้แปรรูป (Privatize) การบริการของรัฐให้แก่เอกชนในทุกระดับของรัฐบาลทั้งในสหรัฐและประเทศอื่นๆ ทั่วโลกในหลายๆ เมืองของสหรัฐอเมริกา สหภาพ (Unions) ประสบความสำเร็จในการจำกัดจำนวนตำแหน่งที่ว่าจ้างในรูปแบบของ “การทำสัญญาจ้าง” ลงได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น (หรือระดับเทศบาล)

วิธีการให้รางวัลและรักษาคนดีให้อยู่ในองค์กรของท่าน

การใช้สิ่งจูงใจ

องค์กรทั้งหลายจะต้องถูกมองว่าเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง สิ่งจูงใจ (Incentive) จึงเป็นเสมือนอาหารที่จะช่วยให้องค์กรมีชีวิตอยู่ได้ ในผลงานอันเก่าแก่ที่มีชื่อว่า “หน้าที่ของผู้บริหาร (The Functions of the Executive) ของเชสเตอร์ บาร์นาร์ด (Chester Barnard, 1968:591) เขาได้พูดถึงประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งจูงใจไว้มากมาย บาร์นาร์ด อธิบายว่าสิ่งจูงใจมีทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุประสงค์ (Objective) และสิ่งที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) เขาได้จำแนกสิ่งจูงใจไว้ดังนี้”

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (Material Incentives) เช่น “เงิน”
2. สิ่งจูงใจหรือสิ่งโน้มน้าวจิตใจที่ไม่ใช่วัตถุ (Nonmaterial Inducements) เช่น โอกาสที่จะได้รับการยอมรับ (Recognition) จากผู้อื่น เกียรติภูมิ (Prestige) และอำนาจ (Power)

ภายใต้สภาวะการณ์บางอย่าง สิ่งจูงใจบางชนิดอาจจะใช้ได้ผลในขณะที่ภายใต้สภาวะการณ์บางอย่างบุคคลอาจจะมองว่าสิ่งจูงใจชนิดนั้นอาจจะไม่เป็นการเพียงพอ

เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร หรือผู้จัดการ ในภาครัฐที่จะต้องหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการสร้างระบบสิ่งจูงใจขององค์กรและผู้บริหารจะต้องเข้าใจว่าสิ่งจูงใจชนิดใดที่สามารถจะจูงใจพนักงานขององค์กรได้ผลมากที่สุดระดับของแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของรัฐ

การส่งเสริมให้มีพฤติกรรมแบบผู้ประกอบการทางธุรกิจ

การที่จะให้รางวัลคนดี ก่อนอื่นต้องนิยามเสียก่อนว่า “คนดี” นั้นคืออะไร ตามทัศนคติของโคเฮิน และอีมิค (Cohen and Eimicke, 2002:62) “คนดี” คือ ผู้ที่เป็นนักสร้างสรรค์สิ่งใหม่แบบผู้ประกอบการทางธุรกิจ (entrepreneurial innovators) หรือ “นักนวัตกรรมแบบผู้ประกอบการทางธุรกิจ” เขาเชื่อว่า นวัตกรรมประเภทดังกล่าวสามารถสร้างขึ้นได้ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ดรึคเคอร์ (Drucker, 1985:173) กล่าวยืนยันว่าไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “บุคลิกภาพแบบผู้ประกอบการทางธุรกิจ” แต่สิ่งที่เราต้องการคือ “ความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเรียนรู้ ตั้งใจที่จะทำงานหนักอย่างไม่ลดละ ตั้งใจที่จะมีระเบียบวินัยในตนเอง (Self-discipline) และตั้งใจที่ปรับตัวให้เข้ากับนโยบายและการปฏิบัติที่ถูกต้องตลอดจนนำนโยบายและการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมไปใช้”

อันนี้คือสิ่งที่จริงมากในภาครัฐนั่นคือพฤติกรรมที่คล้ายตามอย่างเดียวและเป็นฝ่ายรับอย่างเดียวซึ่งเป็นตัวถ่วงความเจริญขององค์กรในการที่จะรักษาคนดีให้อยู่ในองค์กรหรือหน่วยงานของเรา ผู้จัดการจะต้องจัดสิ่งแวดล้อม

ขององค์กรให้มีลักษณะเป็นการให้รางวัลแก่นักนวัตกรรม ผู้บริหารจัดการที่ดีจะต้องเต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของพนักงานได้เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นที่ประชุมเพื่อระดมความคิดหรือในที่พักผ่อนหย่อนใจ ผู้บริหารจัดการจะต้องพยายามสร้างและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่กระตุ้นให้พนักงานขององค์กรได้เกิดการเรียนรู้

การสร้างสภาพแวดล้อมที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ อาจจะยากลำบากสำหรับองค์กรขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐบาล สภาพแวดล้อมแบบผู้ประกอบการทางธุรกิจจะส่งเสริมให้มีการซักถาม มีการทดลอง และมีการปฏิบัติ ในการที่จะให้พฤติกรรมแบบผู้ประกอบการเกิดขึ้น รางวัลตอบแทนที่จะให้พนักงานจะต้องถูกออกแบบให้เป็นโครงสร้างที่เหมาะสม ผู้บริหารไม่ควรจะให้รางวัลเฉพาะผู้ที่สร้างผลงานที่ดี แต่ควรจะให้รางวัลแก่ผู้ที่ตั้งคำถามที่ดีและผู้ที่ทำการทดลองทำในสิ่งที่เกิดจากความคิดที่ดีที่น่าสนใจด้วยผู้ปฏิบัติงานแบบผู้ประกอบการทางธุรกิจเป็นผู้ที่ต้องเสี่ยงและทราบเท่าที่ความเสี่ยงไม่ได้ทำในลักษณะหุ่นยนต์ พลันแล้ว ผู้บริหารจัดการจะต้องส่งเสริมการเสี่ยงชนิดนั้น

นอกจากนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบการให้สิ่งจูงใจที่เป็นการชัดเจนพฤติกรรมแบบไม่ซักถามหรือแบบอยู่เฉยๆ โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือโต้ตอบใดๆ ทั้งสิ้นไว้ด้วย

การใช้สิ่งจูงใจเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ

การรักษาคนดีไว้ให้อยู่กับองค์กร และการสร้างเจ้าหน้าที่แบบผู้ประกอบการทางธุรกิจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้สึกเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม (A Sense of Group Cohesion) และความรู้สึกทำงานเป็นทีมโดยกระจายผลพวงของ

ความสำเร็จในองค์การให้แก่ทุกคน การทำเช่นนั้นเท่ากับการทำให้ทุกคนที่มีส่วนได้รับผลประโยชน์ จากความสำเร็จอันนี้หมายความว่า เราได้ให้เครดิตแก่พนักงาน ให้สิ่งพิเศษแก่พนักงานและให้รางวัลแก่พนักงานและหมายถึง การสร้างเอกลักษณ์ของกลุ่ม (Group Identity) การแสดงท่าทีต่างๆ เช่น การยกย่องชมเชย การส่งบันทึกสั้นๆ เพื่อแสดงความขอบคุณ การจัดเลี้ยงเพื่อฉลองความมีชัยชนะก็ถือได้ว่ามีความสำคัญเช่นกัน

การให้รางวัลในรูปแบบอื่นๆ เช่น การให้ประกาศนียบัตรที่แสดงถึงการให้การยอมรับ การให้ทีเชิร์ต (Tee Shirt) การแจกหมวก หรือนาฬิกา หรือภาพที่ถ่ายร่วมกับหัวหน้าและการจัดปิกนิก (Picnic) เพื่อฉลองความสำเร็จ เป็นต้น

สิ่งจูงใจบางอย่างอาจจะมีจำกัด เช่น การส่งพนักงานไปแข่งขันบางอย่างจนได้รับ ชัยชนะ องค์การจะให้รางวัลพิเศษแก่พนักงานคนนั้น พนักงานคนอื่นๆ ไม่มีสิทธิได้รับแต่การที่หน่วยงานของตนมีชื่อเสียง พนักงานทุกคนที่อยู่ในหน่วยงานนั้นก็พลอยได้ประโยชน์โดยทางอ้อมด้วยเช่นกัน

วิธีการรักษาคนดีไม่ให้ลาออกไป

วิธีการที่ดีที่สุดที่ไม่ให้คนดีลาออกไปก็คือ การสื่อสารกับเขาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจสิ่งที่สลบซับซ้อนเกี่ยวกับบุคลิกภาพและความต้องการของเขา ผู้บริหารต้องรับรู้ระดับความพึงพอใจของพนักงาน จะต้องรู้ว่างานที่มอบหมายให้เขาทำมีลักษณะท้าทายหรือไม่ และต้องรู้ว่าเขาได้รับรางวัลเพียงพอสำหรับการทำงานของเขาหรือไม่ การให้ความใส่ใจต่อความต้องการของพนักงาน ทำให้ท่านสามารถจะปรับหน้าที่ความรับผิดชอบและสิ่งจูงใจที่จะมอบหมายให้แก่เขาได้ ซึ่งสามารถจะช่วยป้องกันการลาออกของพนักงานโดยไม่จำเป็นได้

ผู้บริหารควรจะป้องกันไม่ให้พนักงานเปลี่ยนงานเร็วเกินไป (Rapid Turnover) ซึ่งทำได้โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตที่ผู้บริหารเคยประสบพบเห็นมา เช่น ท่านเลือกคนผิดไม่เหมาะกับงานที่ทำหรือเปล่างานควรจะออกแบบเสียใหม่ใหม่ เพราะมันมีลักษณะเป็นการไม่ให้อารมณ์แก่เขา หรือเพราะเขาต้องการลาออกเพราะอยากจะไปทำงานที่อื่น

พฤติกรรมต่างๆ ของพนักงานที่เป็นสัญญาณบ่งบอกให้ผู้บริหารต้องบังคับให้เขาออกไป

ในบางครั้งบางครั้งอาจเป็นการเหมาะสมที่จะคิดได้เลยว่าโอกาสที่เขาจะเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้นนั้นไม่มีอีกแล้ว อาการหรือสัญญาณที่บ่งบอกว่าพนักงานบางคนไม่มีประโยชน์ต่อองค์การนั้นมีหลายอย่าง ถ้าพนักงานขององค์การคนใดมีพฤติกรรมต่อไปนี้เกินกว่า 2-3 อย่าง ควรจะให้เขาออกไปหรือบังคับให้เขาลาออก พฤติกรรมที่ว่านี้ได้แก่ดังต่อไปนี้

- เสียเวลาไปกับการประชุมในเรื่องเล็กน้อยๆ หรือเรื่องที่เป็นไปไม่ได้
- มีทักษะในการฟังที่ไม่ดี กล่าวคือไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่ผู้บริหารอธิบายหรือชี้แจงให้ฟัง
- ปฏิเสธไม่ยอมทำงานล่วงเวลา (Overtime)
- ไม่เคยมาทำงานตรงเวลา
- เพื่อนฝูงทั้งองค์การรู้สึกเวทนาในตัวเขา
- ใช้เวลาส่วนใหญ่ของวันทำงานไปกับธุรกิจส่วนตัว
- เห็นด้วยกับสิ่งที่ท่านพูดทุกอย่าง
- ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ท่านพูดทุกอย่าง
- ดีที่สุดสำหรับเขาเมื่อผลวิเคราะห์เกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้ทำออกมาว่า “เป็นไปได้

ไม่ได้ในเชิงปฏิบัติ” “ไม่มีความจำเป็นต้องทำ” หรือ “ไม่คุ้มกับการทำ”

- ไม่ค่อยทำงานเสร็จตรงเวลา
- ไม่เคยทำงานเสร็จเลย
- ไม่สามารถอธิบายหรือปกป้องผลผลิต

ที่ตนสร้างขึ้นมาได้

- ไปขัดขวางการทำงานของผู้อื่นในองค์กรไม่ให้ประสบความสำเร็จ

การวัดความสามารถของพนักงานอาจจะปรากฏออกมาในรูปแบบใดก็ได้และไม่ง่ายที่จะชี้บอกได้เสมอไป พนักงานบางคนอาจจะเป็นตัวบ่อนทำลายแต่ยังคงทำหน้าที่ที่สำคัญต่อไปหรือพนักงานที่ไม่สร้างผลงานใดๆ เลย แต่ยังเป็นคนที่น่ารัก และต้องการเงินเดือนตลอดจนตำแหน่งสูงๆ อยู่ แต่ในท้ายที่สุดแล้ว ผู้บริหารจะต้องหาทางให้พนักงานที่วัดความสามารถออกจากองค์กรให้ได้ (Cohen and Eimicke, 2002:68-69)

การใช้กลยุทธ์เชิงนวัตกรรมในภาครัฐ

“นวัตกรรมทางด้านการจัดการในภาครัฐ” หมายถึง “การสร้างแบบนโยบายใหม่ (New Policy Designs) และระเบียบการปฏิบัติงานที่ใช้มาตรฐานใหม่โดยองค์กรของรัฐเพื่อหาทางแก้ปัญหาทางด้านนโยบายสาธารณะ” (Cohen and Eimicke, 2002:120) จำเป็นต้องย้ำว่าเราจะต้องจัดการกับแบบ (Design) และการจัดการกับการบริหารจัดการ (Management) นโยบายและโครงการต่างๆ (Programs)

นวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จนั้นจะมีลักษณะค่อยๆ เพิ่มพูนขึ้นทีละเล็กทีละน้อย (Incremental) และมีขนาดเล็ก (Small-scale) ทั้งนี้ก็เพราะว่าปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติเชิงนวัตกรรมนั้นแปรผันไปตามขีดความสามารถภายในขององค์กร

สิ่งแวดล้อมภายนอกเป้าหมายหรือพันธกิจขององค์กร แต่แต่ละองค์กรมีความแตกต่างกันและเผชิญกับปัญหาต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นเทคนิคที่ใช้ในการส่งเสริมนวัตกรรมขององค์กรจะต้องถูกกำหนดโดยสถานการณ์ (Situationally Determined) ยิ่งไปกว่านั้นเสถียรภาพของสิ่งแวดล้อมขององค์กรก็เปลี่ยนไปตามกาลเวลาเช่นกัน ซึ่งทำให้ความเข้มข้นของนวัตกรรมแปรผันไปด้วยประการสุดท้าย โครงสร้างทางสังคมภายในขององค์กรและขีดความสามารถขององค์กรที่จะสนับสนุนและดำเนินการตามระเบียบการปฏิบัติงาน

มาตรฐานที่ปรับเปลี่ยนก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง การใช้ขนาดเดียว (One Size) ไม่อาจจะเข้ากับหรือเหมาะสมกับทุกสิ่งทุกอย่างได้

เทคนิคของนวัตกรรมเชิงการบริหารจัดการ

1. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning)

ดริคเคอร์ (Drucker, อ้างใน Cohen and Eimicke, 2002:121) ได้นิยาม “การวางแผน” ว่า “เป็นการกระทำในขณะนี้เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายในวันข้างหน้า” คำนิยามของเขายังเป็นจริงอยู่เพราะว่า “การวางแผน” หมายถึง “การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำให้เตรียมองค์กรสำหรับอนาคต”

โฮเฟอร์ และสเคินเดิล (Hofer and Schendel, 1978:17) ได้นิยาม “กลยุทธ์” (strategy) ว่า “เป็นแผนเบื้องต้นของการจัดการวางทรัพยากรปัจจุบันและที่วางแผนไว้แล้ว และแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่บ่งชี้ว่า องค์กรจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร” โคเฮิน และอีมิค (Cohen and Eimicke, 1995: 121)

ตั้งข้อสังเกตว่า “กลยุทธ์” พยายามที่จะอธิบายถึงเรื่องทรัพยากรต่างๆ ที่จะใช้ เพื่อกิจกรรมเฉพาะอย่างโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายที่จำเพาะเจาะจงได้บรรลุผลสำเร็จ การกำหนดเป้าหมายจะเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ และการกำหนดวิธีการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์และกิจกรรมต่างๆ จะถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของกลยุทธ์ (วัตถุประสงค์ กิจกรรม และทรัพยากร) จะถูกจำกัดโดยปัจจัยทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์และกิจกรรมขององค์การของรัฐจะถูกจำกัดโดยอำนาจของทางการที่กำหนดโดยกฎระเบียบของราชการ

แผนกลยุทธ์ทำงานอย่างไร

การใช้ แผนกลยุทธ์ โดยปกติทั่วไป จะเกี่ยวกับการกระทำขององค์การในการกำหนดเป้าหมายและสร้างวิธีการที่จะให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้น อย่างน้อยที่สุดผู้จัดการจากหน่วยงานที่สำคัญขององค์การ จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ บางทีการเข้าร่วมครอบคลุมไปถึงพนักงานทั่วทั้งองค์การทีเดียว

ข้อมูลใหม่ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมขององค์การถูกนำเสนอขึ้นมาและถูกประเมินเกี่ยวกับผลกระทบที่สิ่งแวดล้อมมีต่อเป้าหมาย และกิจกรรมขององค์การ การประชุมจะจัดให้มีขึ้นเพื่อกระตุ้นให้มีการสร้างวิธีการที่จะเข้าไปสู่พันธกิจและงานขององค์การ สุดท้ายจะมีการสำรวจตรวจสอบขีดความสามารถ และความต้องการขององค์การ เพื่อค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับขีดความสามารถขององค์การในการที่จะนำกลยุทธ์ไปใช้ปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

2. การรีอระบบ (Reengineering)

“การรีอระบบ” เป็นการคิดใหม่เกี่ยวกับส่วนพื้นฐานที่สำคัญ และการออกแบบใหม่ โดยสิ้นเชิงเกี่ยวกับกระบวนการต่างๆ ทางธุรกิจ ทั้งนี้ก็เพื่อก่อให้เกิดปรับปรุงในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น “อย่างน่าประทับใจ” คำที่สำคัญคือ “พื้นฐานที่สำคัญ” “โดยสิ้นเชิง” “อย่างน่าประทับใจ” และ “กระบวนการ”

แฮมเมอร์ และแชมพี (Hammer and Champy, 1993: 32) ผู้ซึ่งเป็นผู้ให้คำนิยามของ “การรีอระบบ” ได้อธิบายว่า การรีอระบบไม่ใช่

- ไม่ใช่การลดขนาด
- ไม่ใช่การสร้างโครงสร้างใหม่
- ไม่ใช่แพชชั่นที่นิยมกันประเดี๋ยวประด๋าว (Fad)
- ไม่ใช่สิ่งเดิมที่เพิ่มให้มากขึ้น

การรีอระบบทำงานอย่างไร

แฮมเมอร์ และแชมพี มีความเข้าใจว่าขนาดของโครงการยิ่งใหญ่ยิ่งมีโอกาสสำเร็จได้มาก เขาทั้งสองยังเข้าใจว่าการรีอระบบนั้นเป็นกลยุทธ์ที่มาจากข้างบนสู่ข้างล่าง (top-down strategy) อาศัยความผูกพันอย่างแข็งขันจากผู้บริหารระดับหัวหน้า (CEO) และจะต้องสื่อสารตลอดจนบังคับให้มีความผูกพันเกิดขึ้นในระดับล่างขององค์การด้วย

กล่าวโดยทั่วไป แล้วการรีอระบบ เริ่มจากการแต่งตั้ง “เจ้าของกระบวนการ” (A Process Owner) โดยผู้บริหารระดับหัวหน้า แล้วหัวหน้ากระบวนการ (The Process Leader) จัดการประชุม “ทีมรีอระบบงาน” ซึ่งจะทำการรีอระบบของกระบวนการโดยความช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญทางด้านกรรีอระบบ และที่ปรึกษาทางด้านกร

รื้อระบบที่ว่าจ้างมา อาจจะมีการแต่งตั้งกรรมการ กำกับการรื้อระบบด้วยก็ได้ เพื่อให้เป็นกรรมการที่มีสิทธิ์มีเสียง เมื่อทีมงานได้ประชุมเสร็จเรียบร้อยแล้ว และบทบาทต่างๆ ที่กล่าวแล้วถูกกำหนดอย่างถูกต้องสมบูรณ์กระบวนการก็เริ่มขึ้นได้

การรื้อระบบมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ทำแผนที่กระบวนการปัจจุบัน
2. ระบุขั้นตอนต่างๆ ที่เพิ่มมูลค่า
3. حذفขั้นตอนต่างๆ ที่ไม่ได้เพิ่มมูลค่า
4. ใช้ความคิดในการพิจารณาอย่าง

ฉับไว กล่าวคือ เน้นความเร็ว หันกลับอย่างรวดเร็ว บริการอย่างฉับพลันทันด่วน ติดต่อกับลูกค้าและผู้จัดการในจุดเดียว

5. รื้อระบบก่อน แล้วต่อมาก็นำเครื่องจักรกลที่ทำงานโดยตัวมันเอง และเทคโนโลยีสารสนเทศแบบใหม่เข้ามาใช้

ในบทความที่ให้ความรู้อย่างมากของลินเด็น (Linden, 1995:63-74) ลินเด็น ได้ให้หลักการ 7 ข้อที่ใช้เป็นแนวทางในการรื้อระบบในภาครัฐ ดังนี้

1. จัดระเบียบในทุกส่วนของผลลัพธ์ไม่ใช่ทุกส่วนของหน้าที่ (Functions)

2. แทนคู่ขนานด้วยกระบวนการที่ตามกันมาเป็นลำดับ (sequential processes)

3. นำสารสนเทศข้างล่างขึ้นสู่ข้างบน

4. รับสารสนเทศครั้งเดียวจากแหล่งโดยตรง

5. จัดจุดติดต่อกับลูกค้า (หรือผู้ใช้บริการ) และผู้จัดการให้อยู่ในจุดเดียวกัน เมื่อใดก็ตามที่สามารถจะทำได้

6. ต้องทำให้มีการลื่นไหลของกระบวนการหลักอย่างต่อเนื่อง

7. รื้อระบบก่อน แล้วใช้เครื่องจักรกลที่ทำงานโดยตัวมันเองที่หลัง

ในการรื้อระบบในภาครัฐ มักจะเกี่ยวข้องกับการโอนกระบวนการจากองค์การปัจจุบันไปสู่หน่วยงานที่มีอยู่แล้ว แต่ที่เป็นบ่อยกว่านั้นก็คือ มีการแต่งตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมาซึ่งตั้งอยู่ในลักษณะที่เป็นอิสระ

3. การบริหารจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ (Total Quality Management-TQM)

TQM อาจจะย่อขององค์ประกอบสำคัญลงเหลือเพียง 3 องค์ประกอบ เท่านั้น ได้แก่

1. การร่วมมือกับผู้จัดการเพื่อทำให้มั่นใจว่าสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นในกระบวนการทำงาน มีลักษณะที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้

2. พนักงานมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของเขาให้ดีขึ้น และช่วยลดความแปรผัน หรือความไม่เป็นเอกภาพในกระบวนการทำงานลง

3. การสื่อสารกับลูกค้าอย่างใกล้ชิด เพื่อให้จะได้รู้และเข้าใจว่าสิ่งที่ลูกค้าต้องการนั้นคืออะไร และเขานิยามคุณภาพอย่างไร

TQM ทำงานอย่างไร

เมื่อมีการปรับ TQM เพื่อให้เหมาะสมกับงานของรัฐบาล ซึ่งเราเรียกว่า “TQM ที่มุ่งเจาะไปที่โครงการ” (project-oriented TQM) นั้นมันจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. มุ่งเจาะไปที่การผลิตในสนาม (Focus on Production in the Field) ผู้บริหารและพนักงานควรจะให้ความใส่ใจต่อกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ การเข้าใจอย่างแท้จริงว่าอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของ TQM “คุณภาพ” จะดีขึ้นก็ต่อเมื่อ ผู้บริหารและพนักงานได้วิเคราะห์กระบวนการทำงานเป็นอย่างดี

2. การเข้าร่วมของพนักงาน (Worker Participation) เพื่อเพิ่มระดับความใส่ใจที่มีต่อการผลิต ฝ่ายผู้จัดการจะอาศัยพนักงานในการช่วยเหลือวิเคราะห์กระบวนการทำงานและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เนื่องจากพนักงานเป็นผู้ทำงานและเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับว่าจะทำให้งานสำเร็จได้อย่างไร ถ้าฝ่ายผู้จัดการไม่ได้ข้อมูลจากพนักงานก็ยากที่จะทำให้คุณภาพสูงขึ้นได้

3. การสื่อสารกับผู้ให้บริการและจัดหา (Communication with Customers and Suppliers) เพื่อที่จะปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น พนักงานจะต้องมีสิ่งจำเป็นหรือเครื่องมือเครื่องมือนั้นๆ ที่ถูกต้องแบบอย่างดี และเหมาะสมที่จะนำเอาไปใช้งาน สิ่งจำเป็นต่างๆ ที่ว่านี้ได้แก่ เครื่องมือคอมพิวเตอร์ แบบฟอร์ม หรือ คำสั่งจากหัวหน้า ฯลฯ ถ้าต้องการปรับปรุงให้ “คุณภาพ” ดีขึ้น ผู้จัดการจะต้องเรียนรู้วิธีการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ต่างๆ หรือสิ่งจำเป็นต่างๆ ของเขาให้เหมาะสมกับความต้องการของกระบวนการผลิต ในทำนองเดียวกัน ในการที่จะรู้ว่า ลูกค้า หรือ ผู้ให้บริการต้องการอะไร และนิยม “คุณภาพ” อย่างไร องค์กรจะต้องพยายามเรียนรู้อย่างต่อเนื่องว่า สิ่งที่ลูกค้ามีความนิยมชมชอบนั้นคืออะไร

4. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระเบียบการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานและมีการอบรมอย่างต่อเนื่อง (Rapid Changes in Standard Operating Procedures and Constant Training) TQM ต้องการให้องค์กรวิเคราะห์และทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา และจะต้องสื่อสารเกี่ยวกับกระบวนการทำงานใหม่ให้ทราบกันทั่วทั้งองค์กร

5. ในตอนแรกขอให้เป็นองค์การขนาดเล็ก (Small-scale Projects at the Beginning) ในการที่จะสอนให้พนักงานรู้จักสื่อสารกับผู้จัดหา และลูกค้าตลอดจนรู้จักวิเคราะห์กระบวนการทำงาน เป็นการศึกษาที่ดีที่จะเริ่มต้นด้วยเรื่องราวที่เข้าใจง่ายๆ และเรื่องราวเล็กๆ เกี่ยวกับงานประจำวัน อันนี้จะช่วยสร้างหลักฐานของความสำเร็จที่มองเห็นได้ในเวลาอันรวดเร็ว และช่วยป้องกันความเข้าใจผิดในกรณี TQM ไม่ประสบความสำเร็จ

6. ความไม่สามารถมองเห็นได้ในท้ายที่สุด (Eventual Invisibility) หลังจากเวลาผ่านไป 2-3 ปี TQM ก็เป็นเพียง “ลักษณะที่เราทำงานที่นี้เป็นอย่างไรนั่นเอง”

7. ใช้ระเบียบวิธีปฏิบัติงานและโครงสร้างของกรม กองต่างๆ ที่มีอยู่เป็นพื้นฐาน (Use of existing departmental procedures and structures as foundation) จะต้องเสริมหนุนความสำคัญของ TQM โดยอาศัยกระบวนการจัดการที่ทำเป็นกิจวัตรอยู่แล้ว พยายามหลีกเลี่ยงการตั้งองค์การบริหารจัดการคุณภาพที่แยกออกมาต่างหากเพื่อการดำเนินโครงการปรับปรุงคุณภาพ

4. การเทียบเคียงกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด (Benchmarking)

“Benchmarking” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้นหา การปรับและการนำการปฏิบัติที่ดีที่สุดไปใช้ บรูเดอร์และเกรย์ (Bruder and Gray, 1994 : 9-14) นิยาม “Benchmarking” ไว้ว่า “เป็นกระบวนการที่เคร่งครัดแต่เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ สำหรับการวัดกระบวนการและการปฏิบัติงานต่างๆ ขององค์กรเมื่อไปเทียบกับกระบวนการและการปฏิบัติงานขององค์กรที่ดี

ที่สุดในชนิดเดียวกัน ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน แล้วก็นำผลการวิเคราะห์นั้นไปปรับปรุงการบริการ การปฏิบัติงาน และต้นทุนให้เห็นผลอย่างชัดเจน” ในขณะที่พิสเซอร์ปฏิบัติงาน โดยอธิบายไว้ดังนี้ “โดยอาศัยมาตรฐานวัดการปฏิบัติงานเป็นอนุกรม (ซึ่งเรียกว่า Benchmark) ทำให้บุคคลสามารถ ระบุการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดประเภท หรือชนิด ของงานแล้วก็ทำการวิเคราะห์การปฏิบัติงานที่ ดีที่สุด (The Best Practices) เหล่านั้น นอกจากนั้น ก็นำไปปรับใช้โดยผู้ที่ต้องการจะปรับปรุงวิธีการ ทำงานของตนให้ดีที่สุด”

Benchmarking ทำงานอย่างไร

บรูเดอร์ และเกรย์ (Bruder and Grey, 1994 : 9-14) ได้กล่าวระบุถึงระเบียบวิธีปฏิบัติ 7 ขั้นตอนของ Benchmarking ไว้ดังนี้

1. กำหนดว่าหน้าที่ (Function) ใดที่จะได้ ประโยชน์มากที่สุดจากการทำ Benchmarking

2. ระบุ ต้นทุน คุณภาพ และมาตรฐานวัด ประสิทธิภาพ สำหรับหน้าที่ต่างๆ เหล่านั้น

3. ทำการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ และทบทวนวรรณกรรม เพื่อค้นหา องค์การที่ดีที่สุด สำหรับปฏิบัติงานชนิดนั้นๆ

4. วัดผลการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด ของ องค์การในด้านที่กล่าวระบุ

5. เปรียบเทียบการปฏิบัติงานขององค์การ ของท่านกับ การปฏิบัติงานขององค์การที่ดีที่สุด ในประเภทเดียวกัน แล้วประเมินความแตกต่าง ในเชิงปริมาณ หรือ ตัวเลข

6. ระบุการกระทำหรือการปฏิบัติต่างๆ เพื่อปิดช่องว่าง หรือ ความแตกต่างที่ผิดแผก แตกต่างจากที่ดีที่สุด ถ้าเป็นไปได้ ควรจะระบุ ขั้นตอนต่างๆ ที่จำเป็นต่อการที่จะใช้ความสำเร็จ

ขององค์การอื่นมาสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ องค์การของตน

7. ดำเนินการปฏิบัติ หรือ ลงมือทำ และ ติดตามผลการปฏิบัติงาน

5. การจัดการทีม (Team Management)

ในบริบทของสถานที่ทำงาน “ทีม” หมายถึง “กลุ่มของคนที่มีเอาทักษะ (Skills) ความรู้ (Knowledge) และความสามารถพิเศษ (Talents) เข้าด้วยกันเพื่อปฏิบัติงานที่เสริมซึ่งกันและกัน เพื่อทำให้โครงการประสบความสำเร็จ เพื่อทำให้ เป้าหมายบรรลุ หรือเพื่อแก้ปัญหา “กลุ่ม” อาจจะมี นิยามไว้ว่า “เป็นกลุ่มคนที่มาจากสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งทำงานด้วยกันในลักษณะถาวรเพื่อปฏิบัติงาน ที่สำคัญขององค์การให้ประสบความสำเร็จ ในหนังสือชื่อ “ความชาญฉลาดของทีม : การสร้าง องค์การให้มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง” (The Wisdom of Teams : Creating the High-Performance Organization) ของจ็อน แคทเซ็นบัค และ ดักลาส สมิธ (Jon Katzenbach and Douglas Smith, 1993:45) ผู้เขียนได้นิยาม “ทีม” ไว้ว่า “เป็นกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่มีทักษะเสริม ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีความผูกพันต่อจุดหมายร่วมกัน ต่อเป้าหมายในการปฏิบัติงานและต่อแนวทางหรือ วิธีการปฏิบัติที่ทุกคนมีความรับผิดชอบด้วยกัน”

องค์การสมัยใหม่ ทีมทำงานโครงการ (Project Teams) กำลังกลายเป็นกลไกหลัก ในการสร้างนวัตกรรมและในการก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง

การจัดการทีมมีการทำงานอย่างไร

โดยปกติทั่วไป ทีม ประกอบไปด้วยสมาชิก 5-7 คน โดยมีสมาชิกคนหนึ่งซึ่งเลือกโดยผู้จัดการ อาวุโสให้เป็นหัวหน้าทีม (Team Leader) ทีม

มักจะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำโครงการบางอย่างให้สำเร็จ หรือ เพื่อปฏิบัติงานบางอย่างที่สำคัญที่กำลังดำเนินอยู่ ทีมมักจะตั้งเป็น “ทีมถาวร” (Standing Teams) “ทีมโครงการ” (Project Teams) และ “ทีมบรรเทาวิกฤต” (Crisis Team)

ทีมถาวร (Standing Teams) โครงการบางอย่างก็ดี ประเภทต่างๆ ของโครงการก็ดี และลูกค้า หรือ ประเด็นต่างๆ บางอย่างก็ทีมักเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าในองค์กร “ทีมถาวร” สามารถจะช่วยจัดการกับสิ่งเหล่านี้ได้ “ทีมถาวร” ไม่เหมือน “กับทีมโครงการ” ในแง่ที่ว่า “ทีมถาวร” สามารถขยายขอบข่ายของโครงการได้ และสามารถทำให้มีลักษณะเป็นส่วนที่ถาวรขององค์กร

ทีมโครงการ (Project Teams) มีลักษณะเป็นการรวมตัวเข้าด้วยกัน เพื่อปฏิบัติงานเฉพาะอย่าง และมักเป็นเรื่องปกติธรรมดาในองค์กรที่หน้าที่ให้คำปรึกษา (Consulting Organizations) มีการผสมรวมเอาผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรถาวรต่างๆ เพื่อทำโครงการให้ประสบความสำเร็จภายในเป้าหมาย และกรอบเวลาที่กำหนดไว้ ตัวอย่างของทีมชนิดนี้ เช่น ทีมติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ใหม่ ทีมเคลื่อนย้ายสำนักงาน ทีมจัดตั้งโครงการ (Program) ใหม่ เป็นต้น

ทีมบรรเทาวิกฤต (Crisis Team) สามารถใช้เพื่อบรรเทาสถานการณ์ที่ไม่ราบรื่น หรือ ติดขัดของงานที่ทำเป็นประจำของหน่วยงานซึ่งต่อมากอาจจะกลายเป็นวิกฤตได้ถ้าไม่แก้ไขให้สำเร็จ ทีมอาจจะจัดรูปของ “ทีมโครงการ” ที่รวมเอาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเข้าด้วยกันกลายเป็นทีมใหม่เพื่อจัดการกับวิกฤตการณ์เฉพาะอย่างก็ได้

6. การแปรรูปรัฐกิจ (Privatization)

การแปรรูปรัฐกิจ หรือ รัฐวิสาหกิจ หมายถึง การโอนกิจการเอกชน หรือองค์การที่ไม่ใช่ของกิจการรัฐบาลเพื่อนำนโยบายของรัฐไปดำเนินการให้ประสบความสำเร็จแทนการบริหารจัดการ หรือให้บริการโดยรัฐ

รูปแบบที่หนึ่ง เป็นการทำสัญญาจ้างกับเอกชนให้ทำงานบางอย่างที่หน่วยงานของรัฐเคยทำ การควบคุมยังคงเป็นของรัฐบาล ในการเลิกสัญญาจ้างก็ดี และเริ่มใหม่ก็ดี อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล

รูปแบบที่สอง การแปรรูปรัฐกิจ เป็นการมอบวิสาหกิจที่ทำโดยรัฐบาล เช่น โรงงานโทรศัพท์ ไปให้ภาคเอกชนทำ โดยการขายสินทรัพย์ของรัฐ และการผูกขาดให้แก่บริษัทธุรกิจเอกชน

รูปแบบที่สาม การแปรรูปรัฐกิจ ก็คือการมีหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนซึ่งรัฐบาลและเอกชนจะทำงานร่วมกันโดยมีการกำหนดหน้าที่หรือบทบาทไว้ชัดเจน

รูปแบบที่สี่ การแปรรูปรัฐกิจ ก็คือ การมีนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมให้มีเอกชนมีพฤติกรรมบางอย่าง อันนี้มักจะเกี่ยวกับเรื่องที่ว่ารัฐใช้ทรัพยากรของรัฐ เพื่อส่งเสริมให้เอกชนทำกิจกรรมบางอย่าง เช่น การช่วยลดภาษีของบริษัทธุรกิจ และการส่งเสริมให้มีการประกันภัยรื้อน้ำท่วม เป็นต้น ผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องการมีรัฐบาลขนาดเล็กมองว่าการแปรรูปรัฐกิจหรือไม่นั้นควรจะต้องมีการวิเคราะห์ให้รอบคอบเสียก่อน ตามความเห็นของโคเฮนและอิมิค (Cohen and Eimicke, 2002 : 137) ผลดีที่สำคัญของการแปรรูปรัฐกิจ ก็คือ ทำให้การแข่งขันการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่างๆ ของรัฐมีโอกาสมากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่า การแข่งขันจะแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง แต่อย่างไรก็ดี มีมากกว่ากรณีที่เดียวที่**คุณภาพที่สูงขึ้น** (Higher

Quality) ก็ได้ การบริการที่ราคาถูกลงก็ได้ สามารถเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์กรมีการแข่งขันและผู้ให้บริการมีทางเลือกมากที่สุดเท่านั้น

ค่านิยมของมนุษย์ที่เป็นสากล (Universal Human Values)

นอกเหนือจากหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในภาครัฐกับที่กล่าวแล้วข้างต้น เนื่องจากในปัจจุบันนี้และในวันหน้าโลกของเราจะมีปัญหาและมีความยุ่งยากต่างๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยบรรเทาเบาบางปัญหาเหล่านั้นให้มันน้อยลงและเพื่อความสงบสุขของโลกทั้งมวล พนักงานของรัฐจึงควรมีจริยธรรมที่อิงค่านิยมสากลต่างๆ ต่อไปนี้ด้วย

1. ความรัก (Love) พฤติกรรมที่มีจริยธรรมควรจะต้องมีความรักความสามัคคี ความเห็นอกเห็นใจ และความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน งานทุกอย่างมักจะดำเนินไปด้วยดีถ้ามีความรักเป็นพื้นฐานรองรับ

2. ความซื่อสัตย์หรือความจริง (Truthfulness) คนเราควรจะต้องรับผิดชอบต่อคำมั่นสัญญา และมีความกล้าที่จะแสดงออกซึ่งความเห็นของตน คนเราไม่ควรจะทำสิ่งใดๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน โดยวิธีการซื่อหลกลวง หรือการหลอกลวงโดยวิธีใดๆ

3. ความยุติธรรม (Fairness) หลักการง่ายๆ ของการรักษาความยุติธรรมก็คือ “การปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนกับที่เราต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา” นั่นเอง ในโลกปัจจุบันในการปฏิบัติงานต่างๆ มักจะมีทุกเชื้อชาติ ศาสนา และเพศ ฯลฯ เข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ เราจะต้องให้ความยุติธรรมและความเสมอภาคแก่ทุกกลุ่ม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติใดๆ

4. เสรีภาพ (Freedom) ทุกคนควรมีความเป็นอิสระและเสรีภาพโดยได้รับการค้ำจุนจากผู้นำทางการเมืองเสรีภาพช่วยให้บุคคลมีความเป็นตัวของตัวเอง มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี “ประชาธิปไตย” ดำรงอยู่ได้ก็อาศัยความมีเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน ผนวกกับความรับผิดชอบ (Accountability) และความเสมอภาคทางด้านโอกาสของสมาชิกทุกคนในสังคม

5. ความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) การมีค่านิยมนี้ทำให้บุคคลมีความร่วมมือและสร้างความเป็นปึกแผ่นได้ โลกมีความสามัคคีกันจะทำให้การแข่งขันที่ไร้การควบคุมไม่เกิดขึ้นและจะนำไปสู่การร่วมมือกันในทุกๆ ด้านมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการรักษาโรคและสิ่งที่เป็นภัยพิบัติต่างๆ ให้ดำรงอยู่ตลอดไป

6. ความอดทน (Tolerance) การอดทนเป็นการเคารพศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างหนึ่ง และเป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เราจะต้องตระหนักว่าผู้อื่นมีสิทธิที่จะคิดในลักษณะที่แตกต่างจากเราได้ ความอดทนเป็นภาระหน้าที่อย่างหนึ่งที่เราจะต้องพยายามยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเข้าใจเขาว่าทำไมเขาจึงมีความคิดเห็นเช่นนั้น

7. ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความรับผิดชอบเป็นความรู้สึกเคารพตนเอง (Self-respect) ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น เราต้องรับผิดชอบต่อลูกหลานของเราในขณะเดียวกันเราก็ต้องรับผิดชอบในการดูแลตนเองด้วย เราพูดถึง สิทธิ (Rights) และสิ่งเรียกร้องต้องการต่างๆ มากมาย (Demands) ต้องการให้สิ่งเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองป้องกัน ในขณะเดียวกันเราต้องมี “ความรับผิดชอบ” ด้วย การที่คนเรา

จะได้มาซึ่งการคุ้มครองอย่างเต็มที่ได้นั้นขึ้นอยู่กับ “ความรับผิดชอบของเรา” เป็นสำคัญ

8. การให้ความเคารพต่อชีวิต (Respect for Life) ค่านิยมของมนุษย์ที่เป็นสากลข้อสุดท้ายก็คือ “การให้ความเคารพต่อชีวิต” ทุกชีวิตควรมีค่าแก่การดำรงอยู่ (Life is Worth Living) ทั้งสิ้น ข้อแรกของศีลห้าในศาสนาพุทธห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ในบัญญัติ 10 ประการ (The Ten Commandment-thou Shalt not Kill.) ก็ยึดถือหลักการไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน นายกรัฐมนตรีของเลบานอนท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ข้าพเจ้าไม่เคยคิด ผันที่จะเซ็นกฎหมายใดๆ เกี่ยวกับการตัดสินประหารชีวิตของใครในโลกนี้ ข้าพเจ้าคิดว่า การฆ่ามนุษย์เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายโดยสิ้นเชิง (Kidder, 1994 : 8-3)

สรุป

การบริหารจัดการคุณภาพในภาครัฐ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประเทศไทย เพราะเราตกอยู่ใต้อิทธิพลของโลกาภิวัตน์ กำลังบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกและจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558 แต่ในบทความนี้ผู้เขียนขอเสนอ ลักษณะการบริหารจัดการคุณภาพในภาครัฐที่เป็นสากล เพื่อให้ผู้บริหารของไทยหรือผู้เกี่ยวข้อง ได้นำไปประยุกต์ใช้บ้างที่เห็นสมควรและเหมาะสมกับสังคมไทย ในสาระสำคัญการบริหารจัดการคุณภาพในภาครัฐจะเกี่ยวข้องกับการหาคนดีเข้ามาทำงานในภาครัฐ การให้สิ่งจูงใจและรักษาให้คนดีอยู่ในองค์กรนานๆ การใช้กลยุทธ์เชิงนวัตกรรม เช่น การริ่ระบบ การใช้ TQM การแปรรูปรัฐกิจ การจัดการทีม การเทียบเคียงกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด เป็นต้น

ถ้าหากในปัจจุบันนี้โลกของเรามีปัญหาและความยุ่งยากมากมาย เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาต่างๆ ให้เบาบางลงตลอดจนป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ๆ เกิดขึ้นอีก ผู้บริหาร การจัดการคุณภาพในภาครัฐ ควรจะปฏิบัติงานโดยยึดจริยธรรมที่อิงค่านิยมสากลด้วย อันได้แก่ ความรัก ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเสียสละ ความสามัคคี ความอดทน ความรับผิดชอบ และความเคารพต่อชีวิตของทุกคน

บรรณานุกรม

- Barnard, C.I. 1968 *The Functions of the Executive*. Cambridge, Mass : Harvard University Pher
- Bruder, K.A. and E.M. Gray 1994 “Public Sector Benchmarking,” *Public Management*. Vol. 76, pp. 9-14
- Cohen, Steven and William Eimicke 2002 *The Effective Manager*. San Francisco, CA : John Wiley & Sons, Inc.
- Drucker F. Peter 1985 *Innovation and Entrepreneurship*. New York : Harper Collins.
- Goetsch, David L. and Standley B. Davis 2006 *Quality Management*. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall.
- Hammer, M., and Campy, I1993 *Reengineering the Corporation*. New York :Harper Business.
- Haye, S., and T.Z. Reeves 1984 *Personnel Management in the Public Sector*. Needham Heights, Mass :Allyn& Bacon.

Hofer, C.W., and Schendel, D.E. 1978 **Strategy**

Formulation. St.Poul, Minn : West.

Katzenbach, T., and Smith D. 1993 **The**

Wisdom of Teams. Boston : Harvard
Business School Press.

Kidder, R. M. 1994 **Shared Values for a**

Troubled World : Conversation with Men
and Women of Conscience, **The Futurist**,
July-August. Pp. 8-13

Linden, R. 1995 "A **Guide to Reengineering**

government." *Governing Magazine*, May,
pp.66-74

Scholtes, Peter R. 1992 **The Team Handbook.**

Madison, WI : Joiner Associates

การประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
พหุระดับ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
Applying Multilevel Confirmatory Factor analysis Techniques
to the study of School's Principal Academic Leadership.

ดร. สุชุม มูลเมือง*

บทคัดย่อ

การวัดภาวะผู้นำมักจะทำกรวัดจากผู้ทำงานภายใต้ผู้นำนั้น แทนที่จะวัดจากตัวผู้นำโดยตรงทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความลำเอียงในการวัด แต่การศึกษาเช่นนี้ก็ทำให้เกิดประชากรขึ้น 2 กลุ่มที่ลดหลั่นกันอยู่ 2 ระดับคือผู้ให้ข้อมูลเป็นระดับบุคคลและผู้สนใจศึกษาซึ่งเป็นระดับกลุ่ม ทำให้ประชากรทั้ง 2 กลุ่มไม่เป็นอิสระต่อกันส่งผลให้ต้องใช้เทคนิคเฉพาะในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างของข้อมูลเทคนิคที่ว่านี้ก็คือเทคนิคการวิเคราะห์พหุระดับ ในการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาโมเดลการวัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับ (MCFA) เพื่อศึกษาว่าการวิเคราะห์โมเดลการวัดดังกล่าวเหมาะสมหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการวิเคราะห์ดังกล่าวเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการวิเคราะห์โมเดลทางการศึกษา เช่น โมเดลการวัดภาวะผู้นำทางวิชาการ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิเคราะห์พหุระดับ

Abstracts

To measure leadership, data normally collected from those working under the leaders themselves, in order to avoid the measurement bias. In effect, two hierarchical subpopulation occur, i.e., the individual and group levels. To cope with this population structure, an appropriate technique such as multilevel analysis technique is needed. The purpose of this study was to verify the appropriateness of the application of the Multilevel Confirmatory Factor (MCFA) in modeling the academic leadership of the primary school principals. The finding strongly supported the suitability of the model by the empirical data of both individual and group levels.

Keywords : multilevel confirmatory factor analysis, MCFA

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

บทนำ

แม้ว่าในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาเทคนิคในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพระระดับในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการศึกษาอย่างกว้างขวางดังเช่นผลงานของ Hall & Lord, 1995, 1998; Hanges & Dickson, 2004; Hanges, Dickson, & Sipe, 2004; House, Hanges, Javidan, Dorfman, & Gupta, 2004; House et al., 1999; Yammarino & Bass, 1991 (อ้างใน Dyer, et. al., 2005: 150) แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าองค์ความรู้ดังกล่าวกลับยังไม่เป็นที่รับรู้กันมากนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัยทางการศึกษาของบ้านเรา ทั้งนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากเทคนิคดังกล่าวนอกจากจะมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างมากแล้วยังจำเป็นต้องอาศัยความรู้พื้นฐานทางสถิติที่ลึกซึ้งประสบการณ์และความชำนาญของผู้วิจัยในการวัดผลประเมินผลรวมทั้งการจัดกระทำกับข้อมูลอย่างเพียงพอและยังต้องอาศัยซอฟต์แวร์โดยเฉพาะในการวิเคราะห์อีกด้วยนอกเหนือจากองค์ความรู้พื้นฐานในการออกแบบการวิจัยที่ถูกต้องและที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือองค์ความรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นมานั้นเกือบทั้งหมดจะเป็นภาษาอังกฤษทั้งในรูป journal หรือตำราซึ่งมักจะเป็นอุปสรรคสำหรับคนไทยส่วนใหญ่ในการเข้าถึงองค์ความรู้เหล่านั้น

วัตถุประสงค์ของบทความนี้มุ่งที่จะนำเสนอเทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งที่อยู่ในรูปแบบการวัดเช่นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และเทคนิคการวิเคราะห์พระระดับ (Multilevel Analysis) ซึ่งเทคนิคทั้งสองเองก็ยังเป็นเรื่องใหม่และจำกัดเฉพาะในนักวิจัยบางท่านเท่านั้นและการนำเทคนิคทั้งสองมาวิเคราะห์ร่วมกันก็ยิ่งทวีความซับซ้อน

มากยิ่งขึ้น ดังนั้นในบทความครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเน้นที่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคทั้งสองร่วมกันเพื่อให้สามารถเข้าใจในเทคนิคและขั้นตอนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพระระดับผู้เขียนจะใช้ข้อมูลที่เป็นดัชนีชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ตัว คือภาวะผู้นำด้านหลักสูตรด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล โดยใช้ฐานข้อมูลของสุวัฒน์ กุดกันยา (2555) ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีโดยสอบถามจากครูจำนวน 821 คน จาก 149 โรงเรียน เพื่อนำมาสร้างเป็นโมเดลการวัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในลักษณะที่เป็นตัวแปรองค์ประกอบ (Factor) ที่มีตัวแปรสังเกตทั้ง 4 ตัว

เป็นดัชนีโดยทำการวิเคราะห์โมเดลการวัดนี้ในสองระดับคือระดับบุคคล (Within group) ในที่นี้คือครูและในระดับกลุ่ม (Between group) ในที่นี้คือโรงเรียนการนำเอาความรู้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) มารวมกับการวิเคราะห์พระระดับ (Multilevel analysis) นี้ทำให้ได้เทคนิคการวิเคราะห์ใหม่ขึ้นมาเรียกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบพระระดับ (Multilevel Factor Analysis: MFA) โดยการนำเสนอขั้นตอนของการวิเคราะห์ที่ละขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเทคนิควิธีการวิเคราะห์ต่อไป

ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ผู้นำ (Leadership) หมายถึงบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ปัญญาชี้นำเพื่อปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่อองค์กรและต่อตนเองโดยอาศัยเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงไปสู่ในทิศทางที่พึงประสงค์ดั่งนั้น ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนจึงหมายถึงผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถในการชี้แนะแก่นักเรียนในทางวิชาการเพื่อนำกระบวนการเรียนการสอนไปสู่เป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา และภาวะผู้นำทางวิชาการจึงหมายถึงสภาพความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้แนวคิดวิธีการตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียน

เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสภาพนามธรรมจึงทำให้ยากต่อการวัดค่าโดยตรงในทางปฏิบัติเพื่อให้การวัดค่าเป็นไปอย่างเป็นปรนัย จึงมักจะใช้ตัวแปรสังเกต (Observed variables) หรือตัวแปรที่เป็นรูปธรรมเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดสภาพที่เป็นนามธรรมหรือที่เรียกว่าตัวแปรแฝง (Latent variables) หรือตัวแปรองค์ประกอบ (Factors) จากวรรณคดีที่เกี่ยวข้องได้มีผู้สร้างดัชนีต่างๆ เพื่อใช้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการมากมายแตกต่างกันไปในการศึกษาเฉพาะกรณีครั้งนี้ได้ใช้ดัชนี 4 ตัวเพื่อวัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหารในการชี้แนะในเรื่อง 1) หลักสูตร 2) กิจกรรมการเรียนการสอน 3) สื่อเทคโนโลยีการเรียนการสอน และ 4) การติดตามประเมินผลการเรียนการสอน โดยใช้โมเดลการวัดเป็นโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) องค์ประกอบเดียว

การวิเคราะห์พหุระดับ

โดยทั่วไปแล้วการวัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมักจะไม่วัดโดยตรงจากตัวผู้บริหารเนื่องจากจะมีอคติจากการปกป้องตัวเองเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งจะส่งผลให้เกิด

ความคลาดเคลื่อนในการวัดสูงการวัดตัวแปรนี้จึงมักจะวัดจากการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนจึงทำให้ประชากรที่ทำการศึกษากลายเป็นสองระดับคือระดับครูและระดับโรงเรียน นั่นคือคะแนนที่วัดได้จึงประกอบด้วยความแปรปรวนสองส่วนคือส่วนที่เป็นความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Within group) หรือครูและส่วนที่เป็นความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Between group) มิวเธน (Muthen 1990) ได้ให้ข้อตกลงในการวิเคราะห์ให้ว่าประชากร (ครู) จะถูกแบ่งให้ลงในแต่ละกลุ่ม (โรงเรียน) ดังนั้นข้อมูลตัวแปรของครูแต่ละคนจึงสามารถเขียนในรูปเวกเตอร์เป็น Y_{ig} เมื่อ i แทนครูแต่ละคนและ g แทนโรงเรียนแต่ละโรงเรียนผ่านแปรของคะแนน Y_{ig} สามารถแยกออกได้เป็นสองส่วน ส่วนระหว่างกลุ่ม (Between groups component) $Y_B = Y_g$ และส่วนภายในกลุ่ม (Within groups component) $Y_w = Y_{ig} - Y_g$ หรือคะแนนของแต่ละคนสามารถแสดงในรูปคะแนนความเบี่ยงเบนและเวกเตอร์คะแนนรวมเป็น $Y_T = Y_{ig}$ ส่วนความแปรปรวนและ Y_B และ Y_w ต่างก็ไม่สัมพันธ์กัน (Orthogonal) และเป็นลักษณะบวก (Additive) จึงสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$Y_T = Y_B + Y_w \quad (\text{Hox, Joop J. 2010 : 290}) \quad (1)$$

การแยกส่วนคะแนนเช่นนี้เมื่อนำไปวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนร่วม (Covariance) เพื่อใช้เป็นตัวบ่อนข้อมูลในการวิเคราะห์สมการโครงสร้างจะได้ Σ_B คือ เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมระหว่างกลุ่มของประชากรและ Σ_w คือ เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมภายในกลุ่มของประชากรดั่งนั้นสมการความแปรปรวน ร่วมจึงเขียนในรูปเมทริกซ์เป็นดังนี้

$$\Sigma_T = \Sigma_B + \Sigma_W$$

(Hox, Joop J. 2010 : 291) (2)

โดยอาศัยตรรกะเดียวกันเราก็สามารถแยกส่วนความแปรปรวนร่วมของตัวอย่างที่ใช้เป็นค่าประมาณที่ไม่มีอคติได้เช่นกันเช่นในกรณีขนาดตัวอย่างของแต่ละคนเป็น N ถูกจัดลงใน G กลุ่มกลุ่มละ n เท่าๆ กัน (ในที่นี้จะใช้สัญลักษณ์ i แทนครูแต่ละคนตั้งแต่ 1 ถึง N และ g คือโรงเรียนตั้งแต่ 1 ถึง G) เราจะได้สมการความแปรปรวนร่วมของค่าประมาณเป็น

$$S_T = S_B + S_W$$

(Hox, Joop J. 2010 : 291) (3)

เมทริกซ์ Σ_W ซึ่งเป็นเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมภายในกลุ่มของประชากรสามารถประมาณค่าได้จากเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วม (Pooled within group covariance matrix) S_{PW} ซึ่งคำนวณจากสูตรดังนี้

(Hox, Joop J. 2010: 291)

$$S_{PW} = \frac{\sum_g \sum_n (Y_{ig} - \bar{Y}_g)(Y_{ig} - \bar{Y}_g)'}{N-G}$$

(4)

ส่วนการประมาณค่าพารามิเตอร์ของ Σ_B นั้นไม่สามารถประมาณค่าได้โดยตรงแต่จะประมาณค่าจากเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของตัวอย่าง S_B แทนโดยคำนวณจากสูตร (Hox, Joop J. 2010: 292)

$$S_B = \frac{\sum_g n (\bar{Y} - \bar{Y}_g)(\bar{Y} - \bar{Y}_g)'}{G-1}$$

(5)

เมื่อ $\bar{Y}$ คือเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยรวม (Grand mean) และ Y_g คือเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยแต่ละกลุ่ม

(Group means) มิวเทน (Muthen 1990) ได้แสดงให้เห็นว่า S_{PW} เป็นค่าประมาณที่ดีที่สุดของ Σ_W ที่ขนาดตัวอย่าง $N-G$ และเป็นค่าประมาณที่ดีที่สุดของ $\Sigma_W + c\Sigma_B$ ที่ขนาดตัวอย่าง G และ c คือค่าคงที่ขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มดังนั้นจึงทำได้ (Hox, Joop J. 2010: 292)

$$S_{PW} = \hat{\Sigma}_W$$

(6)

และ

$$S_B = \hat{\Sigma}_W + c\hat{\Sigma}_B$$

(7)

เมื่อ c คือค่า scaling factor ซึ่งสะท้อนขนาดของกลุ่ม (Muthén, 1994; Muthén & Muthén, 1998 อ้างใน Heck, and Thomas, 2000:119) และในสมการ (6) และ (7) ได้แสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบพหุระดับสามารถทำได้โดยการประมาณค่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมในระดับบุคคลและในระดับกลุ่มโดยใช้วิธีวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multi-group analysis) ของโปรแกรมการวิเคราะห์ SEM โดยทั่วไป เช่น LISREL AMOS หรือโปรแกรม EQS เป็นต้นวิเคราะห์โมเดลทั้งสองระดับแบบพร้อมกัน (Simultaneously) ในบทความนี้ผู้วิจัยจะได้ใช้โปรแกรม EQS เพื่อประมาณค่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของทั้งหมดในระดับบุคคล (ครู) และในระดับกลุ่ม (โรงเรียน) แล้วจึงใช้โปรแกรม AMOS เพื่อวิเคราะห์เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมทั้งหมดระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มโดยวิเคราะห์แบบกลุ่มพหุสำหรับเมทริกซ์ระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม

ค่าคงที่ c คือค่า scaling factor หรือ Ad Hoc Estimator constant ใน EQS หาได้จากสูตร (Heck, & Thomas, 2000:120)

$$c = \left[N^2 - \sum_{g=1}^G N_g^2 \right] [N(G-1)]^{-1}$$

(8)

ในกรณีที่ขนาดของกลุ่มเท่ากันค่า c จะประมาณขนาดของกลุ่มและถ้าขนาดของกลุ่มไม่เท่ากันค่า c จะมีค่าประมาณค่าเฉลี่ยของขนาดกลุ่ม

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การนำเสนอครั้งนี้ได้ใช้โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ที่เป็นแบบองค์ประกอบร่วม (Common factor) ที่มีองค์ประกอบเดียว (Singlefactor model) โดยมีเวกเตอร์ของดัชนีของแต่ละบุคคลเป็นดังนี้ (Hox, Joop J. 2010: 297)

$$Y_{wig} = \Lambda_w \eta_{wig} + \varepsilon_{wig} \quad (9)$$

เมื่อ Y_{wig} คือเวกเตอร์ตัวแปรสังเกตภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับบุคคล (ครู)

Λ_w คือเวกเตอร์ค่านำหน้าองค์ประกอบในระดับบุคคล (ครู)

คือตัว η_{wig} แปรองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับบุคคล (ครู)

ε_{wig} คือเวกเตอร์ของส่วนที่เหลือในระดับบุคคล (ครู)

ในระดับบุคคลจะบังคับให้ intercept (ค่าเฉลี่ย) มีค่าเป็นศูนย์. ในทุกตัวแปรสังเกตเพราะไม่ต้องการให้มีความแปรปรวนในระดับกลุ่มมาปนอยู่ในระดับนี้ซึ่งจะส่งผลให้ความแปรปรวนเป็นความแปรปรวนในระดับบุคคลอย่างเดียว (Hox, Joop J. 2010: 297)

$$Y_{Bg} = \nu_B + \Lambda_B \eta_{Bg} + \varepsilon_{Bg} \quad (10)$$

เมื่อ Y_{Bg} คือเวกเตอร์ตัวแปรเชิงสัมพันธ์ภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับกลุ่ม (โรงเรียน)

ν_B คือเวกเตอร์ intercept (ค่าเฉลี่ย) ในระดับกลุ่ม (โรงเรียน)

Λ_B คือเวกเตอร์ค่านำหน้าองค์ประกอบในระดับกลุ่ม (โรงเรียน)

η_{Bg} คือตัวแปรองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับกลุ่ม (โรงเรียน)

ε_{Bg} คือเวกเตอร์ของส่วนที่เหลือในระดับกลุ่ม (โรงเรียน)

เมื่อเขียนรวมกันได้ดังนี้ (Hox, Joop J. 2010: 297)

$$Y_{ig} = \nu_B + \Lambda_B \eta_{Bg} + \varepsilon_{Bg} + \Lambda_w \eta_{wig} + \varepsilon_{wig} \quad (11)$$

ค่าประมาณเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมเป็น (Heck, & Thomas, 2000:118)

$$V(Y_{ig}) = \Sigma_w + \Sigma_B \quad (12)$$

ค่าประมาณความแปรปรวนร่วมในแต่ละระดับคือ (Heck, & Thomas, 2000:118)

$$\Sigma_B = \Lambda_B \Psi_B \Lambda_B' + \theta_B \quad (13)$$

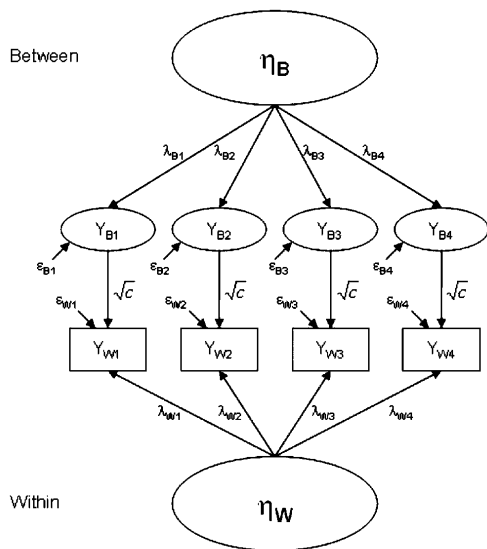
$$\Sigma_w = \Lambda_w \Psi_w \Lambda_w' + \theta_w \quad (14)$$

เมื่อนำมาคำนวณค่าสหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass correlation) จะได้ดังนี้ (Heck, 2001:9)

$$\rho = \frac{\sigma_B^2}{\sigma_B^2 + \sigma_w^2} \quad (15)$$

เมื่อ σ_B^2 คือความแปรปรวนในระดับกลุ่ม และ σ_W^2 คือความแปรปรวนภายในกลุ่ม

เพื่อให้เข้าใจสมการข้างต้นได้ดีขึ้นจะใช้แผนภูมิจากล่างนี้เพื่ออธิบายวิธีคิดดังกล่าวแผนภูมิข้างล่างเป็นการแสดงโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับที่เป็นแบบองค์ประกอบเดี่ยว (Single factor) ในซีทีกลางที่เขียนว่า “within” คือระดับบุคคลจะมีตัวแปรสังเกต 4 ตัว ($Y_{w1} - Y_{w4}$) ซึ่งแสดงอยู่ในรูปสี่เหลี่ยมและมีเป็นตัวแปรองค์ประกอบในระดับบุคคลและมีเป็นความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มในระดับบุคคลในซีทีบนที่เขียนว่า “Between” คือโมเดลในระดับกลุ่มมีเป็นตัวแปรองค์ประกอบในระดับกลุ่มและเป็นความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มในระดับกลุ่มและ $Y_{B1} - Y_{B4}$ คือค่าเฉลี่ยของกลุ่ม (Group mean) ของ $Y_{w1} - Y_{w4}$ ตามลำดับซึ่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับจำเป็นต้องรันโมเดลในทั้งสองระดับพร้อมกัน (Simultaneously)

แผนภูมิที่ 1

กรอบความคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับ

มิธเน (Muthen, 1994) ได้เสนอขั้นตอนในการวิเคราะห์ MCFA ไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์โมเดลภาพรวม (Total model) โดยการวิเคราะห์ CFA ตามปกติระดับเดียว (1-level) โดยใช้เมทริกซ์ประมาณค่าความแปรปรวนร่วม S_T ใน (3)

2. วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass correlation: ICC) จุดมุ่งหมายเพื่อตอบคำถามว่าข้อมูลนี้จำเป็นต้องวิเคราะห์เป็นแบบพหุระดับหรือไม่ค่า ICC จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1 ยิ่งค่า ICC มีค่ามากขึ้นเท่าใดก็จะแสดงให้เห็นว่าข้อมูลนั้นมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์โดยวิธีพหุระดับ แต่ถ้ามีค่าน้อยมากก็จะแสดงว่าไม่มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์โดยวิธีนี้แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีความชัดเจนว่าค่า ICC ขนาดใดจึงจะตัดสินใจวิเคราะห์แบบพหุระดับเฮคและโธมัส (Heck, 2001:99) ได้เสนอว่าค่า ICC น้อยกว่า .05 ก็ไม่จำเป็นต้องวิเคราะห์เป็นพหุระดับในกรณีที่มีตัวแปรหลายตัวจะใช้ค่าเฉลี่ย ICC ของตัวแปรเหล่านั้นเพื่อตัดสิน

3. วิเคราะห์โมเดลโดยใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของผลรวมภายในกลุ่ม (Pooled-within covariance matrix: S_{PW}) ใน (6) เป็นข้อมูล

4. วิเคราะห์โมเดลโดยใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของผลรวมระหว่างกลุ่ม (Between covariance matrix: S_B)

5. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับโดยใช้เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมทั้งภายในกลุ่ม (S_{PW}) และระหว่างกลุ่ม (S_B) ที่ปรับค่าโดยใช้ scaling factor (c) และ S_{PW} แล้วในการวิเคราะห์ครั้งเดียว (Simultaneously)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลของสุรรัตน์

กุดกันยา (2555) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดบึงกาฬและจังหวัดหนองคายทั้งหมด 149 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 821 คน หรือโดยเฉลี่ยโรงละ 5.51

คน และมีค่า scaling factor = 5.3963 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ในการประมาณค่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมที่จำเป็นใน 2 ระดับใช้โปรแกรม EQS ได้เมทริกซ์ ความแปรปรวนร่วมเป็นดังนี้

$$\begin{aligned}
 & 5.3963 \times \begin{bmatrix} 0.1817 & & & \\ 0.1993 & 0.2300 & & \\ 0.1814 & 0.2073 & 0.1949 & \\ 0.2059 & 0.2363 & 0.2147 & 0.2458 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.9806 & & & \\ 1.0756 & 1.2413 & & \\ 0.9790 & 1.1188 & 1.0518 & \\ 1.1112 & 1.2753 & 1.1587 & 1.3265 \end{bmatrix} \\
 & \begin{matrix} S_{PW} \\ + \\ c\Sigma_B \end{matrix} \\
 & \begin{bmatrix} 0.1041 & & & \\ 0.0711 & 0.1275 & & \\ 0.0592 & 0.0725 & 0.1133 & \\ 0.0514 & 0.0679 & 0.0731 & 0.103 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 0.9806 & & & \\ 1.0756 & 1.2413 & & \\ 0.9790 & 1.1188 & 1.0518 & \\ 1.1112 & 1.2753 & 1.1587 & 1.3265 \end{bmatrix} \\
 & = \begin{matrix} S_B \\ = \\ \begin{bmatrix} 1.0846 & & & \\ 1.1465 & 1.3686 & & \\ 1.0379 & 1.1910 & 1.1652 & \\ 1.1628 & 1.3432 & 1.232 & 1.4297 \end{bmatrix} \end{matrix}
 \end{aligned}$$

ใช้ข้อมูลเมทริกซ์ทั้งข้างต้นเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 ถึงขั้นตอนที่ 5 โดยถ้าวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Mplus 5.2 โปรแกรมจะวิเคราะห์ค่า scaling factor และปรับเมทริกซ์ S_B ให้สามารถประมาณค่าเมทริกซ์ Σ_B ได้อย่างถูกต้องโดยอัตโนมัติแต่ถ้าใช้โปรแกรมอื่นเช่น LISREL 7.8, EQS 6.1, หรือ AMOS 16.0 ก็สามารรถทำได้โดยใช้คำสั่ง Multi-group โดยกำหนดให้กลุ่มที่ 1 เป็นระดับที่ 1 (Within) ใช้ข้อมูลในเมทริกซ์

S_{PW} และกลุ่มที่ 2 เป็นระดับที่ 2 (Between) ใช้ข้อมูลในเมทริกซ์ S_B และกำหนดบังคับ (Constrained) ให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรส่วนที่เหลือ (Residual) เท่ากับ μc ค่า c คือค่า scaling factor เพื่อไม่ให้เกิดการประมาณค่าพารามิเตอร์มีความคลาดเคลื่อนมากเกินไปในการศึกษากรณีตัวอย่างครั้งนี้สร้างเมทริกซ์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม EQS 6.1 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม AMOS 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังในตารางที่ 1-2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินโมเดลในขั้นตอนที่ 1 ถึงที่ 5

โมเดล	χ^2	df	χ^2/df	CFI	RMSEA	AIC
1.รวม	38.376	2	19.188	0.990	0.149	35.104
2.ภายใน กลุ่ม	49.056	2	24.528	0.967	0.169	64.972
3.ระหว่าง กลุ่ม	4.379	2	2.190	0.985	0.090	20.380
4.พหุระดับ	50.737	4	12.684	0.984	0.110	85.332

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้นค่าน้ำหนักองค์ประกอบของโมเดลระดับเดียวและโมเดล 2 ระดับค่าไอเกนวาเลและค่าเฉลี่ยความแปรปรวนสกัด

Indicators	ICC	Two-level CFA								
		single-level CFA			Within			Between		
		B	SE	z	B	SE	z	B	SE	z
curr	0.647	0.887			0.697			0.955		
activ	0.655	0.925	0.028	41.596	0.778	0.064	22.311	0.978	0.036	32.065
media	0.644	0.923	0.026	41.314	0.812	0.061	27.23	0.968	0.035	29.863
eva	0.715	0.935	0.027	42.723	0.782	0.057	24.104	0.982	0.036	33.011
eigenvalues		3.369			2.362			3.770		
AVE		0.842			0.590			0.942		

หมายเหตุ B คือ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบซึ่งแสดงในรูปคะแนนมาตรฐาน SE คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน z คือ สถิติทดสอบ

ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 1

ในขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ตามปกติหรือเป็นการวิเคราะห์ที่ไม่มีการแยกความแปรปรวนในแต่ละระดับออกจากกันว่าเป็นระดับบุคคลและระดับกลุ่มหรือการวิเคราะห์ระดับเดียว (Single level) จึงทำให้ไม่สามารถแปลผลได้อย่างชัดเจนว่าความแตกต่างของคะแนนนั้นเป็นความแตกต่างเนื่องจากความแปรปรวนในระดับบุคคลหรือในระดับกลุ่มซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้ต้องมีการวิเคราะห์พหุระดับ

ผลการวิเคราะห์พบว่าค่า χ^2 เท่ากับ 38.376 ที่องศาอิสระเท่ากับ 2 ค่า $\chi^2/df = 19.188$ ดังใน

ตารางที่ 1 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บ่งบอกว่าโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีนักแต่เนื่องจากค่า χ^2 มักจะมีแนวโน้มมีนัยสำคัญเมื่อขนาดตัวอย่างมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีประเมินโมเดล CFI เท่ากับ .990 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโมเดลสอดคล้องเป็นอย่างดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์แต่อย่างไรก็ตามการแปลผลค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ในโมเดลนี้ จะไม่สามารถทำได้อย่างถูกต้องเนื่องจากไม่ได้มีการแยกความแปรปรวนกันระหว่างระดับบุคคลและระดับกลุ่มดังได้กล่าวมาแล้ว

เมื่อพิจารณาที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ

พบว่าทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติและมีค่าสูงมาก คือมีค่าตั้งแต่ .887 ถึง .935 และส่งผลให้ค่าไอเคนวาลู (ค่าไอเคนวาลูที่ยอมรับว่าเป็นองค์ประกอบได้จะต้องไม่น้อยกว่า 1) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนสกัด (AVE) สูงไปด้วย (แสดงในตารางที่ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตที่ 4 ตัวเป็นเป็นต้นชนิดตัวแปรแฝงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนได้เป็นอย่างดีและทำให้โมเดลการวัดมีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) ด้วย (พิจารณาจากการมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวและค่า AVE มากกว่า .50) และทำให้โมเดลการวัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารนี้มีความเป็นเอกมิติ (Unidimensionality) อีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient: ICC) ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงสัดส่วนความแปรปรวนระหว่างกลุ่มกับความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรสังเกตแต่ละตัวถ้านี้ไม่เป็นศูนย์ก็แสดงว่ามีความแปรปรวนระหว่างกลุ่มถ้าหากมีค่ามาก (.10 ขึ้นไป) ก็จะแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องวิเคราะห์เป็นแบบพหุระดับมิเช่นนั้นแล้วจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการแปลผล

ผลการวิเคราะห์ค่า ICC ของตัวแปรสังเกตทั้ง 4 ตัวพบว่ามีค่าค่อนข้างสูงคือมีค่าตั้งแต่ .644 ถึง .715 หรือเฉลี่ยเท่ากับ .665 (รายละเอียดในตารางที่ 3) ซึ่งบอกให้ทราบว่าความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตถึงร้อยละ 66.5 เป็นของระดับกลุ่มหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าค่าคะแนนภายในกลุ่มแตกต่างกันน้อยหรือไม่เป็นอิสระ แต่ขึ้นอยู่กับกลุ่มจึงเป็นการยืนยันว่าในการวิเคราะห์

องค์ประกอบครั้งนี้มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์เป็นพหุระดับหรือแยกความแปรปรวนออกเป็นภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มก่อนการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 3

เป็นการวิเคราะห์ที่มีการแยกความแปรปรวนระหว่างกลุ่มออกไปก่อนให้เหลือเฉพาะความแปรปรวนภายในกลุ่มหรือความแปรปรวนเฉพาะบุคคลเท่านั้นซึ่งสามารถทำได้โดยการบังคับให้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตแต่ละตัวมีค่าเป็นศูนย์ในเมทริกซ์ S_{PW} หรือทำให้ความแปรปรวนระหว่างกลุ่มเป็นศูนย์

ผลการวิเคราะห์ประเมินโมเดลพบว่าค่า $X^2 = 49.056$ องศาอิสระเท่ากับ 2 ค่า $X^2/df = 24.528$ และค่า CFI = .967 ดังในตารางที่ 2 จึงสรุปว่าโมเดลนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดีจะเห็นว่าโมเดลนี้เมื่อเทียบกับโมเดลรวมโดยพิจารณาจากค่า X^2 ค่า X^2/df และค่า CFI จะพบว่าโมเดลรวมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีกว่าทั้งนี้ก็เนื่องจากโมเดลรวมเป็นโมเดลที่มีทั้งความผันแปรระดับบุคคลและระดับกลุ่มรวมกันอยู่ส่วนโมเดลในขั้นตอนที่ 3 นี้มีเฉพาะความผันแปรระดับบุคคลเท่านั้นจึงมีความแปรปรวนน้อยกว่าและส่งผลให้โมเดลที่มีความแปรปรวนมากกว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่านั่นเองในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบค่าไอเคนวาลูและค่า AVE ก็พบว่าโมเดลรวมมีค่าดีกว่าซึ่งเป็นการยืนยันอีกครั้งว่าโมเดลการวัดในโมเดลรวมดีกว่าในโมเดลในขั้นตอนที่ 3 ซึ่งเป็นโมเดลระดับบุคคลผลการค้นพบดังกล่าวเป็นหลักฐานสำคัญว่าการวิเคราะห์พหุระดับมีความจำเป็นเนื่องจากโมเดลภาพรวมให้ผลเกินความเป็นจริง (Over estimate) เพราะในโมเดลนี้มีทั้งความแปรปรวนในระดับบุคคล

และในระดับกลุ่มส่วนโมเดลในขั้นตอนที่ 3 มีเฉพาะความแปรปรวนระดับบุคคลเท่านั้นจึงส่งผลให้การประมาณค่ามีความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 (Type I error) มากเกิดความเป็นจริง (Type I error inflation) ดังนั้นการวิเคราะห์เป็นภาพรวมระดับเดียวจึงไม่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 4

ในขั้นตอนนี้ข้อมูลที่น่าไปวิเคราะห์คือเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วม S_B ซึ่งเป็นเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมที่คำนวณได้จากค่าเฉลี่ยแต่ละกลุ่มของแต่ละตัวแปรสังเกตสุทธที่ (5) เป็นที่น่าสังเกตว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมตัวอย่างไม่ได้เป็นค่าประมาณที่ดี (Bias estimate) ของเมทริกซ์ Σ_B แต่เป็นค่าประมาณที่ไม่มีอคติ (Unbias) ของเมทริกซ์ $\Sigma_W + c\Sigma_B$ ดังได้กล่าวไว้ใน (7)

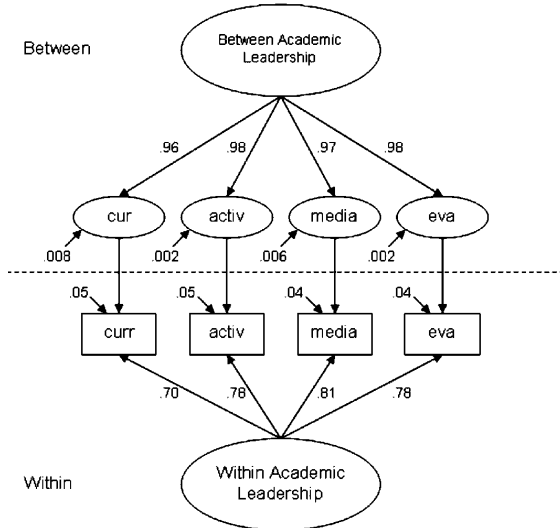
ผลการวิเคราะห์ประเมินโมเดลพบว่าค่า $X^2=4.379$ องศาอิสระเท่ากับ 2 ค่า $X^2/df=2.190$ และค่า CFI=.985 ดังในตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าโมเดลที่ 3 นี้เป็นโมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่อนข้างสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับโมเดลอื่นๆ ทั้งนี้ก็เนื่องจากโมเดลนี้มีขนาดตัวอย่างน้อยกว่าโมเดลอื่นๆ นั่นเอง (จำนวนตัวอย่างที่มากมักจะมีแนวโน้มทำให้ X^2 มีค่ามากและนัยสำคัญทางสถิติ) การที่โมเดลนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์สูงก็จะสอดคล้องกับค่า ICC ที่ค่อนข้างสูงซึ่งบ่งบอกให้ทราบว่าความแปรปรวนในระดับกลุ่มสูงและเมื่อได้พิจารณาในรายค่าน้ำหนักองค์ประกอบก็พบว่ามีความน้ำหนักสูงมากทุก

ตัวแปรสังเกตซึ่งก็เป็นการยืนยันอีกครั้งว่าโมเดลระหว่างกลุ่มนี้มีความจำเป็นต้องแยกวิเคราะห์จากโมเดลที่ 1 และยังเป็นที่น่าสังเกตอีกว่าการที่ดัชนีประเมินชี้ให้เห็นว่าโมเดลนี้ดีกว่าทุกโมเดลก็เพราะว่า $S_B = \Sigma_W + c\Sigma_B$ เมทริกซ์ดังในสูตรที่ (7)

ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 5

ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์โมเดลที่ 2 (ภายในกลุ่ม) กับโมเดลที่ 3 (ระหว่างกลุ่ม) ของขั้นตอนที่ 3 และที่ 4 ร่วมกันโดยไม่แยกวิเคราะห์โดยการปรับเมทริกซ์ S_B ให้เป็นค่าประมาณที่ไม่มีอคติ (Unbias) แล้วแม้ว่าผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบจะให้ผลไม่แตกต่างกันกับการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 3 และที่ 4 แต่สิ่งที่แตกต่างกันมากก็คือการวิเคราะห์พร้อมกันจะมีจำนวนองศาอิสระมากกว่าซึ่งส่งผลให้ค่า X^2/df น้อยกว่าโมเดลที่ 1 และที่ 2 ซึ่งบ่งบอกว่าการวิเคราะห์พร้อมกันทำให้โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าและที่สำคัญมากกว่านี้ก็คือไม่ทำให้ความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ในการประมาณค่าพารามิเตอร์สูงกว่าความเป็นจริง (Type 1 error inflation) เมื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ระหว่างโมเดลภายในกลุ่มกับโมเดลระหว่างกลุ่มโดยพิจารณาจากค่าดัชนี RMSR พบว่าโมเดลระหว่างกลุ่มมีค่าเท่ากับ .001 ส่วนโมเดลภายในกลุ่มมีค่าเท่ากับ .034 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโมเดลทั้งสองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แต่โมเดลระหว่างกลุ่มสอดคล้องมากกว่า (ดูตารางที่ 2)

ผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 5 ยังสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังในแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับ

จากแผนภูมิที่ 2 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานในระดับภายในกลุ่มมีค่าตั้งแต่ .70 -.81 และในระดับระหว่างกลุ่มมีค่าตั้งแต่ .96 -.98 จะเห็นว่าโมเดลการวัดในระดับระหว่างกลุ่มดีกว่าโมเดลการวัดภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อที่ว่าโมเดลการวัดครั้งนี้มุ่งวัดที่ตัวผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นระดับกลุ่มมากกว่าที่จะมุ่งวัดที่ครูหรือระดับบุคคล อนึ่งการที่ตัวแปรดัชนีในระดับกลุ่มมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงมาก (มากกว่า .9) ก็ยังแสดงให้เห็นว่าดัชนีเหล่านี้เพียงลำพังตัวเดียวก็อาจใช้เป็นตัวชี้วัดตัวแปรองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการได้แล้วเป็นที่น่าสังเกตว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของโมเดลที่วิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 3 และ 4 จะมีค่าเท่ากับค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้ในการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 5 แต่สิ่งที่แตกต่างกันอย่างมากก็คือความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณ

ค่า (Residual variance) ในโมเดลที่วิเคราะห์พหุระดับในขั้นตอนที่ 5 ต่ำกว่าที่ได้ในขั้นตอนที่ 3 และ 4 เป็นอย่างมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 5 เป็นการวิเคราะห์ที่เหมาะสมที่สุด

อภิปรายผล

เป็นที่ทราบกันทั่วไปแล้วว่าภาวะผู้นำด้านต่างๆ นั้นควรจะวัดจากผู้ที่เป็นผู้ปฏิบัติมากกว่าที่จะวัดจากตัวผู้นำโดยตรงเพื่อหลีกเลี่ยงอคติจากตัวผู้นำเองการวัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนก็มักจะวัดจากครูหรือนักเรียนมากกว่าที่จะวัดจากตัวผู้บริหารโดยตรงการวัดเช่นนี้จึงทำให้เกิดประชากร 2 กลุ่มที่มีลักษณะลดหลั่นกัน (Hierarchical) และอาจเป็นเหตุให้ประชากรครูซึ่งเป็นประชากรผู้ให้ข้อมูลไม่เป็นอิสระจากประชากรผู้บริหารซึ่งเป็นประชากรที่สนใจศึกษาความเป็นอิสระนี้สามารถวัดได้จากค่าสหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) ถ้าค่า ICC มีค่ามากก็จะบ่งชี้ให้ทราบว่าประชากรกลุ่มบุคคลไม่เป็นอิสระจากกลุ่มยิ่งค่า ICC มากก็ยิ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรในระดับบุคคลขึ้นอยู่กับประชากรระดับกลุ่มหรืออีกนัยหนึ่งก็คือประชากรในระดับบุคคลมีลักษณะเหมือนกันในกลุ่มเดียวกันแต่จะแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนั่นคือค่าที่วัดได้จากประชากรระดับบุคคลจะประกอบด้วยความแปรปรวนทั้งของระดับบุคคลและระดับกลุ่มไม่ใช่มีเฉพาะระดับบุคคลอย่างเดียวดังนั้นการที่เราใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ในระดับบุคคลจึงมีความแปรปรวนในระดับกลุ่มปนอยู่ด้วยเสมอถ้าหากไม่แยกความแปรปรวนในระดับกลุ่มออกไปก่อนการวิเคราะห์ก็จะทำให้เกิดการประมาณค่าสูงเกินจริง (Over estimation) และส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 สูงกว่าความเป็นจริงด้วยเทคนิคในการวิเคราะห์

เพื่อแยกระดับบุคคลและระดับกลุ่มเรียกว่าการวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel analysis) ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อช่วยในการวิเคราะห์เทคนิคนี้ขึ้นมามากมาย เช่น Mplus, EQS, LISREL, MLwin เป็นต้นค่า ICC ที่ถือว่ามีความจำเป็นที่ต้องวิเคราะห์เป็นแบบพหุระดับคือต้องมีค่าตั้งแต่ .1 ขึ้นไป

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยสุรรัตน์กุดกัญญาเป็นข้อมูลที่เก็บจากครูจำนวน 821 คนจาก 149 โรงเรียนโดยใช้โปรแกรม AMOS 16 และ EQS 6.0 ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ผลการวิเคราะห์พบว่าสอดคล้องกับความเชื่อข้างต้นกล่าวคือค่า ICC โดยเฉลี่ยสูงมากและทำให้โมเดลการวัดมีแนวโน้มวัดในระดับกลุ่มมากกว่าในระดับบุคคล (มากกว่าร้อยละ 60) ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของไดเออร์ (Dyer et. al. 2005) ที่ทำการศึกษาระดับองค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำโดยศึกษาจากตัวแปรสังเกต 4 ตัวคือ 1) ความมีรูปแบบ 2) กระบวนการ 3) นิสัย 4) พิธีกรรมและ 5) ความรอบคอบพบว่าค่า ICC ของตัวแปรทั้ง 5 อยู่ระหว่าง .10-.26 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์เป็นแบบพหุระดับและยังพบเช่นเดียวกันว่าโมเดลในการวิเคราะห์แบบพหุระดับมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานน้อยกว่าโมเดลอื่นๆ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำจำเป็นต้องวิเคราะห์เป็นแบบพหุระดับ

บรรณานุกรม

- Dyer, N.G., Hanges, P.J., &Hall, R.J. (2005). Applying multilevel confirmatory factor analysis techniques to the study of leadership. *Leadership Quarterly*, 16, 149-167.
- Heck, R and Thomas, Scott L. (2000), *An Introduction to Multilevel Modeling Techniques*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Heck, R. (2001). Multilevel modeling with SEM. In G.A. Marcoulides & R.E. Schumacker (eds.), *New Developments and Techniques in Structural Equation Modeling* (pp. 89-127). Lawrence Erlbaum Associates
- Hox, J. J. (2010), *Multilevel Analysis: Techniques and Applications*. New York (2nd ed.): Routledge.

อาเซียนกับการจัดการศึกษาด้านดนตรีในประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา รุ่งเรือง*

บทคัดย่อ

ผู้คนในแคว้นแคว้นโบราณในดินแดนเอเชียอาคเนย์เจริญด้วยอารยธรรมมาแล้วไม่น้อยกว่า 4,000 ปี แต่ละแคว้นต่างก็มีวัฒนธรรมของตนเองโดยเฉพาะ ได้แก่ อาณาจักรขอมทางด้านตะวันออก ทวารวดีทางตะวันตก ล้านนาทางเหนือและศรีวิชัยทางใต้ โดยมีอาณาจักรสยามที่ผู้คนอพยพโยกย้ายมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน และประสมประสานกับชาวสยามพื้นเมืองดั้งเดิมที่อยู่ท่ามกลางอาณาจักรอื่นๆ อาณาจักรเหล่านี้มิได้อยู่โดดเดี่ยวแต่มีการติดต่อระหว่างกันทั้งด้านการค้าขาย การแต่งงาน ตลอดจนการสงคราม ก่อให้เกิดการกลืนกลายทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวาง ครั้นมีการแบ่งเขตแดนประเทศ จึงยากที่จะระบุลงไปให้แน่ชัดได้ว่าวัฒนธรรมนั้นๆ เป็นของใครมาแต่เดิม และเมื่อมีการรวมกลุ่มกันเป็นภูมิภาคอาเซียนจึงต้องมีการบริหารจัดการด้านวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านดนตรี ที่จำเป็นต้องอาศัยภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางทั้งเพื่อการถ่ายทอดดนตรีไทยและเรียนรู้ดนตรีต่างชาติ

คำสำคัญ : ดนตรีไทยเรียนรู้ดนตรีต่างชาติ

Abstract

People of Ancient cities in Southeast Asia were civilized, at least 4,000 years ago, and each city had its own culture. Those cities were Khom in the east, Davaravati the west, Lanna the north, and Srivijaya in the south. People of ancient Siam whom migrated from south China and mixed with local people were among these cities. Each city was never alone but connected to each other in many ways, such as trading, intercultural marriage and even war. This movement created cultural assimilation amongst them all over the region. After the boundary of the countries was drawn on the map, it is hard to tell the origin of each particular tradition. Particularly when the ASEAN is established, Thai need a proper cultural management especially in music that requires English language for transmission Thai music and to learn music from abroad.

Keywords : thai music learn music from abroad

*คณบดีคณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

บทนำ

พ.ศ.2558 ประเทศไทยจะเป็นหนึ่งในประเทศกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยประเทศที่เรียกง่าย ๆ ว่า พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ และไทย รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง และร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสร้างสมดุลทางการเมืองระหว่างประเทศ (ที่แฝงอยู่) ด้วยการรวมกลุ่มดังกล่าวนี้ส่งผลให้ประชากรของแต่ละประเทศในภูมิภาคนี้เดินทางไปมาหาสู่กันอย่างสะดวกยิ่งขึ้นเพราะไม่ต้องมีวีซ่า (Visa) ทำให้การโยกย้ายแรงงานง่ายขึ้น แรงงานข้ามชาติจะมีมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กว้างขวางขึ้น ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณสุข

ประเทศต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นล้วนมีวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ผู้คนแต่ละชาติพันธุ์และตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายโยงทางวัฒนธรรมมาแต่อดีต ประเทศในกลุ่มผืนแผ่นดินใหญ่ ได้แก่ พม่า ไทย ลาว เขมร จะมีวัฒนธรรมใกล้เคียงกันมากกว่า เวียดนามซึ่งกระโดดไปทางจีน และมาเลเซียกับอินโดนีเซียที่กระโดดไปทางอาหรับ

อย่างไรก็ตาม เมื่อประเทศในกลุ่มอาเซียนเข้มแข็งขึ้น ก็ย่อมเป็นที่พึ่งเลี้ยงของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคใกล้เคียง ซึ่งต้องการมีส่วนร่วมกับอาเซียนด้วย นั่นก็คือ จีน อินเดีย และญี่ปุ่น แม้แต่เกาหลีเองก็ไม่เว้น ดังนั้น มิชามินานก็จะกลายเป็นกลุ่มอาเซียนบวกสามหรือบวกสี่แล้วแต่กรณี นั่นก็หมายความว่า เพื่อนบ้านที่ไทยเราจะต้องติดต่อดำเนินการและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด หาได้มีเพียงสิบประเทศข้างต้นไม่ แต่จะกลายเป็นเอเชียเกือบทั้งทวีป ยกเว้นกลุ่มเอเชียตะวันตกหรืออาหรับเท่านั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีคำถามว่า

ไทยเราพร้อมที่จะรับมือ และร่วมมือ ในสถานการณ์ดังกล่าวนี้หรือไม่ อย่างไร

รับมือ หมายถึง การเตรียมการแก้ปัญหา ที่จะเกิดขึ้นทั้งที่รู้ล่วงหน้าและที่คาดไม่ถึง

ร่วมมือ หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกันและกัน

กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติทั้งด้าน “การรับมือ” และ “การร่วมมือ” ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุขและการศึกษา ในด้านการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือด้านดนตรี ซึ่งเกี่ยวข้องกับครูดนตรีในสถาบันต่างๆ โดยตรง

ก่อนที่จะพูดถึงเรื่องราวของการดนตรี ในปัจจุบัน จะขอกล่าวถึงเรื่องราวทางวัฒนธรรม ดนตรีในภูมิภาคนี้เพื่อความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกัน ก่อน

ย้อนอดีตวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์

ดินแดนเอเชียอาคเนย์นี้มีใคร่จะรู้ผู้คน มาแต่เดิม หากแต่เป็นแหล่งที่อยู่ของมนุษย์มาแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ดินฟ้าอากาศ ปริมาณน้ำฝน สภาพของดินและความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ในย่านมรสุม ทำให้บริเวณเอเชียอาคเนย์เป็นแหล่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร พืชพรรณธรรมชาติ และสัตว์บกสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะสมที่จะเป็นที่อยู่ของมนุษย์มาแต่ดึกดำบรรพ์ และหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดพบซากมนุษย์โบราณ ตลอดจนวัสดุที่เกิดจากความคิดและฝีมือคน แสดงให้เห็นชัดเจนว่าบริเวณแถบนี้มีมนุษย์ที่มีวัฒนธรรมสูงมาแต่ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ เช่นหลักฐานที่บ้านเชียง แสดงว่าผู้คนแถบนี้มีความเจริญเป็นสังคมเกษตรกรรมมาแล้วไม่น้อยกว่า 4,000 ปี ดังนั้นข้อเขียนและความเชื่อ

ถิ่นเดิมของคนแถบนี้ เป็นเพียงที่อยู่ของอารยชนจึงน่าจะมีความคลาดเคลื่อนไปมาก

ผู้คนสมัยโบราณในย่านเอเชียอาคเนย์นี้ มีความเป็นอยู่ที่เป็นสังคมแล้ว เพียงแต่ว่าแต่ละสังคมนั้นตั้งกระจัดกระจาย ห่างไกลกันไปตามสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย เช่น ดินดี น้ำดี พืชพันธุ์ดี เหมาะแก่การตั้งหลักแหล่งบ้านเรือนนานๆ ไปแต่ละกลุ่มก็ตั้งตัวเป็นชุมชน เป็นบ้าน เป็นเมือง มีหัวหน้าปกครองตามลักษณะแบบเจ้าผู้ครองนครย่อยๆ กระจัดกระจายทั่วไป และแน่นอนว่าแต่ละแคว้นนั้นย่อมมีวัฒนธรรมอันเกิดจากการสร้างสรรค์ไปตามสภาพแวดล้อมเพื่อการดำรงอยู่ตามความจำเป็นแก่ชีวิตทั้งด้านกาย จิตใจ และอารมณ์ตลอดจนสภาพทางสังคมตามนัยยะแห่ง **ทฤษฎีนาฬิกาเกิด (Polygenesis)** ภายหลังเมื่อมีการติดต่อกับค้าสมาคมระหว่างแคว้นจะด้วยทางการค้าขายก็ดี การต่อสู้แย่งชิงดินแดนก็ดี หรือแม้แต่การสมรสข้ามแคว้นก็ดี ล้วนแต่มีส่วนทำให้มีการประสมประสานทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นตามนัยยะ **ทฤษฎีการแพร่กระจาย (Diffusion)**

ในบรรดาแคว้นแคว้นต่างๆ นี้ แคว้นแคว้นที่สำคัญ คือ ชนชาติ **มอญ** ซึ่งอยู่ทางตะวันตกและตอนกลางของประเทศไทยปัจจุบัน พวก **ขอม** หรือ **เขมร** โบราณอยู่ทางตะวันออก และยังมีอารยธรรม **ศรีวิชัย** ที่ขึ้นมาจากทางใต้ก็เป็นเวลาช้านาน ส่วนด้านเหนือก็เป็นถิ่นที่ตั้งของชนชาติไทยโบราณที่มีหลายเผ่าหลายแคว้น รวมเข้ากับชนพื้นเมืองบางกลุ่ม ด้วยความเจริญกว่า ชนชาติเหล่านี้โดยเฉพาะขอมและมอญผลัดกันมีอำนาจเหนือดินแดนส่วนต่างๆ ของย่านที่เป็นอาณาจักรไทย ล้านนา และล้านช้าง อยู่หลายคราว ทำให้มีการประสานวัฒนธรรมกันมากยิ่งขึ้นจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ คนไทยปัจจุบันจึง

สืบเชื้อสายมาจากผู้คนสมัยโบราณเหล่านี้ โดยมีกลุ่มชนเผ่าไทยที่อพยพมาจากตอนใต้ของประเทศจีนเป็นแกน

ถิ่นเดิมของชนเผ่าไทยเชื่อกันว่าตั้งอยู่ตอนใต้ของประเทศจีนในแถบยูนนาน เลยไปถึงด้านตะวันออก คือ แถบลุ่มแม่น้ำดำ (สาขาหนึ่งของแม่น้ำแดง) และลุ่มแม่น้ำแดงทางตอนเหนือของเวียดนาม ปัจจุบันอาณาบริเวณนี้ที่สำคัญคืออาณาจักรน่านเจ้าที่มีความสัมพันธ์กับชนชาติจีนมาตั้งแต่ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ เดนิส สตีเฟน และ อเล็ก โรเบิร์ตสัน (Denis Stevens & Alec Robertson) กล่าวไว้ในหนังสือ *History of Non-Western Music* ว่า ชนชาติที่มีอิทธิพลต่อชนพื้นเมืองดั้งเดิมในแถบเอเชียอาคเนย์มี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ทางตะวันตกและใต้ ได้แก่ พวกอินโดนีเซีย และมลายูเดิม (Proto-Malay) ส่วนทางเหนือกลุ่มที่เป็นแกนมาจากตอนกลางของทวีปเอเชีย ซึ่งหมายถึงตอนใต้ของจีนเป็นชาติพันธุ์คอเคซอยด์และมองโกลอยด์ ได้นำเอาอารยธรรมยุคหินใหม่เข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรมไม้ไผ่ และการกลีกรวม (ซึ่งคงจะนำมาผสมผสานกับอารยธรรมเดิมที่ชนพื้นเมืองเองก็รู้จักใช้ไม้ไผ่และการเพาะปลูกอยู่แล้ว)

ในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18 พวกจีนมองโกลที่ไทยเรียกว่าตาด หรือตาต้า ได้บุกเข้ายึดแคว้นแคว้นทางตอนใต้ไว้ได้หลายแคว้น อาทิ อาณาจักรน่านเจ้า ดินแดนด้ายเวียด (เวียดนาม) ได้โจมตีเมืองทังลอง (ฮานอย) อาณาจักรจามปา ขอม พุกาม และดินแดนน้อยใหญ่ในเอเชียอาคเนย์ ทำให้อิทธิพลของจีนแพร่กระจายไปทั่ว

อเล็ก ยังกล่าวถึงชนชาติที่อยู่ตอนใต้ของจีนและตอนเหนือของเวียดนาม (Chinese & Annam Plateau) ว่าเป็นชนชาติที่เรียกว่า แม้ว

นั้น มีบทเพลงแบบราชสำนักซึ่งเป็นการร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง ซึ่งคล้ายกับการร้องเพลงของจีนโบราณที่กล่าวไว้ในหนังสือ Book of songs (สมัยราชวงศ์ฉิน หรือ ชี ใน 1050-255 BC) และยังมี **ระนาดหิน** เช่นเดียวกับระนาดหินโบราณของจีน (พบระนาดแบบนี้ทางตอนใต้ของประเทศไทยด้วย) ส่วนเครื่องเป่าได้แก่ **แคนน้ำเต้า** ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับ **เซ็ง** Cheng ของจีน แคนดังกล่าวนี้มีท่อเสียงยาว 4 ฟุต 6 ท่อ เป่าเป็นเพลงครวระ 2-3 เสียง เป็นแบบเดียวกับแคนโบราณสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 4-5 แต่แคนของกลุ่มไทย-ลาวได้พัฒนาเป็นแคนเจ็ด คือมีท่อเสียง 14 ท่อแล้ว และเป่าทั้งท่วงทำนองเสียงประสาน และการให้จังหวะตามแบบของตนเอง

ในสมัยที่อาณาจักรไทย ซึ่งมีพระร่วงพญาเจ้าเมือง และพญาเม็งรายได้กระทำสัตย์สาบานต่อกันนั้น อาณาจักรตายเป็นเวียดนามในปัจจุบัน ได้ถูกมองโกลรุกรานหลายครั้ง สมัยนั้นพระเจ้า เทริน เียน ตง (Tran-nhan-Tong) แห่งราชวงศ์เตรินเป็นกษัตริย์ได้รบกับมองโกลมาตั้งแต่ พ.ศ. 1800 ผลัดกันแพ้ ผลัดกันชนะ จนถึง พ.ศ. 1831 ภายหลังจึงได้รับเป็นไมตรีกับจีน ต่อมาจามปาได้ถูกตายเวียดบุกเข้ายึดได้ ในสมัยพระเจ้าสิงหรวมณที่ 3 และได้รวมกับเวียดนามตั้งแต่ พ.ศ. 1855 เป็นต้นมา เรื่องราวเกี่ยวกับดนตรีของเวียดนามมีไม่มากนัก ลักษณะดนตรีโดยทั่วไปจะใช้เครื่องดนตรีและรูปแบบของดนตรีคล้ายจีน ในสมัยโบราณมีกลองชนิดหนึ่งทำด้วยโลหะผสม คือ **กลองมโหระทึก** ซึ่งภายหลังขุดพบมากในเวียดนามตอนกลาง ซึ่งเคยเป็นของอาณาจักรจาม ส่วนเครื่องดนตรีอื่นๆ ไม่มีหลักฐานกล่าวถึงละเอียด

ในสมัยสุโขทัยตอนต้นในช่วงสามกษัตริย์ไทยเป็นไมตรีกันนั้น ทางอาณาจักรพม่าได้สู้รบกับชนชาติมองโกลอย่างหนัก ประวัติศาสตร์พม่ากล่าวถึงกบฏล้านช้างชุกตุมมาเรียกร้องเอาบรรณาการ แต่ทุดไม่ให้เกิดกษัตริย์พม่า จึงถูกจับประหารชีวิต เช่นเดียวกับทูตที่ไปชวาและเขมร และพม่ายังได้ยกทัพเข้าไปรบกับมองโกลในดินแดนจีนอีกด้วย ซึ่งการรบครั้งนั้นมีบันทึกอย่างละเอียดของมารโคโปโล ในหนังสือชื่อ Le Devisement du monde อย่างไรก็ตามพม่าก็เสียเมืองพุกามแก่มองโกลในปี 1826 ซึ่งตรงกับสมัยพระเจ้านรสีหบดี

การรบกับจีนครั้งนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะพม่ายกไปถึงหกหมื่นคน จึงมีการเตรียมการเป็นอย่างดี มีการใช้ช้างในการรบถึง 2,000 เชือก มีเพลงเพลงหนึ่งเรียกว่า **พม่ารำโล่** หรือ **เพลงพม่ารบจีน** เป็นเพลงประเภทปลุกใจเก่าแก่ที่สุดเท่าที่จะหาได้

ดินแดนที่เป็นประเทศพม่าในทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือคือ รัฐฉาน (Chan State) เป็นถิ่นของไทยใหญ่หรือที่คนไทยล้านนาเรียกว่าเงี้ยว มีดนตรีบางอย่างคล้ายกับไทย เช่น **ปี่** ประเภท Shawm คล้าย **แคน** ของล้านนา มีฆ้องวงที่พม่าเรียก **ปาดวาย** (Pattwaing) มีการบรรเลงกันมาแต่โบราณในภาคเหนือของไทยบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่ามี **ไวโอลินลำโพง** (Violin Horn) ซึ่งใช้ลำโพงเป็นเครื่องขยายเสียงแทนกล่องเสียง ในพม่าก็มีเครื่องดนตรีชนิดนี้เหมือนกัน

ทางตอนเหนือของพม่าเป็นบริเวณใกล้เคียงกับแคว้นยูนนาน ซึ่งปัจจุบันมีเมืองคูนหมิงของจีนเป็นเมืองเอก เป็นถิ่นที่อยู่ของคนเผ่าไทยในอดีตและแม้ปัจจุบัน ถ้าเราเชื่อว่าคนที่นี่เป็นพี่น้องบรรพบุรุษของไทย มีการพบหลักฐานเพลงบรรเลง

ด้วยพิณซึ่งยังคงแสดงเค้าเงื่อนดนตรีไทยโบราณของเราได้

พม่ารบชนะมอญอย่างเด็ดขาดเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว คือยึดเมืองหงสาวดีได้ใน พ.ศ. 2300 มอญต้องสูญเสียชาติกลายเป็นพม่าไป พม่ากับมอญมีความสัมพันธ์ทั้งด้านการค้าและการรบมาแต่สมัยแรกตั้งกรุงหงสาวดีเมื่อ พ.ศ. 1116 มอญเป็นเอกราชมาจนถึง พ.ศ. 1226 จากนั้นตกอยู่ในอำนาจพม่าคือเป็นแคว้นพุกามของพม่าเสีย 563 ปี ต่อมามอญได้เป็นเอกราชอีก 24 ปี และมาถึงสมัยมะกะโท จากนั้นมาจนถึงกรุงหงสาวดีแตกเป็นเวลา 470 ปี ถูกพม่าปกครอง 2 ครั้ง ครั้งแรก 11 ปี ครั้งหลัง 189 ปี รวมเวลาเสียเมือง 200 ปี จากการที่พม่าชนะสงครามเหนือมอญและรวมมอญไว้ในอาณาจักรพม่าเป็นเวลาารวมกันกว่า 750 ปี ทำให้พม่ารับเอาวัฒนธรรมของมอญเข้าไปเป็นของตนเองเป็นอันมากรวมทั้งดนตรีมอญด้วย

ชนชาติมอญนอกจากมีดินแดนกว้างใหญ่ในเขตประเทศพม่าแล้ว ยังเป็นใหญ่ในดินแดนภาคกลางของประเทศไทยและเลยไปจนถึงภาคเหนือด้วย มีหลักฐานแสดงว่าบริเวณจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และสุพรรณบุรี เคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรมอญโบราณที่เรียกว่า **ทวาราวดี** จากเหรียญโบราณที่ขุดพบที่นครปฐม และนอกจากการขุดพบ **ภาพปูนปั้นนักดนตรีหญิง 5 คนที่ตำบลคูบัว ราชบุรี** ซึ่งแสดงว่ามีเครื่องดนตรีประเภทพิณน้ำเต้า พิณห้าสาย ฉิ่ง กรับ และคนร้องแล้ว มอญยังเล่นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีที่ทำด้วยหนังและโลหะ เช่น ฆ้องวงอีกด้วย

ในช่วงเวลาที่มอญเป็นใหญ่ในดินแดนตะวันตก ชนชาติบรรพบุรุษของขอมและขอมโบราณก็เป็นใหญ่อยู่ด้านตะวันออก อาณาจักร

ดั้งเดิมของขอมคือ พุันทัน เจนละบก และเจนละน้ำ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณประเทศกัมพูชาปัจจุบัน อาณาจักรพุันทันรุ่งเรืองในพุทธศตวรรษที่ 5-6 ในสมัยนั้นได้มีการส่งพืชผลและสิ่งต่างๆ รวมทั้งนักดนตรีไปยังประเทศจีนด้วย แสดงว่าสมัยนั้นการดนตรีของพุันทันต้องเจริญเป็นนปีกแผ่นพอสมควรถึงกับสามารถนำไปแสดงในต่างแดนได้ หลังจากทีอาณาจักรพุันทันและอาณาจักรเจนละเสื่อมสลายลง อาณาจักรทวาราวดีก็รุ่งเรืองขึ้น

อาณาจักรพระนครของขอมตั้งขึ้นภายหลังในราวพุทธศตวรรษที่ 8-12 ภาพสลักที่ **นครวัด** แสดงให้เห็นถึงเครื่องดนตรีนานาชนิด โดยเฉพาะในภาพที่เกี่ยวกับกองทัพสยาม เครื่องดนตรีที่ปรากฏในภาพสลักได้แก่ **พิณน้ำเต้า ฉิ่ง กลองคล้าย ตะโพน ฆ้องหุ่ย ฆ้องราง กลองสองหน้า แขวนคอดี สังข์ แตรเขาสัตว์** และยังมีเครื่องเป่าประเภท **ปี่** หรือ **ขลุ่ย** ด้วย ส่วนภาพสลักที่ **นครธม** ปรากฏว่ามี **ฉิ่ง กลอง** และเครื่องเป่าจำพวก **ปี่ ขลุ่ย** ส่วนเครื่องสายประเภท **พิณหลายสาย (Harp)** ปรากฏภาพอยู่ในภาพสลักที่ปราสาทบายอนแห่งนครธม พร้อมทั้งเครื่องดนตรีประเภทจะเข้ (Zither) ชนิดที่เป็นแท่งมีกล่องเสียงติดอยู่ด้วย เนื่องจากความไม่ชัดเจนของลายภาพ อาจสันนิษฐานเป็นพิณ (Lute) ชนิดที่มีมากกว่าสายเดี่ยวก็ได้ นครวัดนครธมตั้งขึ้นในราวศตวรรษที่ 11-12 จึงหมายความว่าระยะนั้นในขอมมีเครื่องดนตรีเหล่านั้นใช้แล้ว หรือไม่ก็รู้จักเครื่องดนตรีเหล่านั้นแล้ว มีเครื่องดนตรีบางชิ้นคล้ายกับเครื่องดนตรีโบราณของอินเดียหรือเชื่อว่าได้อิทธิพลมาจากอินเดีย โดยเฉพาะประเภทที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น สังข์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามเครื่องดนตรีชนิดอื่น เช่น ฆ้อง กลอง พิณ ฉิ่ง ปี่ ขลุ่ย อาจจะเป็นอิทธิพลจากภายนอก หรือไม่ก็เกิดขึ้นจากความคิดของ

ผู้คนแถบนั้นเองโดยพิจารณาทั้งในแง่ทฤษฎีนาโนกำเนิด (Polygenesis) และทฤษฎีการแพร่กระจาย (Diffusion)

เราไม่อาจจะหาตัวอย่างเพลงจากอดีตที่ยาวนานถึงพันสองร้อยกว่าปีมาฟังได้ รวมทั้งไม่มีทางที่จะทราบเรื่องราวของบทเพลงได้เลย เนื่องจากไม่มีการบันทึกโน้ตไว้ แต่พอจะทราบลักษณะบางประการของพบเพลงเขมรโบราณได้จากการฟังเพลงในปัจจุบัน ซึ่งปะปนกันทั้งเพลงเขมรและเพลงไทยโดยเฉพาะระยะหลังๆ นี้ เขมรได้รับอิทธิพลจากไทยไปมากจนยากที่จะแยกว่าชนิดไหนเป็นของเขมรแท้ และชนิดไหนได้รับไปจากไทย

สมัยที่ยังไม่มีการแบ่งอาณาเขตประเทศอย่างปัจจุบัน ศิลปวัฒนธรรมของผู้คนแถบนี้มีการผสมผสานและมีเอกลักษณ์ของตนเอง ดังกล่าวมาแล้ว และแม้ว่าจะมีการแบ่งเขตแดนออกเป็นประเทศไทย พม่า เขมร ลาว เวียดนาม และมาเลเซีย อย่างปัจจุบันนี้แล้วก็ตาม ก็เชื่อว่าเส้นเขตแดนจะเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายโยงวัฒนธรรมก็หาไม่ แต่ยังคงมีการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกันสืบมาแม้จนปัจจุบัน

ในสมัยปัจจุบันนอกจากอิทธิพลของวัฒนธรรมในย่านเอเชียกันเองแล้ว ยังมีวัฒนธรรมจากตะวันตกและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาส่งผลกระทบต่ออารยธรรมอยู่ สูญสลาย เปลี่ยนแปลง และปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น จึงทำให้ดนตรีพื้นเมืองของไทยและบริเวณใกล้เคียงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากขึ้นทุกที โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อชาติตะวันตกได้สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองลงอย่างมาก หลังจากภาวะสงครามโลกครั้งที่สอง และเนื่องด้วยความขัดแย้งทางเศรษฐกิจการเมืองและเทคโนโลยีใหม่ ผู้คนจึงเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ฝ่ายโลกตะวันออกได้รักษาไว้ รวมทั้งการที่

องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) แห่งสหประชาชาติมีนโยบายสนับสนุนในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละประเทศมากขึ้น ทำให้ผู้คนหันมาสนใจส่งเสริมกันเป็นการใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับแนวทางการศึกษาในระบบ (Formal Education) การส่งเสริมดนตรีเพื่อการท่องเที่ยวและเพื่อธุรกิจเชิงวัฒนธรรม ทำให้ดนตรีพื้นบ้านได้รับการพัฒนาไปมากโดยบุคคลทั้งที่เป็นคนพื้นบ้าน และที่ไม่ใช่คนพื้นบ้านดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

สภาพการพัฒนาดนตรีและการแสดงพื้นเมืองในเอเชียอาคเนย์ในปัจจุบัน นอกจากจะเป็นไปเพื่อตอบสนองผลประโยชน์และธุรกิจเชิงการท่องเที่ยวแล้ว ก็ยังมีคุณลักษณะของดนตรีและการแสดงแบบฉบับ (แบบราชสำนักหรือราชการ) เข้ามาปนมากขึ้นทุกที รวมทั้งดนตรีจากตะวันตกซึ่งเข้ามาครอบงำดนตรีท้องถิ่น ทำให้ความเป็นดนตรีพื้นบ้านที่แท้จริงหายไป แต่ถูกแทนที่ด้วยศิลปะอย่างใหม่ แบบใหม่ แนวคิดใหม่ และที่น่าห่วงก็คือดนตรีในระบบเสียงใหม่อย่างตะวันตก

ดนตรีตะวันตกสมัยใหม่ เข้ามาครอบงำดนตรีท้องถิ่นในเอเชียอาคเนย์อย่างท่วมท้น และอย่างไม่รู้ตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความตื่นตัวเรื่อง “โลกาภิวัตน์ (Globalization)” ทำให้คุณลักษณะทางดนตรีของชนชาติต่างๆ ในกลุ่มอาเซียนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งฝ่ายจัดการศึกษาจะต้องรู้ เข้าใจ และตามให้ทัน จึงจะสามารถ “รับมือ” และ “ร่วมมือ” ได้อย่างดี

มีคำถามด้านการศึกษาดนตรีว่าครูดนตรีของไทยควรมีบทบาทอย่างไรในประชาคมอาเซียน คำตอบก็คือมีบทบาทในการ “รับมือ” และบทบาทในการ “ร่วมมือ” ดังกล่าวแล้ว รับมือ หมายถึง การเตรียมการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทั้งที่รู้

ลวงหน้าและที่คาดไม่ถึง ร่วมมือ หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกันและกัน

กิจกรรมด้านการ ร่วมมือ มีสองด้าน ได้แก่

1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เช่น การอบรมเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา และการสอน เป็นต้น 2) การเผยแพร่ความรู้ เช่น บทความ ตำรา หนังสือ และสื่อเครือข่ายโลก เป็นต้น เครื่องมือสำคัญที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จทั้งสองประการดังกล่าวก็คือ “ภาษา” ซึ่งจะเป็นกุญแจไขเข้าไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ ทั้งหมด และในทางกลับกันคือ การนำออกไปซึ่งความรู้ความเข้าใจทั้งหมด

การร่วมมือดังกล่าวจึงมีสองด้าน คือ การรับเข้ากับการส่งออก การรับเข้า เป็นการเรียนรู้ เป็นการหาประสบการณ์ดนตรีจากวัฒนธรรมนอกประเทศ ส่วนการส่งออก หมายถึง การเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ทางดนตรีไทยออกไปสู่ประเทศต่างๆ ทั้งสองแบบนี้เป็นการสื่อสารสองทาง

เครื่องมือสำคัญที่จะส่งผลให้การรับเข้า และการส่งออกได้ผลสัมปรารภานา ก็คือภาษา ถ้าขาดทักษะทางภาษาอันเป็นเครื่องมือสำคัญ เสียแล้วอย่างอื่นก็ไม่มีประโยชน์

อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางภาษา และวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาชาติ ในย่านนี้ การเสริมสร้างทักษะการใช้ภาษา จึงเป็นการรับมือที่สำคัญยิ่ง และในภูมิภาคอาเซียน จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และอินเดีย ไม่มีภาษาอื่นใดจะเหมาะสมเท่าภาษาอังกฤษ เพราะเราไม่อาจหวังให้ใครมาเข้าใจภาษาไทยได้ เช่นเดียวกับที่เราไม่อาจเรียนรู้ภาษาอื่นๆ อีกหลายภาษานั้นได้ในระยะเวลาอันสั้น

คนไทยเราเรียนภาษาอังกฤษกันมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา แต่พูดภาษาอังกฤษกันไม่ได้ ฟังภาษาอังกฤษกันไม่ออก อ่านภาษาอังกฤษไม่แตกฉาน และเขียนภาษาอังกฤษกันไม่เป็น กล่าวสั้นๆก็คือ เราขาดทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟัง-พูด ซึ่งเป็นทักษะคู่แรกที่จำเป็นอย่างยิ่งก่อนการ อ่าน-เขียน ทักษะคู่หลังซึ่งต้องใช้เวลาฝึกฝนมากกว่า

ทักษะภาษาอังกฤษดังกล่าวข้างต้นมี 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หรือเพื่อความเข้าใจในชีวิตประจำวันตามปกติ ส่วนที่สองคือการใช้ภาษาเพื่ออธิบายเรื่องราว หรือเนื้อหาทางดนตรี (ไทย)

ด้วยเหตุนี้เอง ครูดนตรีไทยจึงจำเป็นต้องเตรียมรับมือ ด้วยการเสริมสร้างสมรรถภาพในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทั่วไปและเพื่อการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรี ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ดนตรีไทยเป็นภาษาอังกฤษนั้นจำเป็นต้องรู้ศัพท์ทางดนตรีที่เป็นสากล จะมั่วใช้ทับศัพท์อย่างเดี๋ยวนหาได้ไม่ เพราะคำทับศัพท์นั้นเองยังต้องการความหมายที่คนทั่วโลกเข้าใจได้ นอกจากนั้นเรื่องราวที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของดนตรีไทย เช่น ทาง หน้าทับ เพลงเถา การล้อ ล้วง กรอ เก็บ ฯลฯ ก็จำเป็นต้องอาศัยการเทียบเคียงกับลักษณะทางดนตรีอันเป็นสากล จึงจะสามารถสื่อความหมายกันได้อย่างรวดเร็วและตรงประเด็นอีกด้วย

โดยทั่วไป การถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวข้างต้น นอกเหนือจากการแสดงดนตรีโดยตรงแล้ว ก็มีทางเป็นไปได้สองทาง คือ การถ่ายทอดด้วยวาจา อันได้แก่การบรรยายทางวิชาการและ

การบรรยายประกอบการสาธิตทางหนึ่ง ก็กับการถ่ายทอดด้วยข้อเขียน อันได้แก่ การเขียนบทความ และหนังสืออีกทางหนึ่ง ทั้งสองทางนี้ต้องอาศัย ศิลปะการพูดและศิลปะการเขียน ซึ่งเป็นทักษะที่ ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างยิ่งยวด จึงจะสามารถ ทำให้การถ่ายทอดนั้นๆ ได้ผลสมปรารถนา

ท่านทั้งหลาย พร้อมที่จะรับ **บทบาทของครู** **ดนตรีไทยในประชาคมอาเซียน** แล้วหรือยัง

บรรณานุกรม

- Denis Stevens & Alec Robertson. 1960. History of Non-Western Music. Pelican Publishing.
- Merriam, Alan P. 1997. The Anthropology of Music, North Western University Press.
- Myers, Helen. 1980. Ethnomusicology An Introduction, University of California Press.

ประพฤตินิยมรรยาททนายความ Misconduct against Lawyer's Etiquette

ว่าที่ ร.ต.สุวุฒิ สุกิจจากร*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้าน “ประพฤตินิยมรรยาททนายความ” โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

- (1) ทนายความต้องดำรงตนให้เป็นที่ไว้วางใจต่อประชาชน
- (2) ทนายความเป็นผู้มีเกียรติและผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม
- (3) ทนายความต้องประพฤติตนให้อยู่ในกรอบแห่งจรรยาบรรณ
- (4) ทนายความต้องพร้อมเสมอที่จะรับใช้ประชาชน

คำสำคัญ ประพฤตินิยมรรยาททนายความ

Abstract

This research is aimed to disseminate on the lawyer's misconduct emphasizing on the following items

1. Lawyers must always be trust to the people.
2. Lawyers are honorable persons and must be on the side of justice.
3. Lawyers must behave themselves under the frame of ethics.
4. Lawyers must be ready to serve the people.

Keywords : misconduct against lawyer's etiquette

บทนำ

ทนายความต้องปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วย มรรยาททนายความ (Etiquette) ซึ่งเป็นกฎระเบียบ ที่ทนายความทุกคนต้องปฏิบัติตาม ทนายความ จึงต้องประพฤติตนให้ดำรงด้วยความยุติธรรม โดยต้องประพฤติตนให้อยู่ในความชอบธรรม

และเป็นที่พึงไว้วางใจ หากทนายความขาดไว้ ซึ่งจริยธรรมแล้ว ก็อาจนำไปสู่การฝ่าฝืนจรรยาบรรณ ของผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความได้ ซึ่งจะ ถูกกลงโทษตามข้อบังคับว่าด้วย มรรยาท ทนายความ ดังนั้นมรรยาททนายความจึงเป็น สิ่งสำคัญยิ่งในการประกอบวิชาชีพทนายความ

*ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์

ทนายความพึงระลึกเสมอว่าเป็นผู้ที่มีเกียรติ และเป็นผู้ผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมให้แก่สังคม

ทนายความเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ และเป็นที่ยอมรับในสังคม ในนานาอารยประเทศ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในแวดวงนักกฎหมาย และประชาชนทั่วไป ถือได้ว่าเป็นสายธารแห่งความยุติธรรมในระดับต้นๆ ในความเป็นจริงแล้วนักกฎหมาย แยกแยะได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าต้องมีความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นอย่างดี หลายคนอาจเข้าใจว่า เมื่อจบนิติศาสตร์บัณฑิตแล้ว สามารถว่าความได้ทันที ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การที่จะเป็นทนายความนั้น ต้องผ่านการอบรมทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนต้องผ่านการสอบปากเปล่าและผ่านการอบรมเรื่อง จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ และข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ ซึ่งผู้ที่ผ่านการอบรมจากสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ สภาทนายความ ย่อมต้องมีความภาคภูมิใจให้สมกับคำว่า วิชาชีพ “ทนายความ”

ผู้ที่เป็นทนายความจึงต้องตระหนักให้มากกว่าต้องปฏิบัติหน้าที่ โดยมีความใกล้ชิดกับประชาชน ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นทนายความที่ดี ต้องมีจริยธรรมอันดีงามและปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความเพื่อสร้างเชื่อมั่นในวิชาชีพทนายความ และเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและผดุงความยุติธรรมให้กับสังคม ด้วยเหตุดังกล่าว หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 “สภาทนายความ” จึงเป็นองค์กรวิชาชีพตามกฎหมาย ที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือการควบคุมมรรยาททนายความของคณะ กรรมการมรรยาททนายความ ซึ่งจัดว่ามีความสำคัญในการบริหารความยุติธรรมให้กับทนายความ ตลอดทั้งประชาชนที่ได้รับ

ความเดือดร้อน ในอันที่จะหาข้อเท็จจริงมาประกอบใช้ในการไต่สวนคดีมรรยาททนายความ ให้เกิดความบริสุทธิ์และยุติธรรม และผดุงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีแห่งทนายความ ดังคำกล่าวที่ว่า “ให้ความรู้คู่กับคุณธรรมและมีจริยธรรมนำวิชาชีพ”

บทความนี้กระผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นที่ประโยชน์ต่อทนายความ และประชาชนทุกๆ ไปตลอดจนทนายความที่เชี่ยวชาญทางกฎหมาย ให้ทราบถึงบทบาท ในการดำรงตนในวิชาชีพนี้ โดยมุ่งเน้นถึงประโยชน์แห่งสาธารณะและประชาชน

คำว่า “ทนายความ” นั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ผู้ที่ได้อนุญาตให้ว่าต่างแก่ต่างแก่คู่ความในเรื่องอรรถคดี ในปี ร.ศ. 115 รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์จัดตั้งศาลสมัยใหม่ขึ้นตามจังหวัดต่างๆ พร้อมทั้งให้มีทนายความตามแบบใหม่ควบคู่กันไปด้วย ประกอบกับในขณะนั้นไม่มีการควบคุมคุณสมบัติจรรยาบรรณ ตลอดจนจริยธรรมของทนายความก่อให้เกิดความประพฤติอันไม่เหมาะสมของทนายความบางคนทำให้ชื่อเสียงของทนายความเป็นไปในทางที่ไม่ดี กระทั่ง ร.ศ.127 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 127 ว่า “ให้ศาลมีอำนาจห้ามทนายความผู้ประพฤติตนไม่สมควรมิให้ว่าความในศาลใดศาลหนึ่ง หรือทุกศาลได้ และให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมตั้งกฎข้อบังคับเรื่องทนายความได้” การควบคุมมรรยาททนายความในยุคแรกจึงอยู่ในอำนาจศาลเป็นผู้ควบคุม ต่อมาปี พ.ศ. 2456 เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมก็ได้ออกกฎหมายห้ามข้าราชการผู้มีหน้าที่รักษาพระธรรมนูญเชื่อว่าความในคดีอาญาหลังจากนั้น ในปี พ.ศ. 2457 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงก่อตั้งเนติบัณฑิตสภาขึ้น พร้อมกับได้ทรงตรา

พระราชบัญญัติ นายความฉบับแรกขึ้นใช้ คือพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2457 โดยมีพระราชประสงค์เพื่อให้การควบคุมคุณสมบัติและมรรยาทนายความเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับนายความอยู่นั้นยังไม่เพียงพอ จึงมีผู้ขาดคุณสมบัติเข้าแอบแฝงทำตัวเป็นนายความเพื่อหาประโยชน์อันมิควรได้จากพี่น้องประชาชน ด้วยเหตุดังกล่าว ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องให้ทราบถึง หลักการประกาศสำคัญแห่งพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2457 อันมีสาระสำคัญดังนี้

ประการแรก ตามพระราชบัญญัตินี้ได้แบ่งนายความเป็น 2 ชั้น คือนายความชั้นที่ 1 ได้แก่ ผู้สอบไล่วิชากฎหมายได้รับประกาศนียบัตรเป็นเนติบัณฑิต และนายความชั้นที่ 2 ได้แก่ นายความซึ่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ ให้สอบสวนคุณวุฒิความรู้ ความชำนาญแล้ว เห็นสมควรจะทำหน้าที่นายความได้

ประการต่อมา บัญญัติให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ มีอำนาจในการออกใบอนุญาตนายความ และใบอนุญาตว่าความนั้นมียอายุเพียง 1 ปี

ประการสุดท้าย เรื่องการควบคุมมรรยาทนายความบัญญัติให้เป็นอำนาจของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ โดยมีอำนาจออกคำสั่งห้ามมิให้นายความว่าความในศาลยุติธรรมมีกำหนดไม่เกินกว่า 3 ปี หรือจะออกคำสั่งให้ลบชื่อออกจากทะเบียนก็ได้เมื่อเห็นว่านายความประพฤติตนไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังบัญญัติให้มีคณะกรรมการของเนติบัณฑิตยสภา ทำหน้าที่พิจารณาสอดส่องความประพฤติของนายความ เพื่อทำความเห็นที่ขาดลงไว้ในรายงานเสนอแก่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อไป

พุทธศักราช 2475 ได้เกิดเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่สุดในประวัติการปกครอง คือการเปลี่ยนแปลงการปกครองภายใต้การดำเนินการของ “คณะราษฎร” ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองได้มีการตราพระราชบัญญัตินายความฉบับที่ 2 คือพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2477 สาระสำคัญแห่งพระราชบัญญัตินี้ คือการเพิ่มเติมคุณสมบัตินายความ กำหนดให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางนิติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยสามารถเป็นนายความชั้นหนึ่งได้ เนื่องจากแต่เดิมตามพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2457 ผู้ซึ่งมีสิทธิเป็นนายความชั้นหนึ่งต้องเป็นผู้ที่สอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิต นอกจากนี้ได้มีการกำหนดวันหมดอายุในใบอนุญาตนายความในวันที่ 31 มีนาคม แห่งปีที่ได้รับอนุญาตให้ว่าความ และจะต้องต่อใบอนุญาตทุกปีจึงจะไม่ขาดทะเบียน หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัตินายความแล้ว ยังไม่มีการแก้ไขปรับปรุงเรื่อยมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้มีการแก้ไขมรรยาทนายความให้พนักงานอัยการ มีอำนาจขอให้ดำเนินการไต่สวนนายความซึ่งประพฤติผิดมรรยาทได้ และการแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง พ.ศ. 2483 เรื่องสิ้นสุดอายุใบอนุญาตว่าความ จากเดิมกำหนดไว้วันที่ 31 มีนาคม แก้ไขเป็นวันที่ 31 ธันวาคม แห่งปีที่ได้รับอนุญาตให้ว่าความ

จนกระทั่ง พ.ศ. 2522 จึงได้มีการยกร่างพระราชบัญญัตินายความขึ้นใหม่ เพื่อเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสภาพนายความ ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2523 และได้นำเสนอต่อ นายชวน หลีกภัย ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป ระยะเวลาตั้งแต่

ปี พ.ศ. 2523 ติดต่อยเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2528 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 คือ

ประการที่ 1 บทบัญญัติมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ บัญญัติว่าให้มีสภาขึ้นสภาหนึ่ง เรียกว่า “สภาทนายความ...” นับตั้งแต่นั้นมา “สภาทนายความ” จึงเป็นสถาบันนิติบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่สามารถปกครองตนเองเป็นของทนายความเพื่อทนายความ และโดยทนายความ มาจากหลักการปกครองพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย

ประการที่ 2 เปลี่ยนแปลงอำนาจในการจดทะเบียนและควบคุมมรรยาททนายความจากเดิมซึ่งเป็นอำนาจของเนติบัณฑิตสภา ให้สภาทนายความเป็นผู้มีอำนาจจดทะเบียนออกใบอนุญาตว่าความ และควบคุมมรรยาททนายความ

ประการที่ 3 กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ประสงค์จะขอจดทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นทนายความเพิ่มเติม กล่าวคือ นอกจากจะเป็นผู้สำเร็จปริญญาตรีทางนิติศาสตร์แล้ว ยังต้องผ่านการฝึกอบรมมรรยาททนายความ หลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความ และการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายตามข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการฝึกอบรมว่าความ นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นผลให้ไม่มีทนายความชั้นสองอีกต่อไป เนื่องจากผู้ที่เป็นทนายความชั้นสองก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นผู้ที่ได้จดทะเบียนอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ และมีสิทธิขอต่ออายุใบอนุญาต หรือขอจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

ประการสุดท้าย มีการกำหนดให้มีกองทุนสวัสดิการทนายความ เพื่อช่วยเหลือทนายความที่ได้รับความเดือดร้อนหรือทายาทของทนายความที่ถึงแก่ความตายซึ่งได้รับความเดือดร้อนให้ได้รับเงินสงเคราะห์จากกองทุนสวัสดิการทนายความ บทบัญญัติที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือการกำหนดให้มีคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย รวมทั้งจัดให้มีกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายด้วย

วิชาชีพ “ทนายความ” นับตั้งแต่อดีตได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับจนกระทั่งได้มีการจัดการจัดตั้ง “สภาทนายความ” ขึ้นโดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 เพื่อให้เป็นสถาบันของผู้ประกอบวิชาชีพนี้มีมาตรฐานในการกำหนดคุณสมบัติควบคุมดูแลสอดส่อง มรรยาทจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และอยู่ภายใต้ระเบียบ กฎเกณฑ์วิธีการที่ชัดเจนเป็นที่น่าศรัทธาเชื่อถือไว้วางใจ และเป็นที่ยิ่งของประชาชน

ทนายความทุกคนควรจะมีรู้ถึงความเป็นมาของคณะกรรมการมรรยาททนายความดังนี้

ทนายความเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผดุงความยุติธรรมในสังคม เนื่องจากทนายความเป็นผู้คอยช่วยเหลือประชาชน หรือสังคมให้ได้รับความคุ้มครองที่เป็นธรรมตามกฎหมาย ในด้านคดีความทั้งหลายทั้งปวง

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 51 กำหนดให้ทนายความต้องประพฤติตนตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ ซึ่งมาตรา 53 กำหนดข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความต้องประกอบไปด้วยข้อกำหนดดังต่อไปนี้ คือ

1. มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล
2. มรรยาทต่อตัวความ
3. มรรยาทของทนายความต่อทนายความด้วยกัน
4. มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี
5. มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ
6. การแต่งกายของทนายความและ
7. การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาททนายความ คณะกรรมการสภาทนายความ หรือสภานายกพิเศษ

วัตถุประสงค์ของสภาทนายความ

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 7 กำหนดวัตถุประสงค์ของสภาทนายความไว้ 5 ประการดังนี้

1. ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ
2. ควบคุมมรรยาททนายความ
3. ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภาทนายความ
4. ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภาทนายความ
5. ส่งเสริมช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย โดยเฉพาะและประชาชนโดยทั่วไป เมื่อมีปัญหากฎหมายก็จำเป็นต้องพึ่งพาทนายความเพื่อช่วยเหลือขจัดปัญหานั้นสำหรับประชาชนผู้มีความรู้และมีฐานะดีพอที่จะจ้างทนายความเข้าช่วยเหลือแก้ปัญหาให้ตนได้ย่อมไม่เกิดความเสียหาย แต่หากเป็นประชาชนซึ่งไม่มีความรู้ อีกทั้งยังฐานะไม่เหลืออำนวย ก็จะประสบปัญหาไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือถูกเอารัดเอาเปรียบ

จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการช่วยเหลือ ตลอดทั้งเผยแพร่ความรู้ สภาทนายความได้จัดให้มีโครงการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ซึ่งจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดต่อไปในเรื่องการบริหารสภาทนายความ

ปัญหาการช่วยเหลือประชาชนของทนายความ

ทนายความใหม่ๆ มักจะมีประสบการณ์ในการดำเนินคดีน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานอัยการซึ่งมีอาวุโสมากในการดำเนินคดีอาญา โดยเฉพาะที่ผ่านการว่าความในคดีอาญามาเป็นเวลานาน

การแก้ไข

ควรเคร่งครัดในการจัดทนายความขอแรงหรือทนายความด้านช่วยเหลือประชาชนที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินคดีและว่าความ แต่ปัญหาเกิดจากการมีทนายความอาวุโสมักดำเนินคดีส่วนตัวที่ได้รับรายได้สูง และไม่มีเวลาหรือไม่สนใจในการดำเนินคดีช่วยเหลือประชาชน

วิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพอันทรงเกียรติที่สังคมให้ความเชื่อมั่นและศรัทธา ดังนั้น จึงควรทราบถึงความเป็นมาของทนายความทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย คงต้องกล่าวถึงในยุคของอาณาจักรโรมัน ซึ่งท่านอาจารย์เฉลิม สถิตย์ทอง ได้เขียนไว้ในตำราหลักวิชาชีพนักกฎหมาย ซึ่งมีความที่น่าสนใจดังนี้

ระยะแรกๆ ที่ประชาชน มีคดีความกันก็ต้องดำเนินคดีเอง ไม่มีผู้ใดเป็นตัวแทนดำเนินคดีให้ เพราะเป็นสมัยโบราณมีแนวคิด คู่ความต้องต่อสู้คดีด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ความจริง การดำเนินคดีจึงมีเพียงศาลทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษา และโจทก์กับจำเลย ที่เป็นตัวความในการต่อสู้คดีเท่านั้น

ไม่มีผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนโจทก์ตัวแทนจำเลย แต่เนื่องจากตัวความจะไม่รู้กฎหมาย ทำให้ตัวความไม่ได้รับความยุติธรรม ต่อมาจึงเกิดการรับแต่งคำแถลงแทนตัวความ เพื่อนำเสนอต่อศาล โดยคำแถลงก็จะอ้างหลักกฎหมาย ซึ่งจะคล้ายกับคำแถลงการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้นจึงเกิดอาชีพตัวแทนรับดำเนินคดีให้ตัวความขึ้นมาตั้งแต่นั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าวิชาชีพทนายความ เริ่มเกิดขึ้นแล้วตั้งแต่สมัยก่อนมีมหาอาณาจักรโรมันนั่นเอง แต่สำหรับความเป็นมาของทนายความของไทยเรานั้น คงต้องกล่าวถึงหลักฐานในกฎหมายตราสามดวง ลักษณะรับฟ้องบทที่ 1 มีข้อความว่า “ผู้ใด มีโชคดีตน มีโชคดีบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย หรือป้า น้า อา บุตร ภริยา พี่น้องตนบังอาจเก็บเอาเนื้อความผู้อื่นมาร้องฟ้อง ผู้นั้นบังอาจให้ยากแก่ความเมืองท่าน เป็นละเมิดให้ใหม่ โดยยศศาคัคคี อย่าให้รับฟ้องไว้พิจารณา” ซึ่งตามบัญญัติในกฎหมายตราสามดวงบทนี้ ผู้ที่มีโชติของตัวความ นำเอาคดีความของผู้อื่นมาฟ้องร้องแทนมิให้รับไว้พิจารณา อีกทั้งผู้ที่เอาความผู้อื่นมาฟ้องแทนนั้น จะมีความผิดและได้รับโทษด้วย

จากที่กระผมได้เล่าประวัติความเป็นมาของทนายความในอดีตที่มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ก็คงต้องมาทำความเข้าใจคำว่า “ข้อบังคับมรรยาททนายความ”^{*} ว่าหมายถึง จรรยาบรรณที่กำหนดเป็นข้อปฏิบัติ และข้อห้ามปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพทนายความ (profession ethics) ดังนั้น มรรยาททนายความจึงเป็นข้อบังคับที่เป็น แนวทางในการประกอบวิชาชีพทนายความ

ซึ่งทนายทุกคนต้องระมัดระวัง และเคร่งครัดถือปฏิบัติตาม เพื่อให้ได้มาซึ่งความสงบสุขของสังคมอย่างแท้จริง หากทนายความผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2528 ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ ย่อมต้องถูกดำเนินคดีมรรยาททนายความ ซึ่งจะมีบทลงโทษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 ซึ่งกล่าวถึงโทษผิดมรรยาททนายความไว้ 3 สถาน คือ

1. ภาคทัณฑ์
2. ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี หรือ
3. ลบชื่อออกจากทะเบียนทนาย ความ

หากผิดมรรยาททนายความเล็กน้อย และเป็นความผิดครั้งแรก ถ้าผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตาม มาตรา 66 มาตรา 67 หรือมาตรา 68 แล้วแต่กรณี เห็นว่า มีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้ โดยว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้”

กระผมเองมีประสบการณ์ ซึ่งได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสอบสวนคดีมรรยาททนายความ รู้สึกเป็นห่วงเพื่อนๆ ทนายความ ตลอดจนน้องๆ ทนายความรุ่นใหม่ซึ่งอาจไม่ทราบถึงความผิดที่หลงไปด้วยเข้าใจว่า อาจกระทำได้อีกจะถูกร้องเรียนมายังสภาพทนายความ ในความผิดฐานประพฤติผิดมรรยาททนายความนั่นเอง

กระผมขออนุญาตยกตัวอย่าง 2 เรื่อง เพื่อเป็นอุทาหรณ์แก่เพื่อนๆ ทนายความ ทั้งหลายดังนี้

* บทความนี้ เป็นส่วนหนึ่งของบทความ “จริยธรรมและมรรยาททนายความ” ซึ่งคณะทำงานส่งเสริมและประสานงาน การสอบสวนคดีมรรยาททนายความ ได้ร่วมกันเขียนเพื่อมอบให้สภาพทนายความจัดพิมพ์

คำสั่งที่ 24/2555

เรื่อง ใช้กลอุบายหลอกลวงให้ลูกความหลงเชื่อ เพื่อให้ได้เงินโดยมิชอบ (มรรยาทฯ ข้อ 14 และ ข้อ 18)*

ภรรยาผู้กล่าวหาฟ้องคดีมรดก ศาลพิพากษา ยกฟ้อง จึงได้ยื่นอุทธรณ์ ระหว่างอุทธรณ์ ได้รู้จักกับผู้ถูกกล่าวหา และพวกบุคคลทั้งสอง ได้หลอกลวงผู้กล่าวหา และภรรยาหากต้องการ ให้คดีชนะ จะต้องวิ่งเต้นผู้พิพากษา และอ้างว่า รู้จักผู้พิพากษา ระดับสูงหลายคนสามารถ ดำเนินการได้ โดยเรียกค่าวิ่งเต้น 1,000,000 บาท ผู้กล่าวหาได้จ่ายเงินเป็นเช็คธนาคารครั้งแรก 200,000 บาท ครั้งที่สอง 800,000 บาท โดย ผู้ถูกกล่าวหากับพวกได้ทำหนังสือสัญญากู้เงิน ให้ไว้เป็นหลักฐานการรับเงิน และสัญญาว่าถ้า วิ่งเต้นไม่สำเร็จจะคืนเงินให้ทั้งหมด ต่อมาศาล อุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น ผู้กล่าวหา จึงขอเงินคืนทั้งหมดแต่ ผู้ถูกกล่าวหาไม่คืน

ผู้ถูกกล่าวหาประกอบวิชาชีพทนายความ แต่ไม่ได้ให้คำปรึกษาแก่คู่ความ และภรรยา กลับ แนะนำให้วิ่งเต้นคดีเพื่อชนะคดีเป็นการกระทำ ผิดกฎหมาย และผู้ถูกกล่าวหาเคยถูกลงโทษ ภาคทัณฑ์และว่ากล่าวตักเตือน ในคดีมรรยาท ทนายความมาก่อน คณะกรรมการสภาพทนายความ ให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาเนื่องจากประพฤติผิด ข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาท ทนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 14 และ ข้อ 18 อย่าง ร้ายแรง ให้ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ เป็นการเหมาะสมแก่พฤติการณ์ แห่งคดีแล้ว

เมื่อพิจารณาจากคำสั่ง 24/2545 ถือได้ ว่า เป็นการลงโทษที่รุนแรงถึงขั้นลบชื่อจากการ

เป็นทนายความ ซึ่งถือได้ว่าจะมาประกอบวิชาชีพ ทนายความอีกไม่ได้แล้ว ดังนั้น จึงขอให้เพื่อนฯ และน้องๆ ทนายความตระหนักถึงความเป็น มืออาชีพ ในการทำหน้าที่ทนายความให้ดีที่สุด

ต่อไปขอนำคำสั่ง 29/2545 มาเพื่อเป็น กรณีศึกษาดังนี้

คำสั่งที่ 29/2545

เรื่อง จงใจขาดนัดหรือทอดทิ้งคดี (มรรยาทฯ ข้อ 12(1))

ศาลอาญาได้มีหนังสือ ขอแรงผู้ถูกแจ้งกล่าว หาให้เป็นทนายความจำเลย ในคดีอาญา โดยนัด ให้ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาไปพบจำเลย แต่ผู้ถูกแจ้ง ข้อกล่าวหาไม่ได้ไปพบจำเลย ในวันนัดสืบพยาน โจทก์และนัดซักค้านพยานโจทก์ ผู้ถูกแจ้งกล่าว หาไม่ได้ไปศาลอ้างว่าจวนนัดผิดทั้งสองนัด จำเลยได้ขอถอนแจ้งผู้ถูกกล่าวหาออกจากการ เป็นทนายความ และศาลมีคำสั่งอนุญาตตาม คำขอและได้ตั้งทนายความคนใหม่ทำหน้าที่ ผู้ถูกแจ้งกล่าวหาเป็นทนายความนาน 10 ปี ไม่ใช่ ทนายความใหม่ ต้องมีความรับผิดชอบในการ ทำหน้าที่ทนายความ อันมีต่อคดีของลูกความ การไม่ทำหน้าที่ทนายความให้จำเลยในชั้น พิจารณาของศาล เป็นการจงใจขาดนัดหรือทอดทิ้ง คดี เป็นการประพฤติผิดข้อบังคับ สภาพทนายความ ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 12(1) คณะกรรมการสภาพทนายความมีคำสั่งลงโทษ ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนด 3 เดือน จึงเหมาะสมแห่งพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า ทนายความ เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับพี่น้อง

* คำสั่งสภานายกพิเศษแห่งสภามทนายความ, คู่มือสอบสวนคดีมรรยาททนายความ, หน้า 179.

ประชาชน ฟังระลึกเสมอว่าผู้มีอาชีพทนายความ ต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด เพราะได้รับความไว้วางใจ จากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนทางกฎหมาย หากท่านทำตัวไม่เหมาะสมและไม่อาจเป็นที่พึ่ง ของประชาชน นั้นย่อมเป็นภาพลักษณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย แก่วงการทนายความได้ ดังนั้นการจะทำสิ่งใดฟังระลึกที่คนส่วนใหญ่ที่อาจ ได้รับผลกระทบจากการกระทำของท่าน ฟังคำนี้ เสมอว่าต้องทำเพื่อประโยชน์สูงสุดแห่งความ ยุติธรรม

กระผมต้องขอกราบขอบพระคุณ สภา ทนายความ ตลอดทั้งมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ให้โอกาสกระผมได้เผยแพร่ความรู้ทางด้าน

กฎหมายให้กับเพื่อนๆ ทนายความตลอดจน พี่น้องประชาชน ให้ตระหนักว่า “ทนายความ” ก็คือส่วนหนึ่งแห่งสายธารแห่งความยุติธรรม และ ทนายความต้องมีจริยธรรม มีคุณธรรมในการ ประกอบวิชาชีพทนาย เฉพาะอย่างยิ่ง ต้องประพฤติ ตนตามหลักธรรมที่กำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วย มรรยาททนายความ.

บรรณานุกรม

คณะกรรมการมรรยาททนายความ คู่มือการ สอบสวนคดีมรรยาททนายความ. (2548) พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528. กรุงเทพฯ : บริษัท การพิมพ์จำกัด.

ข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนาในการกระทำความผิดอาญา

Facts not involving intention

วาทีน หนูเกื้อ*

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอข้อถกเถียงของนักกฎหมายเกี่ยวกับแนวคิดในการให้คำอธิบายเรื่อง “ข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนา” ซึ่งมีอยู่สามความเห็น คือ **ความเห็นแรก** เห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนา หมายถึงข้อเท็จจริงที่กฎหมายไม่ประสงค์จะให้เจตนาคลุมไปถึง จึงเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งความผิดหรือเงื่อนไขแห่งการลงโทษ **ส่วนความเห็นที่สอง** เห็นว่า ข้อเท็จจริงในส่วนนี้ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบของความผิดในโครงสร้างสามประการของความผิดอาญาแต่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยซึ่งอยู่นอกโครงสร้างของความผิดอาญา **สำหรับความเห็นที่สาม** ให้เหตุผลว่า เหตุที่เป็นข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนา เพราะเป็นองค์ประกอบภายนอกซึ่งมิใช่ “ข้อเท็จจริง” แต่ถือว่าเป็น “พฤติการณ์ประกอบกรกระทำ” เท่านั้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการใช้ถ้อยคำในรูปแบบต่างๆ เช่น น่าจะเกิดความเสียหาย หรืออาจเกิดความเสียหาย เป็นต้น ผู้เขียนเห็นพ้องด้วยกับความเห็นแรก เพราะข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำจะต้องรู้ในการกระทำความผิดโดยเจตนา นั้น หมายถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับส่วนประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของผู้กระทำ ส่วนข้อเท็จจริงอื่นที่บุคคลสามารถได้เห็น ได้ยิน หรือสัมผัสได้จากภายนอก แต่ไม่เกี่ยวกับส่วนประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผล ก็ยังคงถือเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกที่เป็นเงื่อนไขแห่งความผิดหรือเงื่อนไขแห่งการลงโทษนั่นเอง

คำสำคัญ : ข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนา

Abstract

The objective of this article is to present the lawyers' discussion about the facts not involving intention. There are three opinions upon these. The first opinion puts forward that facts not involving intention refer to the facts that the law does not deliberate to cover but are the facts which are the condition of guilt or punishment. While the second opinion sees that the facts in this part are not the facts which are the factors of guilt in the three structures of criminal guilt but are the facts which are the conditions for objective punishment out of the structures. For the third opinion, the facts do not involve intention are the external factors which are not 'facts' but only 'circumstances of act' which can be considered by words used in different patterns

*หัวหน้าสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

such as they are like to suffer a loss or may cause a loss etc. The writer agrees with the first opinion because in order to commit an act intentionally, the doer should know about the facts which him desired or could foreseen the effect of such doing. Other facts which a person could see, hear or contact from the circumstance not involving his desire or intention are the external factors which could deem the conditions of guilt or punishment.

Keywords : facts not involving intention

บทนำ

หลักสำคัญในการกระทำความผิดอาญา คือ บุคคลจักต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา และการกระทำโดยเจตนา มีองค์ประกอบอยู่สองส่วน คือ ส่วนรู้ข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบของความผิด กับส่วนประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น* หมายความว่าหากผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด ก็ต้องถือว่าผู้กระทำได้กระทำไปโดยไม่มีเจตนา แต่มีข้อเท็จจริงบางประการที่ไม่เกี่ยวข้องกับเจตนา ซึ่งผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงในส่วนนี้ อันเป็นปัญหาที่ทำให้นักกฎหมายมีความเห็นแตกต่างกันในการอธิบายให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงดังกล่าว

ความสำคัญและที่มา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 บัญญัติไว้ว่า

วรรคหนึ่ง “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา.....”

วรรคสอง “กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกัน

ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น”

วรรคสาม “ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้”

การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดที่จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ท่านศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายไว้ว่า องค์ประกอบของความผิดได้แก่เกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดแต่ละความผิด และองค์ประกอบของความผิดมี 2 อย่าง คือ องค์ประกอบภายนอก ซึ่งได้แก่การกระทำ และสิ่งที่เกี่ยวเนื่องจากการกระทำอันบุคคลสามารถได้เห็น ได้ยิน หรือสัมผัสได้จากภายนอก กับองค์ประกอบภายใน ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ อันได้แก่ เจตนา มูลเหตุชักจูงใจ หรือ ประมาท ดังนั้น การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดตามความหมายที่ใช้ อยู่ในมาตรา 59 วรรคสาม หมายถึง การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับองค์ประกอบ

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙

ภายในของความผิด*

ปัญหาที่ต้องพิจารณาก็คือ การรู้ข้อเท็จจริงที่จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำ ในการกระทำโดยเจตนา นั้น จะคลุมไปถึงองค์ประกอบภายนอกของความผิดทั้งหมดหรือไม่ และข้อเท็จจริงใดบ้างที่ไม่เกี่ยวกับเจตนา ซึ่งผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงในส่วนนี้

ผลการศึกษา

เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว นักกฎหมายมีความเห็นแตกต่างกันสามความเห็นทำให้การเรียนการสอนและการใช้กฎหมายอาญาไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน บทความนี้จะนำเอาความเห็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เพื่อท่านผู้อ่านจะได้พิจารณาวินิจฉัยเอาเองโดยอิสระ ดังนี้

ความเห็นแรก** เห็นว่า หลักเกณฑ์ทั่วไปในการกระทำความผิดโดยเจตนา นั้น เจตนาธรรมดาจะต้องคลุมไปถึงองค์ประกอบภายนอกทั้งหมด จึงทำให้การรู้ข้อเท็จจริงต้องคลุมไปถึงองค์ประกอบภายนอกทั้งหมดเช่นเดียวกัน เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 องค์ประกอบภายนอกคือ (1) ฆ่า (2) ผู้อื่น การรู้ข้อเท็จจริงจะต้องรู้ด้วยว่า การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการ “ฆ่า” และกรรมของการกระทำหรือวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อคือ “ผู้อื่น” หรือ “มนุษย์” หากผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงจะถือว่าผู้กระทำกระทำโดยเจตนาไม่ได้ **แต่มีข้อยกเว้นอยู่ 3 ประการ** ที่ประมวล

กฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดให้เจตนาต้องคลุมถึง ทำให้ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงในส่วนนั้น เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนา กล่าวคือ **ข้อยกเว้นประการที่หนึ่ง** เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ผลของการกระทำที่ร้ายแรงมากขึ้นเป็น “เงื่อนไขแห่งการลงโทษ” หรือ “เหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น” ตัวอย่าง

กรณีที่เป็น “เงื่อนไขแห่งการลงโทษ” เช่น มาตรา 295 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น **จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น**นั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษ...” จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาประสงค์แต่เพียงว่า เจตนาต้องคลุม (1) ทำร้าย (2) ผู้อื่น ส่วน “**จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น**นั้น” แม้ในตัวของมันเองจะเป็นองค์ประกอบภายนอก แต่ก็เป็นองค์ประกอบที่เจตนาไม่ต้องคลุมถึง และเราถือว่าองค์ประกอบชนิดนี้เป็นเงื่อนไขแห่งความผิด หรือเงื่อนไขแห่งการลงโทษ คือ ถ้าผลของการทำร้ายเกิดขึ้นถึงขนาดนั้น ก็ลงโทษตามมาตรา 295 แต่ถ้าไม่เกิดผลถึงขนาดนั้น ก็ลงโทษตามมาตรา 391*** ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ ส่วนเจตนาของผู้กระทำจะเป็นประการใดไม่สำคัญ

กรณีที่เป็น “เหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น” เช่น มาตรา 297 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย **จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส** ต้องระวางโทษ...” จะเห็นได้ว่าข้อความที่ว่า “**จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้าย**

* หยุด แสงอุทัย, ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (บรรณาธิการ) กฎหมายอาญา ภาค 1, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 21 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554, น.79-81.

** หยุด แสงอุทัย, ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (บรรณาธิการ) กฎหมายอาญา ภาค 2-3 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 10, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2546, น. 8-13.

*** ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 391 ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษ....

รับอันตรายสาหัส” นี้ แม้จะเป็นองค์ประกอบภายนอกอย่างหนึ่ง แต่ก็ยังเป็นองค์ประกอบชนิดที่เจตนาไม่ต้องคลุมถึง คำว่า “อันตรายสาหัส” นั้นเป็นเงื่อนไขแห่งการลงโทษ หรือเงื่อนไขแห่งความผิดครบบริบูรณ์ ส่วนเจตนาของผู้กระทำจะมีอย่างไรไม่สำคัญ สำคัญที่ว่า อันตรายสาหัสได้เกิดขึ้นแล้วจากการทำร้ายร่างกาย และเป็นผลที่ตามมาโดยอ้อมเกิดขึ้นได้ ตามมาตรา 63*

ข้อยกเว้นประการที่สอง เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดเหตุเพิ่มโทษโดยเป็นแต่มีข้อความอ้างถึงข้อเท็จจริงอันหนึ่ง ซึ่งแม้ข้อเท็จจริงนี้จะต้องถือเป็นองค์ประกอบของความผิด แต่กฎหมายก็ไม่ประสงค์ที่จะให้เจตนาคลุมถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวนั้น ตัวอย่าง มาตรา 204 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขังตามอำนาจของศาลของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา กระทำด้วยประการใดๆ ให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังนั้นหลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษ..... ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้น เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต ..... ผู้กระทำต้องระวางโทษ...” จะเห็นได้ว่าข้อความที่ว่า “ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้น เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต” นั้น เป็นการอ้างข้อเท็จจริงเพื่อเพิ่มโทษให้หนักขึ้น โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงในส่วนนี้ อันเป็นข้อแตกต่างกับ

บทบัญญัติในมาตรา 62 วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องรู้ข้อเท็จจริงนั้น” เพราะบทบัญญัติในมาตรา 62 วรรคสาม นั้น เป็นกรณีที่ประมวลกฎหมายอาญาประสงค์จะให้เจตนาคลุมถึงเหตุเพิ่มโทษด้วย

ข้อยกเว้นประการที่สาม เป็นกรณีที่กฎหมายใช้ถ้อยคำซึ่งแสดงว่าไม่ประสงค์จะให้เจตนาคลุมถึง เช่น ในมาตรา 226 ซึ่งใช้คำว่า “จนน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น” หรือในมาตรา 227 ที่ใช้คำว่า “โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น” ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเจตนาไม่จำเป็นต้องคลุมถึงองค์ประกอบในส่วนนั้น

ความเห็นที่สอง** เห็นว่าองค์ประกอบภายนอกที่เจตนาไม่จำเป็นต้องคลุมถึงตามความเห็นแรกนั้น ไม่ใช่องค์ประกอบภายนอกของความผิด แต่เป็น “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย” และอยู่นอกโครงสร้างของความผิดอาญา ทำให้ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงในส่วนนี้ เพราะหากถือเป็นองค์ประกอบภายนอกแล้ว ผู้กระทำจะต้องรู้ข้อเท็จจริงในส่วนนี้ด้วย มิฉะนั้นจะขัดแย้งกับบทบัญญัติในมาตรา 59 วรรคสาม ซึ่งกรณีนี้นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย” ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องเดียวกับความเห็นแรกนั่นเอง***

* ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๓ ผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามมาโดยอ้อมเกิดขึ้นได้

** คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป พิมพ์ครั้งที่สาม แก้ไขเพิ่มเติม, บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด 2551, น. 122-129

*** ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, ข้อคิดทางอาญาที่น่าพิจารณา(แย้งข้อคิดของ ดร.คณิต ฒ นคร), วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 (2542) น. 634-651.

ความเห็นที่สาม* เห็นว่า องค์ประกอบภายนอกที่เจตนาไม่จำเป็นต้องคลุมถึงหรือผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงนั้น เป็นองค์ประกอบภายนอกซึ่งมิใช่ “ข้อเท็จจริง” แต่ถือว่าเป็น “พฤติการณ์ประกอบกรกระทำ” เท่านั้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการใช้ถ้อยคำในรูปแบบต่างๆ เช่น น่าจะเกิดความเสียหาย หรืออาจเกิดความเสียหาย เป็นต้น

จากความเห็นทั้งสามข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า ความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนาที่ทำให้ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้นั้น นอกจากแต่ละฝ่ายพยายามจะอธิบายไม่เหมือนกันแล้ว ยังมีความเห็นแตกต่างกันในกรณีใหญ่ๆ 2 กรณี คือ

กรณีแรก เป็นความเห็นที่แตกต่างกันในการอธิบายเหตุผลว่า ทำไมผู้กระทำจึงไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริง เพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับบทบัญญัติในมาตรา 59 วรรคสาม กล่าวคือ

ฝ่ายแรก เห็นว่าข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำต้องรู้ตามมาตรา ๕๙ วรรคสาม นั้น เป็นข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกที่เจตนาต้องคลุมถึงเท่านั้น ส่วนข้อเท็จจริงอื่นแม้จะเป็นองค์ประกอบภายนอกหากกฎหมายไม่ประสงค์จะให้เจตนาคลุมไปถึงก็ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเจตนาตามมาตรา 59 วรรคสาม แต่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการลงโทษหรือเงื่อนไขแห่งความผิด ซึ่งก็ถือเป็นองค์ประกอบภายนอกด้วย เพราะองค์ประกอบภายนอกได้แก่การกระทำและสิ่งที่เกี่ยวข้องจากการกระทำอันบุคคลสามารถได้เห็น ได้ยิน หรือสัมผัสได้จากภายนอก

ส่วนฝ่ายที่สอง ให้เหตุผลว่า ข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้นั้น เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่นอกโครงสร้างของความผิดอาญา ไม่ใช่องค์ประกอบภายนอกของความผิด แต่เป็นเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย

สำหรับฝ่ายที่สาม ให้เหตุผลว่า ที่ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกที่เจตนาคลุมไม่ถึงนั้น เพราะ ไม่ใช่ข้อเท็จจริงตามความหมายของมาตรา 59 วรรคสาม แต่เป็นพฤติการณ์ประกอบกรกระทำเท่านั้น

โดยความเคารพต่อความเห็นที่สองและความเห็นที่สาม ผู้เขียนเห็นพ้องด้วยกับความเห็นแรกเพราะข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา 59 วรรคสามนั้น หมายถึงข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นเท่านั้น ส่วนข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำไม่ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลหรือข้อเท็จจริงที่เจตนาคลุมไปไม่ถึง นั้น ไม่ใช่ข้อเท็จจริงตามความหมายในมาตรา 59 วรรคสาม ดังนั้น “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย” ตามความเห็นที่สองก็ดี “พฤติการณ์ประกอบกรกระทำ” ตามความเห็นที่สามก็ดี ล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่ บุคคลสามารถได้เห็น ได้ยิน หรือสัมผัสได้จากภายนอก จึงยังคงถือเป็นข้อเท็จจริงอันองค์ประกอบภายนอกที่เป็นเงื่อนไขแห่งความผิดหรือเงื่อนไขแห่งการลงโทษนั่นเอง

กรณีที่สอง เป็นความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องขององค์ประกอบภายนอกที่ต้องการเจตนา เช่น

* เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๔๔, น. ๑๖๕-๑๖๗.

กรณีตามมาตรา 391 และมาตรา 295 ซึ่งฝ่ายที่หนึ่งและฝ่ายที่สองเห็นว่า แม้มาตรา 391 จะบัญญัติว่า “ผู้ใด ใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษ.....” และมาตรา 295 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษ.....” โดยใช้ถ้อยคำที่เป็นการกระทำแตกต่างกัน คือ “ใช้กำลังทำร้าย” กับ “ทำร้าย” ก็ตาม แต่ก็มี ความหมายอย่างเดียวกัน คือการเจตนาทำร้ายผู้อื่นนั่นเอง ส่วนความแตกต่างอยู่ที่ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ หากผลที่เกิดขึ้นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจก็มีความผิดหลุโทษตาม มาตรา 391 แต่หากผลที่เกิดขึ้นเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 295 โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้กระทำจะเจตนาให้เกิดผลเช่นนั้นหรือไม่ เพราะมาตรา 295 เป็นเหตุเพิ่มโทษของมาตรา 391* นั่นก็ความหมายว่า “การกระทำจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น” ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเจตนา ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ข้อเท็จจริงส่วนนี้ แต่หากผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมมองเห็นผลให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น แล้วไม่เกิดผลดังกล่าว ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบพยายามกระทำผิดตาม มาตรา 295 ดังนั้น ความผิดฐานพยายามตาม มาตรา 295 จะมีก็ได้ไม่มีก็ได้** ส่วนฝ่ายที่สาม อันเป็นความเห็นของศาลด้วยนั้น เห็นว่า เจตนาตาม มาตรา 295 เป็นเจตนาให้เกิดผลจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ซึ่งแตกต่างกับมาตรา 391 ที่เจตนา

ให้เกิดผลเพียงไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เพราะกฎหมายใช้ถ้อยคำต่างกัน แต่ในการวินิจฉัยของศาลฎีกากลับปรากฏว่า ในบางกรณีศาลฎีกาจะพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำก่อน แล้วจึงวินิจฉัยว่าผู้กระทำเจตนาทำร้ายตามมาตรา 295 หรือไม่ เช่น

ฎีกาที่ 889/2517 ใช้มีดดาบแทงทำร้ายถูกชายโคร่งซ้ายมือซ้ายแดงโตกลมครึ่งเซนติเมตร รักษา 5 วันหาย ยังถือไม่ได้ว่าเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย จึงเป็นความผิดตามมาตรา 391

ฎีกาที่ 273/2509 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยยกเท้าซึ่งสวมรองเท้าจะถีบผู้เสียหาย แต่ไม่ได้บรรยายให้เห็นว่า ถ้าจำเลยกระทำโดยตลอดแล้วจะเกิดผลอย่างไร ผลธรรมดาอันจะเกิดขึ้นเพราะการถีบจะทำให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือไม่ ไม่อาจสังเกตเห็นได้ หากจำเลยกระทำไปโดยตลอดแล้วผลที่เกิดขึ้นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจแล้ว ความผิดนั้นก็เพียงหลุโทษ ผู้พยายามกระทำ ความผิดหลุโทษไม่ต้องรับโทษ เมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่า จำเลยพยายามกระทำให้ผู้เสียหายเกิดอันตรายแก่กายแล้ว ก็ลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยโดยพิจารณาจากผลของการกระทำ และเป็นผลที่ตามธรรมดา ย่อมเกิดขึ้นได้ตามฎีกาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า ศาลฎีกายอมรับว่า ความผิดตามมาตรา 295 เป็นเหตุเพิ่มโทษของมาตรา 391 ก็ได้ หรือไม่เป็นเหตุเพิ่มโทษก็ได้ เช่นเดียวกับความเห็นแรกและ ความเห็นที่สองนั่นเอง เพราะผลธรรมดาตาม มาตรา 63 นั้น จะใช้กับกรณีที่ผู้กระทำต้องรับโทษ

* คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2539, น. 57.

** หยุด แสงอุทัย, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3, น. 204-205.

หนักขึ้นเท่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นพ้องด้วยความเห็นแรกและความเห็นที่สอง

กรณีตามมาตรา 130 มาตรา 136 มาตรา 138 และมาตรา 289 (2) ความเห็นที่สองมีความเห็นแตกต่างกับความเห็นแรกและความเห็นที่สาม โดยเห็นว่า ถ้อยคำที่ว่า “ซึ่งมีสัมพันธไมตรี” ตามมาตรา 130 ก็น่า “กระทำการตามหน้าที่” หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่” ตามมาตรา 136 ก็น่า “การปฏิบัติกรตามหน้าที่” ตามมาตรา 138 ก็น่า หรือ “ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่” ตามมาตรา 289 (2) ก็น่า ล้วนไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเจตนา แต่เป็น “เงื่อนไขลงโทษทางภาวะวิสัย” แม้ผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้กระทำก็มีความผิด* อันเป็นความเห็นที่มีนัยกฎหมายบางท่านไม่เห็นพ้องด้วยและได้โต้แย้งความคิดนี้ว่า ความคิดดังกล่าวเป็นความคิดที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครอง (คุณธรรมทางกฎหมาย)**

สำหรับผู้เขียน เห็นพ้องด้วยความเห็นแรกและข้อโต้แย้งข้างต้น เพราะถ้อยคำในตัวบทและคุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองบัญญัติให้เห็นว่า ข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จึงเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเจตนาตามมาตรา 59 วรรคสาม ซึ่งผู้กระทำจะต้องรู้ ข้อเท็จจริงนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 62 วรรคท้าย

ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น”

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

อาศัยเหตุดังที่ได้พิจารณาวิเคราะห์มาข้างต้น เห็นว่า ความเห็นแรกที่ได้อธิบายถึงข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับเจตนาในการกระทำ ความผิดอาญา อันเป็นข้อยกเว้นบทบัญญัติมาตรา 59 วรรคสามไว้ 3 กรณี คือ **ข้อยกเว้นประการที่หนึ่ง** เป็นกรณีที่ กฎหมายบัญญัติให้ผลของการกระทำที่ร้ายแรงมากขึ้นเป็น “เงื่อนไขแห่งการลงโทษ” หรือ “เหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น” **ข้อยกเว้นประการที่สอง** เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดเหตุเพิ่มโทษโดยเป็นแต่มีข้อความอ้างถึงข้อเท็จจริงอันหนึ่ง ซึ่งแม้ข้อเท็จจริงนี้จะต้องถือเป็นองค์ประกอบของความผิด แต่กฎหมายก็ไม่ประสงค์ที่จะให้เจตนาคลุมถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวนั้น **ข้อยกเว้นประการที่สาม** เป็นกรณีที่กฎหมายใช้ถ้อยคำซึ่งแสดงว่าไม่ประสงค์จะให้เจตนาคลุมถึง นั้น เป็นการอธิบายได้ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผลอย่างดียิ่ง สมควรที่จะนำไปพิจารณาใช้ในการเรียนการสอนกฎหมายอาญาในสถาบันทางวิชาการและสถาบันทางวิชาชีพให้ตักผลึก เพื่อส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาเกิดความถูกต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันตามหลักวิชาการต่อไป

* คณิต ณ นคร, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 9, น. 280-287, น. 47.

** ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 634-651.

บรรณานุกรม

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2544,
คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป พิมพ์ครั้งที่สาม แก้ไขเพิ่มเติม, บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด 2551.
คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2539.
ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, ข้อคิดทางอาญาที่น่าพิจารณา (แย้งข้อคิดของ ดร.คณิต ณ นคร), วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 (2542)

หยุด แสงอุทัย, ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (บรรณาธิการ) กฎหมายอาญา ภาค 1, ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 21 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

หยุด แสงอุทัย, ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (บรรณาธิการ) กฎหมายอาญา ภาค 2-3 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 10, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2546.

คำพิพากษาศาลฎีกา

ฎีกาที่ 273/2509

ฎีกาที่ 889/2517

การเรียนรู้ขับร้องไทยสำหรับนักศึกษาดนตรีสากล: สภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไข Learning Thai Vocal Music: Situation, Problems and Solving Method

วราภรณ์ รุ่งเรือง*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยในชั้นเรียน แบบประสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาของผู้เรียนวิชาขับร้องเพลงไทย ในรายวิชาการขับร้องเพลงไทย คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีการศึกษา 2555 และ 2) เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า ด้านกายภาพและครอบครัว นักศึกษาร้อยละ 95 มีสภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ร้อยละ 5 มีน้ำหนักเกินเกณฑ์เฉลี่ย ร้อยละ 30 มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ร้อยละ 60 ฐานะปานกลาง และ ร้อยละ 10 ฐานะยากจน ด้านวิชาการ ร้อยละ 80 มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 10 ในระดับดี ถึงดีมาก และร้อยละ 10 ในระดับต่ำ สภาพและบรรยากาศในห้องเรียนมีความเหมาะสม

ปัญหาที่พบ ผู้เรียนร้อยละ 50 มีภาวะเพี้ยนเสียง คือ ร้อยละ 60 เพี้ยนสูงและร้อยละ 40 เพี้ยนต่ำ ผู้เรียนส่วนมากมีปัญหาด้านลีลาการร้องเพลงแบบไทย ไม่จำเพลง แต่มีความรู้สึกด้านจังหวะในระดับดี

วิธีการแก้ปัญหา 1) การเพี้ยนเสียง แก้ไขโดยให้ผู้เรียนออกเสียงพร้อมกับเครื่องดนตรีเสียง ตายตัว จากเสียงเดียวไปสู่ทำนองเพลง ทำซ้ำๆ บ่อยๆ จนเกิดความเคยชิน 2) การไม่จำเพลง แก้ไขโดยฝึกร้องเพลง จากง่ายไปหายาก จากเพลง 5 เสียงที่คุ้นเคยไปสู่เพลง 7 เสียงที่ซับซ้อนขึ้นจนถึง เพลงถ่างง่ายๆ และให้ฝึกจากบทเพลงที่มีเนื้อร้องประกอบกันกับโน้ตสากล โดยให้เรียนรู้เพลงทั้ง เพลงก่อนแล้วร้องตามครูทีละวลี จนคล่อง แล้วจึงร้องต่อกันเป็นวรรค ท่อน และทั้งเพลงโดยฝึกซ้ำๆ จนจำได้ ผลปรากฏว่าเมื่อได้ใช้วิธีการดังกล่าว ผู้เรียนสามารถร้องเพลงไทยได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

คำสำคัญ : การสอนขับร้องไทย นักดนตรีสากล

*อาจารย์คณะดุริยางคศาสตร์ สาขาวิชาสหวิทยาการดนตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

This is a mixed research between qualitative and quantitative that aimed to: 1) Study the situations and problems in learning Thai music singing of the western music students of Faculty of Music, Bangkokthonburi University. 2) Find the ways to solve those problems.

The research results were: Physical and family status, 95% of students were healthy, 5% was overweight; 30% were from above normal economic level, 60% from average level and 10% from lower level. For academic status, 80% were in average, 10% are above and 10% are lower. The class room circumstances and atmosphere were good. The finding problems were 50% of those students were in pitches deviating in which 60% were higher deviate and 40% were lower deviate.

Method of solving of pitches deviation was: 1) having the students practices along with the fixed pitch instrument began with single note, then, melody and repeated it over and over. 2) Problem of unable to remember the songs could be solved by learning an easy familiar song in pentatonic then septatonic and lastly learning the song in tripartite form. Using music with having the song text underneath let the students see music as a whole, then practice each single phrase after the instructor, then verse and movement, finally practice the entire song several times. Using the method said above, the improvement of students' abilities in singing was obvious.

Keywords : teaching thai singing, western music musicians

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรสาขาวิชาสหวิทยาการดนตรี คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียนขับร้องเพลงไทยแบบฉบับ (Classical Thai Music) นักศึกษาที่เรียนดนตรีสากลขาดพื้นฐานความรู้ทางดนตรีไทย ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียน และเป็นความท้าทายสำหรับผู้สอนด้วยเหตุดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเรียนขับร้องไทยสำหรับนักศึกษาดนตรีสากล:สภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไข” เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในวงกว้างสืบไป

สถานที่ศึกษาและเก็บข้อมูล คือ ชั้นเรียนรายวิชาการขับร้องเพลงไทยสำหรับนักศึกษาดนตรีสากล คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีระยะเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน คือ ระหว่าง 1 มิถุนายน 2555 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2556

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องการสอนดนตรีตามแนวจิตวิทยาการเรียนรู้ ของ ปัญญา รุ่งเรือง คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, กรุงเทพฯ, 2555 เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้ คือ ได้องค์ความรู้ใหม่ เรื่อง “หลักและวิธีการ

การสอนขับร้องไทยสำหรับผู้เรียนดนตรีสากล” ซึ่งน่าจะนำไปทดลองใช้กับการสอนรายวิชาเดียวกันกับนักศึกษากลุ่มอื่นๆ เพื่อหาข้อสรุปและปรับปรุงเป็นรูปแบบการสอน (Teaching model) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในวงกว้างสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของผู้เรียนวิชาขับร้องเพลงไทย ในรายวิชาการขับร้องเพลงไทย สาขาสหวิทยาการดนตรี คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2.2 เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไข้ปัญหา

3. ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัยเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทการวิจัยสถาบัน ชนิดการวิจัยในห้องเรียน เก็บข้อมูลโดยการสังเกต สอบถามและจดบันทึก บันทึกโดยใช้ แนวคิดจากผลการวิจัยเรื่อง “การสอนดนตรีตามแนวคิดวิทยาการการศึกษา” ของ รศ.ดร.ปัญญา รุ่งเรือง พ.ศ. 2555 มาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ

- สภาพภาพของผู้เรียน ทั้งด้านครอบครัว ด้านสุขภาวะ และด้านวิชาการ
- สภาพความพร้อมของผู้เรียน ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องเรียน
- สื่อการสอน การใช้สื่อการสอน และ กลวิธีการสอน

ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขา สหวิทยาการดนตรีคณะดุริยางคศาสตร์ชั้นปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2555 ที่เรียนรายวิชา “การขับร้องเพลงไทย” จำนวน 11 คน ระยะเวลาศึกษาหาข้อมูล 10 สัปดาห์ โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ

แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตัวผู้วิจัยเอง และ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

ด้านกายภาพ และครอบครัว พบว่า นักศึกษาส่วนมากมาจากครอบครัวที่ดี ร้อยละ 30 มีฐานะปานกลาง ร้อยละ 60 มีฐานะยากจน และ ร้อยละ 10 มีฐานะที่ค่อนข้างดี มีสภาพร่างกาย สมบูรณ์แข็งแรงและสุขภาพมัธยมดีร้อยละ 95 ส่วน ร้อยละ 5 มีน้ำหนักเกินเกณฑ์เฉลี่ย

ด้านวิชาการ มีผลการเรียนอยู่ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 80 ระดับดีถึงดีมาก ร้อยละ 10 และระดับต่ำ ร้อยละ 10

ด้านสภาพร่างกาย และจิตใจ สภาพร่างกายและจิตใจของผู้เรียนมีความพร้อม แต่เนื่องจากนักศึกษาจำนวนร้อยละ 30 ต้องทำงาน กลางคืนจึงมีความง่วงเหงาหาวนอนเมื่อเข้าเรียน สมองไม่แจ่มใสเท่าที่ควร

ด้านสภาพของห้องเรียน บรรยากาศในห้องเรียนมีความเหมาะสมอย่างมาก อุณหภูมิพอเหมาะเนื่องจากเป็นห้องปรับอากาศ แสงสว่างพอเพียง เสียงในการเรียนสอนชัดเจนเนื่องจาก มีเครื่องขยายเสียง ตลอดจนถึงสื่อการสอนทั้งทางเสียงและสื่อที่เป็นเอกสารมีความพร้อมอย่างเต็มที่

ปัญหาที่พบ ปัญหาที่พบและเป็นปัญหา สำคัญอย่างยิ่งก็คือ ผู้เรียนร้อยละ 80 อยู่ในภาวะเพี้ยนเสียง กล่าวคือเปล่งเสียงได้ไม่ตรง

ตามที่ควรจะเป็น ในจำนวนดังกล่าวนี้ มีเพียงสูง ร้อยละ 45 และเพียงต่ำร้อยละ 35 นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านการเอื้อนเสียง การโหนเสียง และการออกสำเนียงลีลาการร้องเพลงแบบไทย ปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือผู้เรียนไม่ค่อยจำเพลง ความรู้สึก ด้านจังหวะจะโคนส่วนมากอยู่ในระดับดี

แนวทางการแก้ไข

1. การแก้ไขการเพี้ยนเสียง ใช้วิธีให้ผู้เรียน ออกเสียงไปพร้อมกับเครื่องดนตรีเสียงตายตัว โดยฝึกบ่อยๆ จากเสียงเดียว ไปหาหลายเสียง และทำซ้ำๆ บ่อยๆ จนเกิดความเคยชิน ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการสอนดนตรีตามทฤษฎีการเรียนรู้ ของปัญญา รุ่งเรือง

2. การแก้ปัญหาไม่จำเพลง ใช้วิธีให้แบบ ฝึกหัดที่เนื้อร้องกับโน้ตสากลประกบกัน ซึ่งช่วย ได้มากเนื่องจากผู้เรียนเป็นนักดนตรีสากล

3. การฝึกหัดขับร้อง โดยใช้หลักการ “เกสตัลท์” แบบเห็นปัญหาทั้ง Field กล่าวคือ ให้ผู้เรียนเรียนรู้เพลงทั้งเพลง ทั้งท่อนก่อน แล้ว ร้องตามครูทีละวลี ให้ร้องจนคล่องแล้วจึงร้อง ต่อกันเป็นวรรค และเป็นท่อนในที่สุด แล้วตามด้วยการฝึกร้องซ้ำๆ จนสามารถจำได้

4. เริ่มหัดร้องเพลงจากง่ายไปหายาก โดยเริ่มต้นจากเพลงที่ 5 เสียง (Pentatonic) และเป็นเพลงที่ค่อนข้างคุ้นเคย ไปหาเพลงที่มี 7 เสียง ซึ่งซับซ้อนขึ้น ไปจนถึงเพลงเถาต่างๆ

ผลปรากฏว่า เมื่อได้ใช้วิธีการดังกล่าว ข้างต้นอย่างครบถ้วนแล้ว สามารถช่วยให้ผู้เรียน ที่เป็นนักดนตรีสากลสามารถร้องเพลงไทยได้ดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้เรียนดนตรีสากลมี ภาวะการเพี้ยนเสียง (Pitch deviation) มี 2 ลักษณะ คือ การเพี้ยนทุกระดับเสียง ทั้งเพี้ยนสูง และเพี้ยนต่ำ ทั้งๆ ที่การขับร้องอยู่ในบันไดเสียง (Scale) ที่เป็นพื้นเสียงของผู้ขับร้อง กับการเพี้ยน เสียงเพราะเสียงที่ร้องไม่ตรงกับบันไดเสียงที่เป็น พื้นเสียงของผู้ขับร้อง

การเพี้ยนเสียงแบบหลังสามารถแก้ไข ได้ง่าย โดยการผู้ขับร้องตั้งเสียงร้องให้ตรงตาม บันไดเสียงอันเป็นพื้นฐานของตน เช่น คนที่ พื้นเสียงอยู่ในบันไดเสียง ซี-เมเจอร์ (C) จะร้อง เพลงได้ชัดเจนเมื่อร้องในบันไดเสียงนี้ แต่ถ้าให้ร้อง ในบันไดเสียง F หรือ G ก็จจะร้องเพี้ยนเพราะต้อง หลบเสียงสูงเป็นต่ำ หรือต่ำเป็นสูง ซึ่งยากสำหรับ ผู้ที่ไม่ใช่คนร้อง แต่เนื่องจากเพลงไทยมีบันไดเสียง ที่แน่นอน เช่น เมื่อขับร้องสำหรับวงเครื่องสาย หรือวงมโหรี เพลงสำเนียงลาวจะอยู่ในทาง เพียงออก ซึ่งใกล้เคียงกับ บีแฟลต (Bb) ของตะวันตก ไม่สามารถร้องบันไดเสียงอื่นได้ จึงทำให้ผู้เรียน ร้องเพี้ยนอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามผู้ที่เพี้ยนเสียง เพราะร้องไม่ตรงกับบันไดเสียงของตนเองนี้ มักจะมี การร้องเพี้ยนเสียงแบบแรกอยู่ด้วยเสมอ

การเพี้ยนเสียงแบบแรก คือเพี้ยนโดย ธรรมชาติ ไม่ว่าจะขับร้องในบันไดเสียงใดก็ตาม เป็นปัญหาที่แก้ได้ยากยิ่งเพราะผู้เรียนจะได้ยิน เสียงสูง หรือต่ำกว่าปกติอยู่เสมอ ทำให้ออกเสียง เพี้ยน เพราะตัวเองได้ยินเสียงตัวเองว่าตรงกับ เสียงจริงๆ แล้ว วิธีแก้ที่ดีที่สุดเท่าที่พบคือ ให้ออกเสียงไปพร้อมกับเสียงเครื่องดนตรีเสียง ตายตัว เช่น ขลุ่ย หรือ ระนาด เป็นต้น จะทำให้ ผู้ร้องเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเสียงร้อง

กับเสียงดนตรีได้ชัดเจน ทำให้สามารถปรับเสียงของตนให้ตรงกับเสียงดนตรีได้ ช่วยให้การเพี้ยนเสียงทุเลาลงได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีนี้ได้ผลมาแล้ว แม้ว่าจะไม่ได้เต็มร้อย แต่ก็ช่วยให้การเพี้ยนเสียงในแต่ละกรณี ลดลง แต่จะต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาานาน จึงจะได้ผลเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ทำขึ้นเฉพาะกับผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ยังไม่อาจสรุปได้ว่าจะเกิดผลอย่างเดียวกันกับผู้เรียนในระดับมัธยมหรือประถมศึกษาหรือไม่ และยังไม่สามารถสรุปได้ว่าผลวิจัยนี้จะใช้กับผู้เรียนระดับเดียวกันทั่วประเทศได้หรือไม่ เนื่องจากประชากรที่วิจัยมีจำนวนจำกัด จึงไม่อาจนำผลวิจัยไปใช้ได้ทุกที่

ควรมีการทำวิจัยแบบเดียวกันนี้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่นๆ และในสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนมีระดับอายุต่างๆ กัน ตลอดจนนักศึกษาที่มีความแตกต่างเรื่องความเพี้ยนเสียงระหว่างเพศหญิงกับเพศชายหรือไม่ อย่างไร อีกด้วย

บรรณานุกรม

- วรเศรษฐ์ พงษ์รุจปริษา ทักษะการเป่าขลุ่ยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕, กรุงเทพฯ, ๒๕๔๙
- วัชรระ เปรมปรีดี การพัฒนาทักษะการปฏิบัติดนตรีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕/๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี), กรุงเทพฯ, ๒๕๕๓
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เทคนิคการสอนไวโอลินของ รศ.โกวิทย์ ชันธศิริ. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔
- Blair, Glenn Myers, Jone. R.Stewart and Simpson, Ray H. Educational Psychology. Macmillan. 2nd Ed. 1992
- Bloom, Benjamin. Taxonomy of Educational Objectives, Longmans, Green & Co., New York, 1954
- Cecco, John P. De. The Psychology of Learning and Instruction: Educational Psychology. Prentice-Hall, 1968

การพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

Model Development Administrative Factors Affecting School Effectiveness Secondary School Level South Top

ทองแดง เดียวกี*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการรับรู้ประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (2) พัฒนาตัวแบบปัจจัยตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มประชากรเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน จำนวน 300 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน จำนวน 80 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

วิธีดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมอย่างเป็นตัวหลักและตัวรอง โดยใช้การศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน จำนวน 398 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 80 โรงเรียน และศึกษาเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.953 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านคอมพิวเตอร์ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของแต่ละประเด็นของตัวแบบปัจจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ระดับการรับรู้ประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละตัวแบบปัจจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2) ผลการพัฒนาตัวแบบปัจจัยตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 43.45 ค่าองศาอิสระ = 34 ค่า $p = 0.129$ ค่าดัชนี GFI = 0.982 ค่าดัชนี AGFI = 0.959 ค่าดัชนี RMSEA = 0.026 และค่า CN = 275 ตลอดจนผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ตัวแบบปัจจัยมีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้

*นักศึกษาศึกษาต่อศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

(1) อิทธิพลทางตรง 4 ตัวแบบปัจจัยคือ ตัวแบบปัจจัยสมรรถนะขององค์กร ตัวแบบปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตัวแบบปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และตัวแบบปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ (2) อิทธิพลทางอ้อม มี 3 ตัวแบบปัจจัย คือ ตัวแบบปัจจัยสมรรถนะขององค์กรที่ส่งผ่านตัวแบบปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้กับตัวแบบปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน ตัวแบบปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผ่านตัวแบบปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้กับตัวแบบปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และตัวแบบปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียนที่ส่งผ่านตัวแบบปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ (3) อิทธิพลรวม 4 ตัวแบบปัจจัยคือ ตัวแบบปัจจัยสมรรถนะขององค์กร ตัวแบบปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตัวแบบปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และตัวแบบปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ

คำสำคัญ : ตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

Abstract

The research objectives were to (1) study of the perception level of school effectiveness (2) model development examine the goodness-of-fit of the model of administrative factors affecting school effectiveness developed by the researcher with the empirical data. the popular secondary school level south top size of 300 schools. The sample size of 80 schools under the derived by multi-stage random sampling

The mixed methods as dominant-less dominant design and parallel design were employed in this research. The popular for the dominant quantitative about study with of school effectiveness consisted of 398 directors of the basic education schools. From the sample size of 80 schools And the less dominant qualitative study was a focus group discussion Data were collected at the some time. The quantitative data were collected by means of questionnaires, The research tool for data collection was 5-level rating scale questionnaire with the Reliability 0.953 data analyzed by using description statistics with a computer program The qualitative data were analyzed through content analysis of each issue Administrative Factors Affecting School Effectiveness.

The research results were summarized as follows:

1. The perception level the mean of administrative factors and the mean of school effectiveness are in general at high level. Considering each factor in detail, this researcher found that most factors had the means in high level while those of the large schools are at high level with the statistical significance difference at 0.01.

2. Result model development examine the goodness-of-fit test of the model of administrative factors affecting school effectiveness developed by this researcher showed that

the model was consistent with the empirical data (Chi-square = 43.450, degree of freedom (df) = 34, p-value = 0.129, goodness-of-fit index (GFI) = 0.982, adjusted-goodness-of-fit index (AGFI) = 0.959, root mean square error of approximation (RMSEA) = 0.026 and critical number (CN) = 275) Administrative model factors had direct, indirect and total effect on school effectiveness with the effect coefficients ranging from large to small respectively as (1) direct effect in 4 factors that are organization's ability, learning process management, school climate, and instructional leadership. (2) indirect effect in 3 factors that are organization's ability influencing through learning process management and school climate, instructional leadership influencing through learning process management and school climate, school climate influencing through learning process management, and (3) total effect in 4 factors that are organization's ability, learning process management, school climate and instructional leadership.

Keywords : model development administrative factors affecting school effectiveness secondary school level south top

---

บทนำ

ประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นองค์การให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอน และการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ของสถานศึกษาก็คือการเรียนรู้ของผู้เรียน (Hoy & Miskel, 2005) (Hoy & Miskel, 2005) ดังนั้น การประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาภาคใต้ตอนบน จึงเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงพัฒนา ประสิทธิภาพของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาคใต้ตอนบน เพราะ ผลจากการประเมินเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จ หรือความอยู่รอดของโรงเรียน การประเมิน ประสิทธิภาพของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบนนี้สามารถ ทำได้ด้วยการเปรียบเทียบระหว่างวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ของโรงเรียนและผลที่ได้จากการดำเนินงาน ของผู้เกี่ยวข้อง หรือเพื่อศึกษาความสอดคล้องกัน ของผลผลิตกับเป้าหมายที่กำหนด

ปัญหาของการศึกษาทางเลือกในภาคใต้ ตอนบน ปัญหาการศึกษาทางเลือกของภาคใต้ ก็ไม่แตกต่างไปจากภาคอื่นๆ คือ การศึกษาที่ไม่ได้ คำนึงถึงเยาวชนเป็นศูนย์กลาง ทั้งๆ ที่ปรัชญา การศึกษาของเราบอกว่าเยาวชนเป็นศูนย์กลาง แต่ไม่ได้คำนึงถึงความสุขของเด็กอย่างแท้จริง การศึกษาไม่ได้เอาการพัฒนาของเด็กเป็นตัวตั้ง หรือการพัฒนาชุมชนเป็นตัวตั้ง แต่เป็นการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กเข้าสู่การผลิต โดยเฉพาะระบบ อุตสาหกรรมซึ่งสามารถรองรับคนได้น้อยมาก เด็กส่วนใหญ่ก็เลยต้องเคว้งคว้าง เป็นภาระของ ชุมชนหรือครอบครัวต้องมารับหน้าทีในการพัฒนา เด็กต่อไป ดังนั้น ในสภาวะที่เป็นปัญหาปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษา การมีตัวแบบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ที่สอดคล้อง กับบริบท และลักษณะของสังคมไทยจึงมีความ จำเป็น โดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวน

มาก และกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน อันจะนำไปสู่ความเป็น ผู้รอบรู้ที่สามารถจะกำหนดสิ่งที่จะพัฒนาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ตลอดจนการเสริมสร้างแรงจูงใจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบนให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน
- 2) เพื่อพัฒนาตัวแบบปัจจัยตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนการออกการวิจัย (Research Design Stage)

เพื่อให้การศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบนเพื่อตอบคำถามหรือวัตถุประสงค์การวิจัยเดียวกัน โดยให้การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของการวิจัยเชิงปริมาณเป็นตัวหลัก ผู้วิจัยจึงกำหนดระเบียบวิธีการศึกษา (Research Methodology) โดยจำแนกออกเป็น 2 Stage คือ

Stage 1. ขั้นการศึกษาระดับการรับรู้ประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยใช้ข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire Survey) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากตัวแบบตั้งต้น (Initiated Model)

Stage 2. ขั้นตอนการพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ภาคใต้ตอนบน โดยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จำแนกระเบียบวิธีการศึกษาตามขั้นตอนนี้ออกเป็น 3 Stage คือ

Stage 1. ตัวแบบตั้งต้น (Initiated Model)

Stage 2. ตัวแบบที่เหมาะสม (Appropriated Model)

Stage 3. ตัวแบบปรับเปลี่ยน (Modified Model)

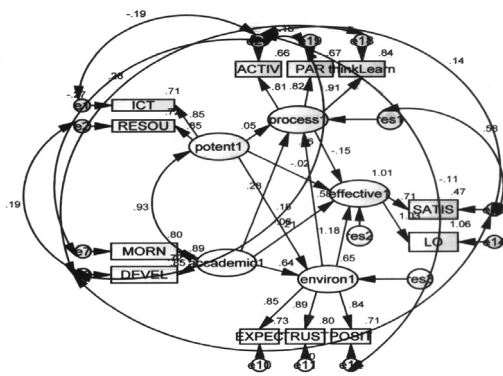
Stage 1. ตัวแบบตั้งต้น (Initiated Model)

เป้าหมายของการศึกษาตามขั้นตอนที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดรวบยอดการวิจัย (Conceptual Framework of the Study) โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาความเป็นมาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นต้น และผลงานการวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยที่สอดคล้องกับหัวข้อและปัญหาการวิจัย

2. วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เทคนิคการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (Congruence Analysis) และเทคนิคการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของแนวคิด/เนื้อหาสาระ เพื่อให้ได้ตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

Stage 2. ตัวแบบที่เหมาะสม (Appropriated Model) การพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ภาคใต้ตอนบน โครงสร้างสมมติฐานเชิงเส้นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยที่เหมาะสมทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติประสิทธิผลของโรงเรียนได้ 5 องค์ประกอบหลักได้แก่สมรรถนะขององค์การภาวะผู้นำทางวิชาการ การจัดการกระบวนการเรียนรู้บรรยากาศของโรงเรียน และประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

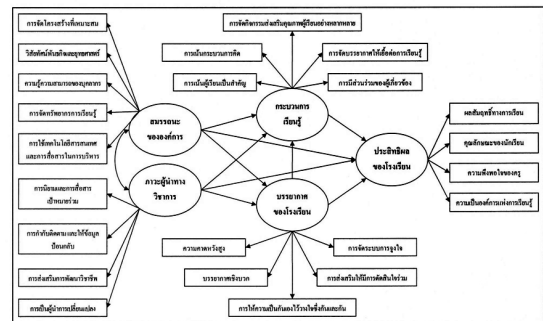
Chi-square=43.450, df=34, p=.129
CMIN/DF= 1.278, GFI=.982, RMSEA=.026

Stage 3. ตัวแบบปรับขยาย (Modified Model) การพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบนใช้ระเบียบวิธีแบบผสม (Mixed Methods) ในรูปแบบการผสมอย่างเป็นตัวหลักและตัวรอง (Dominant-less Dominant Designs) และในลักษณะที่มีการศึกษาไปพร้อมกัน (Parallel) โดยข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเป็นแบบกลุ่มสนทนาเชิงวิชาการ (Focus Group Discussion) จะนำไปอธิบายเสริมผลจากการ

ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณตัวแบบแนวคิดรวมยอดที่เหมาะสมของตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 300 โรงเรียน

การพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ จากตารางคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 80 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) มีขั้นตอนการกำหนดขนาดตัวอย่าง และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1 พิจารณาลักษณะข้อมูลการวิจัยที่ต้องใช้สถิติวิเคราะห์ขั้นสูง คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structure Equation Modeling: SEM) จึงจำเป็นต้องกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับการใช้สถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้อาศัยข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ทางการบริหารการศึกษาและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) คำนวณค่าความเที่ยงภายใน (Internal Consistency) ของแบบสอบถาม และค่าอำนาจ จำแนก (Discrimination)

ลักษณะของเครื่องมือ การวิจัยในส่วนนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์เชิงเหตุผลซึ่ง เป็นประเภทหนึ่งของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ ผู้วิจัย ได้จัดทำเครื่องมือฉบับเดียวคือ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มี 1 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามระดับการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน สำหรับครูผู้สอนเป็นผู้ตอบ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ แบบสอบถาม และโรงเรียน

ตอนที่ 2 ระดับการรับรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 ระดับการรับรู้ที่เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแบบปัจจัยในการวิจัย

กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแบบปัจจัย และ กรอบการวัดตัวแบบปัจจัยแฝง

2) สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและ พฤติกรรม (Specification Table) โดยนำนิยาม เชิงปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมากำหนดรายละเอียด เกี่ยวกับประเด็นพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวน ข้อคำถาม เขียนข้อคำถามที่จะพัฒนาเป็น แบบสอบถาม

3) นำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรม และข้อคำถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรม ที่ต้องการวัดและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุง ข้อคำถามให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

4) คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 3 กลุ่มๆ ละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านพิจารณาความสอดคล้อง และ ความเหมาะสม รายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-Objective Congruence: IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุงข้อคำถาม จากการพิจารณาค่า IOC พบว่า ข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00

2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัด พัทลุง เขต 12 จำนวน 8 โรงเรียน แล้วนำข้อมูล ที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาโดยใช้วิธีของครอนบาค และนำผลคุณภาพของเครื่องมือที่ทดลองใช้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.953

2.2 วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) การดำเนินการในขั้นตอนนี้ได้ดำเนินการหลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากข้อมูลเชิงประจักษ์ จำนวน 80 โรงเรียน ภาคใต้ตอนบน เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวแบบปัจจัยแฝงในตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 ตัวแบบปัจจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้านคอมพิวเตอร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยขอหนังสือความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ในวันที่ 5 มกราคม 2556 จำนวน 80 โรงเรียน ละ 5 ฉบับ และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์

3) ดำเนินการติดตามนำแบบสอบถามกลับคืน และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2556 มาตรวจสอบจำนวนแบบสอบถาม และความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบ จำนวน 80 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 98.88

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) บรรณาธิการ (Editing) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ความพร้อมสำหรับการวิเคราะห์ โดยตรวจสอบรายการในแบบสอบถามเพื่อความถูกต้องและความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลทุกรายการ

2) การสร้างแฟ้มข้อมูล ผู้วิจัยสร้างแฟ้มข้อมูลเพื่อบันทึกข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และในกรณีที่ข้อมูลยังคงมีการขาดหาย ผู้วิจัยจัดการกับการขาดหายของข้อมูลโดยการใส่ค่าเฉลี่ย และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลด้วยการนับค่าความถี่ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้านคอมพิวเตอร์

3) การรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวมข้อมูลจากแบบสอบถามของครูโรงเรียนละ 5 คน โดยการหาค่าเฉลี่ยของแต่ละโรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวน 80 โรงเรียน โดยการ Aggregate ข้อมูลในเมนู Data ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้านคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติบรรยาย

1 การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน และข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่ามาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน ใช้สำหรับวิเคราะห์ระดับการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน

สถิติอ้างอิง

1 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างตัวแบบปัจจัยการบริหารการศึกษาทุกปัจจัย และประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2 การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา ทดสอบความมีนัยสำคัญด้วยสถิติโครงสร้างโมเดล (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยการบริหารการศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

การแปลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน และระดับปัจจัยการบริหารที่วัดจากการรับรู้ของครูผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความ

สรุปผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ระดับการรับรู้ประสิทธิผลของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายละเอียด

ในแต่ละตัวแบบปัจจัยแฝง พบว่า ทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยตัวแบบปัจจัยแฝงบรรยากาศของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ตัวแบบปัจจัยแฝงสมรรถนะขององค์กร ตัวแบบปัจจัยแฝงประสิทธิผลของโรงเรียน และตัวแบบปัจจัยแฝงการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ ในขณะที่ตัวแบบปัจจัยแฝงภาวะผู้นำทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการพัฒนาตัวแบบปัจจัยตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีค่า Chi-Square = 43.450, df = 34 ค่า p = 0.129 CMIN/DF = 1.278 ค่าดัชนี GFI = 0.982 และค่าดัชนี RMSEA = 0.026 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าตัวแบบสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า โดยภาพรวมในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลง ความชัดเจนในนโยบาย การยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาในทางการบริหารวิชาการ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

อภิปรายผล ตัวแบบปัจจัยสมรรถนะขององค์กรเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผลสอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยของนักวิชาการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า โดยภาพรวมในสถานศึกษา โดยรัฐบาลได้มีนโยบายปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีการปรับปรุงพัฒนามาตามลำดับ ทั้งในเรื่องของนโยบายโรงเรียนในฝัน โรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ และโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นต้น จึงส่งผลให้ระดับปัจจัยทางการบริหารและระดับประสิทธิผลของโรงเรียนได้รับการปรับปรุงและพัฒนา การ

จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอกับความ
ต้องการ

ข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาระดับตัวแบบ
ปัจจัยทางการบริหาร และประสิทธิผลของโรงเรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ในภาพรวม อยู่ใน
ระดับปานกลาง และมีตัวแบบปัจจัยสมรรถนะ
ขององค์กร ตัวแบบปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ
และประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง
ดังนั้น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาทั้งใน
ด้านสมรรถนะขององค์กร ภาวะผู้นำทางวิชาการ
และประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กให้มาก
ยิ่งขึ้นเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบปัจจัย
สาเหตุสำคัญทางตรงที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผล
คือ ตัวแบบปัจจัยสมรรถนะขององค์กร

บรรณานุกรม

วิโรจน์ สารรัตนะและอัญชลี สารรัตนะ. (2545).

**ปัจจัยทางการบริหารกับความเป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย :**
ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาและการวิพากษ์.
กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์. (2549). **การพัฒนารูป
แบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์
ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร
โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน
อาชีวศึกษาเอกชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร.

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2549). **ปัจจัยเชิงพระระดับ
ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน**

มัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) **ปัจจัยทางการศึกษาที่
มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น**

Bollen, K.A. (1989). *Structural Equations with
Latent Variables.* New York: Wiley & Son.

Bossert, S. (1988). "School Effect", in Norman
Boyan, (ed). *Handbook of Research on
Educational Administration.* New York:
Longman.

Cameron, K.S., and Whetten, D.A. (1996).
Organizational Effectiveness and
Quality: The Second Generation. *Higher
Education Handbook of Theory and
Research*, 11, 265-306.

Hoy, W.K, &, C.G. Miskel. (2005). *Educational
Administration: Theory, Research, and
Practice.* 6th ed. New York: McGraw-Hill.

Jatuporn, S. (2005). *The climate of secondary
schools in Northeast Thailand : the
relationships among school climate,
student achievement, morality, and
happiness.* Thesis Educational
Administration, Graduate School, Khon
Kaen University.

แบบจำลองปรับเปลี่ยนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้

A Modified Model of Factors Influencing Administrators' Technological Leadership of Secondary Schools in the Southern Part of Thailand

ฉวีวรรณ รัชแก้ว*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด ภาคใต้ และเพื่อพัฒนาแบบจำลองปรับเปลี่ยนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ จำนวน 78 โรงเรียน จากโรงเรียนในปีการศึกษา 2555 จำนวน 336 โรงเรียน ด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stages random sampling) ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามความคิดเห็น (Survey Questionnaire) ที่ผ่านกระบวนการพัฒนาตามหลักการวิจัย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้างต้นด้วยค่าสถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วย Method Enter และ Method Stepwise ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียน อยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก และมีลักษณะเสถียรภาพ
2. โครงสร้างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ทั้งในภาพรวมและแยกตามขนาดโรงเรียน มิติบุคลิกภาพของผู้บริหาร มีความสำคัญเป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นไปเช่นเดียวกับหลักวิชาการ แต่ที่น่าสนใจคือโรงเรียนขนาดกลางที่โครงสร้างภาวะผู้นำแตกต่างไปจากภาพรวม และโรงเรียนขนาดอื่นๆ และแตกต่างไปจากหลักวิชาการ นั่นคือภาวะผู้นำมีทัศนคติคุณธรรมจริยธรรม มีความสำคัญเป็นลำดับแรก
3. แบบจำลองปรับเปลี่ยนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ที่พัฒนาได้ถึงแม้จะมีโครงสร้างของกลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ตามหลักวิชาการทั้ง 6 กลุ่มปัจจัย แต่จำนวนโครงสร้างของปัจจัยลดเหลือเพียง 5 กลุ่มปัจจัย และปัจจัยย่อยในกลุ่มปัจจัยทั้ง 5 ลดจากทั้งหมด 48 ปัจจัยย่อยเหลือเพียง

*นักศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

10 ปัจจัย แต่ประสิทธิภาพการทำนายค่ายังใกล้เคียงกัน (78.50% และ 76.00% ตามลำดับ)

4. สมการแบบจำลองปรับขยายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ในภาพรวม(Y) ที่เรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยทำนายค่า betaweight คือ

$$\hat{Y}_{tot} = 17.776 + 4.088(X18) - 2.943(X52) + 2.623(X33) + 2.537(X21) + 2.273(X14) + 2.073(X53) + 1.966(X43) \\ (4.368) \quad (0.753) \quad (0.907) \quad (0.529) \quad (0.662) \quad (0.872) \quad (0.918) \quad (0.669) \\ + 1.930(X13) + 1.795(X11) + 1.715(X27) : 100R^2 = 76.00\% \\ (0.921) \quad (0.575) \quad (0.535)$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี แบบจำลองปรับขยาย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี

Abstract

The purposes of this dissertation were to examine the level of administrators' technological leadership of the secondary schools under the Southern Secondary Educational Service Office and to develop a modified model of factors influencing administrators' technological leadership of the secondary schools in the southern part of Thailand. The study sample were 78 secondary schools under Southern Secondary Educational Service Office out of 336 secondary schools in academic year 2012, selected by using the multi-staged random sampling technique. Each school provided 7 informants participating in this research. The instrument used for collecting the data was a survey questionnaire constructed as required by research principles and the collected data were analyzed by basic statistics and Multiple Regression Analysis with Method Enter and Method Stepwise at the .05 level of significance.

The study results revealed that:

1. The level of administrators' technological leadership of the secondary schools in the southern part of Thailand ranged from high to very high levels in whole and in part with stability.
2. The structure of administrators' technological leadership of the southern secondary schools as a whole and as classified by school size consisted of administrators' personality as the first priority in accordance with academic principles. An interesting point to ponder was that medium-sized schools having a specific structure of leadership different from the whole and schools with other sizes and even distinguished from academic principles. This indicated that, for leadership, morality was the first priority.
3. Although the developed modified model factors influencing administrators' technological leadership of the secondary schools in the southern part of Thailand had a

structure consisting of factors influencing administrators' technological leadership of the southern secondary schools as required by academic principles in all 6 factors, the number of structure factors decreased in 5 factors and in all 5 factors, the number of sub-factors was only 10 out of 48. Nevertheless, it exhibited an approximate efficiency of prediction (78.50 % and 76.00 %)

4. The equation of modified model factors influencing administrators' technological leadership of the southern secondary schools as a whole (Y) with arrangement of priorities of factors predicting beta-weight as follows.

Keywords : administrators' technological leadership, A modified model, A modified model of factors influencing administrators' technological leadership

---

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63-69 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการจัดการด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยกำหนดขอบเขตครอบคลุมไปถึงการจัดการโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนาบุคลากร การวิจัย การจัดตั้งกองทุนและหน่วยงานกลางเพื่อวางนโยบายและบริหารงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษาอีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้ทั่วถึงเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ประกอบกับวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบ ICT ตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษากระทรวง

ศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2556 ที่ว่า “การศึกษาแห่งอนาคตเป็นจริงได้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” ซึ่งหมายถึง พัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเพิ่มสมรรถนะให้มีวัฒนธรรม การใช้ระบบ ICT อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม วิจัยนวัตกรรม และรู้เท่าทัน ด้วยกระบวนการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการอย่างบูรณาการร่วมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการศึกษาแห่งอนาคต ทั้งนี้ทรัพยากรบุคคลดังกล่าวข้างต้น รวมถึงบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งหมายถึง ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนที่ฉลาดและมีประสิทธิผลเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการตัดสินใจที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้บริหารโรงเรียนอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี และไม่มั่นใจในการใช้กลยุทธ์ที่จะปรับปรุงการเรียนรู้หรือมีความเชื่อว่าคุณสมบัติของตนเองไม่เพียงพอที่จะไปให้คำแนะนำใดๆ แก่ใคร เพราะเทคโนโลยีได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลผลิตทางอุตสาหกรรม

หลายคนเชื่อว่า การใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้มีการเพิ่มโอกาสและคุณภาพทางการศึกษามากขึ้น งานวิจัยชี้ให้เห็นว่ายังมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในวงการศึกษา น้อยมาก ถ้าหากมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเพิ่มผลผลิตทางการศึกษา (Byrom, & Bingham, 2001; Clements & Sarama, 2003; Mann, Shakeshaft, Becker, & Kottkamp, 1999; Valdez, McNabb, Foertsch, Anderson, Hawkes, & Raack, 2000; Wenglinisky, 1998) นอกจากนี้เทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการเรียนการสอน การบริหารและการจัดการ โดยได้มีการนำเอาวิธีการใหม่ๆ ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างสูง

ผู้วิจัยปฏิบัติงานในตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีในระดับหนึ่งและเป็นโรงเรียนในภาคใต้ จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาระยะผู้ผ่านทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้เป็นอย่างไรและอยู่ในระดับใด หากนำคุณลักษณะระยะผู้นำดังกล่าวมาตรวจสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในสภาพปัจจุบันแล้ว จะมีความสอดคล้องกันหรือไม่ คุณลักษณะดังกล่าวมีความแปรเปลี่ยนตามขนาดของโรงเรียนหรือไม่ ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะผู้ผ่านทางเทคโนโลยี สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ภาคใต้ มีอะไรบ้าง เพื่อสร้างและพัฒนาเป็นแบบจำลองปัจจัยปรับเปลี่ยนที่มีอิทธิพลต่อระยะผู้ผ่านทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาคใต้ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นผู้ผ่านทางเทคโนโลยี เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่ทันสมัย ก้าวทันเทคโนโลยี พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับและโครงสร้างภาวะผู้ผ่านทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้ผ่านทางเทคโนโลยีผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2555 จำนวน 336 โรง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคใต้ จำนวน 78 โรงเรียน จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 336 โรงเรียน ด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stages random sampling) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารงานวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หัวหน้างานเทคโนโลยีและกรรมกรนักเรียน รวมทั้งสิ้น 588 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามวัดภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร เป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (rating scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพของผู้บริหาร ภาวะผู้นำด้านการมีทักษะทางสังคมของผู้บริหาร ภาวะผู้นำด้านประยุกต์ใช้เทคโนโลยีของผู้บริหาร ภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร เป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (rating scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ปัจจัย จำนวน 48 ข้อ ได้แก่ ปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร ปัจจัยกฎระเบียบและจริยธรรมทางเทคโนโลยี ปัจจัยการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี ปัจจัยการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ปัจจัยการสร้างวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีของโรงเรียน ปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศอายุ ตำแหน่งวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติราชการ และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น จำนวน 427 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเป็นการวิเคราะห์เพื่อฉายภาพคุณลักษณะพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล ตัวอย่าง เทคนิคที่ใช้วิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

1) การวิเคราะห์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ และเปรียบเทียบจำแนก ตามขนาดโรงเรียนด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s.d.) ค่าสัมประสิทธิ์ความผันแปร (Coefficient of Variation, C.V.) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย (s.e. mean) และค่าลำดับ (Rank)

2) การวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแบบจำลองปรับขยายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และขนาดของผลกระทบจากปัจจัยดังกล่าว การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) method enter และ method stepwise

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้านคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 : คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศมีจำนวนใกล้เคียงกัน นั่นคือ ชายร้อยละ 48.90 และหญิงร้อยละ 51.10 มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี : ปริญญาตรี : ปริญญาโท : ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 14.20 : 54.40 : 30.50 และ 0.50 ตามลำดับ และจำแนกตามขนาดโรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ : ขนาดใหญ่ : ขนาดกลาง : ขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 9.80 : 19.40 : 32.30 : 38.40 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ยประมาณ 41.88 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.95 โดยมีอายุเฉลี่ยสูงสุด เป็น 60.20 ปี และต่ำสุดเป็น 14.80 ปี และมีประสบการณ์การทำงานโดยเฉลี่ยประมาณ 21.17 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.54 ปี ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากที่สุด 55 ปี และน้อยที่สุด 7 เดือน

ตอนที่ 2 : ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้

(1) ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ในทุกคุณลักษณะโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 159.49 (จากคะแนนเต็ม 200) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 24.71 และเมื่อพิจารณาจำแนกตามมิติต่างๆ ทั้ง 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วย มิติบุคลิกภาพ Y1 มิติทักษะทางสังคม Y2 มิติการประยุกต์ใช้ Y3 มิติคุณธรรมจริยธรรม Y4 แล้วพบว่าระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ในแต่ละคุณลักษณะอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับโดยภาพรวม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 38.64 ถึง 40.30 (จากคะแนนเต็ม 50) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 5.86 ถึง 7.03

(2) ความผันแปร (Variation) ของระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน

มัธยมศึกษา ภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยค่าความผันแปรดังกล่าวมีลักษณะเสถียร (stability) และเมื่อจำแนกตามมิติต่างๆ แล้วพบว่าทุกมิติมีความผันแปรที่มีลักษณะเสถียร ยกเว้นมิติการประยุกต์ใช้มีแนวโน้มเริ่มจะมีความเสถียร **รูปแบบ** (Pattern) ของความผันแปรของระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ สามารถจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ ตามกลุ่มค่าของ C.V. คือ กลุ่มแรกประกอบด้วย มิติบุคลิกภาพ Y1 มิติทักษะทางสังคม Y2 และมิติคุณธรรมจริยธรรม Y4 โดยมีค่า C.V. ประมาณ 0.1400-0.1600 กลุ่มสองคือมิติการประยุกต์ใช้มีค่า C.V. ประมาณ 0.1800 **ลำดับความสำคัญ**ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ตามลักษณะของค่า C.V.(Rank) นั้น สามารถจัดเรียงลำดับความสำคัญจากลำดับที่ 1-4 ได้ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ Y1 ด้านทักษะทางสังคม Y2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม Y4 และด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Y3

ตอนที่ 3 : การพัฒนาแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้

3.1 การพัฒนาแบบจำลองตั้งต้น (Initiated Model) การพัฒนาแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ซึ่งเป็นแบบจำลองตั้งต้นสำหรับการศึกษาคั้งนี้ ได้มาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (Congruence Analysis) และเทคนิคการวิเคราะห์ความต่อเนื่อง (Congsequence Analysis) ผลการพัฒนาแบบจำลองตั้งต้น ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทาง

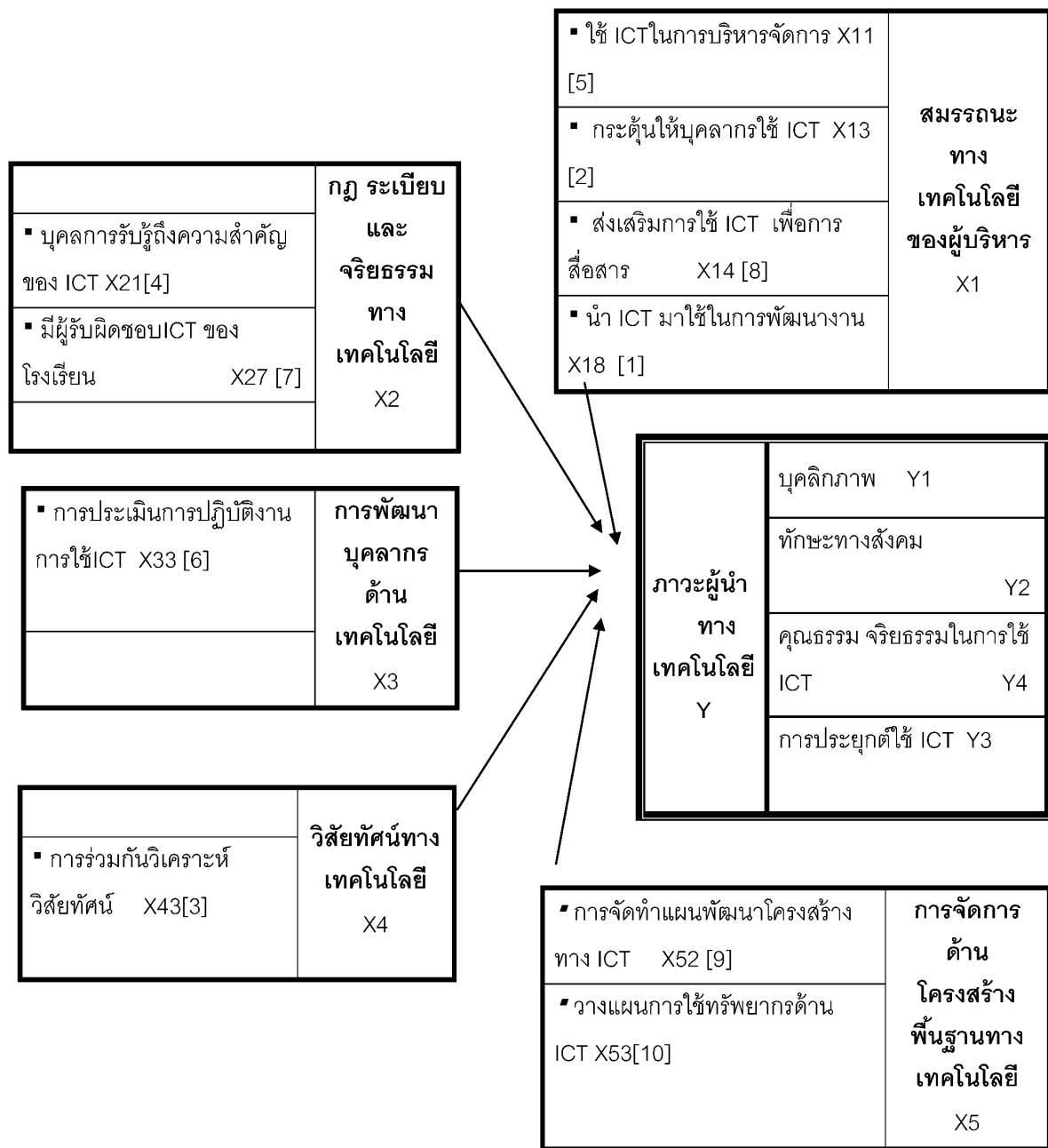
3) การตรวจสอบปัจจัยที่มีนัยสำคัญภายใต้เทคนิค multiple regression โดย method enter และ method stepwise ในภาพรวม ปัจจัยทำนายค่า (x) ที่จำเป็นในภาพรวม ที่พบตาม method stepwise ค่อนข้างสอดคล้องกับปัจจัยทำนายค่าที่มีนัยสำคัญต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ ด้วยวิธี method enter โดยที่ประสิทธิภาพของการทำนายค่าหรือค่าสัมประสิทธิ์ทำนายค่า (coefficient of Determination) ค่อนข้างใกล้เคียงกัน นั่นคือการลดจำนวนปัจจัยทำนายค่าตามทฤษฎี (จาก method enter) เหลือเท่าที่จำเป็น (ด้วย method stepwise) ก็ยังคงมีประสิทธิภาพในการทำนายค่าที่ไม่แตกต่างไปจากทฤษฎี ($R^2_{enter} = 0.7850$ $R^2_{stepwise} = 0.7600$) และปัจจัยทำนายค่าที่มีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$ ต่อระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ ลดจากจำนวน 48 ตัว เหลือเพียง 10 ตัว โดยประสิทธิภาพการทำนายค่าไม่เปลี่ยนแปลงตามทฤษฎี

3.3 การพัฒนาแบบจำลองปรับเปลี่ยน (Modified Model) การพัฒนาแบบจำลองระยะที่สองนี้ มีเป้าหมายเพื่อให้ได้แบบจำลองปรับเปลี่ยน (Modified Model) เพื่อใช้เป็นแบบจำลองที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ โดยนำผลการพิจารณาแบบจำลองที่ได้จากขั้นตอนการพิจารณาตามทฤษฎีในขั้นตอนที่ 1 และการพิจารณาด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นตอนที่ 2 มาประมวลเข้ากับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีประสบการณ์สูงด้านเทคโนโลยี ที่ได้จากการจัดระดมสมอง (Brain Storming) ด้วยเทคนิคสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ปรากฏผลดังนี้

1) การกำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งโดยภาพรวมและจำแนกตามมิติย่อย พบว่า ปัจจัยทำนายค่า (x) ที่จำเป็นในภาพรวม ตามความเห็นของผู้มีประสบการณ์สูงด้านเทคโนโลยี เพิ่มขึ้นจากที่พบตามแบบจำลองที่เหมาะสม (Appropriate Model) จาก 10 ปัจจัยย่อย เป็น 20 ปัจจัยย่อย

2) การตรวจสอบปัจจัยที่มีนัยสำคัญภายใต้เทคนิค multiple regression โดย method enter และ method stepwise โดยภาพรวม ของการเป็นภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ปัจจัยทำนายค่า (x) ที่จำเป็นในภาพรวม ที่พบตาม method stepwise ค่อนข้างสอดคล้องกับปัจจัยทำนายค่าที่มีนัยสำคัญต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ ด้วยวิธี method enter โดยที่ประสิทธิภาพของการทำนายค่าหรือค่าสัมประสิทธิ์ทำนายค่า (coefficient of Determination) ค่อนข้างใกล้เคียงกัน นั่นคือ $R^2_{enter} = 0.763$ $R^2_{stepwise} = 0.7600$ ซึ่งเป็นไปเช่นเดียวกับค่าสัมประสิทธิ์ทำนายค่า (coefficient of Determination) ตามแบบจำลองที่เหมาะสม (Appropriate Model)

3) ปัจจัยทำนายค่าที่มีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$ ต่อระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ มีจำนวน 10 ปัจจัยย่อยซึ่งเป็นจำนวนเท่ากันกับตามแบบจำลองที่เหมาะสม (Appropriate Model) และเป็นปัจจัยเดียวกัน ดังภาพ 1

ภาพ 1 แบบจำลองปรับเปลี่ยนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาภาคใต้ (Modified Model)

สมการตัวแบบ

$$\begin{aligned} \hat{Y}_{\text{tot}} = & 17.776 + 4.088(X18) - 2.943(X52) + 2.623(X33) + 2.537(X21) + 2.273(X14) + 2.073(X53) + 1.966(X43) \\ & (4.368) \quad (0.753) \quad (0.907) \quad (0.529) \quad (0.662) \quad (0.872) \quad (0.918) \quad (0.669) \\ & + 1.930(X13) + 1.795(X11) + 1.715(X27) : 100R^2 = 76.00\% \\ & (0.921) \quad (0.575) \quad (0.535) \end{aligned}$$

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผล

1) ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ทั้งโดยภาพรวมและแยกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีมีดีบุคลิกภาพผู้บริหารอยู่ในระดับสูงสุด ค่าความผันแปร (Variation) อยู่ในระดับต่ำ และมีความเสถียร (stability) ส่วนโครงสร้างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารมีการเปลี่ยนแปลงไปจากหลักวิชาการ โดยโรงเรียนทุกขนาดเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นโรงเรียนขนาดกลาง ลำดับความสำคัญของภาวะผู้นำแตกต่างไปจากหลักวิชาการและโรงเรียนขนาดอื่นๆ โดยสิ้นเชิง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะลักษณะเฉพาะของโรงเรียนขนาดกลาง เป็นองค์กรขนาดไม่ใหญ่มาก การบริหารจัดการในโรงเรียน เป็นไปอย่างเรียบง่าย แบบครอบครัว ให้ความสำคัญในการทำงานเป็นทีม (Team Work) คำนึงถึงความถูกต้อง ความมีคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ส่วนรูปแบบ (Pattern) ของความผันแปรของระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ในภาพรวมจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ กลุ่มสูงหรือกลุ่มเด่นประกอบด้วยมิติบุคลิกภาพผู้บริหาร (Y1) มิติทักษะทางสังคมของผู้บริหารและมิติคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (Y4) กลุ่ม

สองคือกลุ่มต่ำประกอบด้วยมิติการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีของผู้บริหาร (Y3) กลุ่มภาวะผู้นำที่ควรได้รับการพัฒนาก่อนคือกลุ่มเด่น และสามารถพัฒนาได้พร้อมๆ กันทั้ง 3 ด้านในคราวเดียวกันสอดคล้องกับ พันธกิจการของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556 ที่เน้นพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ทั้งบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Professionals) และบุคลากรในสาขาอาชีพอื่นๆ ทุกระดับ

2) การพัฒนาแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ พบว่า ปัจจัยทำนายค่าตามแบบจำลองตั้งต้น จำนวน 48 ตัว เมื่อนำมาพัฒนาโดยการตรวจสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์และรับฟังความเห็นจากผู้มีประสบการณ์สูงด้านเทคโนโลยี ด้วยเทคนิค สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ในภาพรวม จำนวนปัจจัยลดลง จาก 6 ปัจจัยเหลือเพียง 5 ปัจจัย และปัจจัยย่อยลดลงจาก 48 ปัจจัยย่อยเหลือเพียง 10 ปัจจัยย่อย แต่ประสิทธิภาพการทำนายค่ายังคงเท่าเดิม อธิบายได้ว่าถึงแม้ตามหลักวิชาการจะกำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีไว้ถึง 6 ปัจจัย แต่สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี มีเพียง

5 ปัจจัยหลัก ได้แก่สมรรถนะทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร (X1) กฎระเบียบและจรรยาบรรณทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร (X2) การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี (X3) วิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี (X4) และการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี (X5) โดยมีปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีทั้งทางบวกและทางลบ

ข้อเสนอแนะ

สำนักงานเขตพื้นการศึกษามัธยมศึกษาภาคใต้ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยการนำ สมการตัวแบบของแบบจำลองเป็นมาตรฐานในการพัฒนา โดยค่ามาตรฐานขั้นต่ำของระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีตามแบบจำลองปรับขยายคือ 17.77 และหากหน่วยงานจะพัฒนาศักยภาพผู้บริหารด้านภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสามารถดำเนินการโดยพัฒนา กลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีก่อนในทีนี้คือการพัฒนาปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี และปัจจัยกฎ ระเบียบและจรรยาบรรณทางเทคโนโลยีตามลำดับ ทั้งนี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ก่อนที่จะพัฒนาควรจะมีการประเมินระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร เพื่อให้การพัฒนาตรงตามมิติที่ควรได้รับการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคใต้ ตรงตามเป้าหมาย นโยบายการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียน ไอซีที ที่ทันสมัย ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศ สป.ศธ.
- _____. (2554). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2556. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2555). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2555, จาก <http://www.ed-aw.moe.go.th/image/law/0012.PDF> คณะกรรมการเทคโนโลยีแห่งชาติ. สำนักงานเลขาธิการ. (2554). กรอบนโยบายเทคโนโลยี ระยะ 2554-2563 ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ : สหมิตร พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง
- Byrom, E., & Bingham, M. (2001). Factors influencing the effective use of technology for teaching and learning: Lessons learned from the SEIR/TEC intensive site schools. Durham, NC: SouthEast Initiatives Regional Technology in Education Consortium.

Clements, D. H., & Sarama, J. (2003). Strip mining for gold: Research and policy in educational technology-response to Fool's Gold [Electronic version]. *Educational Technology Review*, 11(1), 7-69.

Mann, D., Shakeshaft, C., Becker, J., & Kottkamp, R. (1999). **West Virginia Story: Achievement gains from a statewide comprehensive instructional technology program.** Santa Monica, CA: Milken Family Foundation.

Valdez, G., McNabb, M., Foertsch, M., Anderson, M., Hawkes, M., & Raack, L. (2000). *Computer-based technology and learning: Evolving uses and expectations.*

Naperville, IL: North Central Regional Educational Laboratory. Retrieved June 25, 2004, from <http://www.ncrel.org/tplan/cbtl/toc.htm>

Wenglinsky, H. (1998). *Does it compute? The relationship between educational technology and student*

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรใน จังหวัดสกลนคร

Proposed policy for solving the Problems of Farmers' Land Ownership in Sakon Nakhon Province

ดร. นริศร ทองธิราช*

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาลชุดต่างๆ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดินของเกษตรกร โดยเน้นนโยบายการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในสมัยรัฐบาล นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติของทางราชการเกี่ยวกับเรื่องปัญหาที่ดินของเกษตรกร (3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินของเกษตรกรในประเทศไทยตามแนวนโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล โดยเกษตรกรจังหวัดสกลนครเป็นตัวอย่งกรณีศึกษาจากการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวนี้มีผลสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาที่ดินของเกษตรกรที่นโยบายของรัฐจะต้องเข้าไปแก้ไขโดยรวมก็คือปัญหาเกษตรกรที่มีที่ดินทำกิน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น ทำให้ต้องบุกรุกใช้ประโยชน์ที่ดินรกร้างว่างเปล่าของรัฐหรือเขตป่าสงวนแห่งชาติ ปัญหาเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินแต่ไม่เพียงพอต้องเช่าที่ดินเพิ่มเติมบางส่วนเพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ปัญหาเกษตรกรต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด โดยไม่มีที่ดินทำกินเลย และปัญหาเกษตรกรที่ไร้ที่ดิน มีอาชีพรับจ้างทำงานทั้งภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร

2. ปัญหาที่ดินของเกษตรกรดังกล่าวพบว่า นโยบายของรัฐควรกำหนดมาตรการที่เข้มข้นในการดำเนินการ เช่น การกำหนดเขตการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ การจัดระบบเอกสารสิทธิใหม่โดยให้มีเอกสารสิทธิใหม่โดยให้มีเอกสารสิทธิชนิดเดียวคือโฉนดที่ดิน การเร่งรัดในการจัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินทำกินเพื่อกำหนดมาตรการควบคุม โดยข้อมูลนี้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและโปร่งใส และการหาหนทางนำที่ดินที่ถูกทอดทิ้งมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อเป็นที่ดินทำกินของเกษตรกร ทั้งนี้โดยสรุปควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนโดยรวม คือ มาตรการปฏิรูปที่ดิน การจัดให้มีธนาคารที่ดิน การจัดรูปที่ดิน และมาตรการการจัดเก็บภาษีที่ดิน

3. จากการศึกษกรณีตัวอย่างนโยบายของรัฐกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรจังหวัดสกลนครพบว่า เกษตรกรยังคงประสบปัญหาการไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน ปัญหาขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรม ปัญหาที่ดินทำกินถูกทอดทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า และปัญหาเกษตรกรผู้ไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายในที่ดิน

*อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิจัยนโยบายของรัฐบาล (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) พบว่า นโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ที่เร่งรัดการออกเอกสารสิทธิที่ดินทำกิน ที่มีผลทำให้เกษตรกรบางส่วนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้นั้น ก่อให้เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดไว้คือการกระตุ้นให้เกษตรกรได้ประกอบอาชีพอิสระเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

คำสำคัญ : แก้ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

Abstract

The study underlying this dissertation was undertaken to (1) identify and analyze the Thai government's policies toward farmland problems, with special emphasis on those policies originating from or promoted by Miss Yingluck Shinawatra the Prime Minister;(2) identify and analyze the problems and difficulties in resolving farmland problems which stem directly from official rules and regulations pertaining to this issue; and (3) identify and analyze various alternative approaches to solving the problem of farmland, using Sakon Nakhon Province as a typical case-study.

The research findings were as follows.

1. The central issue regarding farmland improved by the government is that the farmers who work on it have

no legal ownership right which gives them an incentive to colonize unoccupied public land or National Forest Conservation land. This problem does not generally arise for those farmers who rent part of the land they till in order to increase their production and thus their revenue. Rather, it is a problem specific to those farmers who must rent all the land they farm because they own nothing themselves, and those landless farmers who split their productive time between the agricultural and other sectors.

2. Public policy should provide clear guidelines for land-use zoning, and an enforceable land ownership

system of which the prime evidentiary document is a title deed. It should also be the driving force behind a comprehensive data base that can be used to choose transparently between competing developments plans for unoccupied land with the aim of retaining it as farmland and providing its farmers with clear title. For such public policy to be successful and effective, it must be multi-dimensional, encompassing land reform, the setting-up of a Land Bank, standardization of rules governing land taxation, and maintenance of a depository of topographical and other descriptive characteristics.

3. The major problems facing public policy in the case study area of Sakon Nakhon are those involving

disputed or undocumented land ownership, insufficient water resources, misallocation of land resources, and the legal limbo inhabited by scores of farmers who nonetheless have no statutory right to the land they are farming.

Finally, the special study of public policy under the prime minister Miss. Yingluck Shinawatra The prime Minister found that the favored asset to capital conversion scheme under which some farmers are able to obtain clear title to the land they farm has had the unintended consequence of encouraging those farmer to use their new ownership rights to tap sources of capital for non-farm related uses and purchases.

Keywords : proposed policy farmers ; land ownership solving problems

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้เป็นไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทุกด้านไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อการค้าขายและข้าราชการทุกประเภทเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลกระทบต่อเกษตรกรทั่วทั้งประเทศอีกด้วย เพราะร้อยละ 70 ของประชากรคือ เกษตรกรซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทุกอาชีพจะต้องผูกพันกับเกษตรกร เมื่อเกษตรกรเดือดร้อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่ดินทำกินก็จะส่งผลกระทบโดยรวม

เป็นที่ยอมรับกันว่าที่เป็นแหล่งกำเนิดของชีวิต ที่ดินเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างยิ่งในการผลิตและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องอุปโภคทุกชนิดทุกรูปแบบ ย่อมมีรากฐานมาจากพื้นดินทั้งสิ้น ไม่ว่าจะระบบการผลิตของสังคมจะวิวัฒนาการให้ก้าวไปถึงขั้นใด คนกับที่ดิน ที่ดินกับขบวนการผลิต จะประกอบกัน

สนับสนุนกัน ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

เมื่อที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการผลิต เป็นบ่อเกิดแห่งเศรษฐกิจทั้งมวลและขณะที่ประชากรของประเทศเพิ่มมากขึ้น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งมวลและขณะที่ประชากรของประเทศเพิ่มมากขึ้น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็เพิ่มมากขึ้น ความต้องการใช้ที่ดิน และการให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์แห่งที่ดินเพื่อกิจการต่างๆ ย่อมมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ความยุ่งยากต่างๆ เกี่ยวกับการดินรนให้ได้มาซึ่งความเป็นเจ้าของที่ดิน กลายเป็นความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์มีการฆาตกรรมเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์ มีการรวมกลุ่มต่อต้านโดยใช้กำลังกัน มีการอาศัยความได้เปรียบทางการเมือง การเงิน การสร้างอำนาจต่อรอง ซึ่งการมีอิทธิพลบารมีของแต่ละกลุ่มบุคคลผู้แสวงหาประโยชน์จากการบุกรุก การก่อสร้าง จับจองที่ดินก่อให้เกิดเป็นปัญหาทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจเรื้อรังมาจนถึงปัจจุบัน (อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์,

อรรถพร ณ บางช้าง, จรินทร์ เทศวานิช, ศุภลักษณ์ วจินฉวอดล, อุทิศ ชาวเอียร และคนอื่นๆ, 2542, หน้า 3)

ปัญหาด้านความมั่นคงทางการเมือง มีเกษตรกรที่บุกรุกเข้าทำประโยชน์ที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ รุกป่า ทำลายต้นน้ำลำธารธรรมชาติ เพื่อแย่งชิงกรรมสิทธิ์ที่ดินตามกฎหมายถือว่าเป็นผู้กระทำความผิด รัฐจะต้องป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง แต่เนื่องจากการกระทำผิดเหล่านั้น ได้ถูกปล่อยปละละเลยมานาน บางพื้นที่พบว่า มีราษฎรได้เข้าไปทำประโยชน์มานานถึง 40 ปี ราษฎรถือโอกาสเข้าไปจับจองอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งบางกลุ่มก็ตกเป็นเครื่องมือของนายทุนทำให้เกิดการยึดครองเพื่อทำให้สภาพป่าเสื่อมโทรมและมาดำเนินการเพื่อให้ได้มาตามกฎหมาย โดยบางขณะรัฐก็มีนโยบายอนุญาตให้หน่วยราชการและเอกชนใช้ประโยชน์จากพื้นที่จากป่าไม้ หรือมีนโยบายขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรเพื่อการส่งออก ตลอดจนนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการเก็งกำไรของกลุ่มอิทธิพล และนักลงทุนที่มีอำนาจมีอยู่ไม่น้อยซึ่งหากรัฐเข้าดำเนินการตามกฎหมายก็จะกลายเป็นปัญหาใหญ่ทำให้เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรง

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ในแง่ของเกษตรกรผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ ก็จะไม่มีความสิทธิในที่ดินที่ถูกต้องทำให้ไม่มีหลักฐานของการแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จึงไม่อาจหาสินเชื่อกจากสถาบันการเงินทั่วไปมาลงทุนทำการเกษตรกรรมได้ จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาสินเชื่อนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูงและมีความเสี่ยงสูง ผลต่อเนื้อก็คือการถูกบีบบังคับรับซื้อขายผลผลิตการเกษตรในราคาต่ำกว่ในราคาตลาด และยังขาดความรักความหวงแหนที่ดิน ซึ่งหากปล่อยทิ้งปัญหาต่างๆ

ไว้ให้มีจำนวนมากแล้ว จะก่อผลเสียหายให้กับประเทศชาติได้

ปัญหาทางด้านสังคม ปัจจุบันประชากรได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ที่ดินมีอยู่อย่างจำกัดความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในด้านความรู้ฐานะเป็นช่องว่างระหว่างบุคคล ซึ่งทำให้ผู้ด้อยโอกาสเสียเปรียบ คนจนก็ต้องขายที่ดินให้กับคนรวย เมื่อไม่มีที่ทำกินทำให้เกิดปัญหาทางสังคม การอพยพย้ายถิ่นฐานมาขายแรงงานในเมืองหลวงเกิดชุมชนแออัด แหล่งเสื่อมโทรมปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ตามมา

ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รัฐจำเป็นต้องกำหนดแผนงานหลักที่ชัดเจน คือแผนแม่บทในการบริหารประเทศ และกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะขึ้นมาอย่างมีระเบียบแบบแผน ตามขบวนการของนโยบายแห่งรัฐ โดยพื้นฐานแห่งความเป็นจริงและสภาวะแวดล้อมที่วิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วเป็นเรื่องที่ยุ้งยากสลับซับซ้อน เป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหวภายใต้องค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนเสริมสร้างนโยบายนั้นในลักษณะที่แตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องของการกำหนดแนวทางสำคัญสำหรับกิจกรรมที่จะดำเนินไปในอนาคต ซึ่งแนวทางดังกล่าวนั้นจะเป็นไปได้ดีที่สุด ก็เมื่อได้บรรลุเป้าหมายที่ถือว่าเป็นประโยชน์ของสาธารณชน ตั้งแต่ช่วงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา นโยบายที่ดินได้มีจำนวนมากปรากฏในทั้งรูปกฎหมาย กฎระเบียบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา มติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนมติของคณะกรรมการชุดต่างๆ (วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ และคนอื่นๆ, 2542, หน้า 4-5)

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงถือได้ว่าปัญหาที่สำคัญของชาติที่ไม่สามารถแก้ไขให้สำเร็จ

ลุล่วงไปได้ด้วยดี มีมาตลอดทุกยุคทุกสมัย ก็คือ ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรโดยเฉพาะนโยบาย การแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของรัฐบาล ฯพณฯ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่เป็นนโยบายใหม่ ในการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินของเกษตรกร ผู้ศึกษาวิจัยเห็นเป็นความจำเป็นที่จะได้ศึกษาวิจัย เรื่องนี้เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายให้กับรัฐบาล ต่อไป

คำถามการวิจัย

ที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร มีปัญหาอย่างไรบ้าง และจะมีกำหนดนโยบาย แก้ไขปัญหาอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับบริบท ของชุมชนและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษา เพื่อแก้ไข ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร และเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเสนอต่อรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์รองดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาวิเคราะห์นโยบาย ของรัฐบาลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดิน ของเกษตรกร โดยเน้นนโยบายการแก้ไขปัญหา ของเกษตรกรในสมัยรัฐบาล ฯพณฯ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดจากกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติของ ทางราชการเกี่ยวกับเรื่องปัญหาที่ดินของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางแก้ไข ปัญหาที่ดินของเกษตรกรในประเทศไทยตาม แนวนโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล โดยมี เกษตรกรจังหวัดสกลนครเป็นตัวอย่างกรณีศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องนี้เป็นต้องศึกษา เรียนรู้หรือปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องและตรวจตรา ดูความเป็นไปได้จากการเก็บข้อมูลเป็นเบื้องต้น แล้วจึงกำหนดเป็นขอบเขตของการศึกษาวินิจฉัย โดยได้กำหนดประชากรเป้าหมายและการ สุ่มตัวอย่างในการจัดเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ

1. ส่วนราชการที่ดูแลเรื่องปัญหาที่ดิน ของเกษตรกรไทย

2. เกษตรกรทั้งที่เป็นรายบุคคลและ กลุ่มเกษตรกรเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเกษตรกร รายบุคคลนั้นจะศึกษาเฉพาะกรณีเขต อำเภอ พรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นกรณีตัวอย่าง แห่งการศึกษาวินิจฉัย

3. ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะ ดำเนินการ คือสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่ง ผลกระบวนการลงรหัส การพิมพ์ข้อมูล การป้อน ข้อมูลเข้าแผ่นคอมพิวเตอร์ มีการตรวจสอบ ความถูกต้องของรหัสด้านการวิเคราะห์ด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จด้านคอมพิวเตอร์

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการ สัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่มถึง ประมวลผลประกอบการเขียนรายงานเพื่อ ให้ได้รายละเอียดที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และข้อมูล บางส่วนจะนำไปแยกเป็นประเด็นเพื่อทำการ ลงรหัสเพื่อนำไปวิเคราะห์ในเชิงปริมาณด้วย

ส่วนข้อมูลทฤษฎีที่ศึกษาจากเอกสารนั้น จะนำมาประกอบการเขียนรายงานเพื่อชี้ให้เห็นถึง สภาพทั่วไปของปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร ไทย ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการนำแนวคิด ทฤษฎีได้มาวิเคราะห์ผลที่ได้จากข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพจากข้อมูลต่างๆ ทั้งหมดต่างๆ ทั้งหมด

จะนำมาประกอบการออกแบบทดสอบ (test design) เคารูปแบบและวิธีการที่มีผลต่อการแก้ไข ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรต่อไป

กรอบและแนวความคิด

จากการศึกษาด้วยการทบทวนงานวรรณกรรม ตลอดจนแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรไทยตามนโยบายการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์เป็นทุนข้างต้นนี้ การศึกษาวิเคราะห์ให้เน้นการมองนโยบายและการกำหนดนโยบายในลักษณะเป็นกระบวนการและเนื้อหาสาระ (public policy process and output) ประกอบด้วยแง่มุมจากทฤษฎีและแนวความคิดหรือตัวแบบต่างๆ ในวิชารัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่างๆ ดังที่หยิบยกมาพิจารณา 2 แนวความคิดด้วยกัน กล่าวคือ

นโยบายได้รับการกำหนดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากการวิเคราะห์ประเมินต่อสภาพเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยสถานการณ์จะให้ทางเลือกเพียงจัดขอบเขตมีการปรับปรุงแก้ไข ขยับขยายแนวทางเดินอย่างค่อยเป็นค่อยไปแก่ผู้กำหนดนโยบาย (incrementalism)

นโยบายได้รับการกำหนดขึ้นด้วยการครุ่นคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของค่านิยมอันพึงประสงค์เพื่อเป็นเป้าหมายต่างๆ มีการจัดลำดับความสำคัญแล้วพิจารณาถึงทางเลือกและผลดีผลเสียที่เกี่ยวข้องจากนั้นจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ตลอดจนประเมินผลทบทวนปรับปรุงแก้ไขเป้าหมายและทางเลือกติดตามมา (rationalism)

ในการศึกษาหาความรู้ทางการเมืองในแง่ของการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล ตามประเด็นหัวข้อต่างๆ เหล่านี้เวลา

ค้นคว้าวิเคราะห์จะมีทั้งความเป็นศาสตร์และความเป็นศิลปะอันละเอียดอ่อน จะพบว่าในทางหนึ่งจะต้องมีความพยายามพรรณนาอธิบายความหาเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ว่าความจริงเป็นอย่างไรในอีกทางหนึ่งก็ต้องมีการกำหนดบรรทัดฐานที่นำแนวทางอันพึงประสงค์ที่สังคมการเมืองควรก้าวเดินไป ความพยายามแนวหลังนี้ นัยหนึ่งคือความสำคัญของการศึกษาปรัชญาและทฤษฎีการเมืองนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็แนวคลาสสิกหรือแนวปัจจุบันร่วมยุคร่วมสมัยการทราบข้อเท็จจริงของนโยบายและการตัดสินใจเป็นเรื่อง What is การหาทางปรับปรุงแก้ไขนโยบาย หาทางกำหนดนโยบายที่ดีว่าควรเป็นเช่นไรเป็นเรื่อง What ought to be ความครุ่นคิดคำนึงเชิงคุณค่าบรรทัดฐานเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์และสังคมการเมืองที่ดีจึงเข้ามา มีบทบาทโดดเด่นในการศึกษาปัญหาและในการหาทางออกหาคำตอบให้แก่ชาติบ้านเมืองในปัจจุบัน ทั้งยังสำคัญในแง่ของการวางแผนเชิงบรรทัดฐานและอนาคตวิทยาเพื่อไปสู่สภาพสังคมอันพึงประสงค์ ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงกับคุณค่าในการศึกษาวิเคราะห์นโยบาย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมและได้กำหนดวิธีการศึกษาวิจัย ให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. ขอบเขตของการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่ใน 18 ตำบล ของ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพรหมนาค อำเภอกุศบาก อำเภอภูพาน อำเภออากาศอำนวย จำนวน 3,000 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล

2.1.1 ศึกษาข้อมูลจากแนวนโยบายของรัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบันเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน นโยบายรัฐที่เกี่ยวกับที่ดินสาธารณะประโยชน์ รูปแบบกฎหมาย โครงการ และกิจกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในที่ดิน เพื่อนำแยกประเด็นการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.1.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารตำราต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับนโยบายของรัฐกับปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร : กรณีศึกษานโยบายการแก้ปัญหาของเกษตรกรที่จังหวัดสกลนคร

2.1.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

2.1.4 ทำแบบสอบถามที่จัดสร้างขึ้นไปปรึกษากับที่ปรึกษาที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.1.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการเสนอแนะและแก้ไขจากคณะที่ปรึกษาไปขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาเกี่ยวกับความครอบคลุม ความชัดเจน และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2.1.6 ทำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษา ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และสัมภาษณ์คำถามเพิ่มเติม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

2.1.7 นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2.2 แบบสอบถาม มีวิธีการสร้างดังนี้

2.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากไพศาล หวังพาณิชย์ (2526, หน้า 85-112) และ ล้วนสายยศและอังคณา สายยศ (2538, หน้า 65-70) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

2.2.2 ศึกษาข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร เพื่อนำเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของราษฎร จังหวัดสกลนคร

2.2.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร และนโยบายการแก้ปัญหาที่ดินทำกินของราษฎร

2.2.4 ทำแบบสอบถามที่จัดสร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้สมบูรณ์

2.2.5 ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเนื้อหา ความครอบคลุม และความชัดเจน และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity) จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยของความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด จากผู้เชี่ยวชาญโดยเลือก

ใช้ข้อความที่มีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องระหว่าง 0.50-1.00

2.2.6 นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษา ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และการสร้างคำถามคำถามเพิ่มเติม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

2.2.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามกับกลุ่มประชากร กรณีไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างต้องประกอบด้วยการที่มีที่ดินทำกินจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.8 ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการแนะนำแบบสอบถามมาตรวจให้ความหนาแน่นตามแบบที่กำหนดไว้ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการของครอนบาค (Cronbac) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94 ซึ่งมีค่าสูงพอที่จะนำมาใช้วัดสภาพและปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินของราษฎร และนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาที่ดินทำกินของราษฎรในจังหวัดสกลนคร

2.2.9 นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ดำเนินการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อไปสอบถามข้อมูล ติดต่อผู้นำชุมชนของหมู่บ้านที่กลุ่มเกษตรกรที่บ้านตัวอย่างในการวิจัย เพื่อนัดหมายวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลสภาพปัญหา/เทียบเท่าของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ต้องการข้อมูลส่วนลึกเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร รวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ทำการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการศึกษา ส่วนใหญ่วิเคราะห์วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเสริมซึ่งกันและกัน โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้านคอมพิวเตอร์

2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้อง จะนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลประกอบการเขียนรายงานเพื่อให้ได้รายละเอียดที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และข้อมูลบางส่วนจะนำไปแยกประเด็นเพื่อทำการลงรหัส เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ในเชิงปริมาณด้วย โดยถือว่าส่วนข้อมูลทุติยภูมิที่ศึกษาจากเอกสารนั้น ผู้วิจัยจะนำมาประกอบการเขียนรายงานเพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรไทย ตลอดจนการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่ได้มาวิเคราะห์ผลที่ได้จากข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

สรุปการวิจัย

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีจำนวนที่ดินประมาณ 11-20 ไร่ มากที่สุด รองมาที่มีดินประมาณ 21-30 ไร่ สภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดินพบว่า ทำเองมากที่สุด รองลงมาคือทำเองบางส่วน ประเภทของที่ดินเป็นที่ดิน สปก. และใช้ประโยชน์การทำนามากที่สุด รองลงมาคือปลูกพืชอื่น ๆ และเลี้ยงสัตว์

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์ จากที่ดินทำกินในด้านบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ บทบาทขององค์กรภาครัฐ/หน่วยงานภาครัฐในการแก้ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($X = 2.40$)

2.1 บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน/องค์กรเอกชนในการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์ จากที่ดินทำกิน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($X = 2.45$) โดยมีบทบาทในการจัดการเวทีให้ชาวบ้านเกษตรกรได้ร่วมกันปฏิบัติงาน และเสนอปัญหาจากการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน

2.2 บทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินของเกษตรกร โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($X = 2.40$) โดยมีบทบาทในการวางแผนแบบมีส่วนร่วมร่วมกับเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ จากที่ดินทำกิน

2.3 บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินของเกษตรกร โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ($X = 2.34$) โดยมีบทบาทในการส่งเสริมให้หน่วยงานของราชการลงไปทำงานร่วมกับเกษตรกรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหา นโยบายที่เอื้อให้เกิดการจัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน

3. ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกินของเกษตรกรสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาการใช้กรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่ราษฎรที่ขออยู่อาศัยและทำกินในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ราชพัสดุ และเขตที่ดินในพื้นที่ที่ประกาศเขตปฏิรูปที่ดินครอบคลุมทั้งอำเภอ แต่สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้ทำการ

ปฏิรูปที่ดินเพียงพื้นที่บางส่วน

3.2 ปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรมพื้นที่ สปก. ที่จัดสรรให้เกษตรกรโดยเฉพาะในเขตอำเภอกุดบาก ภูพาน และอากาศอำนวย ส่วนใหญ่จะมีปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก

3.3 ปัญหาที่ดินถูกทอดทิ้งให้กร้างว่างเปล่า ไม่ถูกใช้ประโยชน์หรือไม่ถูกประเภทไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ทำให้ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินของชาติจำนวนมาก เป็นทรัพย์สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (non-performing asset) หรือก่อให้เกิดรายได้เพียงเล็กน้อยไม่คุ้มค่า

3.4 ปัญหาเกษตรกรผู้ไม่มีสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายในที่ดินครอบครองทำประโยชน์เกษตรกรส่วนใหญ่ครอบครองทำประโยชน์จากที่ดิน มาเป็นเวลานานแต่ยังไม่ได้รับเอกสารสิทธิ์หรือรับรองสิทธิในที่ดิน

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. **ปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน** จากการสำรวจสภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินของเกษตรกรในท้องที่อำเภอพรรณานิคม อำเภอกุดบาก อำเภอภูพาน และอำเภออากาศอำนวย ของจังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรพบปัญหา ดังนี้

1) ปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ราษฎรใช้ทำกิน และได้ทำโดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังไม่มีการออกกรรมสิทธิ์ ในที่ดินอย่างสมบูรณ์

2) ปัญหาด้านกรรมสิทธิ์ ในที่ดินราษฎรอาศัยทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และป่าเตรียมการสงวน ซึ่งเป็นการเข้าอยู่อาศัย

ที่ผิดกฎหมาย

3) ปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ราษฎรได้นุกรุกเข้ามาทำกินในที่ดินสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรจะไม่มีเอกสารสิทธิ์ เมื่อหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (สปก.) เข้าดำเนินการก็มักจะประสบปัญหาในพื้นที่ดังกล่าว

1.2 ปัญหาที่ดินถูกทอดทิ้ง ให้รักร้างว่างเปล่า ไม่ถูกใช้ประโยชน์ หรือใช้ไม่ถูกประเภท ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และปัญหาที่เกษตรกรผู้ไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายในที่ดินที่ครอบครองทำประโยชน์ ตลอดจนที่สาธารณะประโยชน์ที่เกษตรกรใช้ร่วมกัน ในส่วนที่เป็นพื้นที่ที่ราษฎรเข้าไปทำกินเป็นที่อยู่อาศัยมานาน และยอมรับสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่มีการพิพาทระหว่างที่ครอบครองทำประโยชน์ด้วยกัน ให้เพิกถอนที่สาธารณะประโยชน์แปลงนั้นแล้วให้ใช้หลักเกณฑ์ระเบียบ ประมวลกฎหมายที่ดิน สอบสวนสิทธิ และออกเอกสารสิทธิ์ให้ราษฎร ที่ครอบครองที่ทำกินในพื้นที่แปลงนั้นได้

1.3 ปัญหาที่เกิดจากนโยบายที่ดิน ส่งผลให้เกิดปัญหาที่ดินทำกินเพิ่มขึ้นดังเช่น ที่ดินทำกินที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม ได้ใช้ไปจนหมดสิ้น มีการขยายพื้นที่ทำกินอย่างรวดเร็ว พื้นที่ที่เหนือมืออยู่เฉพาะพื้นที่ป่าไม้ มีการบุกรุกทำลายป่า เกิดความเสื่อมโทรมของดินที่ใช้ในการผลิตและการจัดการที่ผิดวิธี

1.4 ปัญหาเกษตรกรที่ไร้ที่ดินทำกิน จากศึกษาใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ได้พบปัญหาของเกษตรกรที่ไร้ที่ดินทำกินซึ่งแยกออกได้ 4 กลุ่ม คือ

1.4.1 เกษตรกรที่มีที่ดินทำกินแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นในแง่ของกฎหมาย เช่น เกษตรกรบุกรุกใช้ประโยชน์ในที่ดินรกร้างว่างเปล่าของรัฐ

หรือบุกรุกที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

1.4.2 เกษตรกรที่มีที่ดินทำกินไม่เพียงพอต้องเช่าที่ดินเพิ่มเติมขึ้นบางส่วน เพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น

1.4.3 เกษตรกรที่ต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมดโดยไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเลย

1.4.4 เกษตรกรกลุ่มที่ไร้ที่ดินทำกิน มีอาชีพรับจ้างทำงานทั้งในการเกษตรและนอกภาคเกษตร

2. ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน พบว่า บทบาทขององค์การภาครัฐ/หน่วยงานภาครัฐ มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินอยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับหนึ่งบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน/องค์กรเอกชน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินอยู่ในระดับน้อยเป็นอันดับสอง บทบาทของขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต.) มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินอยู่ในระดับน้อยเป็นอันดับสาม และบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินอยู่ในระดับน้อยเป็นอันดับสี่

ข้อเสนอแนะ

นโยบายรัฐกับปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร จากการศึกษาค้นคว้าตลอดมาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ที่ดินที่ สปก. ประกาศพระราชกฤษฎีกาเป็นเขต สปก. เห็นสมควรพิจารณาดำเนินการดังนี้

1.1 ที่ดินที่ สปก. ประกาศพระราชกฤษฎีกาครอบคลุมทั้งอำเภอทั่วประเทศ 248 อำเภอ ไม่เป็นป่าสงวนมาก่อน ให้ สปก. ยกเลิกพระราชกฤษฎีกา และให้กรมที่ดินดำเนินการออกโฉนด หรือ น.ศ. 3 ตามพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน

พระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายที่ดิน ปี พ.ศ. 2497 กฎกระทรวงระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ

1.2 ที่ดินที่ สปก. ได้รับมอบจากกรมป่าไม้ ที่ประกาศครอบครองที่อยู่อาศัย ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ที่มีสาธารณูปโภคของรัฐ ให้ สปก. กั้นออกนอกเขต สปก. แล้วเสนอให้รัฐมนตรี ออกกฎกระทรวงถอนสภาพพื้นที่ป่าสงวนให้ที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า ทำให้ที่ดินชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น ถือเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าตามกฎหมายที่ดิน ที่ พ.ศ.2497 ออกสิทธิในที่ดินที่อยู่อาศัยให้ราษฎร

1.3 เห็นสมควรทบทวนแก้ไขพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้เกิดสิทธิครอบครอง และให้ราษฎรสามารถเลือกประกอบอาชีพได้นอกจากเกษตรกรรม

2. ที่สาธารณประโยชน์ที่ราษฎรใช้ร่วมกัน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดูแลสภาพที่ดินดังกล่าวมี 3 ลักษณะ คือ

2.1 เป็นพื้นที่ที่ราษฎรใช้ร่วมกันไม่มีการบุกรุกสมควรสงวนไว้ให้ราษฎรใช้ร่วมกัน

2.2 เป็นพื้นที่ราษฎรบุกรุก และมีการพิพาทกันให้ทางราชการใช้กฎหมายบังคับออกจากพื้นที่สาธารณประโยชน์แปลงนั้น

2.3 ที่สาธารณประโยชน์ที่ราษฎรใช้ร่วมกัน ในส่วนที่เป็นพื้นที่ที่ราษฎรเข้าไปทำกินเป็นที่อยู่อาศัยมานานและยอมรับสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่มีการพิพาทระหว่างที่ครอบครองทำประโยชน์ด้วยกันให้เพิกถอนที่สาธารณประโยชน์แปลงนั้นแล้วให้ใช้หลักเกณฑ์ ระเบียบ ประมวล กฎหมายที่ดิน สอดสวนสิทธิและออกเอกสารสิทธิให้ราษฎรที่ครอบครองทำกินในพื้นที่นั้นได้

3. ที่ราชพัสดุ ที่ทหารส่วนใหญ่เป็นพื้นที่

แปลงใหญ่ ทางทหารเป็นผู้ใช้ประโยชน์ดูแล แต่สภาพปัจจุบันราษฎรได้เข้าไปครอบครองทำกิน และตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นเวลานาน มีการพิพาทกันมาตลอดเวลาและมีการร้องเรียนมายังสภาผู้แทนราษฎรมาก สมควรเร่งรัดแก้ไขปัญหาความล่าช้า ทั้งในส่วนจังหวัดและส่วนกลางโดยดำเนินการตรวจสอบ พิสูจน์ตามระเบียบของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) เพื่อให้ราษฎรได้รับสิทธิประโยชน์อันมีพึงได้ต่อไป

4. ป่าสงวน ที่อุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอนุรักษ์คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าสมควรพิจารณาโดยเฉพาะพื้นที่แต่ละภาค ความเป็นอยู่หนาแน่นและพิสูจน์สิทธิโดยใช้หลักการจะเป็น สด.1 ที่ชอบด้วยกฎหมายหรือหลักฐานการเข้าครอบครองอยู่ก่อนหลัง ก็ให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิที่ดินให้ หรือให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอนุญาตอนุญาตให้ทำกินตามแบบ สปก. หรือบางพื้นที่ราษฎรครอบครองเป็นหมู่บ้านและทำเป็นไร่ เป็นสวนมาก่อน การมีประกาศพระราชกฤษฎีกา เป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับหมู่บ้านราษฎรและที่ทำกินอยู่กิน สมควรให้มีการทบทวนแนวเขตอุทยานแห่งชาติใหม่ โดยการตั้งคณะกรรมการร่วม ระดับอำเภอป่าไม้ ท้องถิ่น (อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน) ร่วมกันพิจารณาทบทวนเขตอุทยานใหม่ แล้วสอบสวนสิทธิราษฎรตามหลักเพื่อพิจารณาหาทางออกเอกสารสิทธิที่ดินให้ต่อไป

5. ควรตรากฎหมายตั้งทบวงที่ดินขึ้นใหม่ ซึ่งร่วมหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาที่ดิน ทั้งระบบไว้ที่หน่วยงานเดียวกัน ทั้งระบบไว้ที่หน่วยงานเดียวกัน ที่มีอำนาจสูงสุดในการแก้ไขปัญหาของราษฎร

บรรณานุกรม

- กรมที่ดิน, กองจัดที่ดิน, คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ. (2544). **นโยบายที่ดิน ฉบับแก้ไขปรับปรุงตามมติคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2545**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมป่าไม้. (2544). **การประเมินการเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง. ไซยา ภาวะบุตร. (2549). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- _____. (2555). **หลักทฤษฎีและการปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ถวิล เกสรราช. (2512). **ประวัติผู้ไทย**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- ทศพล สมพงษ์. (2541). **การปฏิรูปที่ดินกับการพัฒนาชุมชน**. สกลนคร : สถาบันราชภัฏสกลนคร, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ภาควิชาสังคมวิทยา. ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. (2530). **เศรษฐศาสตร์เกษตร** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ทินพันธุ์ นาคะนะ. (2525). **รัฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- ธวัช มกรพงศ์. (2537). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, วิวัฒน์ โชตเลอศักดิ์ และโกวิท แยมโอสฐ. (2529). **สังคมชนบทไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 7 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, คณะศึกษาศาสตร์, ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). **การพัฒนาชนบทไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารินทร์ วงศ์หาญเขาวี, อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์, อรรถพร ณ บางช้าง, จรินทร์ เทศวานิช, ศุภลักษณ์ วินิจภูวดล, อุทิศ ชาวเขียว และคนอื่นๆ. (2542). **โครงการศึกษาการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดิน และมาตรการทางเศรษฐศาสตร์และกฎหมายเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดิน และมาตรการทางเศรษฐศาสตร์และกฎหมายเพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินที่เกิดประโยชน์สูงสุด**: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : สถาบันที่ดิน.
- วรเดช จันทรรศ. (2544). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : หจก. สหยาบปลือกและการพิมพ์
- สมพันธ์ เตชะอุณิก. (2535). **สัมฤทธิ์ผลของโครงการจัดการที่ดินทำกินให้กับราษฎรผู้ยากไร้ในป่าเสื่อมโทรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคม.

สำนักงานบริหารการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน. (2547ก). ขั้นตอนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

_____. (2547ข). **คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการเข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน การแก้ไขปัญหาและระงับข้อพิพาทนอกศาล (C'learing House).** กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

_____. (2548). เกี่ยวกับ สปท. : **นโยบายและกรอบทิศทาง.** ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2549, จาก <http://www.plangsinsap.or.th/format3/obi.php>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักงานสถิติจังหวัด สกลนคร. (2547). **การจัดทำข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนา อบต. พ.ศ. 2547 เรื่อง ความเดือดร้อนของราษฎร และความต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือจังหวัดสกลนคร.** กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

สุชาติ ธาดาธำรงเวช. (2533). **เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาเศรษฐกิจ เรื่องโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจไทยในอนาคต.** กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

อมร รักษาสัตย์. (2522). **สถาบันและกระบวนการพัฒนา นโยบาย ใน ประเทศ .** พัฒนบริหารศาสตร์. 15(1), 18-75.

อาทิตย์ อุไรรัตน์. (2548). **ข้าราชการ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

Allison, G.T.(1971). **Essence of decision : Explaining the Cuban missile crisis.** Glenview, IL : Scott, Foresman.

Considine, M. (2005). **Making public policy : Institution, actors, strategies.** Cambridge, MA : Policy Press.

Eyestore, R. (1971). **The threads of public policy : A study in policy Leadership Indianapolis,** IN : Bobbs-Merrill.

Frohock, F.M. (1983). **Abortion : A case study in law and morals.** Westport, CT : Greenwood Press.

Greenwood, W.T. (1965). **Management and Organization Behavior Theories.** New york : South-Western Publishing Co.

Hill, M.J. (1997). **The policy process in the modern state (3rd ed.).** London : Prentice Hall/Harvester Wheatsheaf.

Hogwood, B.W., & Gunn, L.A. (1984). **Policy analysis for the real world world.** New York : Oxford University Press.

Jones, Charles O. (1984). **Introduction to the Study of Public Policy.** 3rd ed. California : Wadsworth.

Lasswell, H.D., & Kaphan, A (1950). **Power nad society : A framework for Political inquiry.** New Haven, CT : Yale University Press.

Lineberry, R.L., & Sharkansky, I. (1971). **Urban politics and public policy** New York : Harper & Row.

March.G.J., & Olsen, J.P. (1995). **Democratic Governance.** New York : Free Press.

Pressman, J.L. & Wildavsky, A (1973).

Implementation : How great expectations in Washington are dashed in Oaklan : or, why it's amazing that federal programs work at all. This being a saga of **the economic development administration as told by two sympathetic observers** who seek to build morals on foundation of ruined hopes. **Berkeley, CA : University of California Press.**

Rose, R., & Shiratori, R. (Ed.). (1986). **The welfare state east and west.** New York : Oxford University Press.

การจัดการทรัพยากรพื้นฐานและการจัดการความรู้ ที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของบริษัท ในอุตสาหกรรมพลาสติกไทย

The Impact of fundamental resource management towards competitiveness of Thai plastic

ชนันชิตา กิจประเสริฐ*

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรพื้นฐานและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของบริษัทในอุตสาหกรรมพลาสติกไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรขององค์กรและการจัดการความรู้ขององค์กรที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันและนำไปสร้างสมการในการประเมินความสามารถทางการแข่งขันของบริษัทในอุตสาหกรรมพลาสติกไทย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทยที่มีเงินทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไปจำนวนทั้งสิ้น 387 ราย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ได้นำผลไปสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group) จากผู้ประกอบการเพื่อยืนยันผล แล้วจึงสรุปรวบรวมผลการวิจัยมาประมวลเป็นข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรด้านการตลาด ส่วนการจัดการด้านความรู้ที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ทรัพยากรที่ไม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพยากรด้านทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนด้านการจัดการด้านความรู้ ก็คือ การพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่ ส่วนทรัพยากรทางกายภาพมีอิทธิพลเชิงลบต่อความสามารถในการแข่งขัน

การสร้างสมการในการพยากรณ์ความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย ผู้วิจัยได้พัฒนาสมการที่ใช้ประเมินความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมพลาสติก โดยมีค่าความถูกต้องถึงร้อยละ 78.10 ดังนี้

ความสามารถในการแข่งขัน = $1.737 + 0.293 * \text{การแสวงหาความรู้} + 0.1 * \text{การนำความรู้ไปใช้} + 0.056 * \text{การมีทรัพยากรด้านการตลาด} + 0.079 * \text{การจัดเก็บความรู้} - 0.061 * \text{การมีทรัพยากรทางกายภาพ} + 0.076 * \text{การมีทรัพยากรมนุษย์}$

*นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

จากผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะต่อบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย คือ 1) การเปลี่ยนทัศนคติให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่ 2) สร้างค่านิยมในการแบ่งปันความรู้ภายในอุตสาหกรรม 3) สถาบันการศึกษาและสถานประกอบการควรจะร่วมมือพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบุคลากร 4) เน้นการพัฒนาปรับปรุงปัจจัยด้านการแสวงหาความรู้หรือองค์ประกอบอื่นๆ ด้านการจัดการความรู้ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันมากกว่าการพัฒนาปรับปรุงด้านทรัพยากรขององค์กร และ สุดท้ายก็คือ การนำสมการพยากรณ์ไปประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ เพื่อประเมินความสามารถในการแข่งขัน

คำสำคัญ : การจัดการทรัพยากรพื้นฐาน การจัดการความรู้ ความสามารถในการแข่งขัน

Abstract

This research aimed to study the influence of fundamental resource management and knowledge management towards competitiveness of Thai Plastic Industry and establish the equation to evaluate the companies' competitiveness.

Quantitative and Qualitative approaches were combined into this research to develop the tool to assess the competitiveness of the companies in Thai plastic industry.

In terms of quantitative approach, the questionnaires were collected from 199 samples of all 387 companies in Thai plastic industry that their registered capital is greater than or equal to 50 million baht. The data derived from the questionnaires were analyzed by multiple regression analysis.

The finding from quantitative approach was adapted to question a focus group as a qualitative approach to confirm the validity and reliability of the results.

The results are 1) the factors that influence positively on the enterprises' competitiveness are Human resource management, Marketing resource management, Knowledge Acquisition, Knowledge storage, and Knowledge Implementation. 2) the factors that are no influence on the enterprises' competitiveness are Financial resource management, Intellectual property resource management, and Knowledge development. 3) a factor that influence negatively on the enterprises' competitiveness is Physical resource management. 4) the equation of prediction, that is derived from multiple regression technique, is as follow

Competitiveness = 1.737 + 0.293* Knowledge Acquisition + 0.1* Knowledge Implementation + 0.056* Marketing resource management + 0.079* Knowledge storage - 0.061* Physical resource management + 0.076* Human resource management

And the adjusted R^2 is 0.781

The recommendations for the enterprises are 1) the enterprises need to be changed their attitude and habit about Knowledge development to complete the Knowledge Management cycle. 2) The enterprises should establish the value in knowledge sharing to improve the potentiality of Thai plastic Industry in long run. 3) The educational institutes and the enterprises should cooperate in the development and improvement of the Thai education. 4) The enterprises should improve the factor of the knowledge management, especially knowledge acquisition, which will be more influence than the improvement on the factor of the fundamental resource management. Finally, the enterprises in another industrial sector may use the equation to evaluate their own competitiveness and their competitors' competitiveness.

Keywords : fundamental resource management, knowledge management, competitiveness

---

บทนำ

องค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองอยู่เสมอ ผู้บริหารต้องทำการศึกษาและกำหนดกลยุทธ์ เพื่อนำมาใช้ให้ทันกับสภาพการแข่งขันในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะต้องต่อสู้กับคู่แข่งชั้นที่เคยมีแล้วยังต้องมีการต่อสู้กับคู่แข่งชั้นรายใหม่ที่พยายามจะเข้ามาในตลาดนอกจากนั้นยังมีปัจจัยอีกหลายปัจจัยที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้ รวมถึงเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาผู้บริหารจะต้องทำให้องค์กรเกิดการได้เปรียบทางการแข่งขันสูงสุดสิ่งหนึ่งที่จะทำให้้องค์กรได้เปรียบทางการแข่งขันซึ่งหลายๆ หน่วยงานเริ่มให้ความสนใจกับสิ่งที่ตัวเองมีนั่นก็คือทรัพยากร (Resources) ทรัพยากรเป็นปัจจัยที่มีอยู่ในองค์กรและทรัพยากรเหล่านั้นเป็นปัจจัยที่อยู่ใน การควบคุมขององค์กรซึ่งทรัพยากรนี้ก็จะรวมทั้ง ทรัพยากรที่มีตัวตน (Tangible) เช่น วัตถุดิบ, เครื่องมือ, เครื่องจักรและทรัพยากรที่ไม่มีตัวตน (Intangible) เช่น เทคโนโลยี, นวัตกรรม, ความรู้, ทักษะความชำนาญ, ชื่อเสียงขององค์กร, ข้อมูล

ข่าวสารในบางหน่วยงานจะมองลึกลงไปถึง วัฒนธรรมองค์กรด้วย

จากผลการศึกษาของ Baumbach (1988: 16-18) พบว่าสาเหตุอันดับแรกของการล้มเลิก กิจการนั้นเกิดขึ้นจากการขาดประสบการณ์การ ขาดการวางแผนธุรกิจขาดความสามารถใน การจัดการอันเนื่องจากการขาดความรู้ทั้งด้าน การผลิตการเงินการขายเป็นต้นโดยที่เหตุผล ของความล้มเหลวดังกล่าวนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ ขนาดขององค์กรแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะพบว่าปัญหาดังกล่าวทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่มีรากฐานจากการ ขาดความรู้และการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น ในทางตรง กันข้ามแนวคิดด้านความรู้เป็นแนวคิดที่จะช่วย พัฒนาปรับเปลี่ยนองค์กรอย่างต่อเนื่องและช่วย ให้้องค์กรเกิดการพัฒนาระดับผลการดำเนินงาน ตลอดจนความสามารถในการแข่งขันและความ สำเร็จขององค์กร (วรภัทร์ ภูเจริญ, 2548: 1-2; สุรัชย์ ภัทรบรรเจิด, 2551: 2-3)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึง ความสามารถในการแข่งขันของบริษัทใน

อุตสาหกรรมพลาสติก ตามแนวคิดมุมมองของ
ทรัพยากรพื้นฐานขององค์กร และแนวคิดด้านการ
จัดการความรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรของ
องค์กรที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการ
ความรู้ขององค์กรที่มีผลต่อความสามารถในการ
แข่งขัน
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ในการ
ประเมินความสามารถทางการแข่งขันของ
ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมพลาสติก

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ
(quantitative research) ผสมกับการวิจัย
เชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยได้
ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์
เจาะลึก (in-dept interview) ผู้ประกอบการ เพื่อ
ยืนยันกรอบแนวความคิดที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการ
ทบทวนวรรณกรรม
2. การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการหลัง
จากการสรุปรวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถ
ในการแข่งขัน นำมาพัฒนาเครื่องมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งดำเนินการตรวจสอบ
คุณภาพเครื่องมือ แล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูลและ
นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ
3. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
วิจัยเชิงคุณภาพอีกครั้ง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม
(focus group) ผู้ประกอบการ เพื่อยืนยันผลที่ได้
จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ แล้วจึงสรุปรวบรวม
ผลการวิจัยมาประมวลเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อเป็น

แนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถ
ในแข่งขัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม
พลาสติกในประเทศไทยที่มีทุนจดทะเบียน
50 ล้านบาทขึ้นไป มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น
387 ราย (ทำเนียบผู้ประกอบการอุตสาหกรรม
พลาสติก ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2555)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือและทดสอบ
คุณภาพของเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความ
ตรงตามเนื้อหา (content validity) ความตรง
เชิงโครงสร้าง (construct validity) และหา
ความเชื่อมั่น (reliability) แล้วจึงนำไปเก็บรวม
รวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เมื่อได้ผล
การวิจัยเชิงปริมาณแล้ว ได้นำผลไปสัมภาษณ์
กลุ่มผู้ประกอบการเพื่อยืนยันผล ขั้นตอนการ
ดำเนินการวิจัย ซึ่งใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและ
เชิงปริมาณ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม
มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของบริษัท มีลักษณะ
แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ
- ส่วนที่ 3 ทรัพยากรและการจัดการความ
รู้ขององค์กร ได้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมิน
สภาพปัจจุบันขององค์กรในด้านทรัพยากรและการ
จัดการความรู้ขององค์กรใช้ลักษณะแบบสอบถาม
เป็นมาตราประเมินค่า (rating scale)
- ส่วนที่ 4 ความสามารถทางการแข่งขัน
ได้ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ประเมินเปรียบเทียบ
ผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาขององค์กร

กับผลการดำเนินงานของคู่แข่ง และเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันขององค์กรกับคู่แข่ง ใช้ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) โดยมีระดับการวัด 5 ระดับ

เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ได้นำผลไปสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group) ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทพลาสติก จำนวน 10 ราย

ผลการวิจัย

ส่วนบริษัทประกอบธุรกิจเป็นผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาคือ ผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับใช้ในบ้าน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และผลิตพลาสติกเป็นแผ่น แผ่น ท่อ หรือรูปทรงต่างๆ มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.0 ระยะเวลาดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมาคือ 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5 และ 1-5 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.5 ยอดขายรวมของปีที่ผ่านมาของธุรกิจอยู่ระหว่าง 101-500 ล้านบาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 100 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 28.0 และ 1,001-5,000 ล้านบาท มีจำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 3.0 เท่านั้น

ระดับความคิดเห็นของการมีทรัพยากรและการจัดการความรู้ต่อความสามารถทางการแข่งขัน

ผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการมีความคิดเห็นว่าทรัพยากรของบริษัทในภาพรวมอยู่ในระดับสูงทั้งหมด ในส่วนการจัดการความรู้ในภาพรวมพบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ การพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่ การจัดการเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ ก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน มีเพียงการแสวงหาความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า ทรัพยากรที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรด้านการตลาด การจัดการด้านความรู้ที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การจัดการเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้

ส่วนทรัพยากรที่ไม่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพยากรด้านทรัพย์สินทางปัญญา ด้านการจัดการด้านความรู้ ก็คือ การพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สร้างสมการที่ใช้ประเมินความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมพลาสติก โดยสามารถเลือกใช้สมการที่ 1 หรือ สมการที่ 2 ก็ได้

1. $COM = 1.798 + 0.046 * \text{การมีทรัพยากรมนุษย์} - 0.067 * \text{การมีทรัพยากรทางกายภาพ} + 0.021 * \text{การมีทรัพยากรด้านการเงิน} + 0.054 * \text{การมีทรัพยากรด้านการตลาด} - 0.053 * \text{การมีทรัพยากรด้านทรัพย์สินทางปัญญา} + 0.296 * \text{การแสวงหาความรู้} + 0.062 * \text{การพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่} + 0.084 * \text{การจัดการเก็บความรู้} + 0.085 * \text{การนำความรู้ไปใช้}$

2. $\text{ความสามารถในการแข่งขัน} = 1.737 + 0.293 * \text{การแสวงหาความรู้} + 0.1 * \text{การนำความรู้ไปใช้} + 0.056 * \text{การมีทรัพยากรด้านการตลาด} + 0.079 * \text{การจัดการเก็บความรู้} - 0.061 * \text{การมีทรัพยากรทางกายภาพ} + 0.076 * \text{การมีทรัพยากรมนุษย์}$

ซึ่งทั้งสองสมการมีค่าความถูกต้องถึงร้อยละ 78.1 เท่ากัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับบริษัท

1. จากองค์ประกอบด้านการจัดการความรู้ จะเห็นได้ว่า กระบวนการที่จำเป็นยังขาดการให้ความสำคัญอยู่ นั่นก็คือ การพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่เพราะการจัดการด้านความรู้ที่ดีจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุม เพื่อให้องค์ความรู้มีการเพิ่มพูนไม่หมดหายไป เพราะความรู้ที่ไม่ได้เกิดจากพัฒนาด้วยตนเอง ย่อมมีผู้นับและนำไปใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกัน และจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันขององค์กรตนเองลดลง ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องเปลี่ยนทัศนคติเสียใหม่ การพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่ไม่จำเป็นต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก แต่ต้องเริ่มจากการสร้างนิสัยใฝ่รู้เสียก่อน อาจเริ่มจากการใช้ระบบไอซีเอ็นภายในบริษัทหรือโรงงาน จะทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ไม่ยากนัก

2. ผู้ประกอบการควรจะสร้างค่านิยมในการแบ่งปันความรู้ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมพลาสติกทั้งอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้าไปด้วยกัน การพัฒนาใดๆ ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตก็ควรแบ่งปันกัน แต่ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันกันในส่วนที่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์มากกว่าการจำหน่ายเพียงแต่ผลิตภัณฑ์ที่บริษัทอื่นๆ ก็ทำได้ เช่น การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ด้วยการออกแบบ การบรรจุภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์การสร้างตราสินค้าที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เป็นต้น

3. สิ่งที่เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ การผลิตบัณฑิตหรือบุคลากรจากสถาบันการศึกษาที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์การทำงานของบริษัท หลายๆครั้งที่บริษัทต้องฝึกงานพนักงานใหม่ทั้งหมด สถาบันการศึกษาและสถานประกอบการควรจะ

ร่วมมือพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การลงนามในบันทึกข้อตกลงและให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้บุคลากรที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เช่น

- การให้นักศึกษาเข้าไปฝึกงานหรือสหกิจศึกษา จะทำให้นักศึกษามีประสบการณ์การทำงานจริงและเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรม
- การทำงานวิจัยโดยโจทย์ที่ได้จากภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้การวิจัยและพัฒนาเกิดจากความต้องการของภาคอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง และนำไปใช้งานได้จริง
- การเชิญผู้ประกอบการมาเป็นวิทยากรในการเรียนการสอนของนักศึกษา

4. จากผลการถดถอยเชิงพหุคูณ จะเห็นได้ว่า สัมประสิทธิ์ของปัจจัยด้านการแสวงหาความรู้มีค่ามากที่สุด (0.293) นั้นหมายความว่า หากผู้ประกอบการสามารถพัฒนาปรับปรุงเรื่องการแสวงหาความรู้ได้ดีก็จะเป็นการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการเอง ฉะนั้น ผู้ประกอบการควรเน้นไปที่การแสวงหาความรู้ รวมไปถึงองค์ประกอบอื่นๆ ด้านจัดการความรู้ด้วย ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้มากกว่าการพัฒนาปรับปรุงปัจจัยด้านการมีทรัพยากรต่างๆ ขององค์กร โดยปัจจัยเชื้อสำคัญที่ช่วยให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จประกอบด้วย (บุญดี บุญญาภิจและคณะ, 2549: 59)

- 1) ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ผู้บริหารต้องเข้าใจแนวคิดมีความตระหนักมีทิศทางและกลยุทธ์ที่ชัดเจน
- 2) วัฒนธรรมองค์กรคือวัฒนธรรมของการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร

3) เทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านการจัดการความรู้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้คนในองค์กรสามารถค้นหาความรู้ถึงความรู้ไปใช้ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้ข้อมูลความรู้ด้านต่าง ๆ

4) การวัดและประเมินผลจะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวนประเมินผลและทำการปรับปรุงกลยุทธ์และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการความรู้ได้

5) โครงสร้างพื้นฐานได้แก่การมีระบบรองรับให้บุคลากรในองค์กรได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างสะดวกการมีสถานที่หรือเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ การมีระบบงานที่เอื้อให้เกิดสภาพที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้มีระบบประเมินผลงานและระบบการยกย่องชมเชยให้รางวัลอย่างชัดเจนและเป็นธรรมจะเอื้อต่อการจัดการความรู้ขององค์กร

หากผู้ประกอบการสามารถจัดการความรู้ได้ดีก็จะส่งเสริมให้ความสามารถทางการแข่งขันเพิ่มตามขึ้นไปด้วยนั่นเองแต่ทั้งนี้ จะต้องพิจารณานโยบายขององค์กรว่าให้ความสำคัญความมีประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณและควรมีประสิทธิภาพอย่างไร

5. ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เป็นอุตสาหกรรมการผลิตและมีลักษณะการดำเนินธุรกิจคล้ายคลึงกัน สามารถนำสมการพยากรณ์ไปประเมินความสามารถในการแข่งขันของตนและคู่แข่งกันได้ว่า มีความเท่าเทียมหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดรวมไปถึงการพิจารณาปรับปรุงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ตามความสำคัญ of เป้าหมายขององค์กรด้านความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งอุตสาหกรรมพลาสติก เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้กว้างขวางขึ้นหรือนำไปเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ว่า ผลที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

2. เปลี่ยนเนื้อหางานวิจัยจาก การจัดการความรู้ เป็นการจัดการนวัตกรรม ซึ่งจะครอบคลุมขั้นตอนการพัฒนาองค์ความรู้มากกว่า และทันสมัยต่อยุคโลกาภิวัตน์มากขึ้น

3. กำหนดปัจจัยในการวัดความสามารถในการแข่งขันที่เป็นรูปธรรมมากกว่านี้ เช่น การใช้อัตราส่วนทางการเงินต่างๆ อาทิ ROE, ROA, NPM เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่เป็นถูกต้องมากขึ้น หรือใช้การประเมินจากมุมมองของบุคคลภายนอกมาประกอบเพิ่มเติมกับการประเมินตนเอง

บรรณานุกรม

- Baumbach, Clifford M. 1988. How to Organize and Operate a Small Business. 8th ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall International.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2547). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ. จีระวัฒน์ เอ็กเพรส.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. 2548. องค์การแห่งการเรียนรู้และการบริหารความรู้. กรุงเทพฯ: อริยชน.
- สุรัชย์ ภัทรบรรเจิด. 2551. ปัจจัยสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs. ค้นวันที่ 10 สิงหาคม 2554 จาก http://cms.sme.go.th/cms/c/portal/layout?p_l_id=22.280

การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการ แข่งขันของบริษัทในอุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นไทย

CHANGE MANAGEMENT TO CREATE COMPETITIVE ADVAN- TAGE OF FIRMS IN THAI STEEL BAR INDUSTRY

ดิอนันต์ บุญสีมะ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกและภายในองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อและทำให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กร และวิธีการหรือกลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กรในอุตสาหกรรมผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 14 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารจากบริษัทผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายนอกและภายในองค์กรที่ส่งผลกระทบ คือ สภาวะเศรษฐกิจ ความผันผวนของราคาวัตถุดิบ การแข่งขันเนื่องจากคู่แข่งมีจำนวนมาก คู่แข่งรายใหญ่ที่มีความได้เปรียบด้านเงินทุน คุณสมบัติของผู้บริหาร ศักยภาพทางการแข่งขัน และความแข็งแกร่งของสถานะทางการเงิน ส่วนวิธีการหรือกลยุทธ์การบริหาร คือ กลยุทธ์ในการลดและบริหารต้นทุนทั่วทั้งองค์กร การวางแผนทางการเงินที่มีระบบ การใช้กำลังการผลิตอย่างเต็มที่เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย และกลยุทธ์การแข่งขันด้านราคา

คำสำคัญ : การบริหารการเปลี่ยนแปลง ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

Abstract

The objectives of this research are to investigate what external and internal factors affecting change management within the organization, and what change management strategies should be implemented to create competitive advantage of firms in Thai steel bar industry. Delphi technique was used to collect data from 14 respondents who are executives of steel bar manufacturers in Thailand. The study results revealed that external and internal factors which affecting are macroeconomic conditions, fluctuations in raw material price, price competition resulted from a large number of rivals, competitors with capital advantage, characteristics of management, competitiveness, and strong financial

*นักศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

standings. Strategies implemented to create competitive advantage are strategies to reduce and manage costs in all departments throughout the organization, good financial planning, full production capacity employed to reduce unit costs, and price competition strategy.

Keywords : change management, competitive advantage

บทนำ

เป็นแนวคิดที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าองค์กรธุรกิจที่ประสบความสำเร็จคือองค์กรที่สามารถตอบสนองหรือปรับตัวให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในที่ที่องค์กรอาศัยอยู่ได้ดีที่สุด โดยสภาพแวดล้อมในที่ที่องค์กรอาศัยอยู่นั้นหมายถึง สภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วย ปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร และทำให้องค์กรต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมนั้น โดยลักษณะหรือรูปแบบของการปรับตัวขององค์กรต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมคือ การที่ผู้บริหารวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้องค์กรธุรกิจสามารถอยู่รอดหรือประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน (Thompson & Strickland, 2006) ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันในโลกของธุรกิจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อองค์กรธุรกิจอยู่ตลอดเวลา (Norbutus, 2007) ผู้นำองค์กรที่มีความทะเยอทะยานจะใช้วิกฤตด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมาใช้เป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ล้ำสมัย เพื่อกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ใหม่ๆ

ที่สามารถตอบสนองต่อวิถีของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (McGrath & MacMillan, 2009 : 25) ดังนั้น ผู้นำองค์กรต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้ถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการตัดสินใจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความท้าทายต่อความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำองค์กรและความอยู่รอดขององค์กรธุรกิจ องค์กรธุรกิจในปัจจุบันต้องสามารถรับมือและปรับตัวต่อบริบทของการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจได้อย่างรวดเร็วและทัน่วงที วิธีการที่ผู้นำองค์กรนำมาใช้ในการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสามารถส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว (Cohen, 2008)

อุตสาหกรรมเหล็กเส้นมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ซึ่งถือเป็นอุตสาหกรรมผู้ใช้เหล็กที่สำคัญ จากข้อมูลการใช้เหล็กของประเทศไทยในปี 2549 พบว่า ภาคการก่อสร้างเป็นผู้ใช้เหล็กราว 60% ของการบริโภคเหล็กทั้งประเทศ ถือได้ว่าอุตสาหกรรมก่อสร้างเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้เหล็กมากที่สุดของประเทศไทย อีกทั้งเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานและการกระจายรายได้ อย่างไรก็ตาม สภาพ

แวดล้อมทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทยนั้นอยู่ในสถานะที่เต็มไปด้วยความผันผวน ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อการค้าเงินในแง่ของผลประกอบการขององค์กร ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมต่างๆ อาทิเช่น กำลังการผลิตโดยรวมมีมากกว่าความต้องการ ความผันผวนของราคาวัตถุดิบ การบริหารต้นทุนทั้งต้นทุนในการขนส่งและต้นทุนด้านพลังงาน การแข่งขันทางด้านราคาของผลิตภัณฑ์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในการผลิต หรือความตื่นตัวทั้งจากภาครัฐและชุมชนในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้นำองค์กรต้องต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยความเสี่ยงเหล่านี้ ซึ่งวิธีการที่นักบริหารองค์กรบริหารจัดการและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) ให้แก่องค์กรได้ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นที่ควรศึกษาอุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทยในเชิงลึก เพื่อที่ว่าผู้ประกอบการผลิตในอุตสาหกรรมเหล็กเส้นจะสามารถปรับตัวและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงวิธีการและกลยุทธ์ที่นักบริหารหรือผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทยนำมาใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอด ความมั่นคง และการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

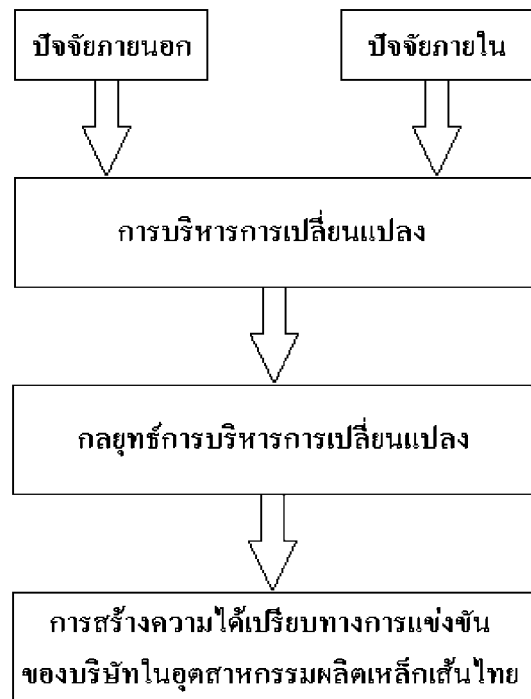
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อและทำให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในอุตสาหกรรมผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อและทำให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในอุตสาหกรรมผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาวิธีการหรือกลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กรในอุตสาหกรรมผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 3 รอบ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 14 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารจากบริษัทผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่ามัธยฐาน เพื่อหาระดับความสำคัญ

และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินความสอดคล้องทางความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ของแต่ละข้อคำถาม และสอบถามประเด็นต่างๆ ด้วยการวิพากษ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อและทำให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในอุตสาหกรรมผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย ได้แก่ สภาวะเศรษฐกิจระดับมหภาค ความผันผวนของราคาวัตถุดิบ การแข่งขันด้านราคาเนื่องจากคู่แข่งมีจำนวนมาก คู่แข่งขันรายใหญ่จากต่างประเทศที่มีความได้เปรียบด้านเงินทุน ต้นทุนด้านเชื้อเพลิง มีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตเหล็ก ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการผลิต การขาดแคลนแรงงาน อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ และ ความไม่แน่นอนทางการเมือง

2. ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อและทำให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในอุตสาหกรรมผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย ได้แก่ คุณสมบัติของผู้บริหาร ศักยภาพทางการแข่งขันขององค์กร ความแข็งแกร่งและสภาพคล่องทางการเงิน กลยุทธ์ทางการแข่งขัน ระบบและกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร คุณสมบัติของบุคลากร เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ เครือข่ายพันธมิตรและความสัมพันธ์ทางธุรกิจ

3. วิธีการหรือกลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กรในอุตสาหกรรมผู้ประกอบการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทย ได้แก่ กลยุทธ์ในการลดและบริหารต้นทุน การวางแผนทางการ

เงินที่มีระบบอย่างรอบคอบ การใช้กำลังการผลิตอย่างเต็มที่เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย กลยุทธ์การแข่งขันด้านราคา การพัฒนาคุณภาพของสินค้า และสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จัก นโยบายในการปล่อยสินเชื่อการค้าและการบริหารลูกหนี้การค้า นโยบายในการสั่งซื้อและการบริหารสินค้าคงเหลือ กลยุทธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่ค้า ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ตัวแทนจำหน่าย และสถาบันการเงิน การพัฒนากระบวนการผลิตและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีกำไรส่วนเพิ่ม (Profit Margin) สูง และการหาแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนดอกเบี้ยต่ำ

สรุปผล

จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยสามารถพัฒนาแบบจำลอง (Model) สำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของบริษัทในอุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นไทย ดังภาพต่อไปนี้

อภิปรายผล

ผลการวิจัย การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของบริษัทในอุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นไทย พบว่า วิธีการหรือกลยุทธ์ที่ผู้บริหารใช้มีดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์ในการลดและบริหารต้นทุนในทุกๆ แผนกทั่วทั้งองค์กร เนื่องจากอุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นเป็นอุตสาหกรรมที่มีอัตรากำไรขั้นต้นอยู่ในระดับต่ำ ความสำเร็จของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการลดและบริหารต้นทุนได้เป็นอย่างดี การกำหนดนโยบายในการลดและบริหารต้นทุนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรมีผลประกอบการที่ดีขึ้นได้ โดยผู้บริหารทุกระดับและทุกแผนกสามารถมีส่วนร่วมและมีส่วนช่วยให้การบริหารต้นทุนเป็นภารกิจด้านหนึ่งที่บุคลากรทุกคนในองค์กรมีพันธะร่วมกัน ความสามารถในการลดและบริหารต้นทุนได้ดีนั้นอาจมาจากหลายสาเหตุ เช่น การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ระบบการจัดการและการควบคุม เป็นต้น (Porter, 1985)

2. การวางแผนทางการเงินที่มีระบบอย่างรอบคอบ การบริหารทางการเงินที่มีวินัยที่ดี และการรักษาฐานะทางการเงินให้มีเสถียรภาพและมั่นคงย่อมสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการวางแผนทางการเงินที่มีระบบอย่างรอบคอบ (Brigham & Ehrhardt, 2005 : 482) อาจมีส่วนช่วยเพิ่มโอกาสให้องค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำได้ง่ายยิ่งขึ้น

3. การใช้กำลังการผลิตอย่างเต็มที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุนต่อหน่วย อุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นเป็นอุตสาหกรรมที่แข่งขันในด้านการบริหารต้นทุนซึ่งมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการแข่งขันด้านราคา วิธีการหนึ่งในการลดต้นทุนในการผลิตสินค้าต่อหน่วยให้ลดลงได้ด้วยการทำให้เกิดความประหยัดจากขนาดของการผลิต (Economies of Scale) (Salvatore, 2004 : 168) ซึ่งองค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากประสิทธิภาพในการผลิต

ที่เหนือกว่าคู่แข่งขึ้นจากความประหยัดจากขนาดการผลิตดังกล่าวมาใช้เป็นกลยุทธ์ทางการแข่งขัน

4. กลยุทธ์การแข่งขันด้านราคา ผู้ผลิตรายใดมีความได้เปรียบทางด้านต้นทุนสามารถใช้กลยุทธ์การแข่งขันด้านราคาเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ การทำเช่นนั้นองค์กรต้องมีความได้เปรียบทางด้านต้นทุนที่เหนือกว่าคู่แข่งขึ้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น การบรรลุลูกความประหยัดจากขนาด การมีต้นทุนด้านวัตถุดิบที่ต่ำกว่า การมีต้นทุนด้านแรงงานที่ต่ำกว่า การมีประสิทธิภาพในการผลิตที่ดีกว่า ความสามารถในการบริหารต้นทุนได้ดีกว่า การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนที่ต่ำกว่า เป็นต้น

5. การพัฒนาคุณภาพของสินค้าและสร้างตราสินค้า เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ทำให้องค์กรสามารถหลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคาได้ (Kotler & Keller, 2006 : 268) ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมจะมีผู้ผลิตจำนวนมากที่ผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพแต่ตราสินค้ากลับไม่มีบทบาทต่อการตัดสินใจซื้อมากนัก อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและการสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักและยอมรับยังคงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการแข่งขัน

6. นโยบายในการปล่อยสินเชื่อการค้า และการบริหารลูกหนี้การค้า โดยคำนึงถึงประวัติและคุณสมบัติของลูกค้า ระยะเวลาของการทำธุรกิจร่วมกัน และสถานะการณ์ทางด้านเศรษฐกิจโดยรวมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของลูกค้า ซึ่งหากบริหารผิดพลาดจะส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องขององค์กรเช่นกัน

7. นโยบายในการสั่งซื้อและการบริหารสินค้าคงเหลือ การสั่งซื้อสินค้าและการบริหารสินค้าคงเหลือเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบซึ่งกันและกัน โดยหลักการแล้ว การสั่งซื้อสินค้าที่ผิดพลาดก่อให้เกิดผลเสียหลายประการต่อองค์กร

ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีการติดตามเผื่อระวังภาวะของตลาดและวิเคราะห์ถึงความต้องการของตลาดเพื่อวางแผนการสั่งซื้อที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อการวางแผนการผลิต (Gaither, 1990 : 394)

8. กลยุทธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ดีกับลูกค้า ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ตัวแทนจำหน่าย และสถาบันการเงิน การดำเนินกิจกรรมใดๆ ก็ตามขององค์กรย่อมมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ลูกค้า สถาบันการเงินในฐานะเจ้าหนี้ ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ตัวแทนจำหน่าย ผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของบริษัท บุคลากรในฐานะลูกจ้าง รวมไปถึงชุมชน สังคม และประเทศชาติ กลยุทธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ดีเป็นแนวคิดที่อยู่บนความเชื่อที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องอาศัยพึ่งพากันและมีผลกระทบซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามการดำเนินธุรกิจด้วยการมีธรรมาภิบาลที่ดี (Good Governance) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ที่ดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในที่ที่องค์กรอาศัยอยู่เป็นแนวคิดที่นำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจ

9. การพัฒนากระบวนการผลิตและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แผนกที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าแผนกอื่น คือ แผนกการผลิต ซึ่งถือได้ว่าได้เป็นกิจกรรมหลักกิจกรรมหนึ่งขององค์กรตามทฤษฎีห่วงโซ่คุณค่า ดังนั้นการพัฒนากระบวนการผลิตและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปสู่การสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับองค์กร

10. การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีกำไรส่วนเพิ่มสูง การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีกำไรส่วนเพิ่มสูงเป็นวิธีการ

หนึ่งในการหลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคาด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระบวนการผลิต การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีกำไรส่วนเพิ่มสูงในกรณีนี้หมายถึงการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดเล็กซึ่งมีมูลค่ามากกว่าและมีจำนวนคู่แข่งชั้นน้อยรายที่ผลิตสินค้าดังกล่าว

11. การหาแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนดอกเบี้ยต่ำ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจในอนาคตการผลิตเหล็กเส้นต้องอาศัยเงินลงทุนและสภาพคล่องจำนวนมากในการดำเนินธุรกิจให้ราบรื่น ดังนั้นผู้ประกอบการในอนาคตจึงมีความจำเป็นต้องหาแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำมาช่วยในการดำเนินการรักษาคุณสมบัติของการเป็นผู้ที่ดี มีความสำคัญต่อการเข้าถึงเงินทุนที่มีต้นทุนดอกเบี้ยต่ำ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรมีการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความเหมาะสมเพื่อรับมือและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของอุตสาหกรรมได้อย่างทันท่วงที โดยควรมีหน่วยงานหรือแผนกที่ทำหน้าที่เป็นคลังสมองขององค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการติดตามเผื่อระวัง ตรวจสอบปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา บุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องมีทักษะในการวิเคราะห์และประเมินผลอย่างระมัดระวังและรายงานต่อผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริหารมีข้อมูลที่ถูกต้อง ทันกาลต่อการตัดสินใจในการวางแผนการสั่งซื้อ การวางแผนการผลิต และการบริหารสินค้าคงเหลือ (Inventory Management) ให้มีความสอดคล้องต่อสถานะและแนวโน้มความต้องการที่แท้จริงของตลาดและต่อสภาพคล่องทางการเงินขององค์กร

2. การพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตก็เป็นการตัดสินใจอีกด้านหนึ่งที่ผู้บริหารต้อง

พิจารณาเพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งขั้นได้ อย่างทัดเทียมมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ที่ดีที่สามารถมองเห็น คาดการณ์และจับกระแส การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในกระบวนการผลิตที่สามารถสอดคล้อง ต่อความต้องการของตลาดในอนาคตจะช่วยให้ องค์กรสามารถวางแผนและกำหนดทิศทางในการ พัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันทางได้ดียิ่งขึ้น ในอนาคตข้างหน้า การตัดสินใจขั้นในการแข่งขัน ในอุตสาหกรรมต่างๆ จะต้องอาศัยเทคโนโลยีและ นวัตกรรมเป็นหลัก

3. การขาดแคลนแรงงานเป็นวิกฤตที่ ภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศต้องประสบ นโยบายและการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องอาศัย ความร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างภาครัฐซึ่งเป็นผู้ กำหนดนโยบายและภาคเอกชน ซึ่งภาครัฐ ต้องกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการ แก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงระบบและโครงสร้าง ความร่วมมือระหว่างกันระหว่างภาครัฐและ ภาคเอกชนในการสำรวจการขาดแคลนและ ความต้องการแรงงานบนพื้นฐานข้อมูลที่เป็นจริง

4. ต้องมีระบบการบริหารจัดการภายใน องค์กร ตลอดจนโครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่น ที่สามารถรับมือและเหมาะสมในการปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการ แข่งขันได้เป็นอย่างดี การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ ใหม่ๆ และการบริหารจัดการความรู้ เป็นแนวคิด และภารกิจที่ผู้บริหารและบุคลากรต้องแบ่งปัน ร่วมกัน การพัฒนาและการฝึกอบรมบุคลากร อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และสามารถนำมา ซึ่งสมรรถนะหลักที่สร้างความแตกต่างจะสามารถ ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- Brigham, F. & Ehrhardt, C. (2005). **Financial Management: Theory and Practice.** USA: South-Western. : 482.
- Cohen, W. A. (2008). **A Class with Drucker.** New York, NY: AMACOM.
- Gaither, N. (1990). **Production and Operations Management.** Orlando, FL: The Dryden Press : 394.
- Kotler, P. & Keller, K. (2006). **Marketing Management, (12nd ed.).** New Jersey, NJ: Pearson Education. : 268.
- McGrath, R. & MacMillan, I. (2009). **How to rethink your business during uncertainty.** MIT Sloan Management Review. 50(3), 25.
- Norbutus, D. (2007). **Exploring the experience of organizational transformation: Constructing episodic change with continuous change.** Unpublished doctoral dissertation, Regent University, Virginia Beach, VA.
- Porter, Michael E. (1985). **Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance.** New York, NY: The Free Press.
- Salvatore, D. (2004). **International Economics.** New Jersey, NJ: John Wiley & Sons, Inc. : 168.
- Thompson Jr, A. A. & Strickland III, A. J. (2006). **Strategic Management. (12th ed.).** New York: Irwin/McGraw-Hill.

ตัวแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความผูกพันองค์กร ที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตร ขนาดใหญ่ของไทย

The Model of Transformational Leadership and Organizational Commitment Influencing Citizenship Behaviors of Agricultural Wholesale Market in Thailand

จรรยา ชำนาญไพร*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาเพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร และ (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่ดี และ (3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความผูกพันองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่ดี ของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยวิธีคำนวณหา IOC และทดสอบความน่าเชื่อถือด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธีของครอนบัทซ์ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นบุคลากรของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ จำนวน 481 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อความผูกพันองค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการเป็นสมาชิกที่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อิทธิพลรวมยังคงเป็นเชิงบวกต่อการเป็นสมาชิกที่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความผูกพันองค์กรส่งผลอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการเป็นสมาชิกที่ดี แต่ส่งผลทางอ้อมเชิงบวกต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่ นั้นแสดงถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ยังไม่สามารถทำให้บุคลากรเป็นสมาชิกที่ดีได้โดยตรง แต่ผลที่น่าสนใจคือ หากใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผ่านไปยังความผูกพันองค์กร จะก่อให้เกิดการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ ความผูกพันองค์กร ตลาดกลางสินค้าเกษตร

Abstract

The research has objective for study influence of transformational leadership and organizational commitment, for study influence of transformational leadership and citizenship behavior, and for study influence of organizational commitment and citizenship behavior of agricultural wholesale market in Thailand. This research use quantitative analysis and questionnaires as tool, which checks accuracy by all specialists in the field. To calculate IOC and test the reliability by Cronbach's correlation by collect data from population, staff of agricultural wholesale, around 481 persons.

The result found that transformational leadership provides positive influence against organizational commitment significantly and organizational commitment proves positive influence against good citizen behavior of agricultural wholesale market in Thailand significantly. Besides, transformational leadership has negative influence for citizenship behavior but indirectly positive for citizenship behavior of agricultural wholesale market in Thailand. The new finding show that transformational leadership cannot provide good citizenship behavior directly but the interest result is it can use transformational leadership to transmit organizational commitment and would provide good citizen behavior in organization significantly.

Keywords : transformational leadership, organizational commitment, citizenship behavior, agricultural wholesale market

---

ความสำคัญของปัญหา

การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเป็นสิ่งที่ทุกองค์การพึงปรารถนา เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะหนุนเสริมความสำเร็จขององค์การ (Robbin, 2001; George and Jones, 1999) ยิ่งด้วยปัจจุบันองค์การธุรกิจต้องเผชิญกับความท้าทายในการแข่งขันทางธุรกิจ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบนโลกยุคโลกาภิวัตน์ การบริหารจัดการให้องค์การเติบโตใหญ่ มีขีดความสามารถในการแข่งขันมีง่ายเหมือนก่อน (Orme, 2004, p.41) ทุกองค์การจึงต้องการสมาชิกที่ดี เพราะจะทำให้องค์การมีประสิทธิภาพ มีพลังในการขับเคลื่อนธุรกิจ

การเป็นสมาชิกที่ดีเป็นพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การที่แสดงออกต่อการทำงานด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องออกคำสั่ง ทำในสิ่งที่เหนือหน้าที่ และสิ่งที่เกิดขึ้นเหนือกว่าการคาดหวัง และเป็นผลดีต่อองค์การ (Greenberg and Baron, 1993, p. 275; John, 1996, p. 93; Niehoff, 2001, p. 21) การแสดงออกถึงการสมาชิกที่ดีของพนักงานเสมือนสารหล่อลื่นเครื่องจักรทางสังคมในองค์การ ทำให้เกิดความยืดหยุ่น เอื้อเฟื้อในการทำงาน มีการพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีทำให้ บรรยากาศในการทำงานดี (Smith et al, 1983) มีนักวิจัยศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกที่ดีจะนำพาสู่องค์การแห่งความสุข เพราะสมาชิก

จะเห็นแก่ส่วนรวม ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างไม่เห็นดีเห็นชอบ ผลการปฏิบัติงานของพนักงานออกมาดี ทำให้องค์การมีประสิทธิผล (Organ and Hammer, 1982, p 9)

การเป็นสมาชิกที่ดี มี 5 ด้านดังนี้ (1) ด้านการให้ความช่วยเหลือ (Altruism) หมายถึง การแสดงออกด้วยความเต็มใจ เพื่อช่วยงานหรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานของผู้อื่นในด้านต่างๆ เช่น ช่วยกันทำงาน ช่วยแนะนำพนักงานใหม่เกี่ยวกับการทำงาน เป็นต้น (2) ด้านการคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) หมายถึง ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการกระทบกระทั่งกัน การพึ่งพากัน การเคารพสิทธิของบุคคลอื่น (3) ด้านการอดทนอดกลั้น (Sportsmanship) หมายถึง การรู้จักระงับความรู้สึกต่อความคับข้องใจ ความไม่สะดวก ความเครียด เต็มใจที่จะยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร (4) ด้านการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) หมายถึง ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในองค์กร (5) ด้านการสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness) หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบ สอนนโยบายขององค์กร มีความสำนึกในหน้าที่การทำงาน (Organ and Bateman, 1991)

นอกจากนี้ยังพบว่าพบว่าผู้นำเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ มีอิทธิพลต่อการสร้างสมาชิกที่ดี (Hewitt Associates, 2005) ผู้นำนอกจากจะเป็นผู้ที่ทำให้พนักงานแสดงออกถึงการเป็นสมาชิกที่ดีแล้ว ผู้นำยังเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและดำรงไว้ซึ่งบทบาทที่สำคัญอื่นๆ อีกมากมาย โดยเฉพาะองค์กรธุรกิจยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายจากการแข่งขันที่รุนแรงในทุกมิติ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ผู้นำจึงมีความสำคัญยิ่ง

ในการนำพาองค์กรให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน (Hesselbein and Goldersmith, 2006) บทบาทความสำคัญของผู้นำดังที่กล่าวมา จึงทำให้มีคนจำนวนมากอยากเป็นผู้นำ จนมีประโยคทองแห่งคำพูดดังกล่าวว่า ขอเป็นผู้นำในองค์กรเล็กๆ ดีกว่าการเป็นผู้ตามในองค์กรใหญ่ๆ แต่ในความเป็นจริงการเป็นผู้นำองค์กรธุรกิจไม่ว่าเล็กหรือใหญ่มิใช่เรื่องง่าย หากขาดภาวะผู้นำที่ทรงประสิทธิผล

ยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) สังคมโลกและสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำองค์กรต้องแสดงภาวะผู้นำในการบริหารจัดการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนำพาองค์กรขับเคลื่อนไปข้างหน้า ซึ่งเป็นความท้าทายของผู้นำยุคใหม่ (Yokl, 1999; วิทยากร เชียงกุล, 2553) โดย Jahan (2007) ระบุว่าภาวะผู้นำที่ถูกกล่าวถึงกันมากในปัจจุบันคือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (transformation leadership) ของบาส (Bass'transformation leadership theory) ซึ่งมีพฤติกรรมแห่งผู้นำด้วย (1) การใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (2) การสร้างแรงบันดาลใจ (3) การกระตุ้นทางปัญญา และ (4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (Bass and Avolio, 1994)

อีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยหนุนเสริมความสำเร็จขององค์กรซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี คือ ความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พนักงานแสดงความเต็มใจและยินดีที่จะทุ่มเทกำลังกาย ความจงรักภักดีให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมการพูดการแสดงออกในทางบวกต่อองค์กร (Carrell and Heavrinl, 1997; Allen and Meyer, 1990) ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพัน

ต่อองค์การสูงส่งผลให้พนักงานแสดงความ เป็นสมาชิกที่ดี ทำงานอย่างเต็มความสามารถ อุทิศตนเพื่อองค์การ(Northcraft and Neale, 2003, p.401-2) และหากสมาชิกมีความผูกพันต่อ องค์การสูง ผลการปฏิบัติงานจะดี ผลผลิตเพิ่ม ขึ้น การลาออกน้อย องค์การบรรลุเป้าหมายสูง (Newstrom and Davis, 1993) จึงกล่าวได้ว่า ความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิก ที่ดีขององค์การ

หากบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การสูง จะเกื้อหนุนให้องค์การนั้นๆ ประสบความสำเร็จ ยิ่งขึ้น (Northcraft and Neale, 2003, p. 401) ซึ่งความผูกพันขององค์การ 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ความผูกพันต่อจิตใจ เช่น การรับรู้ลักษณะงาน ในมิติของความอิสระ ความสำคัญของงาน ความหลากหลายของทักษะ และการรับผลส่งกลับ จากผู้บังคับบัญชา การรู้สึกว่าองค์การเป็นที่พึ่งพิง และการรับรู้ถึงความมีส่วนร่วมในองค์การ ว่า มีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงาน (2) ความ ผูกพันต่อการดำรงอยู่กับองค์การ เป็นสัมพันธ์ภาพ กับเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นความตั้งใจที่จะลาออก จึงเป็นตรงกันข้ามกับความผูกพันต่อองค์การ (3) ความผูกพันต่อบรรทัดฐาน เป็นความรู้สึกของ พนักงานในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์การที่ต้อง มีความจงรักภักดี ความภาคภูมิใจต่อองค์การ และ แสดงพฤติกรรมที่ถูกที่ควรด้านคุณธรรม จริยธรรม ต่อองค์การ (Allen and Meyer, 1990)

ที่กล่าวมาจึงมีประเด็นที่น่าสนใจว่า ภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งอิทธิพลต่อความผูกพัน ขององค์การ และการเป็นสมาชิกที่ดีหรือไม่อย่างไร และความผูกพันขององค์การส่งอิทธิพลอย่างไร ต่อการเป็นสมาชิกที่ดี จึงมีความน่าสนใจศึกษา และประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยเลือก ศึกษาตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของ

ไทย เพราะมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ ความอยู่ดีกิน ดีของเกษตรกรไทย ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศ เกษตรกรรม โดยประชากรไทยกว่า 24 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 38 ของประชากรทั้งประเทศ 65 ล้านคน มีอาชีพเป็นเกษตรกร (สำนักงานสถิติ แห่งชาติ, 2555) ปัญหาสำคัญของเกษตรกรไทย คือไม่มีตลาดรองรับผลผลิตและปัญหาราคา ผลผลิตตกต่ำ (สำนักงานเศรษฐกิจเกษตร, 2555) ซึ่งตลาดกลางสินค้าเกษตรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดย ตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ จะมี 2 แห่ง คือ ตลาดสี่มุมเมือง และตลาดไท (กรมการค้า ภายใน, 2555) ทั้งสองตลาดมีสถานที่ตั้งในจังหวัด ปทุมธานี และมีบทบาทอย่างเด่นชัดในการซื้อขาย ผลผลิตสินค้าเกษตรกลุ่มผักผลไม้ มีอิทธิพล ต่อเกษตรกรไทยและระบบห่วงโซ่อุปทานผักผลไม้ อย่างแท้จริง มีบทบาทสำคัญในการคิดสรรผลผลิต ผักผลไม้จากแปลงผลิตสู่โต๊ะอาหาร (from farm to table) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้คัดสรรวัตถุดิบ สู่ครัวไทยและครัวโลก

ทั้งหมดที่น่าเสนอมาจะเห็นได้ว่า ภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความผูกพันขององค์การ และการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ เป็นตัวแปร ที่น่าสนใจศึกษาถึง ว่าส่งอิทธิพลต่อกันอย่างไร และกลุ่มธุรกิจตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ ของไทยก็เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ยังไม่เคยมีผู้ศึกษาไว้ การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นหัวข้อ ที่น่าสนใจ หวังว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะถูก นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อยอดในองค์การ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์การของ

ตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความผูกพันองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย

สมมติฐานการวิจัย

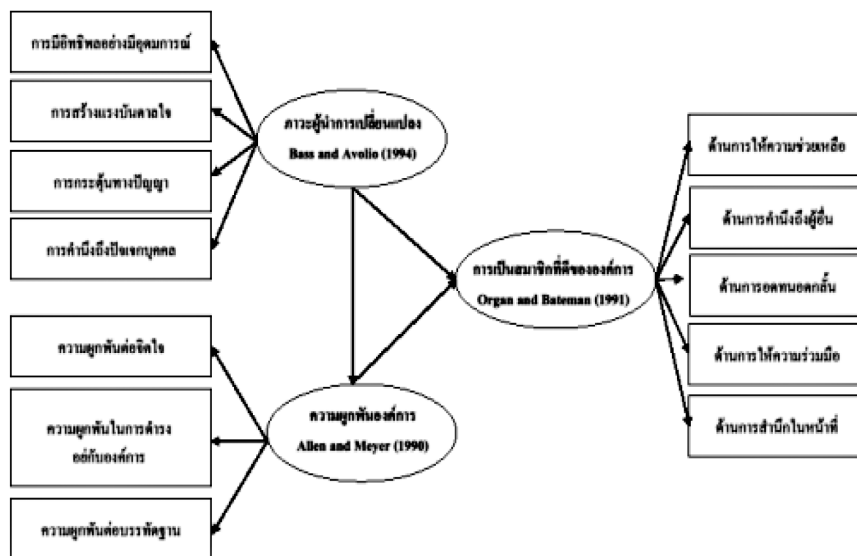
1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันองค์การของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลรวมเชิงบวกต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ความผูกพันองค์การส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิด ดังที่แสดงในภาพที่ 1 ด้านล่างนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งทดสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยดัชนี IOC และทดสอบ

ความน่าเชื่อถือด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธีของครอนบัทซ์ โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ จำนวน 481 ตัวอย่าง โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 หมวด คือ ข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบ ข้อคำถามด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ข้อคำถามด้านความผูกพันองค์กร และการข้อคำถามด้านการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

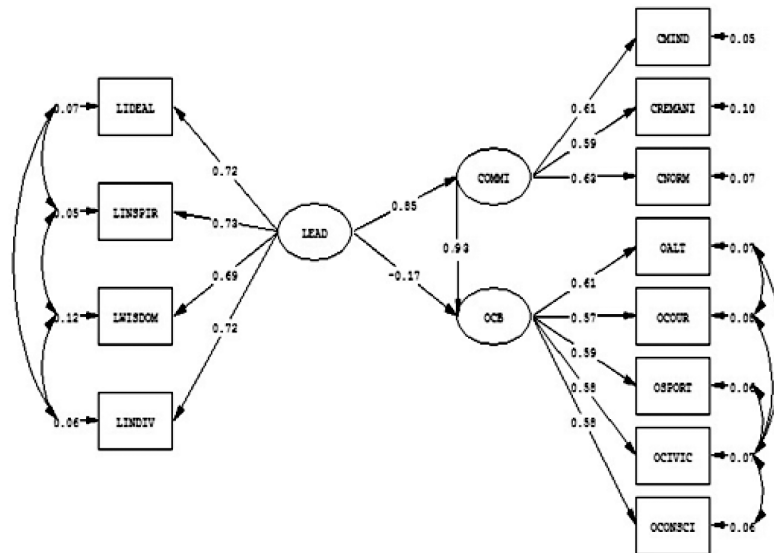
ผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หรือโมเดลลิสเรล (Linear Structural Relationship Model or LISREL Model) ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโมเดลลิสเรล ผู้วิจัยได้ทดสอบว่าข้อมูลเหมาะสมกับเทคนิคการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นหรือไม่ ด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Coefficient Correlation) ระหว่างกลุ่มตัวแปรแฝง การหาเมตริกความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรแฝงแต่ละคู่ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สูงจนเกิดปัญหาการร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีตัวแปรแฝงคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน (ค่าอัลฟาต่ำกว่า 0.8) แสดงว่าไม่มีตัวแปรคู่ใดมีปัญหาการร่วมเส้นพหุ และได้วิเคราะห์ความกลมกลืนของแบบจำลอง (Goodness of Fit) ตัวแบบก่อนปรับและหลังปรับ มีค่าผ่านเกณฑ์ทุกค่า ซึ่งผู้วิจัยมิได้

นำเสนอในที่นี้ ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ของตัวแบบหลังปรับ แสดงดังภาพที่ 2

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า (1) ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เกิดจาก การสร้างแรงบันดาลใจ ($\lambda_x=0.91$) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\lambda_x=0.89$) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\lambda_x=0.89$) และการกระตุ้นทางปัญญา ($\lambda_x=0.81$) ตามลำดับ (2) ตัวแปรความผูกพันขององค์กร พบว่าเกิดจากความผูกพันด้านบรรทัดฐาน ($\lambda_y=0.63$) ความผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจ ($\lambda_y=0.61$) และความผูกพันด้านการคงอยู่ในองค์กร ($\lambda_y=0.59$) ตามลำดับ และ (3) ตัวแปรการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร พบว่าเกิดจาก ด้านการให้ความช่วยเหลือ ($\lambda_y=0.61$) ด้านการอดทนอดกลั้น ($\lambda_y=0.59$) ด้านการสำนึกในหน้าที่ ($\lambda_y=0.58$) ด้านการให้ความร่วมมือ ($\lambda_y=0.58$) และด้านการคำนึงถึงผู้อื่น ($\lambda_y=0.57$) ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏตามภาพที่ 1

ส่วนผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความผูกพันองค์กร ($\gamma=0.85$) แต่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ($\gamma=-0.17$) ขณะเดียวกันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้น ส่งอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ($\gamma=0.87$) ทำให้ส่งอิทธิพลรวมต่อการเป็นสมาชิกที่ดียังเป็นเชิงบวก ($\gamma=0.70$) ในขณะที่ความผูกพัน ต่อองค์กรส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ($\beta=0.93$) รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ภาพที่ 2 ตัวแบบการสร้างสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ในประเทศไทย (หลังปรับ)

ตารางที่ 1 ตัวแบบการสร้างสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ในประเทศไทย

	ความผูกพันองค์การ			การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ภาวะผู้นำ	0.85**		0.85**	-0.17**	0.87**	0.70**
t_value	20.99		20.99	-2.89	13.15	16.19
ความผูกพันฯ				0.93**		0.93**
t_value				16.16		16.16

DE = Direct Effect, IE = Indirect Effect, TE = Total Effect, * p < 0.05, ** p < 0.0

ผลการทดสอบสมมติฐาน เป็นดังนี้ (1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความผูกพันองค์การ ($\gamma=0.85$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 ที่ว่าภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลรวมเชิงบวกต่อการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

($\gamma=0.70$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ที่ว่าภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลรวมเชิงบวกต่อการเป็น สมาชิกที่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ (3) ความผูกพันองค์การส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ($\beta=0.93$) จึงยอมรับ สมมติฐานที่ 3 ที่ว่าความผูกพันองค์การส่งอิทธิพล ทางตรงเชิงบวกต่อการเป็นสมาชิกที่ดีอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อ ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์การของตลาดกลาง สินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย พบว่าภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ($\gamma=0.85$) ต่อความผูกพันองค์การอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อการเป็นสมาชิกที่ดี ของตลาดกลางสินค้า เกษตรขนาดใหญ่ของไทย พบว่าภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงเชิงลบ ($\gamma=-0.17$) ต่อการเป็นสมาชิกที่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลรวมยังคง เป็นเชิงบวก ($\gamma=0.70$) ต่อการเป็นสมาชิกที่ดีอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อ ศึกษาอิทธิพลของความผูกพันองค์การที่ส่งผล ต่อการเป็นสมาชิกที่ดี ของตลาดกลางสินค้าเกษตร ขนาดใหญ่ของไทย พบว่าความผูกพันองค์การ ส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ($\beta=0.93$) ต่อการเป็น สมาชิกที่ดีขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติต่อความผูกพันต่อองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บิลล์ญู ปฏิพิมพาคม (2550) ที่ศึกษาพบว่าภาวะผู้นำที่ดีมีอิทธิพล โดยตรงต่อประสิทธิผลขององค์การ โดยเฉพาะใน เรื่องความพึงพอใจในงานของบุคลากร และการ สร้างความผูกพันของคนในองค์การอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ

ส่วนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพล ทางตรงเชิงลบแต่ส่งอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพล โดยรวมเป็นเชิงบวกต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์การสอดคล้องกับงานวิจัยของ มหาวิทยาลัย แห่งรัฐโอไฮโอ และมหาวิทยาลัยมิชิแกน ที่ระบุว่า ผู้นำที่มุ่งงาน จะทำให้ขวัญกำลังใจและความ พึงพอใจในการทำงานของบุคลากรต่ำ และสอดคล้อง กับ Mizarahi (1996) ที่พบว่าวัฒนธรรมองค์การ ที่แตกต่างกันทำให้พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์การมีทิศทางที่แตกต่างกัน

ความผูกพันต่อองค์การส่งอิทธิพลทาง ตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเป็น สมาชิกที่ดีขององค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ (Northcraft & Neale, 2003) ที่ว่าความผูกพันต่อ องค์การสูงจะส่งผลทำให้พนักงานทำงานอย่างเต็ม ความสามารถ เต็มใจอุทิศตนเองเพื่อการสร้างสรรค์ ให้องค์การอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมคิด ปิ่นทอง (2554) ที่พบว่าความ ผูกพันต่อองค์การส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็น สมาชิกที่ดีขององค์การแห่งความสุข

ข้อค้นพบจากการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัย คือ ตัวแบบการ สร้างการเป็นสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้า

เกษตรขนาดใหญ่ของไทย ผู้นำต้องทำให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรแสดงพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดี ผู้นำต้องไม่ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสร้างสมาชิกที่ดีโดยตรงเพราะจะทำให้พฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีถดถอยลง แต่ให้ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผ่านความผูกพันขององค์กรจะทำให้บุคลากรมีพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบประเด็นที่เห็นสมควรเสนอแนะ ด้วยแนวคิด “2 สร้าง 2 เสริม” ดังนี้

1. สร้างสมาชิกที่ดีด้วยการสร้างความผูกพันขององค์กร จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย ต้องทำให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กร เพราะความผูกพันขององค์กรมีความสำคัญส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกในการก่อให้เกิดบุคลากรเป็นสมาชิกที่ดี และความผูกพันขององค์กรยังเป็นตัวส่งผ่านอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการก่อให้เกิดสมาชิกที่ดีอีกด้วย

2. สร้างวัฒนธรรมขององค์กรด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย มีจุดแข็งที่บุคลากรคอยช่วยเหลือกัน ดังนั้นผู้บริหารควรที่จะนำจุดแข็งดังกล่าวไปสร้างเป็นวัฒนธรรมขององค์กรเพื่อความแข็งแกร่งทางธุรกิจขององค์กรสืบไป

3. เสริมการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผ่านความผูกพันขององค์กรเพื่อสร้างการเป็นสมาชิกที่ดี จากข้อค้นพบใหม่ พบว่าการสร้างสมาชิกที่ดีของตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย ควรใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการเสริม

ให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรก่อน ไม่ควรใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปทำให้บุคลากรเป็นสมาชิกที่ดีโดยตรง

4. เสริมกลยุทธ์กระตุ้นการใช้ปัญญาของบุคลากร เพราะจากผลการศึกษา ผู้นำกระตุ้นการใช้ปัญญาของบุคลากรต่ำกว่าปัจจัยอื่นๆ ควรจัดให้มีการพัฒนาความรู้พนักงานให้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Allen, N.J and Meyer, J.P. (1990). “The measurement and antecedents of affective, continuance, and normative commitment to the organization”. The Journal of occupational Psychology, 63.
- Carrell, M.J., and Heavirin, C. (1997). *Fundamental of organizational behavior*: New Jersey : Prentice-Hall.
- Robbins, S. P. (2001). *Organizational Behavior*. 9thed. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- George, J. M. and G.R. Jones. (1999). *Understanding and Managing: Organizational Behavior* 2nded. New York: John Wiley & Son, Inc.
- Orme, D. (2004). “Growing Leaders.” *New Zealand Management* 51, Issue 8 (2004) : 14.
- Jahan, Rounaq. (2007). “Transformative.” *Leadership in the 21st Century* Columbia University, 2007.
- Northcraft, G.B, & Neale, M.A. (2003). *Organization behavior A management Challenge*. (2nded.). New York The Dryder Press.

- Greenberg, J. and Baron, R.B. (1993). **Behavior in Organization**. 4thed. Boston: Allyn and Bacon.
- John, G. (1996). **Organizational Behavior Understanding and Managing Life at Work**. 4thed. New York: Harper Collins Publishers, Inc.
- Newstrom, J.W. and K. Davis. (1993). **An Organizational Behavior: Human Behavior at Work**. (10thed.). New York: McGraw-Hill, Inc.
- Niehoff, P. B. (2001). **A Motive-Based view of Organizational Citizenship Behaviors: Applying an Old Lens to a New Class of Organizational Behaviors**. Digital Dissertation: Kansas State University.
- Smith, C. A., Organ, D. W. and Near, J. R. (1983). "Organizational Citizenship Behavior: Its Nature and Antecedent.". *Journal of Applied Psychology*. 68 (4): 653-663.
- Organ, D. W. and Hammer, W. C. (1982). **Organizational Applied Psychological Approach**. Texas: Business Publication, Inc.
- Organ, D. W. and Bateman, T. S. (1991). **Organizational Behavior**. 4thed., Boston: Irwin, Inc.
- Hewitt Associate. (2005). **Employee Engagement (Online)**. Retrieved January 17, 2013 from <http://www.hewitt.com>.
- Hesselbein and Goldsmith. (2006). **The Leader of the Future 2 Vision, Strategies, and Practices for the New Era**. New York.
- Yukl, G. (1999). **Leadership in Organizations**. 7thed. New Jersey : Prentice Hall. Inc.
- กรมการค้าภายใน. (2555). "ตลาดกลางสินค้าเกษตร". (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.dit.go.th>, 2555.
- ปัทมปฏิพัทธ์พิมพาคม. (2550). **รูปแบบภาวะผู้นำและประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิทยากร เชียงกูล. (2553). **ผู้นำในโลกยุคใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน
- รัตติกกรณ์ จงวิศาล. (2555) **ภาวะผู้นำจิตวิญญูณในการทำงาน ผลการปฏิบัติงาน และบรรษัทภิบาล**. *พัฒนาบริหารศาสตร์*. 52 (1), มกราคม-มีนาคม 2555.
- สมคิด ปิ่นทอง. (2554). **รูปแบบการจัดการ การกีฬาแห่งประเทศไทยให้เป็นองค์กรแห่งความสุข**, (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). "ข้อมูลประชากร". (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html>, 2555.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2555). "สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 55". (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.oae.go.th/download/download_journal/yearbook2552.pdf, 2555.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผล ของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Strategic leadership with effectiveness of information communication and Technology Firm on The Stock Exchange of Thailand

เจน จันทรสุภาเสนา*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจ และประเมินอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประชากรในการวิจัยนี้ คือ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 27 บริษัท และได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ 25 บริษัท โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารระดับสูง กลาง และต้น ระดับละ 1 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 75 คน หรือร้อยละ 92.59 และใช้ข้อมูลทุติยภูมิด้านยอดขายและกำไรสุทธิของบริษัท จากรายงานประจำปี 2555 ของบริษัทในองค์ประกอบด้านประสิทธิผลขององค์การ

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 81.3 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 18.7 โดยมีอายุ 41-50 ปีมากที่สุด ร้อยละ 44.0 รองลงมาคือ มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 29.3 และกลุ่มที่มีอายุ 30-40 ปี ร้อยละ 12.0 ระดับการศึกษาอยู่ในชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด ร้อยละ 58.7 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท ร้อยละ 37.3 และระดับปริญญาโทขึ้นไปมีน้อยที่สุด ร้อยละ 4.0 และประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 11-15 ปีมากที่สุด ร้อยละ 29.3 รองลงมาคือ ระหว่าง 5-10 ปี ร้อยละ 18.7 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 10.7

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของข้อมูลด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และประสิทธิผลขององค์กร จาก 13 องค์ประกอบย่อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านองค์ประกอบหลักด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ขององค์การในระดับดีมาก และด้านประสิทธิผลขององค์การ ในระดับดีปานกลาง

*นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlations) พบว่าองค์ประกอบย่อยทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติขององค์กรและการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ขององค์กร รวมทั้งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นภาพรวมขององค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการวิเคราะห์แนวโน้มด้วยสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิเคราะห์หาแนวโน้มของระดับประสิทธิผลขององค์กรด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้น ได้สมการที่สามารถใช้พยากรณ์หาแนวโน้มได้ดีที่สุด โดยอธิบายผลได้ร้อยละ 41.9 คือ

ประสิทธิผลขององค์กร = $-1.079 + 0.292 \times$ การแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจากมาตรฐาน $+ 0.338 \times$ ความสามารถในการคิดเชิงปฏิกิริยา $+ 0.290 \times$ ความคิดความเข้าใจในระดับสูง $+ 0.179 \times$ ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประสิทธิภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

This research aimed to study; 3 objectives as following the strategic leadership; the relation between strategic leadership and business effectiveness; and the impact of executives strategic leadership effectiveness of information communication and technology firm on the stock exchange of Thailand. The population in this study were totally 27 ICT firms. The findings from this research revealed that at Organizational Direction, strategy implementation, control & evaluation of strategy at found at moderate level.

The analysis of the data showed that organizational direction, strategy implementation, control & evaluation of strategy and strategic leadership are positively related to the organizational effectiveness at a statistic significance level of 0.01.

The subjects participating in this study were 25 ICT firms. The instrument employed in this study was questionnaire administered to 3 different levels of executives (high, middle, low). The records and Net Profits were employed as the secondary resources to investigate the organization effectiveness

The multiple regression analysis of data in this study most likely predicted the following statistic equation:

Organization Effectiveness = $-1.079 + 0.292 \times$ modify from the standard error $+ 0.338 \times$ the ability of revolutionary understanding $+ 0.290 \times$ comprehension $+ 0.179 \times$ strategy selection.

Keywords : strategic leadership, effectiveness, information communication and technology (ICT), stock exchange of Thailand (SET)

บทนำ

สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มุ่งเน้นด้านข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายด้านเงินทุน สินค้า การบริการ ดังนั้นการพัฒนาคู่มือการเป็นสิ่งที่ท้าทายการทำงานของผู้นำที่จะใช้ความสามารถในการชักจูงหรือใช้อิทธิพลการควบคุมให้ผู้อื่น ให้ปฏิบัติงานมุ่งสู่ความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Dubrin, 2007) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ค่านิยม การให้ความสำคัญที่แตกต่างกันนั้นจะส่งผลต่อการนำแนวความคิดไปสู่การวิเคราะห์องค์การ การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแผนการดำเนินงาน การวางกลยุทธ์ ตลอดจนการควบคุมและประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงเป็นการพัฒนาสู่ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้นำทางด้านธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Boyd & Gove, 2005; Davies & Davies, 2006; Dubrin, 2007)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในประเทศไทยกับประสิทธิผลของ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในประเทศไทยกับให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

ศึกษากลุ่มประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลางและระดับปฏิบัติการของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 27 บริษัท จำนวน 81 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยการกำหนดองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย โดยใช้แบบสอบถาม 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) ประกอบด้วยเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหาร

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของข้อคำถามของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วย

ปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีข้อคำถามจำนวน 53 ข้อ

1. องค์ประกอบหลักด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร มี 5 องค์ประกอบย่อย 19 ข้อ
2. องค์ประกอบหลักด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มี 4 องค์ประกอบย่อย 17 ข้อ
3. องค์ประกอบหลักด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ขององค์กร มี 3 องค์ประกอบย่อย 10 ข้อ
4. องค์ประกอบหลักด้านประสิทธิผลขององค์กร มี 3 องค์ประกอบย่อย 7 ข้อ รวมถึงข้อมูลด้านผลกำไรและยอดขาย ใช้ข้อมูลจากการรายงานประจำปี 2555 ของบริษัท

ในการสร้างแบบสอบถามได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทำการตรวจสอบ โดยมีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่า IOC คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 ถือว่าเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ หลังจากนั้นได้นำไปทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) IOC ตามเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้ค่า Cronbach's alpha ที่เกิน 0.70 (Nunnally, 1978) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้วได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlations) และการวิเคราะห์แนวโน้ม (Regression Analysis) ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ กับประสิทธิผลขององค์กร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 81.3 และเป็นเพศหญิง

ร้อยละ 18.7 โดยมีอายุ 41-50 ปีมากที่สุด ร้อยละ 44.0 รองลงมาคือ มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 29.3 และกลุ่มที่มีอายุ 30-40 ปี ร้อยละ 12.0 ระดับการศึกษาอยู่ในชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด ร้อยละ 58.7 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท ร้อยละ 37.3 และระดับปริญญาโทขึ้นไปมีน้อยที่สุด ร้อยละ 4.0 และประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 11-15 ปีมากที่สุด ร้อยละ 29.3 รองลงมาคือ ระหว่าง 5-10 ปี ร้อยละ 18.7 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 10.7

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของข้อมูลด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และประสิทธิผลขององค์กร ข้อมูลในตอนที่ 2 จากแบบสอบถามทั้งหมด 53 ข้อ 12 องค์ประกอบย่อย และได้จากข้อมูลสถิติของผลกำไรและยอดขาย โดยใช้ข้อมูลจากการรายงานประจำปี 2555 ของบริษัทเป็นองค์ประกอบที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านองค์ประกอบหลักด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ขององค์กรในระดับดีมาก และด้านประสิทธิผลขององค์กร ในระดับดีปานกลาง

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อกำหนดเบื้องต้นของค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ลักษณะการแจกแจงปกติ พบว่า ตัวแปรตามมีลักษณะการแจกแจงปกติ โดยพิจารณาจาก boxplot ของตัวแปร Effective ที่มีความสมมาตร

ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ กับตัวแปรตามมีลักษณะเป็นเส้นตรง แม้จะไม่ชัดเจน

เท่าไรนักแต่ก็ถือว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของการใช้สถิติสมการถดถอยเชิงพหุคูณได้

ภาวะร่วมเส้นตรง พบว่า ค่า condition index ที่สูงที่สุดอยู่ที่ 73.041 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ค่า Variance Proportions ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว มีค่าสูงที่สุด เพียง 0.36 ซึ่งไม่สูงเท่าไรนัก แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระแต่ละคู่ไม่มีคู่ใดมีความสัมพันธ์กัน หรือเป็นอิสระต่อกันนั่นเอง

ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนพบว่าการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.225 และค่าต่ำสุด เท่ากับ -0.461 ซึ่งค่าดังกล่าวยังไม่เข้าใกล้ 1 หรือ -1 จึงถือว่าตัวแปรทุกคู่มีความแตกต่างไม่ซ้ำซ้อนกัน การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlations) พบว่าองค์ประกอบย่อยทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติขององค์กร และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ขององค์กร รวมทั้งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นภาพรวมขององค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

และการวิเคราะห์แนวโน้มด้วยสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) พบว่า การวิเคราะห์หาแนวโน้มของระดับประสิทธิผลขององค์กรด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้น โดยใช้ตัวแปรในระดับที่แตกต่างกัน 3 ระดับ เพื่อหาสมการที่สามารถใช้พยากรณ์หาแนวโน้มได้ดีที่สุด คือ

ประสิทธิผลขององค์กร=0.245+0.781xภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์-①

ประสิทธิผลขององค์กร=-0.171+0.597xการกำหนดทิศทางขององค์กร+0.282xการควบคุม

และประเมินกลยุทธ์ขององค์กร-②

ประสิทธิผลขององค์กร=-1.079+0.292xการแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจากมาตรฐาน+0.338xความสามารถในการคิดเชิงปฏิบัติ+0.290xความคิดความเข้าใจในระดับสูง+0.179xความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์-③

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า สมการที่③ สามารถใช้อธิบายระดับประสิทธิผลขององค์กรได้ดีที่สุด โดยอธิบายผลได้ร้อยละ 41.9

จะทราบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร เรียงลำดับจากมากไปน้อย โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์ของตัวแปร คือ

1. ความสามารถในการคิดเชิงปฏิบัติ
2. การแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจากมาตรฐาน
3. ความคิดความเข้าใจในระดับสูง
4. ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์

ซึ่งผู้ประกอบการสามารถพิจารณาส่งเสริมองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลให้แก่องค์กรได้ตามความเหมาะสม

สรุปผลการศึกษา

ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอธิบายได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการวิจัย พบว่า ค่าของทุกองค์ประกอบที่เป็นตัวแปรอิสระอยู่ในเกณฑ์ดีมากทั้งหมด ไม่ว่าจะประเมินจากบริษัทที่มีประสิทธิผลในระดับใดก็ตาม ซึ่งเป็นได้ว่า แบบสอบถามนี้เป็นการประเมิน

สถานะของตนเองในฐานะผู้บริหาร ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะตอบแบบสอบถามแบบมีอคติ ส่วนค่าของประสิทธิผลขององค์การด้านการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและการบรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นตัวแปรตามอยู่ในเกณฑ์ดีมากและดีมากที่สุด แตกต่างกับคะแนนจากยอดขายและกำไรสุทธิซึ่งคำนวณจากข้อมูลผลประกอบการจริง ซึ่งมีเพียง 1 บริษัทที่ดีมากที่สุด 1 บริษัทที่ดีปานกลาง 1 บริษัทที่ด้อย และ 22 บริษัทที่เหลืออยู่คือด้อยที่สุด

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการวิจัย พบว่า การกำหนดทิศทางขององค์การ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติขององค์การ และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ขององค์การ ล้วนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้อื่นหลายๆ ท่าน เช่น ไมเคิลแมคโดนัลด์และบรูม (Miskel, Mc Donald & Bloom, 1983, 97-115) พบว่าโครงสร้างและการประสานงานขององค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลขององค์การที่นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หรือปริดีฟงส์ เศรษฐฐันต์ (2542) พบว่าภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของหน่วยงานวิทยการตำรวจในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิผลของธุรกิจได้

3. เพื่อประเมินอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากสมการถดถอยเชิงเส้นที่อธิบายประสิทธิผลขององค์การได้ดีที่สุด หรือสมการที่ 3

ซึ่งมีสมการดังนี้

ประสิทธิผลขององค์การ = $-1.079 + 0.292 \times$
การแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจาก
มาตรฐาน + $0.338 \times$ ความสามารถในการคิด
เชิงปฏิกิริยา + $0.290 \times$ ความคิดความเข้าใจในระดับ
สูง + $0.179 \times$ ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้า
ต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์-๓

จะเห็นได้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ เรียงลำดับจากมากไปน้อย โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์ของตัวแปร คือ

1. ความสามารถในการคิดเชิงปฏิกิริยา
2. การแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจากมาตรฐาน
3. ความคิดความเข้าใจในระดับสูง
4. ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้า

ต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์

ซึ่งผู้ประกอบการสามารถพิจารณาส่งเสริมองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลให้แก่องค์การได้ตามความเหมาะสม

อภิปรายผลการศึกษา

1. ความสัมพันธ์โดยรวมของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในประเทศไทยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

มีผลสอดคล้องกับการวิจัยทั้งในด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ โครงสร้างองค์การ การบรรลุเป้าหมายรวมถึงการปฏิบัติงาน มีผลสัมฤทธิ์สูง (ยุวราณี สุขวิญญาณ์, 2549) องค์ประกอบหลักด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในส่วนการวางแผนมีการใช้การติดต่อสื่อสารสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภัณฑลา ล้นเหลือ (2554) ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมกรรมการแสดงออก

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้นมีองค์ประกอบปัจจัยการสื่อสารและปัจจัยความคิดสร้างสรรค์ นั้นมีอิทธิพลทางตรงกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ และองค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ดี ความสามารถสร้างความสัมพันธ์เป็นส่วนสำคัญต่อการเกิดประสิทธิผลขององค์การ (ปิลัญญ์ ปฏิพิมพาคม, 2550) รวมถึงการนำความรู้ของหลักการอื่นมาบูรณาการระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ให้เกิดความเชื่อมโยงกับการกำหนดนโยบายโดยการจัดการความรู้ ซึ่งเริ่มจากผู้บริหารระดับสูงที่เป็นกำลังหลักในการเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ขององค์การ (แสงจันทร์ ศรีประเสริฐ, 2549) สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจทั้งด้านความสามารถในการทำกำไรและส่วนแบ่งการตลาด

2. ข้อค้นพบของการศึกษา

การพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลขององค์การ โดยเฉพาะธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในประเทศไทยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะสามารถประยุกต์ใช้พยากรณ์กับทั้งองค์การที่มีลักษณะของธุรกิจเดียวกันหรือคล้ายกันได้ โดยอาศัยสมการที่ได้จากผลการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งที่จะพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้ ซึ่งสมการทั้ง 3 สมการนั้น มีความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบต่อประสิทธิผลขององค์การที่จะนำพยากรณ์ได้ ตามแต่ความเหมาะสมขององค์การ นอกจากนั้นยังสามารถพัฒนาบุคลากร ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยเลือกจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การได้ กรณีที่อาศัยสมการที่ 3 มาใช้เพื่อเป็นการประเมินประสิทธิผลขององค์การ เมื่อมีความต้องการพัฒนาประสิทธิผลให้สูงขึ้นจึงนำองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ กำหนด

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การเรียงลำดับจากมากไปน้อย โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์ของตัวแปร คือ 1) ระดับความสามารถในการคิดเชิงปฏิกิริยา 2) ระดับการแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจากมาตรฐาน 3) ระดับความคิดความเข้าใจในระดับสูง และ 4) ระดับความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ โดยมีค่าความมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ 0.338 0.292 0.290 และ 0.179 ตามลำดับ สามารถอธิบายถึงประสิทธิผลขององค์การได้ร้อยละ 41.9

การศึกษาได้ความรู้ใหม่ที่จะใช้หลักการภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาผลักดันพัฒนาองค์การให้เกิดประสิทธิผลโดยเฉพาะผู้บริหารขององค์การที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถนำมาปฏิบัติได้ในทางตรงส่วนขององค์การหรือบริษัทอื่นๆ นั้นก็ปรับใช้ให้ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือแม้กระทั่งในส่วนของหน่วยงานย่อยระดับต่างๆ ก็ย่อมปรับเปลี่ยนแนวทางในการสร้างความเข้าใจกับองค์การที่จะบรรลุวิสัยทัศน์สูงสุดของทุกองค์การ

ข้อเสนอแนะ

1. องค์การสามารถพิจารณาส่งเสริมปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงปฏิกิริยาการแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจากมาตรฐานความคิดความเข้าใจในระดับสูงและความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์โดยมีระดับอิทธิพลตามสัมประสิทธิ์ของปัจจัย คือ 0.338 0.292 0.290 และ 0.179 ตามลำดับโดยผู้ประกอบการสามารถพิจารณาความคุ้มค่าของงบประมาณที่ลงทุนในการส่งเสริมปัจจัยต่างๆ ได้

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง

กลยุทธ์ สามารถกระทำได้ ดังนี้

(1) เทคนิคการคิด ผีไก่ใช้สมองทั้ง 2 ด้าน ให้สมดุลกัน ผีไก่การคิดเป็นภาพ การคิดจำลอง สถานการณ์แบบ Mind Mapping เน้นการคิดแบบ พหุนิยม พิจารณาในมุมมองที่แตกต่างแทนการคิด แบบเป็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียว

(2) เรียนรู้จากประสบการณ์บริหาร โดย ให้ผู้บริหารที่เป็นต้นแบบถ่ายทอดและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์หรืออ่านชีวประวัติผู้นำที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการแบ่งปันภาวะผู้นำเชิง เปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในทุกระดับขององค์กร

(3) การคิดใคร่ครวญและเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างประสบการณ์บริหารของตนอยู่เสมอ ไม่ละทิ้งโอกาสที่จะที่จะทำทนายตนเองในการแก้ไขปัญหาที่ยากด้วยแนวทางที่หลากหลาย ผีไก่การคิด โดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ขององค์กรอยู่เสมอ

(4) หมั่นรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องอยู่เสมอ

บรรณานุกรม

ยวราณี สุขวิญญาณ์. (2549). **การพัฒนา โมเดลเชิงสาเหตุประสิทธิผลองค์กร ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวง สาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิกัญชลาล ลั่นเหลือ. (2554). **โมเดล สมการ โครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.

ปิลัญญปฏิบัติพิมพาคม. (2550). **รูปแบบภาวะผู้นำและ ประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, สาขา การบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แสงจันทร์ ศรีประเสริฐ. (2549). **กลยุทธ์การนำ การจัดการความรู้มาใช้พัฒนาความ ได้เปรียบในการแข่งขันของธนาคาร พาณิชย์ไทย : ศึกษาธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, สาขาการจัดการธุรกิจ บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

Boyd, B, Finkelstein, S. & Gove, S. (2005). How Advanced is the Strategy Paradigm? The Role of Particularism and Universalism in Shaping Research Outcomes, Strategic Management Journal, Vol. 26 No. 9, pp. 14-54.

Davies, B. & Davies, B.J. (2006). Developing a Model for Strategic Leadership in School. Educational Management Administration and Leadership. 34 (1), 121-139.

Dubrin, J.A. (2007) Leadership Research Finding, Practice and Skills. 5th New York:Houghton Mifflin Co.

Nunnally, J.C. (1978). Psychometric Theory. New York, USA: McGraw-Hill.

Miskel, C., McDonald, D., & Bloom, S. (1983). Structural and expectancy linkages within schools and organizational effectiveness. Educational Administration Quarterly, 19, 97-1

รูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อขีดความสามารถ ในการแข่งขันของธุรกิจไทย

The Model of Electronics Commerce (E-commerce) to Strengthen
the Competitiveness Potential of Businesses in Thailand.

ดิฐวรรณ ทรัพย์พิชผล*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย และพัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ภายในประเทศไทย มีสภาพเป็นนิติบุคคล ยื่นจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อกระทรวงพาณิชย์ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย ได้แก่ ปัจจัยการให้บริการ การระบุความต้องการ และการสกัดความต้องการ และ 2) แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลกับขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย เป็นแบบจำลองที่มีความเที่ยงตรงและมีความสอดคล้องกันกับแบบจำลองทางทฤษฎีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ขีดความสามารถ แบบจำลองสมการโครงสร้าง

Abstract

The Study was exploratory research. The objective of this study was to study the influence of the factors affecting the potential of the competitiveness of business in Thailand and to develop the structural relationships model development to strengthen the competitiveness of businesses in Thailand. The sampling of this study was electronic commerce with establishments located in Thailand, only an entity and registration and submission of electronic commerce to the Ministry of Commerce. The unit of analysis was the organization was 324 people. Questionnaire and In-depth Interview were used as instruments of this study. The result of this study found that 1) The factors of the services, the specification and the elicitation of

*นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

requirement were the influencing factors to strengthen the businesses competitiveness. 2) The Structural relationships model with Thai businesses competitiveness was a model that was justified and had no statistically significant difference with Theoretical models.

Keywords : electronic commerce, competitiveness, structural equations model

บทนำ

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) คือ ระบบการซื้อขายสินค้าหรือบริการรวมถึงสารสนเทศต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต การเข้ามาของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นทั้งในระดับเศรษฐกิจและระดับการดำเนินธุรกิจ ดังนี้ ในระดับเศรษฐกิจ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดการซื้อขายสินค้า บริการ และสารสนเทศผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างไม่มีขีดจำกัด

ในด้านเวลาและสถานที่ ทำให้เอกชนทุกขนาดกิจการสามารถทำธุรกิจครอบคลุมไปทั่วทุกภูมิภาคของโลกได้ง่ายขึ้นทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้เร็วขึ้น และในระดับธุรกิจ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามาทดแทนกระบวนการดำเนินธุรกิจแบบเดิมหลายประการ ทำให้เกิดการปฏิบัติงานแบบอัตโนมัติ การดำเนินธุรกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้นทุนการดำเนินงานและเวลาการปฏิบัติงานลดลง ช่วยให้ธุรกิจมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ช่วยอำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการจัดการ ทั้งการจัดการภายในองค์กรและทำให้การติดต่อสื่อสารกับองค์กรคู่ค้าดี (Epstein, 2005; Ghandour, 2007; Jennex, Amoroso, & Olayele, 2006; Schoder & Madeja, 2008; Viehland, 2007) นอกจากนี้ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้ธุรกิจมีความสามารถในการแข่งขัน

มากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างโอกาสให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (small and medium enterprises) สามารถแข่งขันในระบบการค้าโลกได้โดยตรง (Jennex et al., 2006: 1)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงรูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย และเพื่อพัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย ซึ่งผลของการศึกษาทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและพัฒนาให้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีการเจริญเติบโตต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย และพัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ภายในประเทศไทย และมีสภาพเป็น

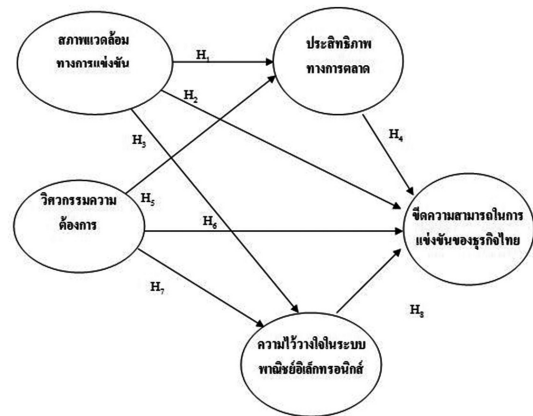
นิติบุคคลโดยยื่นจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อกระทรวงพาณิชย์ จำนวน 1,680 ราย คิดเป็น 36.87% ของจำนวนธุรกิจทั้งหมด (4,556 ราย) (กระทรวงพาณิชย์, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2554) ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรดังกล่าว โดยใช้สูตรการคำนวณตัวอย่างของ Taro Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 324 ราย

2. ตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน ได้แก่ อำนาจการต่อรองของลูกค้า อำนาจการต่อรองของผู้ขาย และสภาพการแข่งขันของคู่แข่ง 2) ความไว้วางใจในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 3) วิศวกรรมความต้องการ ได้แก่ การสกัดความต้องการ การวิเคราะห์ความต้องการ เอกสารความต้องการ และการตรวจสอบความต้องการ 4) ประสิทธิภาพทางการตลาด ได้แก่ ผลผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย หรือกระจายตัวสินค้า การส่งเสริมการขาย การให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง และการรักษาความเป็นส่วนตัว

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ชีตความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ ได้แก่ กลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ แบบการบริหาร บุคลากร ทักษะ และค่านิยมร่วม

2.3 กรอบแนวคิดของผู้วิจัยแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบสอบถาม และแบบสอบถาม (Questionnaire) มีเนื้อหาทั้งหมด 7 ตอน

4. การทดสอบเครื่องมือวัด

4.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากนิยามศัพท์และปรับปรุงมาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แล้วนำผลการพิจารณามาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามด้วยวิธีคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) จากการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในครั้งนี้ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00

4.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการทดลองเก็บข้อมูล (try-out) จากสถานประกอบการอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่างนำมาหาความเชื่อมั่น

ของแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.9545

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ครั้งนี้อาศัยการวิจัยเชิงปริมาณ
วิธีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม
แล้วนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
ทางสถิติ โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อ
แจกแจงให้เห็นถึงคุณสมบัติของประชากรที่ศึกษา
รวมทั้งตัวแปรทุกตัว และมาตรวัดทุกมาตรวัด
ที่ใช้ในการวิจัย และใช้สถิติเชิงวิเคราะห์เพื่อทดสอบ
สมมติฐานการวิจัย

5.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้
นำเสนอภาพรวมความสัมพันธ์ทวิระหว่างตัวแปร
ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ทราบว่า ตัวแปรตัว
ใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรขีดความสามารถ
ในการแข่งขันของธุรกิจไทย รวมทั้งนำเสนอความ
สัมพันธ์ระหว่างกันเองของตัวแปรอิสระต่างๆ
โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ
เพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation
coefficient)

5.3 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple
Regression) เพื่อหาตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติกับขีดความสามารถในการแข่งขัน
ของธุรกิจไทย

5.4 วิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง
(Structural Equations Model : SEM) ด้วยการ
ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้านคอมพิวเตอร์เพื่อศึกษา
ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยว่ามี
ผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย

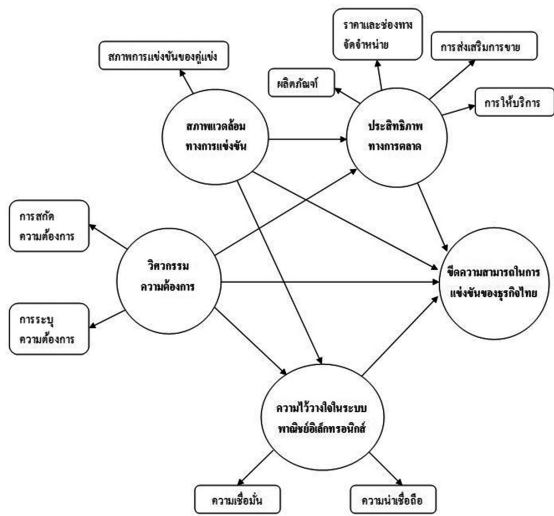
สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจไทยที่ใช้พาณิชย์
อิเล็กทรอนิกส์มีความสามารถในการแข่งขัน

เหนือคู่แข่ง ได้แก่ การสกัดความต้องการ (0.647)
รองลงมา ได้แก่ การระบุความต้องการ (0.633)
และการให้บริการ (0.495) ตามลำดับ อย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพล
ผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย
มากที่สุด คือ การสกัดความต้องการ หมายความว่า
การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้ประสบ
ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ความต้องการทุกอย่างทั้งของผู้ประกอบการเอง
และของผู้บริโภค เพื่อนำความต้องการเหล่านั้น
มาสกัดและวิเคราะห์ความเหมาะสมของความ
ต้องการเพื่อนำไปใช้การพัฒนาระบบพาณิชย์
อิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งใน
ตลาดได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิง
โครงสร้าง อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลกับ
ขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย
พบว่า แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง
ที่ได้จากการวิจัยมีความเที่ยงตรงโดยพิจารณา
ได้จากค่า Chi-Square (χ^2) เท่ากับ 250.8 ค่า
Degree of Freedom (df) เท่ากับ 136 ค่าอัตราส่วน
ของ Chi-Square/Degree of Freedom (χ^2/df)
เท่ากับ 1.85 เป็นค่าที่น้อยกว่า 2 สอดคล้องกับ
เกณฑ์ที่กำหนดไว้ และค่า p-Value เท่ากับ 0.062
ส่วนดัชนีชี้วัดความเหมาะสมของโมเดล ได้แก่ ค่า
Goodness of Fit Index (GFI) เท่ากับ 0.958 ค่า
Comparative Fit Index (CFI) เท่ากับ 0.995 ค่า
Root Mean Square Residual (RMR) เท่ากับ
0.033 และค่า Root Mean Square Error of
Approximation (RMSEA) เท่ากับ 0.027 สรุปได้ว่า
แบบจำลองสมการโครงสร้างข้อมูลเชิงประจักษ์
มีความสอดคล้องกลมกลืนกับแบบจำลองทาง
ทฤษฎีเป็นอย่างดี ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมการโครงสร้างที่เหมาะสม

อภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับรูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย ได้แก่ สภาพการแข่งขันของคู่แข่ง ความเชื่อมั่นในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ความเชื่อถือในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ ราคาและช่องทางการจัดจำหน่าย การให้บริการ การส่งเสริมการขาย การระบุความต้องการ และการสกัดความต้องการ ซึ่งหมายความว่า ธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้หรือจะมีความสามารถในการแข่งขันเหนือคู่แข่งได้ ต้องเริ่มต้นจากการกำหนดแนวทางการแข่งขันไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่แรก ว่าองค์การหรือธุรกิจนั้นๆ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานให้ก้าวหน้าไปในทิศทางใด และเพื่อให้การวางแผนดำเนินงานไม่ผิดพลาด แผนกลยุทธ์การตลาดโดยเฉพาะเรื่องส่วนผสมการตลาดอันได้แก่ การจัดการสินค้า ตั้งราคา การออกแบบวิธีการจัดจำหน่ายและการจัดการการส่งเสริมการตลาดต้องสอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกับแผนหลัก

รวมไปถึงต้องให้ความสนใจมากเป็นพิเศษในเรื่องการบริการด้วย แผนงานที่วางต้องครอบคลุม มีความชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ตลาดอยู่เสมอ อีกทั้งยังต้องติดตามศึกษาสภาพการแข่งขันต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งจากคู่แข่ง ลูกค้า และสภาพแวดล้อมทางการตลาดด้วย

การวางแผนกลยุทธ์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ธุรกิจมีความสามารถในการแข่งขันเหนือคู่แข่ง ผู้บริหาร ผู้ประกอบการต้องทำการวิเคราะห์ความต้องการของกิจการอย่างรอบคอบและครบถ้วน แล้ววกกลับกรองความต้องการออกมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การผลิตและนำเสนอขายสินค้าหรือบริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ได้การทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สร้างความเชื่อมั่น ความเชื่อถือให้แก่สินค้าหรือบริการของกิจการ สอดคล้องกับสภาพการแข่งขัน มุ่งตอบสนองความต้องการของลูกค้าและความต้องการของกิจการที่กำหนดไว้แต่แรกด้วยยิ่งไปกว่านั้น การวิเคราะห์ความต้องการแท้จริงของกิจการก่อนการพัฒนา ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกิจการนั้นจะช่วยลดข้อผิดพลาดในการพัฒนาระบบและเพิ่มโอกาสสำเร็จและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเหนือคู่แข่งได้ในระยะยาวด้วย

การพัฒนาระบบงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาใช้ในองค์การมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นลำดับขั้น คล้ายกับการพัฒนาระบบงานสารสนเทศขึ้นใช้ภายในองค์การโดยทั่วไป (Turban, Leidner, McLean, และ Wetherbe, 2006 : 57-60) กล่าวคือ ก่อนการพัฒนาขึ้นใช้จำเป็นต้องมีผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องทำการสกัดหาความต้องการหรือการรวบรวมข้อมูลความต้องการของ

ผู้ประกอบการหรือผู้ใช้ระบบให้ครบถ้วน ชัดเจน เสียก่อน จึงจะสามารถนำไปพัฒนาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเป็นระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์หลักและตอบสนองต่อความต้องการขององค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีประสิทธิภาพ ผลจากผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Javalgi และคณะ (2006) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืนมาจากการใช้เทคโนโลยีร่วมกับทรัพยากรอันโดดเด่นของธุรกิจจนเกิดลักษณะเฉพาะตัวของธุรกิจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Constantinides (2007 : 205) ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้เพียงส่วนผสมการตลาด (4P) นั้นยังไม่เพียงพอต่อการสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งชั้น และได้ชี้ให้เห็นข้อจำกัดของการนำส่วนผสมทางการตลาดแบบดั้งเดิมนี้ไปใช้กับตลาดอิเล็กทรอนิกส์หรือตลาดออนไลน์ ได้แก่ การขาดการบูรณาการในการวางกลยุทธ์การตลาดทั้งออฟไลน์และออนไลน์เพื่อให้เหมาะสมกับโครงสร้างตลาดและสภาพการแข่งขัน

การประยุกต์ใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้ประสบความสำเร็จ และสร้างความสามารถในการแข่งขันเหนือคู่แข่งในตลาด กิจการต้องเริ่มทำอย่างเป็นกระบวนการ ตามลำดับขั้นตอน เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ตลาด สภาพการแข่งขัน ความต้องการของลูกค้าและความต้องการภายในกิจการ จากนั้นทำการบูรณาการกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ทั้งหมดให้สอดคล้องกับกลยุทธ์การตลาดหลักออฟไลน์

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลคือ ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ภายในประเทศไทย และมีสภาพเป็นนิติบุคคล โดยยื่นจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อกระทรวงพาณิชย์ ดังนั้น เพื่อให้องค์ความรู้ครอบคลุมรอบด้านในการทำวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาเชิงลึกเพิ่มขึ้น โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนหรือผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้ทำธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการขยายผลการศึกษาให้ครอบคลุมกว้างขวางไปถึงแนวโน้มการนำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในการสร้างความสามารถในการแข่งขันเหนือคู่แข่ง และกลยุทธ์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่ช่วยให้ธุรกิจหน่วยงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2554). การประกอบอาชีพ. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2556 จาก <http://bd.go.th/edirectory/index.php>.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2552). การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สีตะลา น้อยขาว และยิเชียน ลู. (2550). การวิเคราะห์ความเป็นไปได้และกำหนดแผนธุรกิจสำหรับการขายและให้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้รูปแบบพาณิชย์กรรมอิเล็กทรอนิกส์. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อภิษฐ์ เรืองศิริปิยะกุล. (2554). **เปิดร้านบนอินเทอร์เน็ต (ฉบับแก้ไขทำเอง)**.

กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

Constantinides E. (2007). From Physical Marketing to Web Marketing: The Web-Marketing Mix. Dissertation Abstracts International. **IEEE Computer Society** Washington, DC, USA.

Hair, J. F., Black, B., Babin, B., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). **Multivariate data analysis** (6th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Javalgi, G. Rajshekhar. and others. (2006). "Sustainable competitive advantage of internet firm" **International Marketing Review**. Vol. 22 No. 6 pp. 658-672.

Turban, E., Leidner, D., McLean, E., & Wetherbe, J. (2006). **Information technology for management: Transforming organizations in the digital economy** (5th ed.). New York: John Wiley & Sons.

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553

Factors affected the dropping-out of Banphaeo Industrial and
Community Education College's Students. In school year 2010

วีระ ทองประสิทธิ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553 จำนวน 128 คน ที่นักเรียนนักศึกษาออกกลางคัน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวนักเรียน นักศึกษา ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพครอบครัว ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัย การอาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553 ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้

ด้านที่ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับตัวนักเรียนนักศึกษา ส่วนใหญ่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันด้านตัวนักเรียนนักศึกษาเอง รองลงมาเป็นประเด็นที่มีผลการเรียนไม่น่าพึงพอใจหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และประเด็นการเรียนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ต้องการ

ด้านที่ 2 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพครอบครัวของนักเรียนนักศึกษา ส่วนใหญ่พบว่าบิดามารดาผู้ปกครองเข้มงวดกวดขันในการเรียนมากเกินไปเป็นปัจจัยสำคัญ รองลงมาได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมีน้อย และปัจจัยสภาพครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง ครอบครัวมีฐานะยากจนต้องช่วยหารายได้เป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน

ด้านที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพของสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าครูมีการลงโทษหรือตำหนิติเตียนผู้เรียนโดยขาดเหตุผล รองลงมาเป็นประเด็นที่วิทยาลัยมีกฎระเบียบข้อบังคับมากเกินไป และครูมีการสร้างแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย

ด้านที่ 4 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกวิทยาลัยพบว่าปัจจัยที่เป็นประเด็น ได้แก่ การเดินทางมาสถานศึกษาไม่สะดวก รองลงมาเป็นการคบเพื่อนต่างสถาบัน หรือมีเพื่อนที่ไม่ได้เรียน และมีที่พักอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา

Abstract

The research was aimed mainly at studying the factors that could have affected the 128 students' dropping-out at Banphaeo Industrial and Community Education College in school year 2010. The researcher was determined 4 factors viz: factors about the student's individual, factors about students family, factors about the college and factors about the environment: and used percentage, average and standard deviation (S.D) to analyze the data.

The result of 4 factors studying the factors that could have affected students dropping-out at Banphaeo Industrial and Community Education College were as follows

1. Factors about students individual, the mostly affective. The others factors were the lower grade form standard and didn't study in the desire major.
2. Factors about students family. The main factor was the parents so severe about the learning. The other factors were the poor relationship in the broken home family and the financial problem in the family
3. Factors about the college: The main factors was the unreasonable punishment form teachers. The other factors were the strict rules of the college and less motivation in learning form the teachers.
4. Factors about the inside and outside environment. The main factors was the poor transportation, and the other were friends form other school or college, and the inappropriate environment at their residents.

Keywords : affected the dropping-out community education college's students

---

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนั้นกำลังคนที่มีคุณภาพนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ขณะนี้ประเทศไทยกำลังดำเนินการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ และถือว่าการอาชีวศึกษาเป็นส่วนสำคัญมากเพราะเป็นการพัฒนากำลังคนในระดับช่างฝีมือ ช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยีที่เป็นผู้สร้างผลผลิตต่างๆ ให้กับประเทศจึงถือได้ว่าคุณภาพของกำลังคนเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ความสามารถในการแข่งขันอย่างแท้จริง

โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ซึ่งได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่า “การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” ประกอบกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ในมาตรา 32 บัญญัติว่าให้มีคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็น 1 ใน

4 องค์กรหลัก ในการจัดระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการและกำหนดหน้าที่ไว้ในมาตรา 34 ให้ “คณะกรรมการอาชีวศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติการส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546 : 3-4)

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 6 ได้ระบุว่า “การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551 : 3)

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 9 ได้ระบุว่าหลักสูตรการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นการศึกษาตามหลักสูตรหลังจบมัธยมศึกษาตอนต้นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นการศึกษาตามหลักสูตรหลังจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรปริญญาตรีสายปฏิบัติการ เป็นการศึกษาหลังจบหลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงโดยให้โอกาสบุคคลที่สำเร็จการศึกษา ในแต่ละระดับสามารถไปประกอบอาชีพและกลับมาศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิได้อย่างต่อเนื่องทั้งนี้ถือว่าประสบการณ์ในการทำงานหรือการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาต่อ ปริญญาตรีเทคโนโลยีสายปฏิบัติการ การจัดหลักสูตรระยะสั้นหรือหลักสูตรพิเศษสามารถจัดได้ตามความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการเพื่อการประกอบอาชีพและศึกษาต่อ

การจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากโดยเฉพาะการศึกษา ด้านงานอาชีพหรืออาชีวศึกษา เพราะงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกทักษะผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะฐานสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพและตรงกับสาขางานอย่างมีคุณภาพ ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่า การจัดการศึกษาเป็นการลงทุนประเภทหนึ่ง เพราะผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนที่นอกเหนือจากที่รัฐจัดให้ เช่น ค่าใช้จ่ายส่วนตัว เครื่องมือพิเศษ หรือฝึกทักษะเพิ่มเติมตามแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในส่วนของรัฐนั้นจำเป็นต้องจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อสนับสนุนการศึกษาด้านนี้เป็นจำนวนมากเช่นกัน ดังนั้นหากผู้เรียนศึกษาแล้วไม่สำเร็จการศึกษาโดยเฉพาะการออกกลางคันจะด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตามจะทำให้เกิดผลเสียที่ตามมาอย่างมหาศาลและถือได้ว่าเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา

นอกจากนี้การออกกลางคันของผู้เรียนจะเป็นการสร้างปัญหาให้กับประเทศชาติและส่งผลกระทบต่อความสูญเสียทางเศรษฐกิจ เกิดปัญหาทางสังคม การออกกลางคันทำให้นักเรียนเหล่านี้ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยเป็นแรงงานประเภทไร้ฝีมือ ทำให้มีรายได้ต่ำ ซึ่งจะส่งผลตามมากกระทบ

ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศด้วย นอกจากนี้ การออกกลางคันของผู้เรียนซึ่งอยู่ในระยะวัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังศึกษาคณะน้อง อยากลองอยากรู้สิ่งแปลกใหม่และต้องการสร้างปมเด่นในสังคม เมื่อออกมามักจะคบเพื่อนที่ไม่ค่อยดีนักกลุ่มออกกลางคันจึงเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด อาชญากรรม เป็นต้น (พระณรงค์, 2526 : 5)

วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว เป็นสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม
2. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ในการจัดการเรียนการสอนนั้นประกอบไปด้วยหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ทั้งนี้วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้วมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อจัดการศึกษาที่มุ่งผลิต และพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของ สถานประกอบการในการพัฒนาเศรษฐกิจและ ให้บริการแก่สังคม

วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ได้รับนักเรียน นักศึกษาเข้าศึกษาต่อในแต่ละปีการศึกษาเป็น จำนวนมากตามแผนการรับนักเรียนนักศึกษา ที่ตั้งไว้ในแต่ละปี ซึ่งขณะเดียวกันพบว่านักเรียน นักศึกษาที่เข้าเรียนแล้วได้ออกจากการเรียนก่อน สำเร็จการศึกษาหรือออกกลางคันเป็นจำนวนมาก เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากสถิติการเก็บรวบรวมข้อมูล นักเรียนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และออกกลางคันในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งงาน ทะเบียนได้จัดทำข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบดังนี้

แสดงจำนวนนักเรียนที่สมัครเข้าเรียนและสำเร็จการศึกษาระดับ ปวช.

ปีการศึกษา ที่เข้าเรียน	จำนวน(คน)		ปีการศึกษา ที่จบ	จำนวน(คน)		ร้อยละ
	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	
2549	200	83	2551	66	52	41.69
2550	131	59	2552	60	40	52.63
2551	178	102	2553	80	72	54.28

แสดงจำนวนนักศึกษาที่สมัครเข้าศึกษาและสำเร็จการศึกษาระดับ ปวส.

ปีการศึกษา ที่เข้าเรียน	จำนวน(คน)		ปีการศึกษา ที่จบ	จำนวน(คน)		ร้อยละ
	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	
2550	16	6	2551	14	6	90.90
2551	30	24	2552	20	21	75.92
2552	38	29	2553	29	28	85.07

แสดงจำนวนนักเรียนระดับ ปวช. ที่ออกกลางคันในปีการศึกษา 2553

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน		รวม	คิดเป็นร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง
	ชาย	หญิง			
ปวช.1	58	17	75	58.60	75
ปวช.2	27	7	34	26.56	34
ปวช.3	19	-	19	14.84	19
รวม	104	24	128	100.00	128

แสดงจำนวนนักศึกษาระดับชั้น ปวส. ที่ออกกลางคันในปีการศึกษา 2553

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน		คิดเป็นร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง
	ชาย	หญิง		
ปวส.1	9	1	6.70	10
ปวส.2	-	-	-	-
รวม	9	1	6.70	10

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ออกกลางคันก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด มีจำนวนมาก ทั้งที่สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสมัครเข้าเรียนในสาขาวิชาที่ตนเองชอบและสมัครใจอยากจะทำเรียน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย โดยเฉพาะเกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา ปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ปัญหาสังคม ปัญหาครอบครัว ปัญหาต่อการพัฒนาประเทศที่จะเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจสังคม ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้เรียน จึงมีความจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อจะได้นำมาผลจากการศึกษามาใช้

ในการวางแผนบริหารจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้วต่อไป

1.2 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัยดังนี้

นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) หรือเทียบเท่าแล้ว ลงทะเบียนเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว และออกกลางคันในปีการศึกษา 2553

นักศึกษา หมายถึง ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าแล้วลงทะเบียนเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว และออกกลางคันในปีการ

ศึกษา 2553

การออกกลางคัน หมายถึง กรณีที่นักเรียน นักศึกษาได้ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนนักศึกษาของ วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว และลงทะเบียนแล้ว โดยเข้าศึกษาระยะหนึ่งแล้วออกจากสถานศึกษา ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน หมายถึง องค์ประกอบหรือสภาพปัญหาต่างๆ ที่เป็นสาเหตุ หรือตัวแปรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษา ต้องออกจากสถานศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาตาม หลักสูตร

ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับนักศึกษา หมายถึง ข้อสงสัยในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนทั้งทางตรง และทางอ้อมที่ทำให้ผู้เรียนออกกลางคัน

ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับสภาพครอบครัว หมายถึง ข้อสงสัยในสิ่งเกี่ยวกับผู้ปกครองและ ครอบครัวของผู้เรียนที่ส่งผลให้ผู้เรียนต้องออก กลางคัน

ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา หมายถึง ข้อสงสัยในสิ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการของ วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้วที่ส่งผลทำให้ผู้เรียน ต้องออกกลางคัน

ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง ข้อสงสัยในสิ่งที่อยู่รอบตัวของผู้เรียนที่มีผลกระทบ ทำให้ผู้เรียนต้องออกกลางคัน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 สถานศึกษาได้ข้อมูลเป็นแนวทางใน การกำหนดนโยบาย และวางยุทธศาสตร์เพื่อหา แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลาง คันของนักเรียนนักศึกษา

1.3.2 สถานศึกษามีแนวทางในการบริหาร จัดการเพื่อลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา

1.3.3 นักเรียนนักศึกษาเข้าศึกษาในสถาน ศึกษาตามหลักสูตรจนสำเร็จการศึกษา

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 การกำหนดประชากรและกลุ่ม ตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ที่ออกกลาง คันในปีการศึกษา 2553

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นการคัดเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากร ที่ออกกลางคันทั้งหมดในปีการศึกษา 2553 ทั้ง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 138 คน

ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		รวม
	ชาย	หญิง	
ปวช.1	58	17	75
ปวช.2	27	7	34
ปวช.3	19	0	19
ปวส.1	9	1	10
ปวส.2	0	0	0
รวม	113	25	138

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาข้อมูลรายละเอียดจากเอกสาร ทฤษฎี บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกำหนดเนื้อหาของเครื่องมือให้ครอบคลุมภารกิจหลักทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

- ปัจจัยเกี่ยวกับตัวนักเรียนนักศึกษา
- ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัว
- ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา
- ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.2.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องตามวิธีของไรวินเนลลีและแฮมมิลตัน (Rainelle and Hamilton, 1978 : 34-37 อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538 : 117) โดยกำหนดคะแนนจากการพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาที่ระบุไว้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาที่ระบุไว้

-1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาที่ระบุไว้

จากการวิเคราะห์หาค่า IOC ในการสอบถามที่มีค่าดัชนีสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้ ตรงตามเนื้อหา ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามจำนวน 36 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.82-1.00% ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าไปใช้เป็นเครื่องมือได้

5.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมที่เหมาะสม แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพอีกครั้ง ก่อนนำไปเก็บข้อมูล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้พัฒนาเครื่องมือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบระยะเวลาและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนนักศึกษาที่ออกกลางคันโดยที่อยู่ในปัจจุบัน

ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อจัดส่งเครื่องมือไปให้ตอบแบบสอบถาม

2.3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนนักศึกษาที่ออกกลางคันประจำปีการศึกษา 2553 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2554 จำนวน 138 ฉบับ โดยให้ส่งกลับมายังงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ วิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ภายในเดือนธันวาคม 2554

2.3.3 ผู้วิจัยได้ประสานงานกับนักเรียนนักศึกษาที่ออกกลางคันแล้วมิได้ตอบรับส่งแบบสอบถามกลับมาเพื่อติดตามและส่งแบบสอบถามกลับไปให้ใหม่อีกครั้ง

2.3.4 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาและดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามมีจำนวน 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 72.46

2.3.5 ผู้วิจัยทำการรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าทางสถิติ

2.4 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ จากเอกสาร บทความ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) มีจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นระบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เพื่อวัดความคิดเห็นตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert technique) จำนวน 36 ข้อ ประกอบไปด้วยด้านต่างๆ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับนักเรียนนักศึกษา
- 2) ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับครอบครัว
- 3) ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา
- 4) ปัจจัยด้านที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

โดยมีความหมายและการกำหนดค่าคะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าปัจจัยสาเหตุนั้นส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าปัจจัยสาเหตุนั้นส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าปัจจัยสาเหตุนั้นส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าปัจจัยสาเหตุนั้นส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าปัจจัยสาเหตุนั้นส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended questionnaire) จำนวน 5 ข้อ

2.5 สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาแจกแจงพิจารณาความถูกต้องและสมบูรณ์โดยสรุปได้ดังนี้

2.5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
หาค่าเฉลี่ยร้อยละ

2.5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัย
สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา
วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean)
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation :
S.D)

2.5.3 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอนแนะ
และแนวทางการแก้ไขวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ
ร้อยละและอภิปรายคำถามปลายเปิดตามผู้ตอบ
แบบสอบถามเสนอมา

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัย
การอาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553” ผู้วิจัย
ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่ม
เป้าหมาย แล้วจัดกระบวนการประมวลผลโดย
ทำให้เนเชิงปริมาณและคุณภาพ ในการวิเคราะห์

เนื้อหาจากการสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัย
ได้แยกประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบ
สอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยการ
อาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553 วิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยหาค่าเฉลี่ย ( ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอนแนะและ
แนวทางการแก้ไขปัญหการออกกลางคันของ
นักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ปีการ
ศึกษา 2553 วิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาความถูก
ต้องสมบูรณ์ และสรุปแบบความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของ
ตารางในการอภิปรายตามข้อมูลที่ปรากฏท้าย
ตาราง

ตารางแสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	72	72.00
หญิง	28	28.00
รวม	100	100.00

จากตาราง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็น
นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน
72 คน คิดเป็นร้อยละ 72 และเป็นเพศหญิงจำนวน

28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ของผู้ตอบแบบสอบถาม
ทั้งหมด

ตารางแสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสาเหตุการออกจากวิทยาลัย

สาเหตุที่ออก	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ปัจจัยปัญหาเกี่ยวกับชาวนักเรียนนักศึกษา	64	64.00
ปัจจัยปัญหาเกี่ยวกับสภาพครอบครัว	20	20.00
ปัจจัยปัญหาเกี่ยวกับสถานศึกษา	5	5.00
ปัจจัยปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	11	11.00
รวม	100	100.00

จากตาราง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนนักศึกษา ส่วนใหญ่มีสาเหตุปัจจัยที่ออกจากวิทยาลัยเกี่ยวกับตัวนักเรียนนักศึกษา มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64 รองลงมาเป็นปัจจัยปัญหาเกี่ยวกับสภาพครอบครัวมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 มีปัจจัยปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11 และมีปัจจัยปัญหาเกี่ยวกับสถานศึกษา มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันซึ่งพอจะสรุปแนวทางได้ดังนี้

1. ด้านเกี่ยวกับตัวนักเรียนนักศึกษา

1.1 การคบเพื่อนที่ไม่เหมาะสมจึงทำให้นักเรียนเป็นคนไม่ดี

1.2 ชอบไปกับเพื่อนที่ไม่คิดถึงเรื่องเรียน

1.3 เก็บรายวิชาที่เรียนตกไม่หมดจึงต้อง

ลาหยุดพักการเรียน

1.4 ไม่มีความพร้อมที่จะเรียนต่อในสายอาชีพ

1.5 มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ถูกกล่าวหาว่าผู้ขายซึ่กัญชา จึงไม่อยากมาโรงเรียน

1.6 ไม่อยากเรียนต่อ

1.7 ชอบหนีเรียน

1.8 ผู้เรียนติดศูนย์(0) ขาดเรียน (ขร.) เลยไม่อยากมาเรียน

1.9 ครูผู้สอนเซ็คให้ขาดเรียนบ่อย

1.10 ไม่อยากเรียนติดเพื่อนติดแฟน

1.11 ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนนักเรียนในสถานที่เดียวกัน

2. ด้านเกี่ยวกับสภาพครอบครัว

2.1 ผู้ปกครองไม่มีคนช่วยทำงานเลยให้ช่วยทำงาน

2.2 ครอบครัวรับไม่ได้ที่ลูกติดยาจึงไม่ส่งให้เรียน

2.3 รายได้ผู้ปกครองไม่คงที่ เนื่องจากมีงานทำไม่ประจำ

2.4 ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

2.5 บิดามารดาตามใจมากเกินไป

2.6 ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ดูแล ปล่อยประหละเลย

2.7 สภาพครอบครัวมีปัญหา

3. ด้านเกี่ยวกับสถานศึกษา

3.1 วิทยาลัยมีกฎระเบียบเคร่งครัดมากเกินไป

3.2 ไม่มีความเป็นอิสระ

3.3 งานทะเบียนให้บริการข้อมูลด้านผลการเรียนไม่ดีพอ

3.4 สถานศึกษามีอุปกรณ์เครื่องมือในการเรียนน้อยเกินไป

3.5 ไม่มีการบริการจัดหาอุปกรณ์มาให้บริการนักเรียนในช่วงกิจกรรม

3.6 สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมไม่ดีไม่สวยงาม

4. ด้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

4.1 สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวนักศึกษาทำให้เกิดการเบี่ยงเบน ยาเสพติด มีผลต่อการเรียนของนักศึกษา

4.2 วิทยาลัยมีทางออกได้หลายทาง

4.3 การเดินทางมาเรียนไม่สะดวก

4.4 มีความอับอายเพื่อนซึ่งล้าว่าติดยาเสพติด

4.5 ห้องสุขาในสถานศึกษาไม่สะอาด

4.6 มีสิ่งอับอายอยู่รอบๆ วิทยาลัย

4.7 แมลงวัน สุนัขมากเกินไป

4.8 สิ่งแวดล้อมไม่ดี

4.9 ต้นไม้แน่นเกินไป

4.10 ชอบมีบุคคลภายนอกมาคอยอยู่หน้าวิทยาลัย

4. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อารออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553 ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจต่อการจัดการเรียนการสอน และการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงนำผลในภาพรวมมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันด้านเกี่ยวกับตัวนักเรียนนักศึกษา พบว่าการมีผลต่อการเรียนไม่น่าพึงพอใจหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เป็นปัญหามากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่านักเรียนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมหรือปรับบริบทของการเรียนวิชาชีไปได้ และการให้ความสำคัญต่อการเรียนน้อยทำให้นักเรียนนักศึกษาไม่สนใจเรียน ติดเพื่อนไม่เข้าเรียนตามตารางเรียนที่กำหนดจึงทำให้ผลการสอบต่ำกว่าเกณฑ์และออกจากการเรียนก่อนกำหนดในที่สุด

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ด้านเกี่ยวกับสภาพครอบครัว พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันเป็นกรณีที่น่าวิตก ผู้ปกครองเข้มงวดกวดขันในการเรียนมากเกินไป รongลงมาความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมีน้อย สภาพครอบครัวแตกแยกหย่าร้าง และครอบครัวมีฐานะยากจน ต้องช่วยหารายได้ ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเยาวชนในวัยนี้ไม่ชอบการเข้มงวดหรือการบังคับให้อยู่ในกรอบมากเกินไป ทำให้ไม่อยากเรียนและความสัมพันธ์ใกล้ชิดของครอบครัวก็เป็นประเด็นปัญหาเช่นกันที่ทำให้ผู้เรียนขาดความอบอุ่น หรือบุคคลที่จะระบายความรู้สึก การขอคำปรึกษาหารือ ตลอดจนสภาพครอบครัวแตกแยกหย่าร้าง ก็เป็นประเด็นปัญหาเช่นกัน

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา ด้านเกี่ยวกับสถานศึกษา พบว่า ครูมีการลงโทษหรือตำหนิตัดเยียนโดยขาดเหตุผลมากที่สุด รongลงมาเป็นกรณีที่วิทยาลัยมีกฎระเบียบข้อบังคับมาก ครูมีการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูมีการสร้างแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย เครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องจักร วัสดุฝึกมีไม่เพียงพอ และการ

จัดการดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยประสิทธิภาพ ตามลำดับจากประเด็นปัญหาผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นวิทยาลัยดำเนินการตามนโยบายของการจัดการอาชีวศึกษา ด้วยงบประมาณที่มีข้อจำกัด และบุคลากรมีจำนวนค่อนข้างน้อยทำให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน นักศึกษาไม่ทั่วถึง

4. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ด้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมพบว่า การเดินทางมาเรียนไม่สะดวก เป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมาเป็นการคบเพื่อนต่างสถานศึกษา หรือมีเพื่อนที่ไม่ได้เรียน มีที่พักอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ปฏิบัติตนเข้ากับเพื่อนในวิทยาลัยไม่ได้ และการจัดสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยไม่เหมาะสม ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าสถานที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อความต้องการของผู้เรียนโดยเฉพาะระยะทางการเดินทางมาเรียน ที่ตั้งของสถานศึกษาอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมกับบริการจัดการศึกษาหรือไม่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีความสำคัญต่อความต้องการของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพบ้านแพ้ว ปีการศึกษา 2553 สรุปเป็นข้อเสนอแนะระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการของอาชีวศึกษา ต้องกำหนดนโยบายในการรับนักเรียนนักศึกษาใหม่โดยมีการสอบคัดเลือกตามความถนัดของผู้เรียนก่อนเข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนดนโยบายจักษุวรรณการศึกษาให้แก่

ผู้เรียนอย่างทั่วถึงโดยการสนับสนุนงบประมาณการหารายได้ระหว่างเรียนทุกสาขาวิชา

3. สำนักงานคณะกรรมการของอาชีวศึกษา จะต้องสนับสนุนงบประมาณด้านครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ อย่างเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดทำนโยบายการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาอย่างทั่วถึง สร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างสถานศึกษากับผู้เรียน ผู้ปกครอง อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

5. สถานศึกษาต้องพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรร่วมกันภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน

6. สถานศึกษาควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อช่วยเหลือดูแลผู้เรียนทุกด้าน ให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมเสริมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง

7. สถานศึกษาควรจัดครูผู้สอนให้ความช่วยเหลือดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีการประชุมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ปัญหาการออกกลางคันมีปัจจัยหลายอย่างในการจัดการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมมีมากถึงร้อยละ 30 ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาให้กับสถานศึกษาในสังกัด ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรจะมีกรวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนสายอาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ศึกษาแนวทางการเชื่อมโยงรหัสนักเรียนสายอาชีพกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาในระดับเดียวกัน
3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของครูบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนสายอาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

บรรณานุกรม

- กรมอาชีวศึกษา. **แผนพัฒนาอาชีวศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)**. กรุงเทพมหานคร : กรมอาชีวศึกษา, 2541.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น, 2550.
- ธีรภูมิ บุญยโสภณ. **การบริหารอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2542.
- _____. **การบริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2536.
- พระณรงค์ อติชาติ. **การศึกษาสาเหตุในการออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในวิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ**. สารนิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547.

- ศิริชัย ชินะดังกูร. **ความสูญเปล่าทางการศึกษา: แนวคิดจากกลุ่มอนุรักษ์นิยม**. เอกสารวิจัยการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2546. (อัดสำเนา)
- สมพร จิวสกุล และคณะ. **การศึกษาปัจจัยสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตตรวจราชการที่ 7 ปี การศึกษา 2553**. เอกสารลำดับที่ 16/2554 สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 10 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2554
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.
- Coit, Butler F. **Instructional System Development for Vocational and Technical Training**. Englewood Cliff, New Jersey : Edneational Technology Publications Ine., 1972.
- Finch, Curtis P. and Crunkilton, John R. **Curriculum Development in Vocational and Teehuieal Education : Planning ; Content, and Implementation**. Boston : Allyn and Bacon, Ine, 1979.

**การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
เรื่อง การนับจำนวน 1-20 เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี**
**The Development of Computer Assisted Instruction
Counting Lesson From One-Twenty for Development Skills
in Mathematics in 2nd Grade of Kindergarten Students
of Watudomrungsee School**

กวีสิริ เล็กฉลาด*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ 80/80 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง และค่าทดสอบที

ผลการวิจัยสรุปว่า

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 84.83/90.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ 80/80 ที่ตั้งไว้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การนับจำนวน

Abstract

The purposes of this research were to 1) development a computer Assisted Instruction Counting Lesson From One-Twenty for Mathematical skills Development in the 2nd grade of Kindergarten students of Watudomrungsee School to meet the basic requirement of 80/80, and 2) compare the academic achievement of teaching with the computer assisted instruction program before and after. The research sample were taken in 30 students from the 2nd grade of Kindergarten students at Watudomrungsee School, Nong-khame District, Bangkok. The research instruments consists of the assessment of computer assisted instruction program with the quantitative evaluation for the tools. The collected data were statistically analyzed by mean score, percentage, standard deviation, difficulty index, discrimination index, confidential interval, consistency and t-test.

The findings of the study were as follows:

1. The efficiency of teaching by using computer assisted instruction program was 84.83/90.17 which better than the hypothesized criteria of 80/80.
2. The academic achievement of post-test after using the computer assisted instruction program was significantly higher than the pre-test at $p < 0.01$.

Keywords : development of instruction computer ; Assisted, Counting lesson

---

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 กล่าวว่าในการจัดการประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ พัฒนาการการแต่ละวัยอาจเกิดขึ้นแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมการอบรม

เลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับ ดังนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546:8)

การพัฒนาความสามารถของเด็กต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งครูและผู้ปกครองก็ควรตระหนักถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ในการเล่นและพูดคุยของเด็กนั้น มักจะมีเรื่องคณิตศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิต

ประจำวันอยู่เสมอ เริ่มตั้งแต่เลขที่บ้าน ทะเบียนรถ ปริญญา นาฬิกา ชื่อของต้องจ่ายเงินเท่าไร ทอนเท่าไร แม่ค้าจะชั่งของเท่าไร จึงจะคิดเงินจากราเท่านั้น จะขึ้นรถเมล์เบอร์อะไร จะใช้โทรศัพท์อะไรนัดกับเพื่อนเวลาใด จะต้องตื่นนอนเวลาไหน จึงจะไปทำงานทันเวลา เหล่านี้ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น (นิตยา ประพุดกิจ . 2541:3-4)

การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สามารถสอดแทรกได้ทุกกิจกรรม การจัดกิจกรรมโดยใช้สื่อที่เหมาะสมเป็นตัวกลาง ที่ช่วยในการนำความรู้จากครูผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ สนใจและสนุกสนาน สื่อการสอนจึงเป็นสื่อกลางที่ทำให้เนื้อหาที่ยากกลับง่ายขึ้น บทเรียนที่ซับซ้อนนั้นกลับชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงนับเป็นสื่อที่ช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญา มีการนำสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในเด็กปฐมวัย มาส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาเพราะคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนับเป็นสื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่ง โดยมีการดึงเอาความสามารถของคอมพิวเตอร์ที่มีทั้งภาพและเสียง ซึ่งถือได้ว่าเป็นสื่อประสมแล้วถ่ายทอดลงบทเรียน เป้าหมายก็เพื่อดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถประเมินผลและตรวจสอบความเข้าใจได้ตลอดเวลา การที่คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีทั้งภาพและเสียงรวมถึงการให้ผลป้อนกลับในทันทีจึงเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของเด็ก และเป็นการกระตุ้นใจให้เด็กต้องการเรียนรู้ ซึ่งตามหลักจิตวิทยาในเรื่องของการเร้าความสนใจ ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจสูง

ย่อมจะเรียนได้ดีกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจน้อยหรือไม่มีแรงจูงใจเลย (สินีนาถ ตลิ่งผล. 2541)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงมีความสนใจ ที่จะสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล ปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยสามารถนับจำนวน 1-20 ได้ และพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์และการเรียนการสอนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20

สมมติฐานของการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80
2. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้น เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 60 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี

ตัวแปรตาม ได้แก่

3.1 ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการนับ จำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี

5. ระยะเวลาในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ณ โรงเรียนวัดอุดมรังสี สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 ที่สร้างขึ้นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับใช้กับคอมพิวเตอร์ มีลักษณะของภาพเคลื่อนไหว โดยมีเสียงประกอบในการนับจำนวนรูปภาพที่ละภาพ

2. ทักษะทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการนับจำนวน 1-20 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับการนับจำนวน 1-20 ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3. ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง คุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามมาตรฐานสื่อการเรียนการสอนที่กำหนดขึ้น โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คิดเป็นร้อยละไม่ต่ำกว่า 80

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบภายหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คิดเป็นร้อยละไม่ต่ำกว่า 80

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการทำแบบทดสอบที่เกิดจากการสอบหลังจากการเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยนี้ทำให้ได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์และสามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการสอนโดยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

กรอบความคิดในการวิจัย

การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี มีกรอบความคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1 - 20 เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. นำหนังสือ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นำไปติดต่อกับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอุดมรังสี เพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) นักเรียนจะใช้เวลาในการทดสอบ 30 นาที
3. นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 ให้นักเรียนเรียน โดยนักเรียน 1 คน ต่อ 1 เครื่อง
4. เรียนและทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
5. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนทดสอบหลังเรียน ใช้เวลาในการทำข้อสอบ 30 นาที
6. นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ T-Test แบบ Dependent

ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจากการทดลองครั้งที่ 2 ไปทดลองใช้กับนักเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำคะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ไปวิเคราะห์หาแนวโน้มของประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 80/80 มีพบว่าได้ 84.83/90.17 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่ามีประสิทธิภาพ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
คะแนนก่อนเรียน	30	11.87	1.71	19.61**	.000
คะแนนหลังเรียน	30	17.30	1.37		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียน วัดอุดมรังสี กรุงเทพมหานคร มีค่าประสิทธิภาพ 84.83/90.17 สูงกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 ผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการนับจำนวน 1-20 และมีคุณภาพและค่าประสิทธิภาพสูงกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 พบว่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีค่าเท่ากับ 84.83/90.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ซึ่งหมายความว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนเรื่อง การนับจำนวน 1-20 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุดมรังสี ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 84.83 และนักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละข้อเฉลี่ยร้อยละ 90.17 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนปรากฏว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นข้อมูลสนับสนุนว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพในระดับที่สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน

3. ข้อสังเกตในการทดลองพบว่า การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการนำเอาเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ การนับจำนวน 1-20 ซึ่งเข้าใจยากสำหรับนักเรียนระดับอนุบาล มาอธิบายด้วยเทคนิคและภาพ รวมถึงภาพเคลื่อนไหว ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียนและมีความกระตือรือร้นตลอดเวลา มีความสนุกสนานกับการตอบคำถามเฟลิดเฟลินกับบทเรียนและรูปภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากรูปแบบของบทเรียน ที่มีกรนำเสนอสิ่งเร้าต่างๆ ทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจเนื้อหา ครูผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้และความคิดของนักเรียนตลอดจนทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนด้วย ผู้เรียนควรมีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับเบื้องต้น
2. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การนำเสนอบทเรียนควรคำนึงถึงวัยของผู้เรียนควรมีภาพและเสียงบรรยายเพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น
3. ในการผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูผู้สอนควรศึกษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ เพิ่มเติมเพื่อใช้สนับสนุนการสร้างสรรค์บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดีย ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์และครอบครัวทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องคำแนะนำ และข้อมูลสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นิตยา ประพฤติกิจ.(2541). **คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์ .
- สินีนารถ ตลิ่งผล.(2541). **การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับองค์ประกอบในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2528-2540**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จการประกันคุณภาพ การศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร Structural Equation Modeling (SEM) of key performance indicator on educational quality assurance of Faculty of Management Science, Silpakorn University

ดร. ธีระวัฒน์ จันทร์ทิพย์*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และดำเนินการศึกษาความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต การประเมินสภาพจริงทางการจัดการคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีถ่วงน้ำหนักพื้นที่โครงข่ายการวิเคราะห์ระบบการจัดการด้วยกราฟตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษา ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และศึกษาน้ำหนักของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม โดยการสอบถามผู้บริหารและคณาจารย์ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิตในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท และศิษย์เก่าในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท จำนวน 660 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการศึกษาปรากฏว่า โมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษา ตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ($X^2 = 550.62$, $df = 277$ $P = 0.00$) และค่าดัชนีความสอดคล้อง ($GFI = 0.97$, $AGFI = 0.95$, $CFI = 0.96$ และ $RMSEA = 0.044$) และโมเดล

*อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ($X^2 = 219.98$, $df = 134$, $P = 0.00$) และค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI = 0.97, AGFI = 0.95, CFI = 0.99 และ RMSEA = 0.031) โดยปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านผลผลิตสูงที่สุดโดยมีค่าอิทธิพลทางตรงสูงสุด (DE) เท่ากับ 0.89 ทั้งนี้พบว่า หากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จะประสบความสำเร็จในการประกันคุณภาพได้นั้น จะต้องมีรากฐานที่ดีมาจากการมุ่งส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาและการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับอัตลักษณ์หรือจุดเน้นที่มีคุณภาพมีความเป็นสากลและเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้ ความสำเร็จ การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

This study aims to: study on operation according to indicator of Office of the Higher Education Commission (OHEC) and indicator of Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA) and study on success of educational quality assurance on inputs, processes, products, empirical assessment of educational quality management by weighing network area, analysis of management system by using graph upon indicator of office of the Higher Education Commission (OHEC) and indicator of Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA) to development key performance indicators on educational quality assurance to inspect consistency of developed Structural Equation Modeling (SEM) of key performance indicator on educational quality assurance with empirical data; and to study on weight of direct effect, indirect effect and total influence of casual factors on success of educational quality assurance of Faculty. Tool used in this research was questionnaires completed by 660 samples of administrators, teachers, administrative staffs, students, graduate users in undergraduate and graduate levels, and alumni in undergraduate and graduate levels. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and a group of statistical in Structural Equation Modeling (SEM).

The results showed that developed SEM of key performance indicator on educational quality assurance of Faculty of Management Science, Silpakorn University was consistent with empirical data. SEM of key performance indicator on educational quality assurance according to indicator of Office of the Higher Education Commission (OHEC) was acceptable ($X^2 = 550.62$, $df = 277$, $P = 0.00$) with Index of Consistency (GFI = 0.97, AGFI = 0.95, CFI = 0.96 and RMSEA

= 0.044). In addition, Structural Equation Modeling (SEM) of key performance indicator on educational quality assurance according to indicator of Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA) was also acceptable ($X^2 = 219.98$, $df = 134$, $P = 0.00$) with Index of Consistency ($GFI = 0.97$, $AGFI = 0.95$, $CFI = 0.99$ and $RMSEA = 0.031$). Factor on student development was the factor with the most influence on success of educational quality assurance on product with the highest level of direct effect (DE) at 0.89. As a result, If Faculty had to have good foundation on promoting student development to achieve educational quality assurance. In addition, they had to establish their vision and mission to provide instruction corresponding with quality, international and sustainable identity and main emphasis as well.

Keywords : successful indicator, educational quality assurance

บทนำ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จัดตั้งขึ้นเป็นคณะวิชาที่ 12 ในมหาวิทยาลัยศิลปากร เริ่มจัดการเรียนการสอนที่วิทยาเขต เพชรบุรีในปี พ.ศ. 2545 ณ วิทยาเขตสวนสุนันทา เพชรบุรี มีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตบุคลากรในสาขาวิชาที่สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ระดับหนึ่ง และเป็นบัณฑิตที่มีความสามารถทางธุรกิจขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีความสามารถในการร่วมปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและธุรกิจเอกชน ได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ คุณภาพชีวิต และคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ปัจจุบันคณะวิทยาการจัดการ มีการจัดการศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต จำนวน 7 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว สาขาวิชาการจัดการชุมชน สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาธุรกิจโรงแรมและที่พัก สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และระดับบัณฑิตศึกษา

จำนวน 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน สาขาวิชาการประกอบการและรัฐประศาสนศาสตร์ อีกทั้งยังได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกสาขาการจัดการ ซึ่งหากพิจารณาผลสำเร็จของการจัดการศึกษาของคณะที่ผ่านมา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งสิ้น 740 คน และมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งสิ้น 217 คน ซึ่งถือได้ว่าภารกิจการผลิตบัณฑิตของคณะมีผลต่อการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติ โดยใช้ศาสตร์ทางด้านการจัดการเป็นจำนวนมากและมีโอกาสเพิ่มขึ้นในปีถัดไป

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นการจัดกิจกรรมการควบคุมคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษา โดยการจัดระบบและกลไกตามองค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้ที่กำหนดไว้ เพื่อให้มีความมั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งในที่นี้คือการจัดการเรียนการสอนในระดับคณะ ที่มีการดำเนินงานตามภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา โดยในระยะ แรกของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้กำหนดกรอบนโยบาย สำหรับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมถึง สำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีแนวคิดและหลักการในการประเมิน คุณภาพภายนอกตามเจตนารมณ์ของพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นคุณภาพของ ผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อให้ความมั่นใจว่าผู้เรียนจะได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกันไม่ว่าจะอยู่ที่ห้อง ถิ่นใดก็ตาม ระบบการประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุง คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไร ก็ตาม ก็มีหลายข้อค้นพบทางการวิจัยที่สนับสนุน การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการคุณภาพการศึกษา ในระดับคณะวิชาเพื่อสะท้อนความสำเร็จทางด้านการ จัดการ หรือเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ที่แสดงอัตลักษณ์ ที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนา คุณภาพทางการศึกษาของคณะ ซึ่งเป็นประเด็น ที่มีความสำคัญเร่งด่วนในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ความสำเร็จในการจัดการคุณภาพการศึกษาของ คณะฯ ดังมัฮดี แวดราแม (2547) ได้ทำการวิจัย เรื่องการวิเคราะห์หมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและ การปฏิบัติในการประเมินคุณภาพ การศึกษา พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการประเมิน นั้นไม่ได้สะท้อนสภาพการดำเนินงานของสถาบัน อย่างแท้จริง รวมทั้งการประเมินเป็นเพียงเพื่อ การรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษาเท่านั้น ซึ่งได้สอดคล้อง กับที่วารุณี ลัทนโชคดี (2550:16) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมการประเมินคุณภาพสถาบัน

อุดมศึกษา: การวิเคราะห์ความไม่แน่นอนและ ความไว พบว่าการประเมินคุณภาพภายในตาม องค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา บางประเด็นอาจไม่เหมาะสมกับ วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาและวิธีการ ประเมินในสังคมไทย ดังนั้นจึงควรกำหนดตัวบ่งชี้ ที่สามารถประเมินคุณภาพตามความสอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทและการดำเนินงานของ สถาบันอุดมศึกษาและสังคมไทย

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็น ความสำคัญของการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้าน การจัดการคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อนำผลการวิจัย ไปใช้ในการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งนี้มีผลสืบเนื่องไปสู่การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่ เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) ต่อไป

โดยวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อศึกษาการ ดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.) และตัวบ่งชี้ของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ของคณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัย ศิลปากร และความสำเร็จในการประกันคุณภาพ การศึกษา ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต รวมถึงการประเมินสภาพจริง ทางการจัดการคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีถ่วง น้ำหนักพื้นที่โครงการวิเคราะห์ระบบการจัดการ ด้วยกราฟตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.) และตัวบ่งชี้ของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะ วิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตลอดจน

เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และศึกษาน้ำหนักของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความหมายและลักษณะสำคัญของตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ (Indicators) ในภาษาไทยมีคำที่นำมาใช้ในความหมายเดียวกันอยู่หลายคำ เช่น ดัชนี ตัวชี้ ตัวชี้้นำ ตัวชี้วัด และเครื่องชี้วัด เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงสภาวะ หรือสภาพการณ์ ที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป หรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง วรวิณี แกมเกตุ (2540:12-15) ได้รวบรวมความหมายของตัวบ่งชี้ไว้ดังนี้

พจนานุกรมเวบสเตอร์ (Webster, 1983:192) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ว่า เป็นสิ่งที่ชี้บอกหรือชี้ให้เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ได้ค่อนข้างแม่นยำไม่มากก็น้อย

พรพันธ์ บุญยรัตนพันธุ์ และบุญเลิศ เลี้ยวประไพ (2531: 22) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ (Indicators) คือ ตัวแปรหรือกลุ่มของตัวแปรต่างๆ ที่จะวัดสภาวะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาเป็นปริมาณ และเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นทราบถึง ระดับขนาด ความรุนแรงของปัญหาหรือสถานการณ์ที่ต้องการวัด

เบอร์สไตน์ โอค และกุกตัน (Burstein, Oakes & Guiton, 1992:15) ได้ให้ความหมาย

ของ ตัวบ่งชี้ (indicators) ไว้ว่าตัวบ่งชี้เป็นค่าสถิติที่ให้สารสนเทศเกี่ยวกับสถานะคุณภาพหรือผลการปฏิบัติงานของระบบการศึกษา ซึ่งอาจเป็นค่าสถิติเฉพาะเรื่องหรือค่าสถิติรวม (Single or Composite Statistics) ก็ได้ โดยจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังต้องให้สารสนเทศที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดด้วย

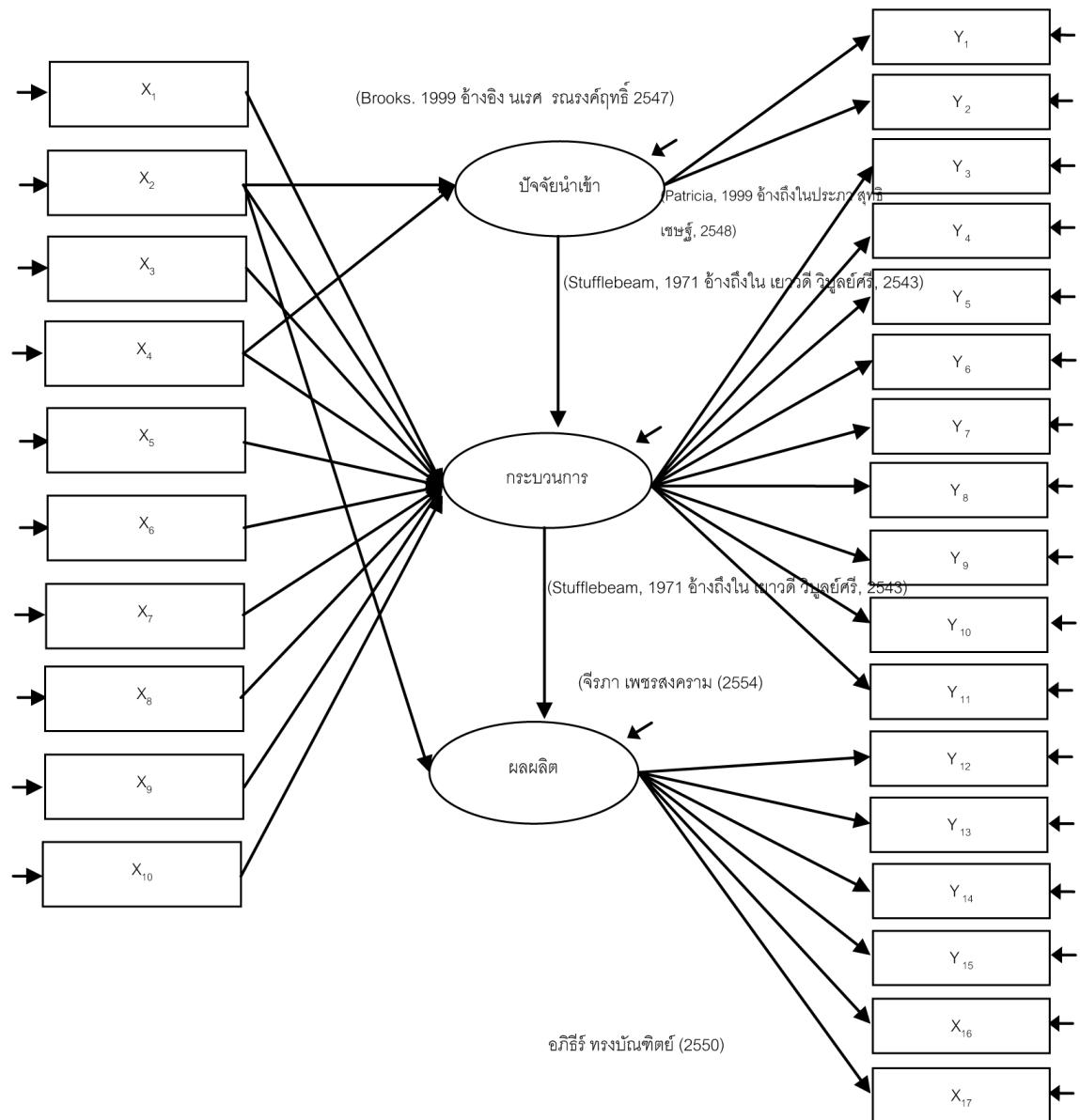
ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

กษมา วรวรรณ ณ อุทยาน (2541: 6) กล่าวว่า เด็กควรได้รับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างน้อยในระดับพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคนพึงได้รับและมีโอกาสพัฒนาไปจนเต็มศักยภาพของแต่ละคน จึงควรมีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบการประกันคุณภาพที่เกิดขึ้นในงานประถมศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะบรรลุจุดหมายสำคัญ

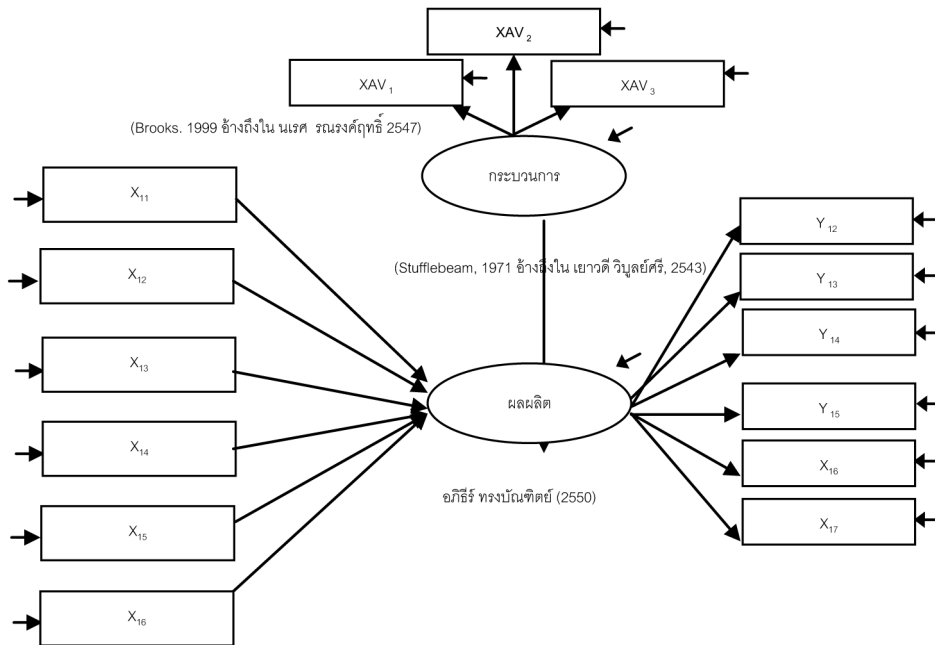
สงบ ลักษณะ (2541: 2) ได้ให้ความหมายว่าการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่า การจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2541: 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติใดๆ ที่หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้วางไว้แล้ว จะทำให้เกิดความมั่นใจจะได้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 การดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)
 ที่มา: สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2556) คู่มือการประกันคุณภาพการ
 ศึกษาภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปีการศึกษา 2555.

ภาพที่ 2 การดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ที่มา: สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2556).

คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษายามในมหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปีการศึกษา 2555.

วิธีการวิจัย

การวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและคณาจารย์ กลุ่มเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน กลุ่มนักศึกษา กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต กลุ่มศิษย์เก่า ได้คำนวณกลุ่มตัวอย่างตามหลักของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 322 ตัวอย่าง โดยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีการสุ่มแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) (วรรณิ แกมเกตุ, 2551)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550) ประกอบด้วย ค่าสถิติร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) (Schumacker, R.E. & Lomax, R.G. (1996), (Hair, et al., 2010) โดยใช้โปรแกรม LISREL ในการประมวลผลข้อมูล

ความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้

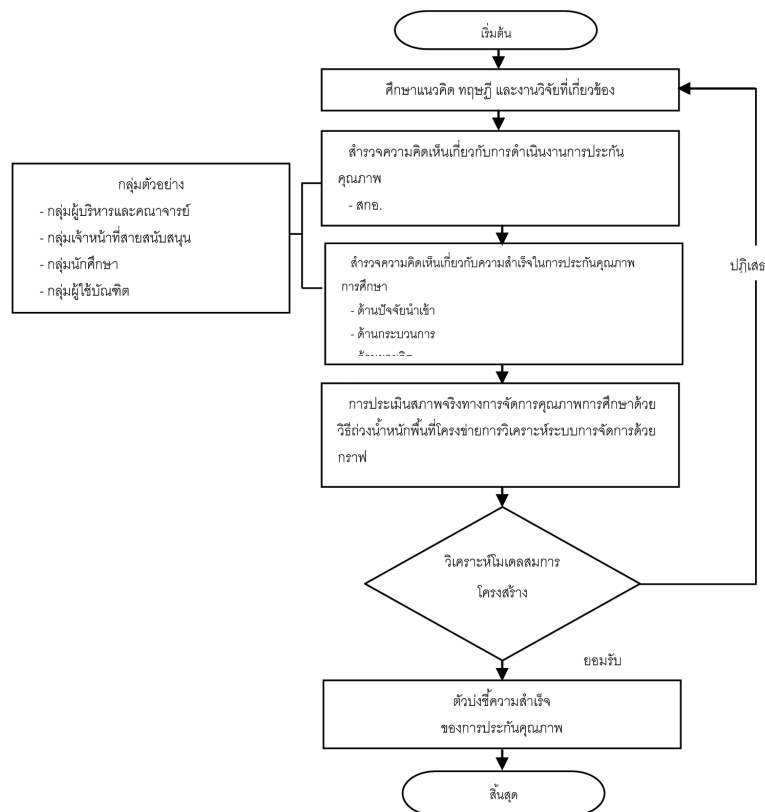
แบบสอบถามชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ และนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด และคำนวณค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลลัพธ์ค่าแอลฟาที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ ค่าที่ได้ของแบบสอบถามหลังจากการทดสอบค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.959 ซึ่งใกล้เคียงกับ 1 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548: 445)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) คิดเป็นร้อยละ (Percentage) การใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

และจากการดำเนินงานพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

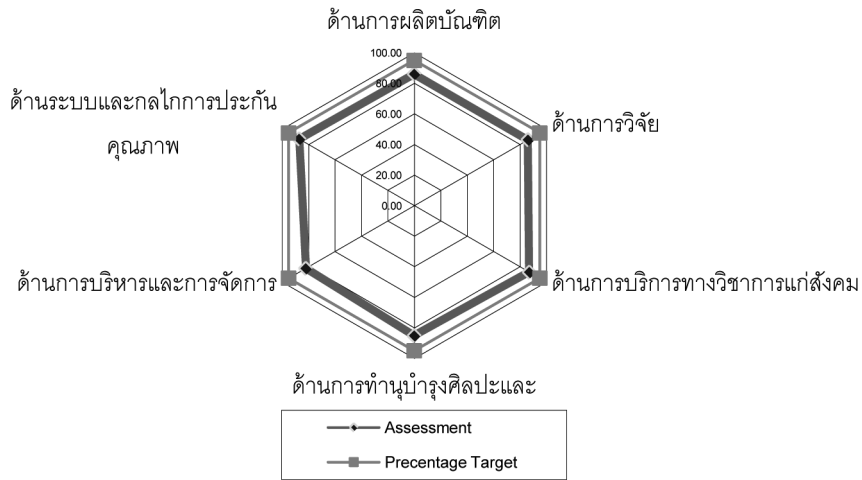
ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์การดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พบว่าตัวบ่งชี้ที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ และด้าน สถานศึกษา 3D หากพิจารณาถึงความสำเร็จในการประกันคุณภาพของคณะวิทยาการจัดการ (สมศ.) พบว่าตัวบ่งชี้ที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการงานวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

สำหรับผลการประเมินสภาพจริงทางการจัดการคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีถ่วงน้ำหนักพื้นที่โครงข่าย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพ (สกอ.) ให้ความสำคัญกับด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคมสูงถึง 90% ในขณะที่ตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ให้ความสำคัญกับด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านระบบและ

กลไกการประกันคุณภาพ สูงถึง 87%

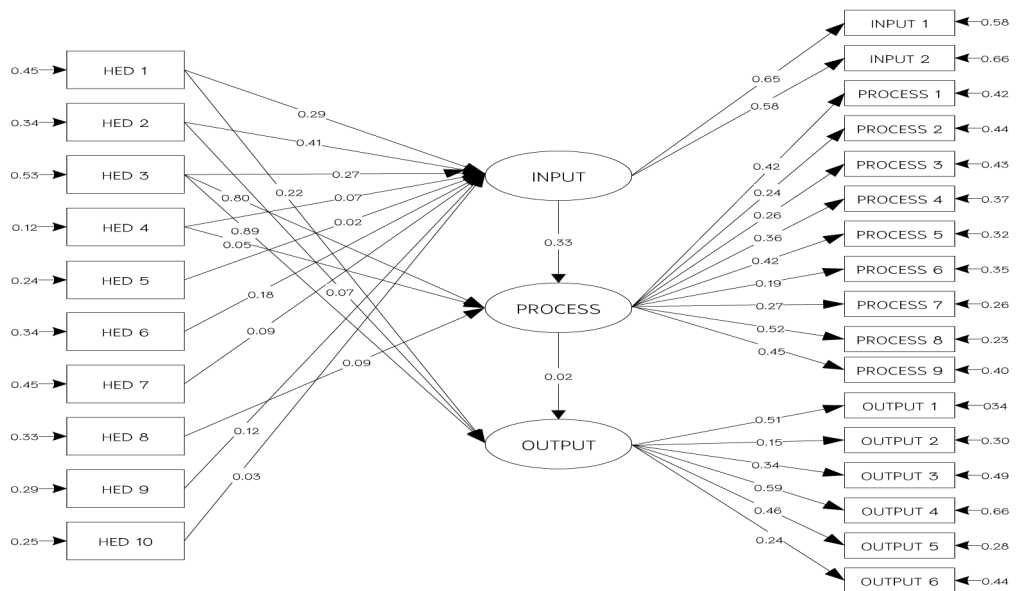
รวมถึงความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในแต่ละด้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประกันคุณภาพที่เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ทุกด้าน และเมื่อนำมาดำเนินการประเมินสภาพจริงทางการจัดการคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีถ่วงน้ำหนักพื้นที่โครงข่ายการวิเคราะห์ระบบการจัดการด้วยกราฟตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประกันคุณภาพที่เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ สูงถึง 87 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย และด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ให้ความสำคัญ 86 เปอร์เซ็นต์ และด้านการบริหารและการจัดการให้ความสำคัญ 82 เปอร์เซ็นต์ โดยสามารถพิจารณาได้ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพที่ 4 การประเมินสภาพจริงทางการจัดการคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีถ่วงน้ำหนัก

และผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ($X^2 = 550.62$, $df = 277$, $P = 0.00$) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI = 0.97, AGFI = 0.95, CFI = 0.96 RMSEA = 0.044) โดยความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละด้าน

ยังมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อกัน โดยด้านปัจจัยนำเข้าสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านกระบวนการ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ ($R^2 = 0.33$) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.)

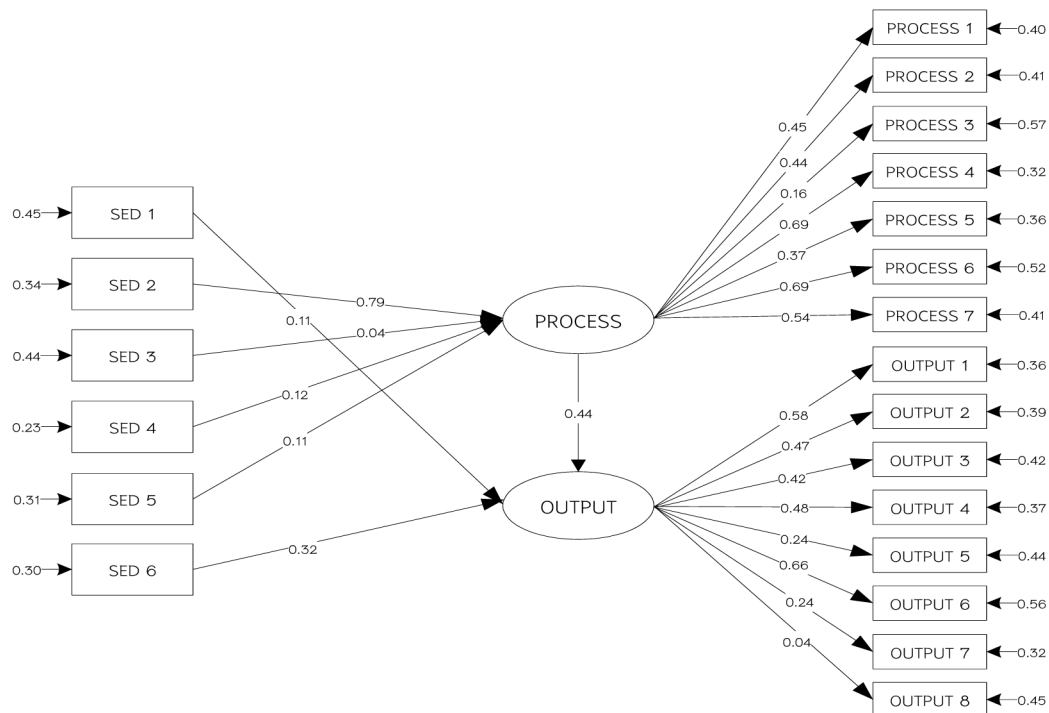
ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์และค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพลของการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่มีผลต่อความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล	ด้าน ปัจจัยนำเข้า	ด้าน กระบวนการ	ด้าน ผลผลิต
ด้านปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินการ (HED 1)	DE	0.29	-	0.22
	IE	-	0.09	0.01
	TE	0.29	0.09	0.23
ด้านการผลิตบัณฑิต (HED 2)	DE	0.41	-	0.07
	IE	-	0.13	0.03
	TE	0.41	0.13	0.10
ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (HED 3)	DE	0.27	0.80	0.89
	IE	-	0.09	0.03
	TE	0.27	0.89	0.92
ด้านการวิจัย (HED 4)	DE	0.07	0.05	-
	IE	-	0.02	0.02
	TE	0.07	0.07	0.02
ด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม (HED 5)	DE	0.02	-	-
	IE	-	0.01	0.01
	TE	0.02	0.01	0.01
ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (HED 6)	DE	0.18	-	-
	IE	-	0.06	0.01
	TE	0.18	0.06	0.01
ด้านการบริหารและการจัดการ (HED 7)	DE	0.09	-	-
	IE	-	0.03	0.01
	TE	0.09	0.03	0.01
ด้านการเงินและงบประมาณ (HED 8)	DE	-	0.09	-
	IE	-	-	0.01
	TE	-	0.09	0.01
ด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ (HED 9)	DE	0.12	-	-
	IE	-	0.04	0.01
	TE	0.12	0.04	0.01
ด้านการส่งเสริมคุณธรรม ประชาธิปไตย และห่างไกลยาเสพติด (สถานศึกษา 3D) (HED 10)	DE	0.03	-	-
	IE	-	0.01	0.01
	TE	0.03	0.01	0.01

Chi square = 550.62   df = 277   P-value = 0.00   RMSEA = 0.044   GFI = 0.97
AGFI = 0.95   CIF = 0.96   SRMR = 0.034

สำหรับผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ก็อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้เช่นกัน ($X^2 = 219.98$, $df = 134$, $P = 0.00$) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI = 0.97, AGFI = 0.95, CFI = 0.99 RMSEA = 0.031) รวมถึงความสำเร็จการ

ประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละด้านยังมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อกัน โดยด้านกระบวนการสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านผลผลิตของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ ($R^2 = 0.44$) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์และค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพลของการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่มีผลต่อความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล	ด้านกระบวนการ	ด้านผลผลิต	
ด้านการผลิตบัณฑิต (SED 1)	DE	-	0.11	
	IE	-	-	
	TE	-	0.11	
ด้านการวิจัย (SED 2)	DE	0.79	-	
	IE	-	0.35	
	TE	0.79	0.35	
ด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม (SED 3)	DE	0.04	-	
	IE	-	0.02	
	TE	0.04	0.02	
ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (SED 4)	DE	0.12	-	
	IE	-	0.05	
	TE	0.12	0.05	
ด้านการบริหารและการจัดการ (SED 5)	DE	0.11	-	
	IE	-	0.05	
	TE	0.11	0.05	
ด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ (SED 6)	DE	-	0.32	
	IE	-	-	
	TE	-	0.32	
Chi square = 219.98	df = 134	P-value = 0.00	RMSEA = 0.044	GFI = 0.97
AGFI = 0.95	CIF = 0.99	SRMR = 0.031		

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้ง 2 โมเดล โดยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนา นักศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านผลผลิต

สูงที่สุดโดยมีค่าอิทธิพลทางตรงสูงสุด (DE) เท่ากับ 0.89 ดังนั้นคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จะต้องมีการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการ เช่น จัดฝึกอบรมเตรียมความพร้อมเข้าสู่การทำงาน และในการประกันคุณภาพคณะฯ หากจะดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จควรให้ความสำคัญในด้านกิจกรรมการพัฒนา นักศึกษา ได้สอดคล้องกับ

Lewis, Raphn D, & Smith, Douglas H. (1977) ที่กล่าวไว้ว่าส่วนหนึ่งของคุณภาพในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีใช่เพียงแค่การจัดการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเน้นที่การจัดกิจกรรมเพื่อนักศึกษาร่วมด้วยดังนั้นคุณฯ จะต้องมีการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อนักศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่สภา/องค์การวิชาชีพได้กำหนดไว้ และที่สำคัญจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ด้วยการมีการจัดบริการแนะนำให้คำปรึกษาด้านข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น จัดฝึกอบรมเตรียมความพร้อมเข้าสู่การทำงาน เป็นต้น สำหรับด้านปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ ได้สอดคล้องกับ Knezevick, S. J. (1978) กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการการศึกษานั้นจะต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และแผนดำเนินการนั้น มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านผลผลิตในระดับรองลงมา คือ 0.22 เปอร์เซนต์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่คณะฯ จะประสบความสำเร็จในการประกันคุณภาพได้นั้นจะต้องมีรากฐานที่ดีมาจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับอัตลักษณ์หรือจุดเน้นที่มีคุณภาพมีความเป็นสากล และเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านกระบวนการสูงถึง 79 เปอร์เซนต์ ผลการศึกษาดังกล่าวได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันของ Lipham, J. M. (1998) และแนวคิดของ Weiss, Carol H. (1972) ซึ่งกล่าวไว้ว่าการพัฒนาการศึกษาที่ดีต้องอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการที่มีคุณภาพ อีกทั้งผลการศึกษาพบว่าในด้านของกระบวนการยังมีความสัมพันธ์กับด้านของผลผลิตในการประกันคุณภาพถึง 44 เปอร์เซนต์ แสดงให้เห็นว่า การให้การส่งเสริมในด้านของการวิจัย

ด้วยการสนับสนุนให้คณาจารย์ในคณะฯ มีผลงานวิชาการเพิ่มขึ้น เพื่อสะท้อนให้เห็นสมรรถนะในการศึกษา จะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการได้สอดคล้องกับ Winch, C. (1996) ที่กล่าวไว้ส่วนที่สำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพได้นั้นคือ อาจารย์ผู้สอน และสอดคล้องกับจิรภา เพชรสงคราม (2554) ผลการวิจัย พบว่าการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดี ควรให้อาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงาน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม โครงการ หรือการสนับสนุนให้มีผลงานวิจัย เพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านวิชาการเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) (นันทนา ศิริทรัพย์, 2556 ออนไลน์ <http://kebbia.blogspot.com/>) และได้สอดคล้องกับ Carol H. Weiss (1972) ได้กล่าวไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ คุณค่า หรือพฤติกรรมของบุคลากรในหน่วยงานใดหน่วยงานนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมือนกันประการ เพื่อนำไปสู่เกณฑ์คุณภาพที่เป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

เพื่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ควรตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพให้เผชิญกับความสำเร็จ ซึ่งควรดำเนินการดังนี้

1.1 ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เรื่องการประกันคุณภาพสถานศึกษา เช่น การอบรมสัมมนา และเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพสถานศึกษา และควรหาวิธีการ

ในการปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่า ประโยชน์ และความสำคัญของ การประกันคุณภาพภายใน

1.2 ควรจัดการประชุมเพื่อให้คณะผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และ ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดปรัชญาและเป้าหมาย ของการประกันคุณภาพการศึกษา และควรมีการ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ปรัชญาและเป้าหมายของ การประกันคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน เพื่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

1.3 ควรเร่งรัดให้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้ และเกณฑ์คุณภาพที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึง คุณภาพได้อย่างแท้จริงและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ทิศทางการพัฒนา และตามความต้องการ ของตลาดแรงงาน

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในด้านปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผน ดำเนินการ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการประกัน คุณภาพการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือด้าน การผลิตบัณฑิต และด้านกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา สำหรับตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า ในด้านการวิจัยมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ ดังนั้น คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริม การดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอนในด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรส่งเสริมให้มีการนำโมเดลที่พัฒนาขึ้นไป ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการประกันคุณภาพ การศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า โมเดลที่ พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

โดยการนำโมเดลไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนานั้น ควรให้ความสำคัญของตัวบ่งชี้ที่ผลการ วิจัยพบว่า มีน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหา น้อย ดังนี้

2.1 โมเดลสมการโครงสร้างของการ ดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.) ที่มีผลต่อความสำเร็จการ ประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่คณะควรให้ความสำคัญ มีดังนี้

1) ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาก ที่สุด 3 อันดับแรก ที่ส่งผลต่อความสำเร็จการ ประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินการ และด้านกิจกรรม การพัฒนานักศึกษา ตามลำดับ

2) สำหรับตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ มากที่สุด 3 อันดับแรก ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ การประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรในด้านกระบวนการ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา ด้านการ เงินและงบประมาณ และด้านการวิจัย

3) สำหรับตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ มากที่สุด 3 อันดับแรก ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ การประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรในด้านผลผลิต ได้แก่ ด้านกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา ด้านปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินการ และ ด้านการผลิตบัณฑิต

2.2 โมเดลสมการโครงสร้างของการดำเนิน งานตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่มีผล ต่อความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ คณะควรให้ความสำคัญ มีดังนี้

1) ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 3 อันดับแรก ที่ส่งผลต่อความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรในด้านกระบวนการ ได้แก่ ด้านการวิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และด้านการบริหารและการจัดการ ตามลำดับ

2) ตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรในด้านผลผลิตมีเพียง 2 ปัจจัย มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ รองลงมา คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ตามลำดับ

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษมา วรวรรณ ณ อุทยาน. (2541). นวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้. วารสารสารพัฒนาหลักสูตร. 15(124): 2-20.
- จีรภา เพชรสงคราม. (2554). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร บางขุนเทียน. สารนิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : เทพนิมิตการพิมพ์.
- นเรศ รัตนศักดิ์. (2547). ผลของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียน

ประถมศึกษาอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นันทนา ศิริทรัพย์. 2556. โครงการฝึกอบรมเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ. สืบค้นวันที่ 12 มี.ค. 2556 จาก <http://kebbia.blogspot.com/>

ประภา สุทธิเชษฐ์. (2548). การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรพันธ์ บุญยรัตน์ และบุญเลิศ เลี้ยวประไพ. (2531). คู่มือการสร้างและการใช้เครื่องชี้วัดสถานภาพอนามัยในชุมชนสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

มัธยดี แวดราแม. (2547). การวิเคราะห์หมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการประเมินคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2543). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวทางการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารุณี ลัภานโชคดี. (2550). การวิเคราะห์อิทธิพลปฏิสัมพันธ์ที่มีตัวแปรปรับหนึ่งตัวโดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุในลิสเรล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรวิณี แกมเกตุ. (2540). การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการใช้ครู : การประยุกต์ใช้

- โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุและโมเดล
เอ็มทีเอ็มเอ็ม. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การวัดและ
ประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรธรณี แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทาง
พฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ. ภาควิจัย
และจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงบ ลักษณะ. (2541). แนวประกันคุณภาพ
การศึกษา. วารสารข้าราชการครู.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2541).
แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา
ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศิลปากร. (2556). คู่มือการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายในมหาวิทยาลัยศิลปากร
ประจำปีการศึกษา 2555.
- อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์. (2550). การพัฒนาแบบ
ประเมินสถานศึกษาตามแนวการประกัน
คุณภาพการศึกษาระบบ มัลติคอม บัลด์ริจ
สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. ปรินซ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.
- Burstein, L., Oakes, J., & Guiton, G. (1992).
Education indicators. In M.C. Alkin (Ed.),
Encyclopedia of educational research
(5th ed., pp. 409-418). New York:
MacMillan.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson,
R.E. (2010). Multivariate Data Analysis.
7th. N.J.: Pearson Prentice Hall.
- Knezevick, S. J. (1978). Administration of
public education. New York : Happen
and Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970).
Determining Sample Size for Research
Activities. Educational and Psychological
Measurement, 30(3), pp. 607-610.
- Lewis, Raphn D, & Smith, Douglas H. (1977).
Total of Quality in Higher Education.
N.p. : St. Lucie. Schumacker, R.E. &
Lomax, R.G. (1996). A beginner's
guide to structural equation Modeling.
Mahwah, NJ: Lawrence Earlbaum.
- Lipham, J. M. (1998). Getzel's model in
educational administration. Norman J.
Boyan (ek.), Handbook of research on
educational administration. New York :
Longman.
- Sallis, E. (1993). Total quality management in
education. London : Kogan Page.
- Webster. (1983). Webster's Desk Dictionary
of the English Language. New Jersey:
Gramercy Books.
- Weiss, Carol H. (1972). Evaluation Research:
Methods for Assessing Program
Effectiveness. Englewood Cliffs, New
Tersey: prentice-Hall, Inc.
- Winch, C. (1996). Quality and education.
Oxford : Blackwell.

การพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน แบบมีส่วนร่วมของแกนนำเครือข่ายผู้ติดเชื้อ และผู้ป่วยเอดส์ในคลินิกศูนย์องค์รวม โรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี

ศิริวิทย์ หล่มโตประเสริฐ*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของแกนนำเครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ในคลินิกศูนย์องค์รวม โรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของแกนนำเครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบในคลินิกศูนย์องค์รวม และศึกษาการเข้าถึงบริการของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยศึกษาในกลุ่มแกนนำและพี่เลี้ยงที่ให้บริการในคลินิกศูนย์องค์รวม จากโรงพยาบาลศูนย์โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 15 แห่ง ในจังหวัดอุบลราชธานี ในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2554 ถึง 30 กันยายน 2555 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลคุณภาพ จากโปรแกรมการจัดเก็บข้อมูลเอดส์ NAP Program และข้อมูลจากศูนย์องค์รวมของแกนนำเครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล การสนทนากลุ่ม และการถอดบทเรียนการดำเนินงานของเครือข่าย การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการจัดหมวดหมู่ การตีความและสร้างข้อสรุป

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการให้บริการแบบมีส่วนร่วมแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ:แบบที่ 1 เข้ามามีส่วนร่วมให้บริการที่ศูนย์องค์รวมเฉพาะวันที่มีคลินิก จำนวน 1 แห่ง แบบที่ 2 ติดตามดูแลเพื่อนสมาชิกครอบครัวทุกมิติ (เศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ) จำนวน 4 แห่ง แบบที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดระบบบริการคลินิกศูนย์องค์รวมร่วมกับทีมสหวิชาชีพ จำนวน 8 แห่ง และแบบที่ 4 มีส่วนร่วมในการทำงานเชิงนโยบายและการจัดระบบบริการในคลินิกศูนย์องค์รวม จำนวน 2 แห่ง พบระดับการมีส่วนร่วมของแกนนำผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์กับพี่เลี้ยงและทีมสหวิชาชีพขึ้นอยู่กับระดับความรู้ ความสามารถเฉพาะบุคคล ความรู้ส่วนที่ขาดประกอบด้วยเรื่องสุขภาพทางเพศ เพศวิถี เพศสภาวะ อนามัยเจริญพันธุ์, สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์, การทบทวนงานอย่างต่อเนื่อง การเยี่ยมบ้าน งบประมาณการทำงานเชิงรุกถูกรับลด จำนวนแกนนำลดลงเพราะสุขภาพแข็งแรงไปประกอบอาชีพส่วนตัว สัดส่วนของพี่เลี้ยงและแกนนำอาสาสมัครไม่สัมพันธ์กับผู้มารับบริการ การมีส่วนร่วมในการให้บริการของอาสาสมัครแกนนำทำให้ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์เปิดเผยตัวและมารับบริการเพิ่มขึ้น

*ข้าราชการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี กระทรวงสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะ ควรมีการเพิ่มและจัดกรอบอัตรากำลังของพี่เลี้ยงต่อสัดส่วนของแกนนำให้เพียงพอต่อการให้บริการ การพัฒนาศักยภาพทีมงานที่ต่อเนื่องในประเด็นสุขภาพะทางเพศ เพศสภาวะ เพศวิถี อนามัยเจริญพันธุ์ รวมทั้งการเพิ่มความเข้มข้นทุกขั้นตอนในการมีส่วนร่วมของแกนนำ เพื่อสร้างการยอมรับ และช่วยลดการตีตราผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ในชุมชน มีการสร้าง ขยาย และดึงภาคีเครือข่ายในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ มีการจ้างอาสาสมัครแกนนำเป็นเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล และมีการติดตามประเมินผลโดยการถอดบทเรียน การพัฒนาศักยภาพแกนนำเป็นนักวิจัยชาวบ้าน เพื่อพัฒนาและหารูปแบบในการให้บริการในคลินิกและการทำงานเชิงรุกเพื่อลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ และลดการเสียชีวิตจากโรคเอดส์

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ศูนย์องค์รวม พี่เลี้ยง อาสาสมัครแกนนำผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์

Developing the participatory working program for people living with HIV and AIDS network in the holistic centres of hospitals in Ubon Ratchathani.

Objectives : to study and develop describe the participatory program of peer leaders with HIV and AIDS and a multidisciplinary team in the holistic centres and to develop program for providing care for HIV/AIDS patients and those who have been affected by HIV/AIDS to access to holistic centre services.

Methods : Peers and volunteers who helped provided services in the holistic centres in 15 community, general and regional hospitals in Ubon Ratchathani were studied during October 2011 -September 2012. Tertiary quantitative data were obtained from the NAP program database and the holistic centre databases. Qualitative data were obtained via observation, in-depth interview, group discussion and lessons learned from care networks. Data triangulation technique was used to examine the study validity. Data analysis was performed using content analysis, coding, interpretive and conclusive techniques.

Results : There were four types of participatory care services for individuals with HIV and AIDS. The first type was facilitated by PLHA peer leaders who work together with health care providers that has only one community hospital which were well connected with other hospital departments and peers with HIV being directly employed by the hospitals. The second form of all-round holistic services which peers were involved solely on the operating days of the services in order to enhance the care service for its members. Third, care service was provided at the local health care office fortnightly by multidisciplinary team from a community hospital. The last form of care service were two holistic centres which participate in the policy advocacy level to provide and make the decision in the hospital HIV/AIDS related services policies. Two clinics found in this

format provided specific care for MSM and men infected with HIV, in addition to other individuals with HIV and AIDS. The limitation of peer educators and multidisciplinary team which include the limitation of PLHA knowledge in related issues such as sexuality and reproductive health, reproductive rights, and so forth. Most of the PLHA group leaders is sitting at the clinic for the group support activity more than performing a home visit.; government budgetary supporting has been reduced which interrupts the clinic hours and home visit. This might be explained by the reduced budgets, PLHA leaders who are in a good health stop volunteering at the clinic and become self-employed that make the center facing a lower standard of PLHA group leaders. However, the participation of the leaders in providing clinical services is a key factor that encourages HIV / AIDS patients to receive uninterrupted service to reduce the stigma and new infections.

Implications : In order to improve the participatory program of peer individuals with HIV and AIDS and a multidisciplinary team, key success factors include an optimal patient-to-peer ratio, academic supports for peers and volunteers with their participation in health issue, gender, sexuality, reproductive health and rights, thinking, planning, working, decision making and responsibility sharing. They have to play an important role in reducing stigma in order to make individuals with HIV and AIDS feel more comfortable disclose their status to the communities and societies. Budgets for proactive care service in communities can be enhanced by supports from local administrative organizations and parties. This support may be in the forms of the employment of peers and volunteers for the hospitals and encouragement of proactive work for prevention of HIV and AIDS at the local level. Peer leaders need to have a capacity to develop the community research to find the appropriate services for the clinic as well as working proactively to reduce new infections and reducing deaths from AIDS to reduced stigma and discrimination.

Keywords : participation, holistic centre, peers, volunteers, HIV, AIDS

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคเอดส์มีสถานการณ์การเสียชีวิตที่เกิดขึ้นที่ต่อเนื่อง รุนแรง และส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการคิดค้นแนวทางการรักษา เยียวยา และการคิดค้นตัวยาใหม่ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการวิจัย

วัคซีน การผลิตเครื่องมือในการป้องกัน อีกทั้งระดมทั้งสรรพกำลังคน งบประมาณ และความร่วมมือจากภาคีทุกภาคส่วนในการรณรงค์ ตลอดจนคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อหยุดยั้งการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ในระดับโลก ในภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งในระดับประเทศ แต่จำนวนผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์รายใหม่ก็ไม่มีแนวโน้มที่จะลดลงหรือหมดไป แต่ยังคงมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ดังรายงานของโครงการโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS) มีการคาดประมาณการผู้ติดเชื้อเอชไอวีทั่วโลก 34.2 ล้านคน โดยเพิ่มขึ้นจาก 10 ปีที่ผ่านมา ประมาณ 2.5 ล้านคน ทั้งนี้อัตราการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ในประชากรโลก เท่ากับร้อยละ 0.8 โดยกลุ่มวัยรุ่นสตรีจะมีอัตราการติดเชื้อเอชไอวี ร้อยละ 0.5 สูงกว่าวัยรุ่นชายที่มีอัตราการติดเชื้อเอชไอวี ร้อยละ 0.3 (UNAIDS, 30 พฤศจิกายน 2554) ภาพรวมข้อมูลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์จังหวัดอุบลราชธานี มียอดสะสมมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2533 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 6,079 คน และมีเสียชีวิต จำนวน 781 คน ปัจจุบันในมีสมาชิกทั้งหมดที่ลงทะเบียน 5,007 คน ระบาดด้านไวรัส 4,516 คน ยังไม่ได้รับยา 33 คน และมีผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์อีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ยอมเปิดเผยสถานภาพและเข้าร่วมกิจกรรมใน ศูนย์องค์รวม

จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการรวมกลุ่มระหว่างผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ และสมาชิกครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ในจังหวัดอุบลราชธานี และในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 อุบลราชธานี ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ เมื่อ ปี พ.ศ.2552 โดยใช้ชื่อกลุ่มเพื่อนวันอังคาร มีสมาชิกกลุ่มในขณะนั้น 800 คน มีพี่เลี้ยงหลักคือโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 อุบลราชธานี มีการสร้างและขยายเครือข่ายศูนย์องค์รวมในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี 15 ศูนย์ กิจกรรมดำเนินงานส่วนใหญ่เน้นให้แกนนำอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในระบบบริการที่คลินิกศูนย์องค์รวม เป็นกลุ่มช่วยเหลือตนเองที่มีปัญหาเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน สนับสนุนการดูแลสุขภาพตนเอง รวมทั้ง

การช่วยเหลือทางด้านสังคมโดยการทำงานร่วมกับพี่เลี้ยงซึ่งมีทั้งแพทย์ พยาบาล เกษตรกร นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา

เนื่องจากโรคเอดส์เป็นโรคที่มีความซับซ้อนทั้งในบริบทการดำเนินของโรค ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการของโรค รวมทั้งการดูแลแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ และต้องอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างพี่เลี้ยงคนทำงานกับแกนนำอาสาสมัครผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยเอดส์ และจากข้อมูลสถานการณ์จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ มีแนวโน้มสูงขึ้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจนโยบายไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งสนับสนุนทั้งทางด้านเทคนิควิชาการในด้านการป้องกัน การดูแล การรักษา การฟื้นฟู และคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการพิทักษ์สิทธิ์ เพื่อลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ ลดการตายจากโรคเอดส์ รวมทั้งลดการตีตราและการกีดกันการเข้าสู่ระบบบริการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของแกนนำเครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ในคลินิกศูนย์องค์รวม โรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาพัฒนารูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของแกนนำเครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ในคลินิกศูนย์องค์รวม โรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการเข้าถึงบริการของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบ

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

เพื่อศึกษาการพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของแกนนำเครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ในคลินิกศูนย์องค์รวม โรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานีภายใต้แผนยุทธศาสตร์เอดส์ชาติปี 2555-2559 ในประเด็นบทบาทของศูนย์องค์รวมต่อการลดการติดเชื้อรายใหม่ การลดการเสียชีวิตจากโรคฉวยโรคลงให้เหลือไม่เกินร้อยละ 50 และลดการตีตราและการกีดกันการเข้าสู่ระบบการบริการตรวจรักษา ของศูนย์องค์รวม จำนวน 15 แห่ง โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยพี่เลี้ยงที่เป็นพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และแกนนำผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ที่ปฏิบัติงานในคลินิกศูนย์องค์รวม จำนวน 54 คน จากโรงพยาบาลชุมชน 21 แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 1 แห่ง ในจังหวัดอุบลราชธานี ในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2554 ถึง 30 กันยายน 2555

การเก็บข้อมูลเป็นข้อมูลที่เก็บจาก 2 ส่วน ประกอบด้วย (1) ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการบันทึกข้อมูลของหน่วยบริการในโปรแกรมการจัดเก็บข้อมูลเอดส์ NAP Program และข้อมูล เชิงปริมาณที่ได้จากศูนย์องค์รวมที่อาสาสมัครแกนนำฯ เป็นผู้จัดเก็บข้อมูล (2) ข้อมูล

เชิงคุณภาพจาก การสังเกต การสัมภาษณ์เจาะลึก รายบุคคล การสนทนากลุ่ม และการประชุมเพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงานของเครือข่ายศูนย์องค์รวม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระบบสามเส้า

ผลการศึกษา

จากการศึกษารูปแบบการให้บริการดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบในคลินิกศูนย์องค์รวม ในจังหวัดอุบลราชธานีพบว่า รูปแบบการให้บริการและการจัดการในการดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบในคลินิกศูนย์องค์รวมทุกหน่วยบริการในจังหวัดอุบลราชธานีภายใต้ความร่วมมือจากการทำงานของอาสาสมัครแกนนำผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ที่ทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ในการจัดการการให้บริการด้านสุขภาพภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมมีการจัดระบบและขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกับโรงพยาบาล แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมระหว่างทีมสหวิชาชีพกับอาสาสมัครแกนนำที่ปฏิบัติงานร่วมในคลินิกศูนย์องค์รวม

ระดับ	กระบวนการมีส่วนร่วม
1	อาสาสมัครแกนนำกลุ่มมีส่วนร่วม <i>ในลักษณะร่วมให้บริการ</i> หรือเป็นผู้ช่วยพี่เลี้ยงในกิจกรรมบริการต่างๆ จำนวน 1 กลุ่ม (รพ.สต.ห้วยชะบาย)
2	อาสาสมัครแกนนำมีส่วนร่วมในการให้บริการ <i>ในกิจกรรมบริการต่างๆ มีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผนการทำงานร่วมกันในการดูแลติดตามเพื่อนสมาชิก กับพยาบาลพี่เลี้ยง</i> และมีการประสานงานกับฝ่ายอื่นๆ มีจำนวน 4 กลุ่ม (รพ.เขมราฐ/รพ.โพธิ์ไทร/รพ.สำโรง/รพ.บุณฑริก)

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมระหว่างทีมสหวิชาชีพกับอาสาสมัครแกนนำที่ปฏิบัติงานร่วม
ในคลินิกศูนย์องค์รวม (ต่อ)

ระดับ	กระบวนการมีส่วนร่วม
3	อาสาสมัครแกนนำมีส่วนร่วมในการให้บริการในกิจกรรมบริการต่างๆ <i>ในการคิด การเสนอหรือการตัดสินใจ ในการจัดระบบบริการของคลินิกยาด้านไวรัสร่วมกับสหวิชาชีพ</i> มีจำนวน 8 กลุ่ม (รพ.สรรพสิทธิประสงค์/รพ.ตระการพืชผล/รพ.ศรีเมืองใหม่/รพ.กุดข้าวปุ้น/รพ.พิบูลมังสาหาร/รพ.เดชอุดม/รพ.น้ำยืน/รพ.นาจะหลวย)
4	อาสาสมัครแกนนำมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบบริการรักษา ส่งเสริม ป้องกัน ฟื้นฟู มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และสามารถเสนอความเห็นในการจัดระบบบริการต่างๆ ของโรงพยาบาลร่วมกับพี่เลี้ยงที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ นอกเหนือจากงานคลินิก มี 2 กลุ่ม (รพ.วารินชำราบ/รพ.เขื่องใน)

ผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของอาสาสมัครแกนนำผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ที่ทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพในคลินิกศูนย์องค์รวม พบว่า มีระบบการจัดการการให้บริการในคลินิกศูนย์องค์รวมร่วมกันโดยสมาชิกได้รับการปรับเปลี่ยนสูตรยาตามมาตรฐานการรักษา ได้รับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก การตรวจ คัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งมีแนวทางการปฏิบัติโดยการติดตามระบบคิวในแผนกทันตกรรม หรือการไม่ถูกเลือกปฏิบัติในแผนกอื่นๆ ในโรงพยาบาล และมีการปรับระบบบริการให้เอื้อต่อสมาชิกในคลินิกยาด้านไวรัส ซึ่งการจัดระบบการให้บริการดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่มีผลต่อการลดการตีตราผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบในการเข้าถึงบริการในคลินิกศูนย์องค์รวมในจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้ทราบถึงรูปแบบการให้บริการ การดูแล การรักษาผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ ช่วยให้ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์เข้าถึงการดูแล

และการป้องกันโรคติดเชื้ออวัยวะรวมทั้งได้รับยาด้านไวรัสตามเกณฑ์ เพื่อลดการเสียชีวิตของผู้ป่วยเอดส์จากโรคติดเชื้ออวัยวะ ลดการถ่ายทอดเชื้อให้คู่ และลดการตีตราระหว่างตัวผู้ป่วยเอง ทั้งในครอบครัว และชุมชน

ส่วนการพัฒนาคลินิกศูนย์องค์รวมเพื่อให้ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ เข้าถึงบริการมีดังนี้

1. ด้านโครงสร้างระบบบริการ พบว่า

1.1 โรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล มีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดระบบบริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ รวมทั้งมี Flow chart ระบบบริการที่ชัดเจน มีคลินิกให้บริการที่เป็นสัดส่วนชัดเจนทั้ง 15 แห่ง มีกำหนดวัน เวลาและกิจกรรมที่ให้บริการชัดเจน มีโรงพยาบาลชุมชน 8 แห่งที่มีอายุรแพทย์รับผิดชอบและดูแลคลินิกศูนย์องค์รวม มีทีมสหวิชาชีพในการดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และมีระบบการดูแลและติดตามผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ที่ขึ้นทะเบียน

กับศูนย์องค์รวมได้รับยาต้านไวรัสตามเกณฑ์ ภายใน 2 เดือนหลังจากทราบผล CD4 ตามแนวทางการตรวจวินิจฉัยและการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์ระดับชาติ ปี พ.ศ.2553

1.3 ระบบการติดตามมารับการตรวจ CD4 2 ครั้งต่อปี และตรวจ virus load ปีละ 1 ครั้ง พบว่ามีผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ เพียงร้อยละ 9.86 ที่ได้รับการตรวจ CD4 ตามเกณฑ์ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ประจำคลินิกได้มีระบบการติดตามมารับบริการภายใต้เกณฑ์ที่ศูนย์องค์รวมกำหนด

2. ด้านระบบส่งต่อ พบว่า ผู้ป่วยเอดส์ที่ต่อยาต้านไวรัสทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งหมดได้รับการส่งต่อโดยมีระบบการส่งต่อจากคลินิกศูนย์องค์รวมในโรงพยาบาลชุมชนเข้าปรับเปลี่ยนสูตรยาที่โรงพยาบาล สรรพสิทธิประสงค์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ โดยอายุรแพทย์เฉพาะทางได้รับอนุญาตให้สามารถปรับเปลี่ยนสูตรยา เมื่อได้รับการปรับเปลี่ยนสูตรยาแล้วจะมีการส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรับยาที่คลินิกศูนย์องค์รวมในพื้นที่ อย่างไรก็ตามหากผู้ป่วยไม่สามารถรับประทานยาได้ต่อเนื่องเพราะมีการแพ้ยา อายุรแพทย์ที่ดูแลสามารถปรับเปลี่ยนสูตรยาได้ตามแนวทางการตรวจวินิจฉัยและการดูแลรักษา ปี 2553 ขณะเดียวกันโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์จะมีระบบการให้คำปรึกษา การส่งต่อข้อมูลในการดูแลผู้ป่วยที่มารับบริการที่คลินิกศูนย์องค์รวม ในกรณีที่มีการปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ใหม่มาให้บริการที่คลินิกยาต้านไวรัสเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในเรื่องการให้ยาผู้ป่วย

3. ด้านศักยภาพผู้ให้บริการ พบว่า

3.1 ด้านศักยภาพของบุคลากรในศูนย์องค์รวม พบว่า มีเจ้าหน้าที่พยาบาลอาวุโสที่ปฏิบัติงานในคลินิกศูนย์องค์รวม ทั้ง 15 แห่ง ได้แก่ ปฏิบัติงานในคลินิกศูนย์องค์รวมระหว่าง 5-10 ปี

จำนวน 8 คน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน จบเฉพาะทางด้าน การให้การดูแลรักษา ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ จำนวน 3 คน จบพยาบาลเวชปฏิบัติ จำนวน 9 คน และเป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ จำนวน 3 คน อย่างไรก็ตามประสบการณ์ในการดูแล ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ทั้งที่เป็นผู้ป่วยเด็ก และผู้ใหญ่ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันแต่มีการ เชื่อมประสานในการดูแลร่วมกับอาสาสมัครแกน นำผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ในประเด็น การกินยาที่ต่อเนื่อง ผลข้างเคียงของยาต้านไวรัส รวมทั้งการดูแลปัญหาทางด้านจิตใจของผู้ป่วย เอดส์และสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีการเชื่อมโยง ข้อมูลกับเครือข่ายแกนนำระดับเขต ที่หนุนเสริม การทำงานศูนย์องค์รวมด้วย

3.2 ด้านศักยภาพของอาสาสมัครแกนนำ ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ พบว่า มีความแตกต่าง ทั้งทางด้านระดับการศึกษา ความรู้ประสบการณ์ การทำงานและประสบการณ์การจัดการกับปัญหา การยอมรับและการเปิดเผยผลเลือดกับสมาชิกใน ครอบครัว ซึ่งแกนนำที่อาสาสมัครเข้ามาทำงานใน คลินิก ศูนย์องค์รวมทั้ง 15 แห่ง ส่วนใหญ่มีทัศนคติ ที่เป็นบวกและมีความเข้าใจผู้ติดเชื้อและผู้ป่วย เอดส์รายใหม่ที่มารับยาต้านไวรัสและตัดสินใจเปิดเผยตัวเองกับครอบครัวและชุมชน อย่างไรก็ตาม ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ต่างแผนกในบางศูนย์องค์รวมยังมีทัศนคติที่เป็น ลบ และมีความเห็นว่า อาสาสมัครแกนนำที่ป่วย มีศักยภาพไม่เพียงพอในการให้บริการผู้ป่วย ด้วยกันในโรงพยาบาล ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำทนายใน การพัฒนาระบบบริการที่เน้นการมีส่วนร่วมของ ภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่าย ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ เพื่อตอบสนองต่อ เป้าหมายยุทธศาสตร์เอดส์ชาติคือการลดการ

ติดตาม การกีดกันการเข้าถึงบริการ และการเสียชีวิต จากเอดส์

ข้อค้นพบ

1. ศูนย์องค์รวมและการสนับสนุนการทำงานของศูนย์องค์รวม

การคัดเลือกศูนย์องค์รวม พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีกลุ่มผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ที่ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในคลินิกยาต้านไวรัสเอดส์ ทั้งสิ้น 21 กลุ่ม และมีจำนวน 15 กลุ่มที่ปฏิบัติงานผ่านตามเกณฑ์ประเมินศูนย์องค์รวมของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 10 อุบลราชธานี ในการสนับสนุนการทำงานของศูนย์องค์รวม พบว่า เครือข่ายระดับเขตมีบทบาทในการหนุนเสริมการทำงานแก่ศูนย์องค์รวมทั้ง 15 แห่ง เช่นมีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ

เครือข่ายระดับจังหวัด โดยมีประธานเครือข่ายผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์จังหวัดและตัวแทนประธานกลุ่มแกนนำผู้ติดเชื้อระดับอำเภอเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเครือข่ายระดับจังหวัด รวมทั้งสิ้น 23 คน โดยมีกรรมการที่มาจาก 8 กลุ่ม ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจากศูนย์องค์รวม

2. การเข้าถึงบริการของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์

2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการศึกษาข้อมูลทฤษฎีภูมิ ใน NAP Program และจากการสำรวจข้อมูลของศูนย์องค์รวม พบว่ามีผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ในปี 2555 จำนวน 5,926 คน ขึ้นทะเบียนและเข้าร่วมกิจกรรม 4,430 คน คิดเป็น ร้อยละ 74.75 ที่เหลือ ร้อยละ 25.25 ไม่ยอมเปิดเผยตัวเองกับครอบครัว เพื่อน และชุมชนเพราะกลัวการถูกรังเกียจ การตีตรา ดังรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลจำนวนสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมดในศูนย์องค์รวม จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมดในศูนย์องค์รวม พ.ศ.2555 (ร้อยละ)
จำนวนผู้ป่วยทั้งหมดที่ลงทะเบียนใน NAP Program	5,926
สมาชิกที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด (ราย)	4,430 (74.75)

แหล่งที่มา ; ข้อมูลศูนย์องค์รวมเครือข่ายผู้ติดเชื้อภาคอีสาน, มกราคม 2556

จากข้อมูลผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่รับผลกระทบมารับบริการที่คลินิกศูนย์องค์รวม พบว่า สมาชิกทั้งหมด จำนวน 4,430 คน ulyาต้านไวรัส จำนวน 4,036 คน คิดเป็นร้อยละ 91.10 เชื้อดื้อยา จำนวน 388 คน คิดเป็นร้อยละ 9.86 แสดงให้เห็นว่าผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ถูกตีตราจากสังคม บางคนยังตีตราตนเองไม่กล้าเปิดเผยตัว ทำให้ไม่ได้

รับยาต้านไวรัส ขณะเดียวกันกลุ่มที่ได้รับยาต้านไวรัส บางส่วนถูกตีตราทำให้ไม่สามารถรับยาต้านไวรัสได้ต่อเนื่องสม่ำเสมอจึงเกิดปัญหาเชื้อดื้อยา การรักษาไม่ได้ผลต้องเปลี่ยนสูตรยาและในคลินิกศูนย์องค์รวม ยังมีผู้รับบริการเป็นแรงงานข้ามชาติ จำนวน 28 คน และมีเด็กที่ได้รับผลกระทบอีก จำนวน 1,173 คน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบที่มาใช้บริการที่ คลินิกศูนย์องค์รวม

ลำดับ	โรงพยาบาล	ชื่อกลุ่ม	สมาชิกทั้งหมด (ราย)	สถานะ			เด็กที่ได้รับผลกระทบ
				รับยา ARV	ดื้อยา ARV	แรงงานข้ามชาติ	
1	สรรพสิทธิประสงค์	เพื่อนวันอังคาร	2,156	1,967	289	8	240
2	เชียงใหม่	จิตต์อารีย์	207	168	7	-	152
3	ตระการพืชผล	ตระการสดใส	152	152	4	1	110
4	เขมราฐ	ฟ้าสว่างทิมโขง	169	125	13	3	70
5	ศรีเมืองใหม่	พุทธรักษา	145	138	3	3	72
6	กุดข้าวปุ้น	ดอกคูณขาว	55	55	3	2	43
7	โพธิ์ไทร	ฟ้าสีทอง	40	38	1	2	40
8	พิบูลมังสาหาร	แก่งสะพือสัมพันธ์	157	157	4	2	50
9	วารินชำราบ	สะเดาหวาน	455	402	28	2	200
10	ลำปาง	รวมใจสายใยรัก	85	85	-	-	10
11	เดชอุดม	ทานตะวัน	267	267	14	-	100
12	น้ำยืน	ชีวิตก้าวไกล	176	151	7	-	3
13	บุญศรี	บุญศรีร่วมใจ	227	211	11	4	7
14	นาจะหลวย	นาจะหลวยเพื่อชีวิต	105	90	3	1	50
15	รพ.สต.ห้วยชะยุ้ง	บานชื่น	34	30	1	-	26
รวม			4,430	4,036	388	28	1,173

แหล่งที่มา: แบบสำรวจจัดทำฐานข้อมูลศูนย์องค์รวม พ.ศ.2555

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ปัญหาที่ทำให้ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ยังไม่เข้าถึงบริการ ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์อาสาสมัครแกนนำที่ทำงานในศูนย์องค์รวม

2.2.1 ด้านการรับรู้สิทธิและการละเมิดสิทธิพบว่า มีปัญหาการไม่รู้สิทธิของผู้ป่วยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิจากเจ้าหน้าที่ นำไปสู่ปัญหาการเข้าถึงบริการ ดัง คำกล่าวของ นางแห่ม (นามสมมติ) อายุ 49 ปี “สมาชิกส่วนใหญ่ไม่รู้สิทธิ

ตัวเองและถูกละเมิดสิทธิจากผู้ให้บริการโดยไม่รู้ตัว เพื่อนบางคนต้องซ้ำทางเจ้าหน้าที่ดูว่าปล่อยให้ท้องทำไม ทำไมไม่รู้จักคุมกำเนิด” และปัญหาผู้ป่วยไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เช่นสิทธิในการรักษาพยาบาล การส่งต่อ การรักษาความลับผู้ป่วย การร้องเรียน ดัง คำกล่าวของนายส.(นามสมมติ) อายุ 43 ปี “ที่จังหวัดไม่มีที่ปรึกษาเรื่องสิทธิ ไม่รู้ว่าจะส่งต่อผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยกับใครได้บ้าง และจะมีการรักษาความลับหรือไม่ เพราะบางครั้งเจ้าตัว

ก็ไม่กล้าร้องเรียน หรือร้องทุกข์กล่าวโทษเจ้าหน้าที่ ที่ให้บริการ เพราะกลัวจะไม่ได้รับการดูแล” “ในการ ทำงานไม่มีระบบประสานงานระหว่างอาสาสมัคร แกนนำกับเครือข่ายในระดับจังหวัด” รวมถึงยังไม่ เข้าใจในเรื่องสิทธิโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธิ ประกันสังคม การย้ายสิทธิกลับไปยังภูมิลำเนา เรื่องการรวมสามกองทุน ซึ่งมีความจำเป็นอย่ างยิ่งที่ทางผู้ที่เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการที่คลินิกศูนย์ องค์กรวมต้องมีความรู้และความเข้าใจในประเด็น เรื่องสิทธิ สามารถสื่อสารให้กับผู้ติดเชื้อและผู้่วย เอดส์ พร้อมทั้งญาติที่มาใช้บริการ

2.2.2 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ติดเชื้อบางราย ไม่เข้าถึงบริการเนื่องจากไม่มีเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการมารับยา บางรายขาดรายได้เนื่องจากต้อง ออกจากงานเพราะกลัวถูกเพื่อนร่วมงานรังเกียจ หรือไม่สามารถทำงานที่ภูมิลำเนาตนเองได้ ต้อง ไปทำงานต่างถิ่นเพื่อหารายได้ ดังคำกล่าวของ นางนาง อายุ 41 ปี (นามสมมติ) “มีเพื่อนสมาชิก บางรายที่มาใช้บริการที่คลินิกยาต้านฯ ไทรมาบอก อาสาสมัครแกนนำที่คลินิกว่า.. พี่นางหนูมารับยา ไม่ได้วันนี้เพราะไม่มีเงินค่ารถ แพนไปทำงานบอก ให้ได้เงินก่อนค่อยไปเอายาไม่เป็นไรหรอก” “และ มีบางรายที่ทราบผลเลือดแล้วไม่ได้กลับไปทำงาน กลัวเพื่อนร่วมงานกับนายจ้างรู้แล้วจะรังเกียจ เอา ไปนินทา” และคำกล่าวของ นางน้อย อายุ 35 ปี (นามสมมติ) “ที่ รพ.บางที่โทรตามก่อนถึงวันนัด คนไข้บอกว่าตอนนี้ไม่ได้อยู่ที่อุบลฯ ทำงานอยู่ กรุงเทพฯ เก็บเงินก่อนเดี๋ยวจะกลับไปบ้านตอน สงกรานต์ค่อยจะไปหาหมอไม่ต้องห่วง ดูแลตัวเอง ได้ตอนนี้ยังแข็งแรงดี” รวมถึงคำกล่าวของ นาย ส. อายุ 43 ปี (นามสมมติ) “ที่คลินิกกลุ่มที่มีปัญหา มารับยาไม่สม่ำเสมอ ส่วนใหญ่จะไปทำงานที่ต่าง จังหวัดบางคนไปทำงานที่ภาคใต้ (จ.ภูเก็ต) นานๆ ทีจะกลับบ้าน บอกว่าอยากหาเงินได้เยอะก่อน

ค่อยกลับมา และบอกให้เราส่งยาไปให้จะโอนเงิน ค่าส่งมาให้ บางทีก็ลำบากนะเพราะมันเป็นสิทธิ ส่วนบุคคลเราเองเป็นแกนนำก็ไม่มีสิทธิจะไปบังคับ ให้เขามาตรวจเลือดหาค่า CD4”

2.2.3 ด้านสังคมและสุขภาพ พบว่า ปัญหา การไม่กล้าเปิดเผยตัว ไม่กล้าบอกผลเลือดกับแฟน ใหม่เพราะกลัวถูกทอดทิ้ง ทำให้การเข้าถึงบริการ ยากขึ้น ดังคำกล่าวของ นาง ก.(นามสมมติ) อายุ 41 ปี “มีสมาชิกบางส่วนที่ไม่กล้าบอกผลเลือดกับ คู่เพราะกลัวแฟนใหม่ หรือสามีใหม่ทอดทิ้ง บาง คนคู่เป็นคู่ต่างทำให้บริการของแกนนำคุยยาก มากขึ้น” และปัญหาผลข้างเคียงจากการใช้ยาต้าน ไวรัส ทำให้ผู้ป่วยหยุดยา เป็นสาเหตุทำให้เชื้อดื้อยา ดังคำกล่าวของ นาย อ.(นามสมมติ) อายุ 37 ปี) “สมาชิกบางรายยังมีผลข้างเคียงที่เกิดจากยาต้าน ไวรัส การดื้อยา หยุดยา และการกลับมาเริ่มยาใหม่ มากขึ้น ทำงานด้วยก็ยากเพราะบางรายไม่ยอมเปิด ตัว อายุ”

แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงบริการของ ผู้ติดเชื้อและผู้่วยเอดส์ของศูนย์ พบว่า

1) ศูนย์องค์กรวม ใช้กิจกรรมลงเยี่ยมบ้าน ผู้ป่วย ในกรณีที่ผู้ป่วยยินยอมเปิดเผยตัวเองกับ สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งชุมชนที่อยู่อาศัย ขณะ เดียวกันก็อนุญาตให้ทีมสหวิชาชีพ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการอนุญาตให้อาสาสมัครแกนนำ พี่เลี้ยง (พยาบาล) ลงเยี่ยมได้ในชุมชน เพื่อติดตามความ ต่อเนื่องของการกินยาต้านไวรัสโดยเฉพาะในกรณี ที่เป็นผู้ป่วยรายใหม่ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องใส่ใจ ในการกินยาและการมาตรวจตามนัด

2) การแก้ไขปัญหากลุ่มเด็กที่ติดเชื้อ และเด็กที่ได้รับผลกระทบ พบว่า ดำเนินการ จำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่การเยี่ยมบ้าน กรณีที่ผู้ปกครองเด็ก เปิดเปิดเผยตัว และอนุญาตให้อาสาสมัครแกนนำ

และพี่เลี้ยงลงเยี่ยมในพื้นที่ เพื่อค้นหาปัญหาและดูแลต่อเนื่อง การให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ที่มารับบริการ ในเรื่องการกินยาต้านไวรัส ย้ำยที่ เชื้อราขึ้นสมอง การพบปะกลุ่ม การจัดค่าย ประกอบด้วยการค่ายเด็กติดเชื้อและเด็กที่ได้รับผลกระทบค่าย MSM positive การทำงานร่วมกับคลินิกเด็กในโรงพยาบาล

การพัฒนาศูนย์องค์รวมด้านเด็กติดเชื้อและเด็กที่ได้รับผลกระทบ พบว่า ศูนย์องค์รวมมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างมีระบบโดยเกิดกลุ่มที่มีการทำงานร่วมกับคลินิกฝากครรภ์ จำนวน 5 กลุ่มคือกลุ่มเพื่อนวันอังคาร (โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์) กลุ่มจิตอาสารีย์ (โรงพยาบาลเชื่องใน) กลุ่มสะเดาหวาน (โรงพยาบาลวารินชำราบ) กลุ่มแก่งสะพือสัมพันธ์ (โรงพยาบาลพิบูลมังสาหาร) และกลุ่มนาจะหลวยเพื่อชีวิต (โรงพยาบาลนาจะหลวย) มีการดำเนินกิจกรรม ดังนี้ (1) มีการร่วมประชุมวางแผนกับทีมสหวิชาชีพในการทำงานร่วมกัน (2) มีการพัฒนาระบบส่งต่อการขอรับการปรึกษาด้านการดูแลและรักษาจากโรงพยาบาลพี่เลี้ยง ส่วนอำเภอที่ยังไม่ดำเนินการตามกิจกรรมดังกล่าวคืออำเภอตระการพืชผล ศรีเมืองใหม่ และเขมราฐ โดยทำกิจกรรมศูนย์องค์รวมทั่วไปยังไม่เกิดการ ทำงานกับแผนกฝากครรภ์(ANC) กรณีเด็กติดเชื้อเอชไอวีและเด็กที่ได้รับผลกระทบ มีการดูแลอย่างต่อเนื่องทั้งในชุมชนและโรงเรียน รวมทั้งมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ

ความท้าทายการทำงานของคลินิกศูนย์องค์รวมกับเด็กที่ติดเชื้อ พบว่า

(1) ปัญหาเด็กติดเชื้อไม่คุมกำเนิด ดังคำกล่าวของนาง ก.(นามสมมติ)อาสาสมัครแกนนำ “มีเด็กติดเชื้อในพื้นที่ อายุแค่ 16 ปี ซึ่งหน้าตาดี

พ่อแม่เสียชีวิตหมดแล้วอาศัยอยู่กับญาติตอนนี้หยุดยาเอง มีแฟนแล้วมีลูกหนึ่งคนซึ่งตอนนี้แฟนยังไม่ทราบผลเลือดและหลังคลอดก็ไม่ได้คุมกำเนิด ตอนนี้เด็กบอกว่าเมนส์ไม่มา 5 อาทิตย์แล้ว กลัวมากกลัวเด็กจะท้องต่อเพราะลูกคนแรกได้แค่สอง-สามเดือนเอง”

(2) ปัญหาเด็กหยุดทานยาต้านไวรัส เนื่องจากเริ่มโตแล้วไม่อยากทานยา รวมถึงอายุเพื่อน ดังคำกล่าวของนาง ส.(นามสมมติ) พี่เลี้ยงศูนย์องค์รวม “มีเด็กบางคนเริ่มโตเป็นสาวไม่อยากกินยา หยุดยาเองเพราะอายุเพื่อนอีกทั้งเด็กตัวเล็กกว่าเพื่อนที่อายุเท่ากัน” และคำกล่าวของนาง ท.(นามสมมติ)อาสาสมัครแกนนำ “บางครั้งก็มีครุมาถามว่าเด็กหญิงคนนี้ติดเชื้อหรือเปล่า ได้ยินเค้าลือกันว่าพ่อแม่เด็กเสียชีวิตจากเอดส์ และอาศัยอยู่กับยาย เด็กป่วยบ่อยและตัวเล็กด้วย”

(3) ปัญหาเด็กถูกตีตราจากสถานศึกษา ดังคำกล่าวของนาง บ.(นามสมมติ)อาสาสมัครแกนนำ “บางที่ครูศูนย์เด็กส่งสัปดาห์เด็กมาหาที่โรงพยาบาล และบอกว่าตรวจเลือดให้หน่อยส่งสัปดาห์เด็กจะติดเชื้อเพราะพ่อแม่ตายหมด ตัวก็เล็กแถมแขนขาเปื่อยอีกต่างหากกลัวเอาไปติดเด็กอื่น”

(4) ปัญหาเด็กถูกทำร้ายจากบุคคลในครอบครัว ดังคำกล่าวของนาง ร.(นามสมมติ) อาสาสมัครแกนนำ “สงสารเด็กมีหลายรายที่ถูกพ่อเลี้ยงทำทารุณแรงด้วยไม่รู้จะช่วยยังไงได้แต่ไปเยี่ยมบ้านแต่ไม่กล้าถามตรง ๆ เพราะเห็นทั้งเด็กทั้งแม่ซึมตอนหลังแม่เล่าให้ฟังว่าลูกสาวถูกพ่อเลี้ยงข่มขืน ตอนนี้ท้องได้สองเดือนกว่าอยากให้ลูกทำแท้งเพราะลูกอยากเรียนต่อ พ่อเลี้ยงก็เลิกกับแม่และถูกตำรวจจับเพราะค้ายาบ้า ตอนนี้ต้องส่งเด็กพบนักจิตวิทยาช่วยเหลือเยียวยาทางจิตใจ”

(5) ปัญหาเด็กไม่ยอมป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์ ดังคำกล่าว นาง อ. (นามสมมติ) อาสาสมัครแกนนำ “บางทีเด็กไม่รู้เรื่องสุขภาวะทางเพศ การดูแลตัวเอง การต่อรองกับแฟนก็ไม่มี บอกแต่ว่าเป็นแฟนกันมีอะไรกันไม่เห็นจะแปลก ทางเราบอกให้ใช้ถุงยาง จะใส่ทำไมเดี๋ยวเขาจะรู้ว่าเราติดเอดส์ เด็กสมัยนี้น่ากลัวมาก”

(6) ปัญหาการประสานงานระหว่างกลุ่มเครือข่ายผู้ติดเชื้อ ภาคีเครือข่ายเด็ก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะแก้ไขปัญหาเด็กติดเชื้อที่กำลังเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ดังคำกล่าว นาง ส. (นามสมมติ) พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ “การทำงานของกลุ่มเครือข่ายผู้ติดเชื้อ ส่วนใหญ่มันอยู่ห่างกันทำงานไม่ค่อยประสานกับภาคีเครือข่าย ทำให้เกิดการดำเนินงานไม่ต่อเนื่องขาดการสนับสนุนทางด้านเทคนิคและวิชาการ จากทีมงาน สสจ. กับ สคร.7”

ตารางที่ 4 บทบาทแกนนำกับจุดอ่อน-จุดแข็งในการมีส่วนร่วม ในระบบบริการแต่ละระดับ

ระดับ	จุดแข็ง	จุดอ่อน	แนวทางการพัฒนา
1	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกมีส่วนร่วมให้บริการกับทีมโรงพยาบาล เช่น การให้ข้อมูลเพื่อน - สมาชิกเปิดตัวมากขึ้นและสามารถเข้าถึงการรักษาตามมาตรฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการทำงาน จะทำงานเฉพาะตามที่พี่เลี้ยงกำหนดบทบาทให้ เช่น ช่วยเตรียมนัด, คั้นบัตรผู้ป่วย, ช่วยซั้่งน้ำหนัก, วัดความดันโลหิต, พาผู้ป่วยไปพบแพทย์ และส่ง lab - ขาดความรู้และทักษะ (กรณีแกนนำใหม่) - แกนนำเปลี่ยนบ่อย 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องสร้างและพัฒนาแกนนำเหมือนเป็นการเตรียมตัวเข้าทำงานในศูนย์องค์รวม - ช่วยกระตุ้นและช่วยคิดให้แกนนำหาโจทย์เป้าหมายการเข้ามาทำงานที่ศูนย์องค์รวมว่าเข้ามาเพื่ออะไร? - ทักษะการสื่อสารในเรื่อง เอดส์, โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การป้องกันการรับเชื้อเพิ่ม อนามัยเจริญพันธุ์ สิทธิผู้ป่วย
2	<ul style="list-style-type: none"> - มีส่วนร่วมในการดูแลเพื่อนสมาชิก เช่น การติดตามเพื่อนกรณีขาดยาไม่มาตามนัด - มีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานร่วมกันในคลินิกศูนย์องค์รวม เช่นการจัดเตรียมคลินิก 	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมในการวางแผนมีน้อยจะทำตามคำสั่งพี่เลี้ยงและทีมสหวิชาชีพ - จะได้รับมอบหมายให้ดูแลเพื่อนที่ป่วยเป็นราย เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้นได้ในบางเรื่อง - ช่วยซั้่งน้ำหนัก, วัดความดันโลหิต, การติดตามผล lab, การพาเพื่อนไปรับยา 	<ul style="list-style-type: none"> - ทบทวนเป้าหมายและแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยให้สมาชิกแกนนำได้มองคุณภาพงานตนเอง ตอบโจทย์จิตอาสา ทักษะการสื่อสารในเรื่องสุขภาวะทางเพศ อนามัยเจริญพันธุ์ สิทธิผู้ป่วย ทักษะการเป็นวิทยากร

ตารางที่ 4 บทบาทแกนนำกับจุดอ่อน-จุดแข็งในการมีส่วนร่วม ในระบบบริการแต่ละระดับ

ระดับ	จุดแข็ง	จุดอ่อน	แนวทางการพัฒนา
3	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมวางแผน โดยเอาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับสมาชิกมาใช้ในการวางแผนการดูแล เช่น เพื่อนที่ CD4 เข้าเกณฑ์แต่ยังไม่ได้รับยาตามเกณฑ์ การดูแลเรื่อง OI - เป็นการรายงานสถานการณ์ของสมาชิกกลุ่มให้พี่เลี้ยงและทีมสหวิชาชีพทราบนำไปวางแผนในการดูแลต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - แกนนำบางโรงพยาบาลเป็นแกนนำใหม่ไม่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ของเพื่อนได้ - ขาดการสื่อสารกับพี่เลี้ยงซึ่งอาจจะเป็นพี่เลี้ยงใหม่ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่การทำงานในศูนย์ของครัววม - พี่เลี้ยงและแกนนำมีจำนวนน้อยไม่สามารถให้บริการและดูแลสมาชิกได้ทั่วถึง - ขาดการหนุนเสริมการพัฒนาศักยภาพให้กับแกนนำจากทีมเครือข่ายเขต 	<ul style="list-style-type: none"> - พี่เลี้ยงและแกนนำต้องรวบรวมและวิเคราะห์สถานการณ์ผู้ป่วยร่วมกัน - มีการวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคติดเชื้อฉวยโอกาส โรคหัวใจ ฯลฯ เพื่อร่วมวางแผนในการออกเยี่ยมบ้าน การติดตามมารับยา ปัญหาทางจิตไม่สามารถดูแลตัวเองได้ - พี่เลี้ยงจะมีบทบาทในการเชื่อมโยงกับจุดอื่นๆ เช่น การส่งตรวจ lab ให้ได้ตามมาตรฐาน - แกนนำควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการเป็นวิทยากร กระบวนการ ทักษะการเขียนโครงการ ทักษะการบริหารองค์กร การบริหารความขัดแย้ง - การเปิดโอกาสให้แกนนำเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อพัฒนาระบบบริการการดูแลรักษาแก่สมาชิก - มีการประเมินระบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง - แกนนำควรได้รับการพัฒนาศักยภาพ - พี่เลี้ยงและแกนนำควรมีการสร้างและขยายเครือข่ายการทำงานในทุกระดับ
4	<ul style="list-style-type: none"> - แกนนำมีส่วนร่วมในการทำงานในเชิงนโยบาย (ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมขับเคลื่อนเชิงนโยบายสามารถเสนอความเห็นในการจัดระบบบริการต่างๆ ของโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้องการดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การขับเคลื่อนของแกนนำกับพี่เลี้ยงที่จะก้าวข้ามจากชั้นที่ 3 สู่ ชั้นที่ 4 เป็นไปด้วยความลำบากซึ่งอาจจะต้องใช้เวลา - ใน 2 โรงพยาบาลของจังหวัดอุบลราชธานียังไม่สามารถให้แกนนำเข้าไปมีส่วนร่วมในการคณะกรรมการบริหารแต่เปิดโอกาสให้แกนนำเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบบริการในศูนย์ของครัววม 	<ul style="list-style-type: none"> - การเปิดโอกาสให้แกนนำเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อพัฒนาระบบบริการการดูแลรักษาแก่สมาชิก - มีการประเมินระบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง - แกนนำควรได้รับการพัฒนาศักยภาพ - พี่เลี้ยงและแกนนำควรมีการสร้างและขยายเครือข่ายการทำงานในทุกระดับ

จากบทสรุปปัญหาและความท้าทายในการดำเนินการให้บริการการตรวจคัดกรอง การดูแลรักษา ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบ พบว่ากรอบอัตรากำลังที่เหมาะสมต่อการ

จัดระบบบริการที่ จะสามารถให้บริการได้ตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการที่ศูนย์ของครัววม ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 กรอบอัตรากำลังของอาสาสมัครแกนนำกับพี่เลี้ยง (พยาบาล) ต่อผู้มารับบริการ (ผู้ติดเชื้อ เอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์)

ผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ (คน)	อาสาสมัครแกนนำ (คน)	พี่เลี้ยง (พยาบาล ;คน)
น้อยกว่า 50	2-3	1
51-100	3-5	2
101-200	5-7	3
201-500	7-10	4
501-800	10-14	5
801 ถึง 1,000 คนขึ้นไป	15-20	7-10

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาแบบ
การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

1. เครือข่ายระดับเขตควรสนับสนุน

1.1 ด้านงบประมาณที่สนับสนุนศูนย์
องค์รวมต้องต่อเนื่อง ซึ่งพี่เลี้ยง ทีมสหวิชาชีพ
และแกนนำ ต้องมีความรู้และทักษะในการเขียน
โครงการเพื่อขอของบประมาณ ทักษะการบริหาร
จัดการองค์กร

1.2 การสร้าง และขยายภาคีเครือข่าย
ศูนย์องค์รวมลงสู่ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล โดย
เครือข่ายแกนนำกับพี่เลี้ยง (พยาบาล) สามารถ
เขียนโครงการของบประมาณจากกองทุนสุขภาพ
ระดับตำบล ในการลงเยี่ยมบ้านหรือจัดกิจกรรม
กลุ่ม การยอมรับการอยู่ร่วมกันในชุมชนระหว่าง
ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ อย่างผาสุกเพื่อลดปัญหา
การไม่ยอมรับและการตีตราจากสังคม

1.3 การสร้างทีมงานมืออาชีพ โดยการ
ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ รวมทั้งเข้าใจในเรื่องโรค
และภัยสุขภาพ รวมทั้งวิถีพิเศษของผู้ติดเชื้อและ
ผู้ป่วยเอดส์ที่มารับบริการ

**2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ควร
สนับสนุน**

2.1 อัตรากำลังของพยาบาลและแกนนำ
ที่ให้บริการที่คลินิกศูนย์องค์รวมต้องสามารถให้
บริการได้ตามมาตรฐานคุณภาพวิชาชีพและตาม
เกณฑ์ที่กำหนด (ข้อเสนอตามตารางที่ 5)

2.2 องค์ความรู้ผู้ให้บริการทั้งพี่เลี้ยง ทีม
สหวิชาชีพ และแกนนำ ประเด็นเรื่องสุขภาพทาง
เพศ เพศวิถี เพศสภาวะ สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์
อนามัยเจริญพันธุ์ สิทธิบริการ สิทธิเด็ก แรงงาน
ข้ามชาติ

2.3 ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เป็น
ทั้งพี่เลี้ยง ทีมสหวิชาชีพ และทีมแกนนำที่บริการ
ในคลินิกศูนย์องค์รวม ในประเด็นกระบวนการ
คิดเชิงระบบ การปรับเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติ
ของทั้งพี่เลี้ยงทีมสหวิชาชีพและแกนนำ ต่องาน
ที่รับผิดชอบ

2.4 ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เป็น
ทั้งพี่เลี้ยง ทีมสหวิชาชีพ และทีมแกนนำที่บริการ
ในคลินิกศูนย์องค์รวม ในประเด็นการติดตาม
ประเมินผล โดยการถอดบทเรียนเพื่อนำสู่การ
พัฒนาศูนย์องค์รวม ให้เป็นศูนย์พึ่งได้โดยพี่เลี้ยง
และแกนนำมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์
ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ

2.5 การให้พี่เลี้ยงและแกนนำในศูนย์องค์รวม สามารถพัฒนาตนเองจัดกระบวนการวิจัยแบบชาวบ้านเพื่อพัฒนาและหารูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการในคลินิกรวมทั้งการทำงานเชิงรุกเพื่อลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ ลดการเสียชีวิตจากโรคเอดส์โดยการรู้เร็ว รักษาเร็วจากการตรวจเลือดฟรีปีละ 2 ครั้ง และการลดการตีตรา

3. ศูนย์องค์รวม ควรดำเนินการและพัฒนาต่อเนื่องในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วม การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารความขัดแย้งในองค์กร

3.2 การเชื่อมประสานระบบส่งต่อไปยังศูนย์พึ่งได้ (OSCC: One Stop Service Centre) กรณีมีการล่วงละเมิดทางเพศ และความรุนแรงในครอบครัว ชุมชน

3.3 ด้านกฎหมาย การปกป้องสิทธิผู้ป่วย สิทธิเด็ก

3.4 ด้านระบบส่งต่อ ในกรณีที่ผู้ป่วยที่มาใช้บริการแล้วย้ายไปทำงานที่อื่นสามารถย้ายสิทธิผู้ป่วยไปรับบริการยังหน่วยบริการสาธารณสุขที่ผู้ป่วยย้ายไปทำงานภายใต้เงื่อนไขการปกป้องและพิทักษ์สิทธิคนไข้ เป็นการบรรเทา เยียวยา และแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ

3.5 การพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการแม่นยำ น่าเชื่อถือและสามารถเผยแพร่ได้

3.6 ยึดผู้มารับบริการทุกคนเป็นศูนย์กลาง โดยเสริมสร้างพลังและคุณค่าภายในของทั้งผู้ให้และผู้รับบริการภายใต้ความเสมอภาคและเท่าเทียม

4. บทบาทแกนนำควรพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

4.1 การยึดผู้มารับบริการทุกคนเป็นศูนย์กลาง โดยเสริมสร้างพลังและคุณค่าภายใน

ของทั้งผู้ให้และผู้รับบริการภายใต้ความเสมอภาคเท่าเทียม และครอบคลุมทุกกลุ่ม

4.2 ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประสานงาน แบบมืออาชีพ

4.3 ทักษะการให้บริการแบบมืออาชีพ ที่ให้บริการทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

4.4 ทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการ ทำกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน

บรรณานุกรม

กลุ่มงานพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักโรคเอดส์ วัณโรค แลโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. ข้อมูล

สถานการณ์เอดส์ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก: 30 พฤศจิกายน 2555.

กลุ่มงานพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักโรคเอดส์ วัณโรค แลโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. การเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวี

ร่วมกับพฤติกรรมทางเพศ กลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อเอชไอวี: 30 พฤศจิกายน 2555.

เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ภาคอีสาน. ข้อมูลผลการดำเนินงานเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ภาคอีสาน. กรกฎาคม 2556: เอกสารอัดสำเนา;/2556.

จุไรรัตน์ วรรณศิริ และเลหล้ำ ตรีเอกานุกูล, ศึกษาเรื่อง"การแก้ไขปัญหาเอดส์ กรณีศูนย์ฟื้นฟูคุณภาพชีวิตชุมชนจังหวัดเชียงราย";2549.

ชาย โพธิ์สิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.; 2552.

มานพ คณะโต และคณะ. ผลการศึกษากระบวนการให้บริการตามนโยบายดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ-

ผู้ป่วยเอดส์ และผลกระทบระยะยาวด้านพฤติกรรม สังคม และเศรษฐกิจระยะที่ 1 จังหวัดหนองคาย: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา; มกราคม 2550.

แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ.2555-2559.เอกสารอัดสำเนา; มีนาคม 2556.

ยุทธศาสตร์เอดส์จังหวัดอุบลราชธานี: เอกสารอัดสำเนา; มีนาคม 2556.

รายงานเฝ้าระวังโรค 506/1, 507/1. สถานการณ์โรคเอดส์จังหวัดอุบลราชธานี.; เอกสารอัดสำเนา; มีนาคม 2556.

ศูนย์พัฒนาระบบบริการยาต้านไวรัสสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ประเทศไทย. แนวทางการตรวจวินิจฉัยและการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ปี 2539; โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด; พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2553.

ยุทธศาสตร์บูรณาการ, การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาตในการปฏิรูประบบราชการ ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2545.

เพลินดา ศิริปการ พย.ม., สุวรรณ บุญยะสิทธิ์พรธน ป.ร.ด.และคณะ, “การนำโมเดลการสร้างเสริมสมรรถนะแห่งตนในผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ไปใช้ในพื้นที่”; 2552.

สายใจ ปิ่นตบแต่ง, “การใช้การรักษาแบบผสมผสานและการแพทย์ทางเลือกในผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ที่มารับการรักษาในโรงพยาบาล”; 2545.

สุธาวัฒน์ ชัยอาจ, “ศึกษารูปแบบการพัฒนาสุขภาพชุมชนในการจัดการดูแลผู้ติดเชื้อ

เอชไอวี/เอดส์ และ ผู้ที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน” ; 2553.

สิริลักษณ์ รังสีวงศ์ และคณะ ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของชมรมผู้ติดเชื้อเอชไอวี จังหวัดเพชรบุรี”; 2010.

สุวรรณ บุญยะสิทธิ์พรธน และคณะ, ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์อย่างครอบคลุมในโรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”; 2007.

แสง แก้วขาว, ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ที่ครบถ้วน” ; 2550.

วงศา เลหาศิริวงศ์ และคณะ, ศึกษาเรื่อง, “ศึกษาระบบการดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ในโรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ; 2548.

Jean Watson, Art & Aesthetic, Watson's Caring Theory: Watson, 2008, 2009

Nursing : the philosophy and science of caring. Boulder, Colorado. : University Press of Colorado. Watson, J. (2005).

Lamom Chaisiri M.N.S, and Somjit Daenseekaew Phd., “Community Participation in analyzing Strategies to Enhance the Quality of Life of Working-Age People with HIV/AIDS” ; 2010.

UNAIDS. Global HIV/AIDS Response-Progress Report 2011.unaids.

www.unaids.org/en/dataanalysis/epid-moi/2011/November/20111121 wad2011 report accessed 21 November 2011.

**การวัดระดับการบริโภคผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน
ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้
ผลต่อการกำหนดนโยบายบริหารอุตสาหกรรมชุมชน**

**Measurement of Consumption Level in Product of Community
Enterprise on Elasticity of Income Technique Affect to Community
Industrials Policy**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้ำฝน เสนางคนิกกร¹ ดร.ธีระวัฒน์ จันทร์ที²
เนรัญชลา กำไรทอง³ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์⁴

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน เพื่อวัดระดับการบริโภคด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน รวมถึงการเสนอเป็นแนวทางด้านการจัดการในผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ชุมชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ Pearson Chi-Square รวมถึงการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่น อุปสงค์ต่อรายได้ (Income Elasticity of Demand: EI)

โดยผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคเกือบทั้งหมดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านราคาสินค้า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันก็เห็นว่าพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยรวมอยู่ในระดับชื่นชอบมาก อย่างไรก็ตามหากพิจารณาด้วยค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ระดับการบริโภคในทางเศรษฐศาสตร์ พบว่า ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ในทัศนะจะพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นสินค้าปกติ ตรงข้ามกับผู้ที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท เห็นว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นเป็นสินค้าเข้าใกล้สินค้าจำเป็น

1 อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ 96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑล สาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

2 อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120

3 อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ 96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑล สาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

4 อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

สำหรับในด้านของนโยบายการบริหารอุตสาหกรรมชุมชนนั้น ควรมีการกำหนดนโยบายให้มีความสัมพันธ์กับบริบทด้านการพัฒนาสังคมไทย ควรมีการนำเอาภูมิปัญญาของชาวบ้านมาเป็นทุนในการจัดการหรือการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐถือว่าเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพราะวิสาหกิจชุมชนเกิดจากประชาชนผู้เป็นฐานรากทางสังคม อยู่ในสังคมชนบท ห่างไกลความเจริญ การดำเนินงานของรัฐเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐได้พัฒนานโยบายเพื่อการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังเป็นอุปสรรคของการจัดการภาครัฐคือ การบริหารงานด้วยการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐเอง

คำสำคัญ : พฤติกรรมการบริโภค ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน นโยบาย

Abstract

This research aimed to factor of consumption behavior community enterprise product for Measurement of Consumption Level in Product of Community Enterprise on Elasticity of Income Technique. Including, presented as the community product management, mixed method research between qualitative and quantitative. Sampling was consumer in community product. The researchers used statistics in analysis was descriptive statistics and inferential statistics. Including, analysis Economics Technique of Elasticity of Income.

The results showed that almost all consumers have opinions about of factor affect consumer behavior in quality price place and promotion were high level. While that consumer behavior overall was much the better. However, considering the income elasticity of demand, used as a tool to analyze the level of consumption in economics. Found that those earning less than 30,000 baht when income increased, them considered in the normal goods. Conflicting, those who earn more than 30,000 baht that were commodities goods.

For community industrial policy, there should be a policy to have a relation to the social context in the development of Thailand. Taken wisdom of the people should have a capital in the deal. The government was considered to be the importance of developing community enterprises. However, what was also the barrier of government managements were running with integration between different departments of the government.

Keywords : consumer behavior, elasticity of Income, product of community enterprise, policy

---

บทนำ

แนวทางการพัฒนาประเทศตามกระแสหลัก หรือการพัฒนาตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ได้แผ่ขยายสู่ชุมชนในรูปแบบต่างๆ ที่มุ่งไปสู่ความทันสมัยเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจในชุมชนที่เป็นการพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ที่ได้เน้นอรรถกระแสพระราชดำริสปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน สร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถให้ คนยากจนได้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาลีนค่าโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อผลักดันให้เป็นวิสาหกิจชุมชน นับว่าเป็นพื้นฐานในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้พึ่งตนเองให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงานสร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนารวมทั้งสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างแพร่หลาย

จากแนวทางการพัฒนาประเทศดังกล่าว ทำให้หลายองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้เห็นความสำคัญในการนำ ภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งยืนหยัดด้วยตนเองเป็นแนวความคิดพึ่งตนเองในบริบททางสังคมโดยไม่ได้มุ่งแสวงหาผลกำไร แต่มุ่งตอบสนองการอยู่ร่วมกันและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้เรื่อง “ทุนชุมชน” และการจัดการทุนชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้และผลิตภัณฑ์ที่ต้องการให้พัฒนาส่วนมากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรูปแบบของปรัชญาการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มที่จะใช้ประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีหรือร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจนกลายเป็นวิสาหกิจชุมชนเกิดการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน (จิตติ กิตติเลิศไพศาล, กัลยา กิตติเลิศไพศาล และภคพล คติวัฒน์, 2556) จากเหตุการณ์ดังกล่าววิสาหกิจชุมชนจึงกลายเป็นกลไกที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาสังคมเพื่อมุ่งคนให้มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม สร้างความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยวิสาหกิจชุมชนมีส่วนช่วยในการพัฒนาทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ยึดหลักความหลากหลายทางชีวภาพ การสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชน และการสืบทอดทาง ภูมิปัญญา (นวลน้อย ตริรัตน์, 2549: 2) เพื่อเป็นการกระจายรายได้เท่าเทียมกัน จึงก่อให้เกิดทางเลือกแนวใหม่ขึ้นในสังคมไทย พร้อมๆ กับการพยายามปรับนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกระดับสังคม

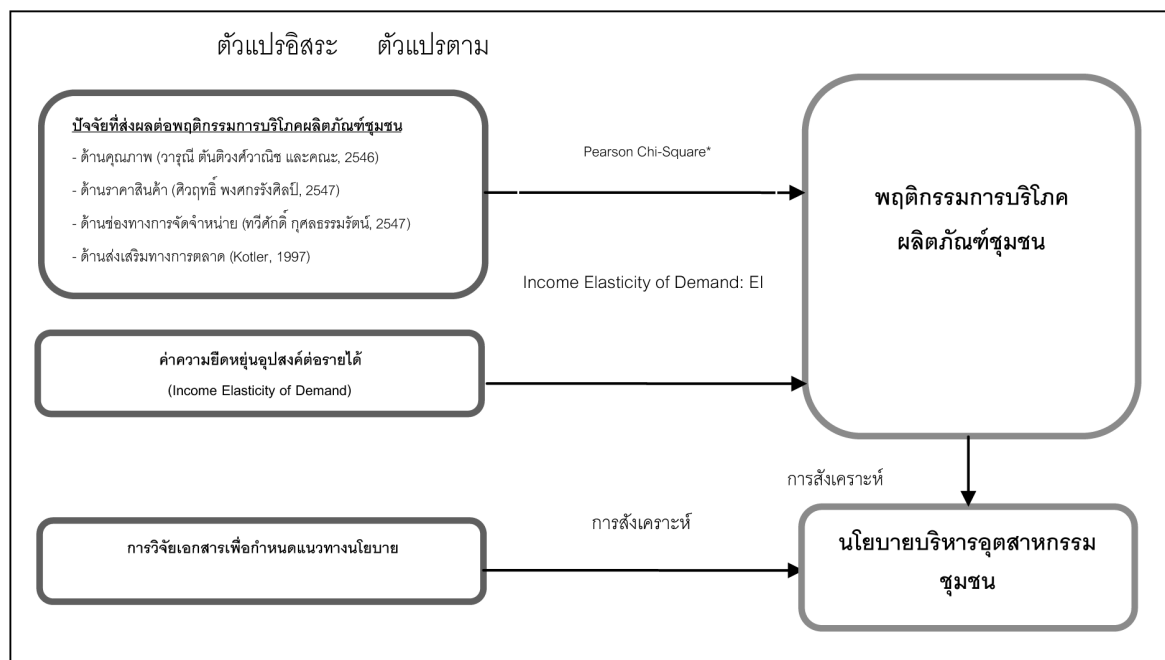
จากการวางแนวทางตลอดจนกลยุทธ์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่พยายามจะแก้ปัญหาการไม่สามารถสร้างรายได้ให้เท่าเทียมกัน เพื่อเป็นเครื่องมือและตัวช่วยในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นชนบทให้สูงขึ้น โดยเฉพาะการเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยธุรกิจใหม่ที่ได้อิทธิพลเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งวิสาหกิจชุมชน จะเป็นองค์กร

รูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถอยู่รอดและพึ่งตนเองได้ (จิตติ กิตติเลิศไพศาล, กัลยา กิตติเลิศไพศาล และภคพล คติวัฒน์, 2556) อีกทั้งยังพบว่าปัญหาของการบริหารผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น ยังขาดนโยบายส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้นำและสมาชิก อันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน (ศศิภา พิทักษ์สานต์, 2556)

จากปรากฏการดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการวิเคราะห์ระดับการบริโภคผลิตภัณฑ์

วิสาหกิจชุมชน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ ผลต่อการกำหนดนโยบายบริหารอุตสาหกรรมชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการที่จะให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน และวัดการบริโภคผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ ตลอดจนเพื่อเสนอแนะนโยบายแนวทางการบริหารอุตสาหกรรมชุมชน

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภค ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability sampling) และใช้การเลือกตัวอย่างแบบผสมผสานระหว่างการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) (ประสพชัย พสุนนท์, 2553) ร่วมกับแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (นงลักษณ์วิรัชชัย, 2543) โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคสินค้าวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการเก็บข้อมูลในวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ของเดือนธันวาคม 2555 ถึงมกราคม 2556 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ เนื่องจากเป็นจำนวนประชากรที่ไม่ทราบค่าแน่นอน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยของแต่ละผลิตภัณฑ์โดยอาศัยสูตรไม่ทราบค่าประชากรในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{Z^2 pq}{B^2} = \frac{(1.96)^2 (0.5)(0.5)}{0.05^2} = 385.1$$

ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นจึงได้เก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีกร้อยละ 4 จะเท่ากับ 15 ตัวอย่าง จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 400 ตัวอย่าง

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยกระบวนการวิจัยเอกสาร (Documentary research) นั้น โดยดำเนินการรวบรวมการวิจัยจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร เพื่อใช้อธิบายถึงเป้าหมาย (objective) และจำนวนของเนื้อหา (content) ของการสื่อสารที่เห็นได้เด่นชัดอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระบวนการในการตีความเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาแสดงได้ดังนี้

(ดาริน คงส์จิววัฒน์, 2547)

ความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ และนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลลัพธ์ค่าแอลฟาที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ ค่าที่ได้ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 ซึ่งใกล้เคียงกับ 1 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548: 445)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) (ชูศรี วงศ์รัตน, 2550) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้อธิบาย บรรยายลักษณะ สรุปลักษณะที่สำคัญของกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างหรือนำเสนอข้อมูล (Presentation) ประกอบด้วยค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ใช้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสถิติค่า Pearson Chi-Square เพื่อใช้ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 (Hinkle D. E., 1998: 118)

สำหรับการวิเคราะห์เพื่อวัดระดับบริสนิยม

สินค้าวิสาหกิจชุมชน ด้วยค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ (Income Elasticity of Demand: EI) ตามแนวทางของธีระวัฒน์ จันทิก (2554) รายละเอียดดังนี้

$$EI = \frac{\% \Delta Q}{\% \Delta I}$$

$$\Delta Q = \left[\left(\frac{\sum_{i=1}^n Q_2}{n} \right) - \left(\frac{\sum_{i=1}^n Q_1}{n} \right) \right] \times 100; i = 1, 2, 3, \dots, n$$

$$\Delta I = \left[\left(\frac{\sum_{i=1}^n I_2}{n} \right) - \left(\frac{\sum_{i=1}^n I_1}{n} \right) \right] \times 100; i = 1, 2, 3, \dots, n$$

โดยที่ EI คือ ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้

Q คือ ความต้องการซื้อ

I คือ ระดับรายได้ของผู้บริโภค

n คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าวิสาหกิจชุมชนที่วัดระดับด้วยค่าความยืดหยุ่น

อุปสงค์ต่อรายได้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านราคาสินค้า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.71, SD = 1.00) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น ความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน (กรณีร้านที่ซื้อไม่มียี่ห้อที่ต้องการ และไม่มีผลิตภัณฑ์อื่นทดแทน) อยู่ในระดับ ปานกลาง และจะมีพฤติกรรมยังคงบริโภคผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนอยู่ต่อไป กรณีผลิตภัณฑ์มีโอกาสปรับราคาสูงขึ้นตามต้นทุนการผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคสินค้าวิสาหกิจชุมชน ที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในสินค้าวิสาหกิจชุมชนด้วยค่า Pearson Chi-Square พิจารณาดังตารางที่ 1 และการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ (EI) ตามลักษณะความอ่อนไหวของเหตุการณ์ทางรายได้ (SSI: Situation Sensitivity of Income) พิจารณาดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่า Pearson Chi-Square

	ปัจจัย (4Ps)	พฤติกรรมและรสนิยมการบริโภค	
		พฤติกรรม	รสนิยม
ด้านคุณภาพ	Pearson Chi-Square	.000**	.000**
	การตรวจสอบสมมติฐาน	H1	H1
ด้านราคาสินค้า	Pearson Chi-Square	.000**	.000**
	การตรวจสอบสมมติฐาน	H1	H1
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	Pearson Chi-Square	.000**	.000**
	การตรวจสอบสมมติฐาน	H1	H1
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	Pearson Chi-Square	.000**	.000**
	การตรวจสอบสมมติฐาน	H1	H1

หมายเหตุ** ระดับความเชื่อมั่น 0.01

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ (EI) ตามลักษณะความอ่อนไหวของเหตุการณ์ทางรายได้ (SSI: Situation Sensitivity of Income)

ระดับรายได้	การวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ (EI) ตามลักษณะความอ่อนไหวของเหตุการณ์ทางรายได้ (SSI : Situation Sensitivity of Income) (หน่วย : ร้อยละ)					การพิจารณา
	กรณี A	กรณี B	กรณี C	กรณี D	กรณี E	
$I \geq 10,000$	0.4705	0.3344	0.3311	0.323	0.3246	ผู้บริโภคมีรสนิยมเห็นว่าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเป็นสินค้าปกติ
$10,000 < I \leq 20,000$	0.2404	0.2158	0.186	0.193	0.1719	ผู้บริโภคมีรสนิยมเห็นว่าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเป็นสินค้าปกติ
$20,000 < I \leq 30,000$	0.2246	0.197	0.1754	0.1772	0.1147	ผู้บริโภคมีรสนิยมเห็นว่าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเป็นสินค้าปกติ
$I > 30,000$	1.111	1.1041	1.1005	1.0972	1.0867	ผู้บริโภคมีรสนิยมเห็นว่าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเป็นสินค้าเข้าใกล้สินค้าจำเป็น

หมายเหตุ : กรณี A คือ กำหนดให้รายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5
 กรณี B คือ กำหนดให้รายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10
 กรณี C คือ กำหนดให้รายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 15
 กรณี D คือ กำหนดให้รายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20
 กรณี E คือ กำหนดให้รายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 25

} SSI

สำหรับการวิจัยเอกสาร เพื่อสังเคราะห์เสนอเป็นนโยบายบริหารอุตสาหกรรมชุมชนนั้น พบว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งได้ระบุว่าเศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติ, 2548: 20) สะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญของ

ภาครัฐในความพยายามส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจจากความรู้พื้นฐานของชุมชนทั้งในด้านเงินทุน จากนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในปี 2544 เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยรัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น ด้านเงินทุน ด้านความรู้สมัยใหม่ และด้านการบริหารจัดการ

โดยเฉพาะพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวกำหนดให้มีหน่วยงานตั้งแต่ระดับจังหวัด จนถึงระดับประเทศ ในระดับจังหวัดนั้น ให้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด ประสานงานกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนต่างๆ เช่น การส่งเสริมและช่วยเหลือในการขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ เป็นต้น โดยหลังจากที่แนวทางการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ต่างมีหน่วยงานต่างๆ ที่สัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะหน่วยงานสนับสนุนงานวิจัยต่างๆ เป็นจำนวนมาก จากผลการศึกษาการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจากการวิจัยเอกสาร พบว่าชุมชนไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ตรงกับเจตนารมณ์ในการเสนอร่างกฎหมายจากชุมชน เนื่องจากไม่ได้กำหนดเครื่องมือหรือโครงสร้างการจัดการเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถพึ่งพาตนเอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาสินค้าวิสาหกิจชุมชนชี้ให้เห็นว่า ผู้บริโภคเกือบทั้งหมดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภค (Gilbert R.G., Hannan, E.L., Lowe, K.B., 1998) ทางด้านคุณภาพ ด้านราคาสินค้า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าจะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นต่อระดับการบริโภคสินค้าดังกล่าว และส่งผลโดยตรงต่อการบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ศิริวาราศัย (2545) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคไอศกรีมฟรีเมียมและความคิดเห็นของผู้บริโภค ต่อการส่งเสริมการขายของธุรกิจไอศกรีม

ฟรีเมียมในห้างสรรพสินค้าเขตกรุงเทพฯ พบว่าการส่งเสริมการขายทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคดีขึ้น และธัญชนก คล้ายสังข์ (2554) ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์และความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อสามชุก ตลาดร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการสร้างเอกลักษณ์ให้กับสถานที่ท่องเที่ยวจะส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็เห็นว่า การบริโภคผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้บริโภคนั้น โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา สีเสียด (2549) ศึกษาเรื่อง ความจงรักภักดีต่อตราสินค้าเสื้อผ้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้ตรงจุดและชื่อเสียงที่ดีของตราสินค้า ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของลูกค้า อย่างไรก็ตามหากพิจารณาด้วยค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้ได้นั้น จะเห็นได้ว่าสำหรับผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ซึ่งถือว่าเป็นผู้บริโภคที่มีระดับรายได้ปกติ มีการบริโภคผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นสินค้าปกติ และสำหรับผู้บริโภคที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ซึ่งถือว่าเป็นผู้บริโภคที่มีรายได้สูง มีการบริโภคผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเป็นสินค้าเข้าใกล้สินค้าจำเป็น ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับลักษณะความอ่อนไหวของเหตุการณ์ทางรายได้ สอดคล้องกับ ธีระวัฒน์ จันทิก (2554) กล่าวว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ (Income elasticity of demand) หมายถึง เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินค้าที่มีผู้ต้องการซื้อ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง เมื่อรายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปหนึ่งเปอร์เซ็นต์ โดยกำหนดให้สิ่งอื่นๆ คงที่ และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ อาจมีเครื่องหมายบวกหรือลบก็ได้ขึ้นกับชนิดของสินค้า ถ้าเป็นสินค้าปกติ เมื่อรายได้เพิ่มสูงขึ้นผู้บริโภค

ก็จะทำการบริโภคสินค้านั้นมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเสนอซื้อกับรายได้จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้จึงมีเครื่องหมายเป็นบวก แต่ถ้าเป็นสินค้าด้อยคุณภาพ ซึ่งผู้บริโภคทำการบริโภคอยู่เมื่อมีรายได้ในระดับต่ำ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นผู้บริโภคได้หันไปบริโภคสินค้าอื่นแทนและบริโภคสินค้าดังกล่าวลดลง การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเสนอซื้อกับรายได้จะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้จึงมีเครื่องหมายเป็นลบ

สำหรับในด้านของนโยบายบริหารผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น ควรมีการกำหนดนโยบายให้มีความสัมพันธ์กับบริบทด้านการพัฒนาสังคมไทย อันเป็นแนวทางการพัฒนาแบบทุนนิยมที่เน้นสร้างความทันสมัยและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เบียดขับอำนาจในการจัดการทรัพยากรของชุมชนออกไป การผลิตสินค้าชนิดเดียวกันเพื่อจำหน่าย หรือความจำเป็นในการหารายได้หลังจากฤดูกาลทำนาของชาวนา ด้วยเงื่อนไขของเงินที่มีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อยๆ ควรมีการนำเอา ภูมิปัญญาของชาวบ้านมาเป็นทุนในการจัดการ โดยสิ่งที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จึงเป็นสิ่งที่ชุมชนเรียนรู้จากการไปให้ผู้เฒ่าผู้แก่สอนไว้ หรือการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เป็นความพยายามของชุมชนในการที่จะจัดการกับองค์ความรู้ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว แต่ที่วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จนั้นก็ด้วยเงื่อนไขสนับสนุนต่างๆ ประกอบกับผู้นำที่มีความเข้มแข็งและมีความกระตือรือร้นในการวิ่งตลาด การติดต่อให้หน่วยงานต่างๆ ให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน ทั้งในแง่ความรู้ และทุน (จิตติ กิตติเลิศไพศาล, กัลยา กิตติเลิศไพศาล และภคพล คดีวัฒน์, 2556)

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในปัจจุบันนั้น เป็นแนวทางการพัฒนาแบบทุนนิยมที่เน้นสร้างความทันสมัยและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เบียดขับอำนาจในการจัดการทรัพยากรของชุมชนออกไป เกิดการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันเพื่อจำหน่าย หรือความจำเป็นในการหารายได้หลังจากฤดูกาลทำนาของชาวนา ด้วยเงื่อนไขของเงินที่มีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนควร ควรมีการนำเอาภูมิปัญญาของชาวบ้านมาเป็นทุนในการจัดการ ซึ่งเป็นการใช้ความพยายามของชุมชนในการที่จะจัดการกับองค์ความรู้ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับปรุงและสร้างเครื่องมือให้วิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงมากขึ้น เช่น การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวชุมชนเองมากขึ้น และนำบริบทความต้องการต่างๆ ในพื้นที่เข้าร่วมในการพิจารณาทำแผนงานในการสนับสนุนด้วย สำหรับด้านเงื่อนไขสนับสนุนต่างๆ นั้น ควรให้การสนับสนุนในการช่วยในเรื่องพื้นที่ออกกร้านการจัดการความรู้ และเงินทุน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐถือว่าเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพราะวิสาหกิจชุมชนเกิดจากประชาชนผู้เป็นฐานรากทางสังคม อยู่ในสังคมชนบท ห่างไกลความเจริญ การดำเนินงานของรัฐเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐได้พัฒนานโยบายเพื่อการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันสิ่งที่ยังเป็นอุปสรรคของการจัดการภาครัฐ คือ การบริหารงานด้วยการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐเอง

อย่างไรก็ตามสำหรับการดำเนินงานวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรเน้นดำเนินงานวิจัยเชิงลึก

แบบมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเชิงพื้นที่ กล่าวคือ ให้ดำเนินการศึกษาเฉพาะพื้นที่และศึกษาลงไปในประเภทวิชาหกิจชุมชน เช่น ประเภทอาหาร เครื่องดื่ม ผ้าและเครื่องแต่งกาย ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เป็นต้น

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินตนา สีแสง. (2549). ความจงรักภักดีต่อตราสินค้า เสื้อผ้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

จิตติ กิตติเลิศไพศาล กัลยา กิตติเลิศไพศาล และ ภคพล คติวัฒน์. (2556). การพัฒนาวิชาหกิจชุมชน ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสกลนคร. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เทพนิมิตการพิมพ์.

ดาริน คงส์จิวัฒน์. (2547). หลักการและเทคนิควิธีการเพื่อการประเมินผลนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ทวีศักดิ์ กุศลธรรมรัตน์. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธีระวัฒน์ จันทิก. (2554). เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. โครงการตำราและหนังสือ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ัญชนก คล้ายสังข์. (2554). ภาพลักษณ์และความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อสามชุกตลาดร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี. มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน : การวิจัยปฏิบัติการของครู. จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ.

ประสพชัย พสุนนท์. (2555). การวิจัยการตลาด. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด.

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนแห่งชาติ. 2548. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.thailand lawyercenter.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538975850&Ntype=19> เข้าถึงเมื่อ 7/2/2556.

มูลนิธิโครงการหลวง. (2556). ความเป็นมาของมูลนิธิโครงการหลวง. จากเว็บ <http://www.royalprojectthailand.com/> เข้าถึงเมื่อ 7/2/2556.

วารุณี ดันตวงศ์วานิชและคณะ. (2546). หลักการตลาด. กรุงเทพฯ. บริษัท เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด.

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2547). หลักการตลาด. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด.

ศศิภา พิทักษ์สานต์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่. วารสารวิทยบริการ. 3(24). หน้า 33-46

สุวิมล ศิริวราศัย. (2545). พฤติกรรมการบริโภคไอศกรีมฟรีเมียมและความคิดเห็นของผู้บริโภค ต่อการส่งเสริมการขายของธุรกิจไอศกรีมฟรีเมียมในห้างสรรพสินค้าเขต

กรุงเทพฯ. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การตลาด). กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Andrews CJ, Netemeyer RG, Burton S, Moberg PD, Christiansen A. (2004). Understanding adolescent intention to smoke: an examination of relationships among social influence, prior trial behavior, and antitobacco campaign advertising. *J Mark.*

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 6, 297-334.

Gilbert RG, Hannan EL, Lowe KB. (1998). Is smoking stigma clouding the objectivity of employee performance appraisal?. *Public Pesr Manage.*

Hinkle, D.E, William, W. & Stephen G. J. (1998). *Applied Statistics for the Behavior Sciences*. 4th ed. New York: Houghton Mifflin.

Kotler, Philip. (1997). *Marketing Management : Analysis, Planning, Implement, and Control*. 9th ed. Prentice-Hall, Inc.

Research Methods for business

Associate Professor Dr. Satit Niyomyaht*

Author : Uma Sekaran

Publishes : John Wiley & Sons, Inc.

The book was published in the United States in 2003 by John Wiley & Sons, Inc. The book contains 450 pages; the book is written with a view to providing the business students with the knowledge of business methods. In my view, this book is of great value to students in other disciplines such as management, economics, marketing, public administration, etc. as well.

Of special interest is the fact that the author cites some commonly research areas in business; they are, among others, the following: managerial leadership, performance, employee attitudes, managerial leadership styles, performance appraisal systems, employee selection, recruitment, retention, human resource management, strategy formulation and implementation, risk assessment, cultural differences, and the dynamics of managing a multinational firm, and keeping ahead of the competition in the new millennium, etc.

Most, if not all, of the mentioned research areas could be applied in other

disciplines especially in public administration and management.

Since research is the formal, systematic application of the scientific method to the problems, it is highly praiseworthy that the author gives a lucid exposition of the hallmarks of scientific research. The hallmarks of the scientific research, according to the author, comprise the following:

1. Purposiveness. The researcher must have purposive focus; in other words, he or she must start the research with a definite purpose.
2. Rigor. Research involves a good theoretical base and a carefully-thought-out methodology.
3. Testability. Scientific research must lend itself to testing logically developed hypotheses that are developed after a careful study of the problem situation.
4. Replicability. The results of the tests of hypotheses should be supported again and yet again when the same type of research is repeated in other similar circumstances.
5. Precision and confidence.

---

*Vice President for Research and Academic Service Bangkokthonburi University

“Precision” refers to the closeness of the findings to “reality” based on a sample, whereas “confidence” refers to the probability that our estimations are correct. The greater the precision and confidence we aim at in our research, the more scientific is the investigation and the more useful are the results.

6. Objectivity. The conclusion drawn through the interpretation of the results of data analysis should be objective; that is, they should be based on the facts of the findings derived from actual data, and not on our subjective or emotional values.

7. Generalizability. It refers to the scope of applicability of the research findings in one organizational setting to other settings; the wider the range of applicability of the solutions generated by research, the more useful the research is to the users.

8. Parsimony. By and large, an unmanageable number of variables might well be totally beyond the manager’s control to change. Therefore, the achievement of a meaningful and parsimonious, rather than an elaborate and cumbersome, model for problem solution becomes a critical issue in research.

From my standpoint I strongly agree with all the eight criteria of scientific research explained by the author.

Nevertheless, I doubt whether most of the researchers strictly adhere to these criteria when they conduct their research.

In Chapter Five, the author discusses four main types of variables, namely the independent variable, the dependent variable, the moderating variable and the intervening variable. From my observation, few research books touch on all four variables; most of the authors of research books focus on the independent variable and the dependent variable only. The definitions of the four variables provided by the author are specified below.

1. “Independent variable”. A variable that influences the dependent or criterion variable and accounts for its variance.

2. “Dependent variable”. A variable that is of primary interest to the researcher.

3. “Moderating variable”. A variable on which the relationship between two other variables is contingent.

4. “Intervening variable”. A variable that surfaces as a function of the independent variable, and helps in conceptualizing and explaining the influence of the independent variable on the dependent variable.

I have high hope that in the near future, apart from the independent variable and the dependent variable, both the students and researchers would give greater prominence to the moderating variable and the intervening variable. If so, the research findings would be valid and reliable to a greater extent.

It is worthwhile to mention that in Chapter Five. the author explains the features of theoretical framework in full details.

It is not an exaggeration to say that I have never seen any research books giving such details about the theoretical framework before. According to the author, there are five features that should be incorporated in any theoretical framework. They are the following :

1. The variables relevant to the study should be clearly identified and labeled in the discussions.

2. The discussions should state how two or more variables are related to one another.

3. If the nature and direction of the relationship can be theorized on the basis of the findings of previous research, then there should be an indication in the discussion as to whether the relationship would be positive or negative.

4. There should be a clear explanation of why we would expect these relationship to exist. The arguments could be drawn from the previous research findings.

5. A schematic diagram of the theoretical framework should be given so that the reader can see and easily comprehend the theorized relationship.

From my observation, only No. 1 and No. 5 are commonly practiced by Thai students and scholars. This is why their findings have a lot of shortcomings and thus cannot be considered as scientific research to perfection.

In Chapter Nine, the author explains

virtually all kinds of scales, encompass the following :

1. Dichotomous scale
2. Category scale.
3. Likert scale
4. Semantic differential scale
5. Numerical scale
6. Itemized rating scale
7. Fixed or constant sum rating scale
8. Stapel scale
9. Graphic rating scale
10. Consensus scale
11. Paired comparison
12. Forced choice
13. Comparative scale

It is noted that the author gives a clear-cut explanation with examples of all the scales except that the author fails to provide any detail of the consensus scale (or Thurstone scale). In my opinion, it is so largely because the scale is very complicated and difficult to construct. It is probable that only a handful of researchers especially sociologists still use the scale or else it might die out.

Aside from the scale, the author gives a description of the validity and the reliability of the study instrument.

With regard to the validity, the author mentions face validity content validity, criterion-related validity, predictive validity, construct validity, convergent validity, and discriminant validity.

It is noteworthy that the way the

author explains each kind of validity is in a straightforward manner. For instance, the instrument has “content validity” if it adequately measures the concept. The instrument has “construct validity” if the instrument taps the concept as theorized; the instrument has “predictive validity” if the instrument differentiates in a manner as to help predict a future criterion and so on.

With respect to the reliability, the author describes and explains four types of reliability, namely test-retest reliability, parallel-form reliability, split-half reliability and interitem consistency reliability. As a matter of fact, the most popular test of interitem consistency reliability is the Cronbach’s coefficient alpha (Cronbach’s alpha). Meanwhile, test-retest reliability and parallel-form reliability seem to become obsolete.

Strangely enough, the author is neglectful of the level of reliability Cronbach’s alpha. As far as I know, the British Psychological Society’s Committee on Test

standards suggests that 0.70 might be acceptable. If you have a scale with a small number of items, you are not likely to get reliability coefficient as high as this and you may consider using a slightly lower criterion (of 0.6) if (and only if):

- There is good evidence for good validity.
- These are good theoretical and or practical reasons for the scale.
- The scale is short (less than about ten items).

All in all, I would like to say that the author is of the first water. All the material in the book can be put in to practical use.

Students who are itching to gain an insight into business research methodology are strongly encouraged to read this book. Please keep in mind that the book is of great help to virtually all researchers regardless of their fields of study in spite of the fact that the writing of the book is designed to meet the needs of business students in particular.

แนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นวารสารราย 6 เดือน (2 ฉบับต่อปี) จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนผลงานทางวิชาการของคณาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และนักวิชาการทั่วไป ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ผลงานทางวิชาการที่รับตีพิมพ์ลงวารสาร ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ทั้งนี้ ต้นฉบับที่ส่งมาต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาขอตีพิมพ์

การเตรียมต้นฉบับ

1. พิมพ์ผลงานทางวิชาการ ควรจัดพิมพ์ด้วย Microsoft Word for Windows หรือ Macintosh บนกระดาษขนาด A4 โดยแบ่งเป็น 2 คอลัมน์ ในหนึ่งหน้ากระดาษ (ดังตัวอย่างการส่งต้นฉบับท้ายเอกสารนี้)

1.1 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- บน 2.7 ซม.
- ซ้าย 3.5 ซม.
- ล่าง 5.5 ซม.
- ขวา 3.0 ซม.

1.2 ขนาดตัวอักษรใช้อักษร Cordia New ขนาดของตัวอักษรหัวข้อใหญ่ใช้ตัวเข้ม ขนาด 18 หัวข้อย่อย ใช้ตัวเข้ม ขนาด 16 เนื้อหาภายในใช้ตัวอักษรขนาด 16 ทั้งภาษาไทยภาษาอังกฤษ ควรใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรก

2. บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 1 หน้ากระดาษ ต้องมีคำสำคัญในบทคัดย่อภาษาไทย และ Keyword ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษ จำนวนไม่เกิน 5 คำ (บทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษจะต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษทุกบทความ)

3. เนื้อหา ประกอบด้วยหัวข้อย่อยๆ จำแนกตามบทความ ดังนี้

3.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และบรรณานุกรม

3.2 บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทความที่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และบรรณานุกรม

3.2 บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทความที่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ สารระสำคัญในประเด็นต่างๆ และบทสรุป

4. ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบ ต้องระบุลำดับที่ ชื่อภาพ หรือชื่อตาราง และระบุที่มา

5. บรรณานุกรม ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (เรียงตามลำดับตัวอักษร)

6. ผลงานวิชาการที่ส่งมาต้องไม่ได้รับการเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน

7. ส่งเอกสารบทความจำนวน 3 ฉบับ และแบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสารวิชาการ 1 ฉบับ บันทึกลงแผ่นบันทึกข้อมูล (CD.) ของเนื้อหาและข้อมูลเกี่ยวกับผู้นิพนธ์จำนวน 1 แผ่น โดย 1 ฉบับ ระบุชื่อผู้นิพนธ์และสังกัด อีก 2 ฉบับ ไม่ต้องระบุชื่อผู้นิพนธ์และสังกัด

8. ผู้เขียนตรวจความถูกต้องทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วนไม่ควรมีคำผิด และคำที่มี (ไม่ยาก) เช่น คำว่า ต่างๆ โดยเคาะวรรค แล้วเสร็จจึงส่งบทความพร้อมต้นฉบับของท่านที่ สำนักวิจัย ชั้น 2 (อาคารคณะสาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

9. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้นิพนธ์ (แยกจากบทความ) ให้ระบุชื่อของผู้เขียน หน่วยงานที่สังกัด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) วุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป พร้อมสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ประสบการณ์การทำงานและผลงานทางวิชาการ 1-3 ปีที่ผ่านมา และส่งเป็นไฟล์ .jpg รูปถ่ายหน้าตรง 1 รูป (สวมสูท)

10. ผลงานของท่านจะได้รับการพิจารณาลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง ถ้ามีส่วนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ท่านทราบเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และส่งกลับคืนมายังกองบรรณาธิการภายในวันที่กำหนด

11. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะจัดส่งวารสารวิชาการให้ผู้นิพนธ์ จำนวน 2 เล่ม

รูปแบบการเขียนอ้างอิง

กรณีที่คุณเขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (author-date in-text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้นและอาจระบุเลขหน้าของเอกสารด้วยก็ได้หากต้องการ ตัวอย่างและให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference citation) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่คุณเขียนได้ให้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัว

บรรณานุกรมนั้น จัดเรียงลำดับโดยไม่ต้องแยกประเภทขอเอกสาร ตัวอย่างการเขียนบรรณานุกรม มีดังนี้

1. **บรรณานุกรมหนังสือ**

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชวนพิศ วงศ์สามัญ, และกล้าเผชิญ โชคบารุง. (2546). **การตรวจทางห้องปฏิบัติการและการพยาบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

2. **บรรณานุกรมบทความในหนังสือ**

ชื่อ ชื่อสกุลผู้เขียนบท หรือ ตอน. (ปีพิมพ์). ชื่อบทหรือตอน. ใน ชื่อ ชื่อสกุล (บรรณาธิการ). **ชื่อหนังสือ** (ครั้งที่พิมพ์ หน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทหรือ ตอน). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ปิยทัศน์ ทศนาวิวัฒน์. (2550). ประวัติโรคไหลตาย. ใน สุมาลี นิมนานิตย์ และ ปรีดา มาลาสิน (บรรณาธิการ), **โรคไหลตาย : Sudden unexplained death syndrome** (หน้า 12-25). กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

3. **บรรณานุกรมบทความวารสาร**

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร** ปีที่, (ฉบับที่) : หน้าที่ปรากฏบทความในวารสาร.

ตัวอย่าง

กฤษณา น้อมสกุล, ลักขณา กานดี, สิริพร สีบสาน, ปวีณ เกื้อกุล, มาลี อุดมผล, สวัสดิ์ รักดี, และคณะ. (2550). การดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน. **วารสารกรมอนามัย** 25, (52) : 56-60.

4. **บรรณานุกรมออนไลน์**

ชื่อผู้รับผิดชอบเว็บไซต์/หน่วยงาน/บุคคล. (ปีที่ปรากฏ). ชื่อบทความ. ค้นเมื่อวันที่ เดือน ปี, จาก <http://.....>

ตัวอย่าง

ชวนะ ภวภานนท์. (2548) ธุรกิจสปาไทยน่าก้าวไกลไปกว่านี้. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2554, จาก <http://www.businessstgai.co.th/content.php?data=adta=407720-opinion>

5. **บรรณานุกรมฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์**

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่). ค้นเมื่อวันที่ เดือน ปี, จากชื่อฐานข้อมูล

ตัวอย่าง

ชาญชัย เจริญรื่น. (2544). การจัดแรงดันทางอากาศพลศาสตร์ ของเมล็ดข้าวเปลือก. วารสารวิชาการ. 9(3). ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2549, จาก [ฐานข้อมูลวารสาร วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่](#).

6. บรรณานุกรมบทความจากการสืบค้น CD-ROM

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ (ชื่อ CD ROM). ค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จากชื่อฐานข้อมูล ที่สืบค้น. (หมายเลขเอกสารที่สืบค้น)

ตัวอย่าง

Baker, J. (2008). *Acceptability of interventions to staff in long-terms case setting for older adults: Comparing rating.* (Doctoral Dissertation). Retrieved November 26, 2009, from ProQuest Dissertation & Theses databases. (Publication No. AAT3354064)

ดาวน์โหลดรูปแบบการเขียนได้ที่ www.bkkthon.ac.th/หน่วยงานอื่นๆ/วารสารวิชาการ

การสมัครสมาชิก

อัตราค่าสมาชิก วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อัตราค่าสมัครสมาชิกราย 6 เดือน ฉบับละ 150 บาท 1 ปี จำนวน 2 ฉบับ เป็นเงิน 300 บาท

การส่งเงินค่าสมัครสมาชิก

1. เงินสด (กรณีสมัครด้วยตนเอง)
2. ติดต่อฝ่ายประชาสัมพันธ์ จัดจำหน่ายและสมาชิก
โทรศัพท์ (02)-8006800-5 โทรสาร (02)-8006806

ตัวอย่างการส่งต้นฉบับ

บน 2.7 ซม.

ชื่อเรื่องภาษาไทย .....

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ .....

เชิงอรรถ ดอกจัน

ขีดเส้น

ชื่อผู้นิพนธ์..... (วุฒิ, ตำแหน่ง)

บทคัดย่อ

คำสำคัญ : การประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการคุณภาพ

Abstract

ขวา 3.0 ซม.

ซ้าย 3.5 ซม.

Keywords : Public Relation, Quality Management

บทนำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

* สังกัด ที่อยู่หน่วยงาน (ขนาดตัวอักษร 14)

อยู่หน้าแรกของบทความ

ล่าง 5.5 ซม.

สรุปผลการวิจัย

.....
.....
.....

อภิปรายผล

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

บรรณานุกรม

.....
.....
.....
.....
.....

ใบสมัครสมาชิกวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า (นาย/ นาง/ นางสาว).....

อาชีพ อาจารย์ประจำสาขาวิชา.....คณะ.....

มหาวิทยาลัย.....

พนักงานบริษัท ตำแหน่ง.....

ชื่อบริษัท.....

อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

เหตุผลที่ต้องการเป็นสมาชิก

.....

.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่.....หมู่.....ซอย.....

ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail.....

ลงนาม.....

(.....)

...../...../.....

*ดาวน์โหลดใบสมัครสมาชิกวารสารวิชาการได้ที่ www.bkkthon.ac.th/หน่วยงานอื่นๆ/วารสารวิชาการ

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

เรื่อง ขอส่งบทความวิชาการลงในวารสารวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักวิจัย

ข้าพเจ้า (นาย /นาง /นางสาว).....

อาชีพ อาจารย์ประจำสาขาวิชา.....คณะ.....

มหาวิทยาลัย.....

 พนักงานบริษัท ตำแหน่ง.....

ชื่อบริษัท.....

 อื่นๆ (โปรดระบุ).....ขอส่ง บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) บทความปริทัศน์ (review article)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

คำสำคัญ (ภาษาไทย).....

คำสำคัญ (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย).....

ชื่อผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์/โทรสาร..... E-mail:.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ลงนาม.....ผู้ส่งบทความ

(.....)

...../...../.....

